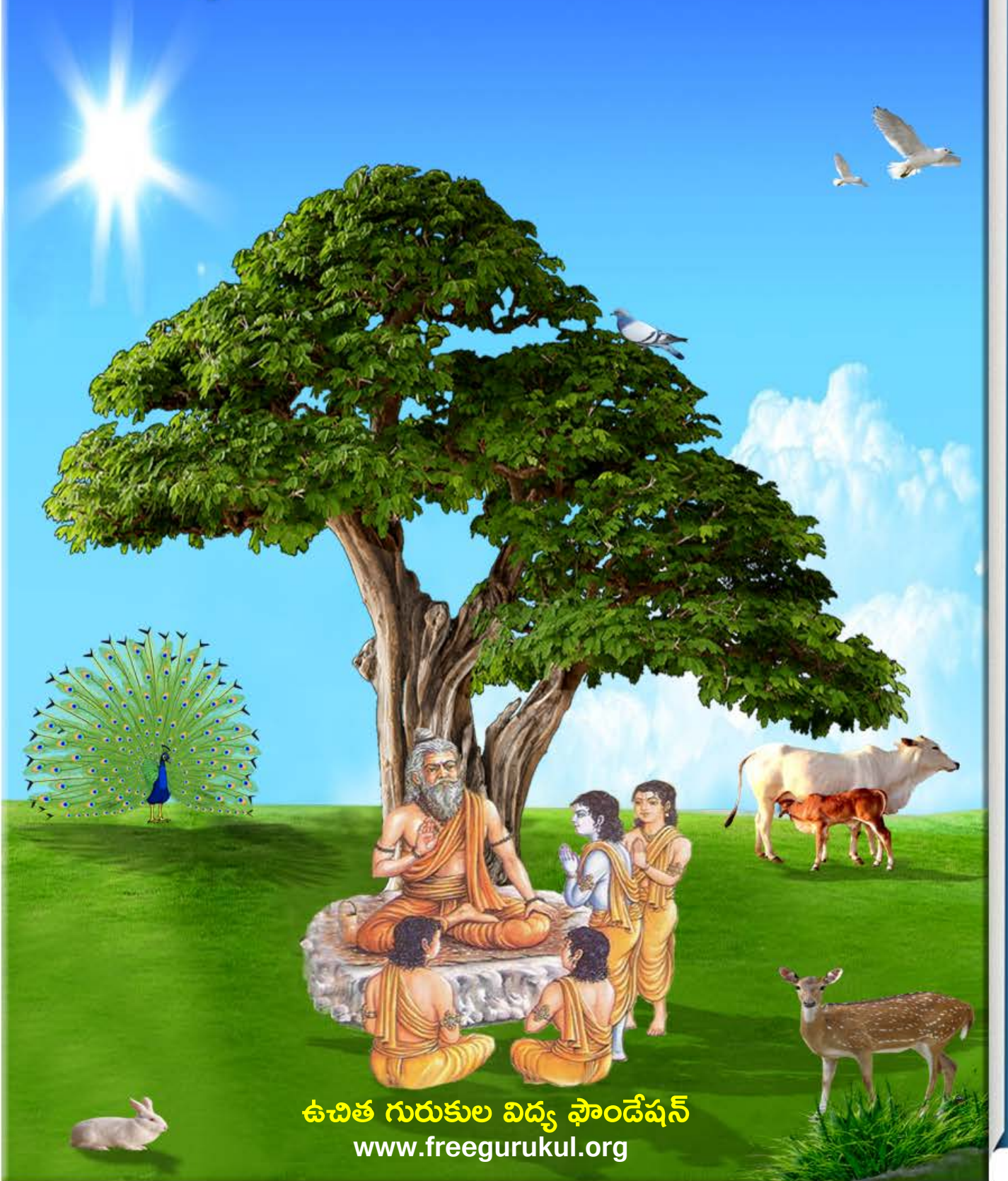

ఉప వేదాలు

మన వివాహ వ్యవస్థ

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాబాజ

గురు గౌతమీ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

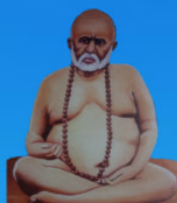

గురు విరభ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు వైలింగ్ స్వామి

గురు లాహీరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస అమ్మ శారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాలా

గురు అర్జున్

గురు రమాణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మోషాయ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

Free Gurukul

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India
Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books
Manuscripts
Folio Leaves (Manuscripts)

Title:
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language:
Scanning Centre: Any Centre

Presentations and Report
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) | [Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at ICAA Data Center PUNE

D I L I

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	--------------------------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పౌరమార్గిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవనంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మన వివాహ వ్యవస్థ

రచయిత :

నోరి శ్రీనాథ వేంకట సోమయాజులు

రామకృష్ణ పబ్లికేషన్స్

2. రామనాథి, టి. నగర్.

మద్రాసు - 600 017.

కన్యావరణలు

ఇంతవరకు వేదాంత గ్రంథాలను ప్రచురిస్తూ వచ్చిన మేము ఇప్పుడు ఈ “వివాహ వ్యవస్థ” అనే గ్రంథాన్ని ప్రచురించటానికి పూనుకోవటం కొంత వింతగా ఉండవచ్చు — ఎందుచేతనంటే - ప్రపంచం అంతా మాయ అది, మిథ్య లని, అజ్ఞాన కల్మషుని ప్రతిపాదిస్తూ సంసార పరిత్యాగాన్ని, కర్మ వన్యాసాన్ని బోధించే వేదాంతానికి ప్రాపంచిక వ్యవహారమైన వివాహానికి పొంతన లేనట్లు కనిపిస్తుంది. కావి, యథార్థానికి విరోధమేమీ లేదు. మనం హరిశ్చంద్ర నాటకం చూస్తున్నంత సేపూ, దానిలో పాల్గొంటున్నంతసేపూ దానిని వేరుగా భావించలేము. అది మనకు వ్యావహారిక సత్యమే; అయితే మనం పారమార్థిక సత్యాన్ని చూత్రం మరచి పోరాడు. నాటకంలో కత్తితో పొడిచి ప్రతి నాయకుణ్ణి చంపటం అనేది ఉంటుంది. దానిని సటింబాలేతప్ప నిజంగా చంపకూడదు కదా! అట్లా సహజంగా చంపినట్లు, సహజంగా ఉండేటట్లు సటించకపోతే అది నాటకం కాదు — నాటకానికి లోపం వస్తుంది. అట్లాగే మన ప్రాపంచిక వ్యవహారాలూను. పైగా గార్హస్థ్య మనేది యీ యాశ్రమానికి రాక అన్ని ఆశ్రమాలకు ధర్మాలకు ఆధారం గదా! కాబట్టి గార్హస్థ్యానికి సంబంధించిన గ్రంథ ప్రచురణ అవసరమనే భావించాం. కర్మ అనేది ఉంటే గదా కర్మ సన్న్యాసం అనేది. ప్రపంచం అనేది ఉన్నప్పుడే. ఆనాళ్ళ పదార్థం అంటూ ఉన్నప్పుడే ఆత్మపదార్థాలన్నీ గుర్తించే ఆవశ్యకం అవసరం ఏర్పడుతోంది. కాబట్టి, ప్రపంచాన్ని, ఈ ఆశ్రమ ధర్మాల్ని పూర్తిగా అందరూ పరిత్యజించటమనేది ఉండదు. పైగా వేదాలు, కర్మను, కర్మసన్న్యాసాన్నీ చూడా బోధిస్తూనే ఉన్నాయి. కాబట్టి ఈ వైవాహిక వ్యవస్థను గూర్చి పరిజ్ఞానం అందరికీ అవసరమౌతోంది.

ఈ గ్రంథానికి అత్యంత మనోహరమైన, భావగర్భితమైన, పుస్తీతమైన ముఖ చిత్రాన్ని మాకు స్వల్పవ్యయంలో అందించిన ‘బాపు’ గారికి మా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు రెలుపుకుంటున్నాము.

ఈ కారణంగా మేము ప్రచురించిన గ్రంథాలన్నింటిని ఆదరించిన పాఠక మహాశయులు దీనిని కూడా సహృదయంతో ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం. పూజనీయులైన మా పాఠకులందరికీ హృదయపూర్వకమైన సమోపాహార్యిస్తున్నాము.

ప్రకాశకులు.

రక్షాబంధనం

వధూవరులకు కష్టాలు, విపత్తులు రాకుండా కార్యక్రమం నిర్విఘ్నంగా సాగటానికై, ముందుగా వివాహంలో ఒక భాగమైనట్టి, రక్షాబంధన విధిని నిర్వహిస్తారు. అట్లాగే, ఈ పుస్తక రచనలో విఘ్నాలురాకుండా, అపార్థాలకు తావులేకుండా, ఆశించిన ప్రయోజనం సిద్ధించటానికై, పాఠకుల మనస్సుకు నచ్చటంకోసమై, పుస్తక రచనలో ఒక భాగమైనట్టి, పీఠికకు మారుపేరైన ఈ రక్షాబంధనం చేయాల్సివస్తోంది. ఇందులో, పుస్తకరచనకు ప్రేరణ ఏమిటి? రచయిత ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? రచయిత కోరిన ప్రయోజనం ఏమిటి? పాఠకులు పుస్తకాన్ని ఏ దృష్టితో చదవాలి? పుస్తకంలోని ముఖ్యాంశాలు ఏమిటి? ఈ రచనకు తోడ్పడ్డ రచయితలు, వారి గ్రంథాలు, వాటి వివరాలతోపాటు వారికి కృతజ్ఞతలు చెప్పటం వగైరా విషయాలన్ని భూమికలో ఉంటాయని విజ్ఞులైన పాఠకులకు తెలుసు. ఈ భూమికకే రకరకాలపేర్లు పెడతారు; అంతే; అందుకనే ముందుగా భూమిక చదివి, ఆపైన పుస్తకంలోని విషయం చదువుతారు. అట్లా, రచయిత వెంటపోయి, చివరకు రచయిత, తన పనిలో, ఎంతవరకు కృతకృత్యుడైనాడో అంచనా పేస్తారు.

మనం ప్రతిరోజూ వార్తాపత్రికలు చూస్తూ ఉంటాం. వీటిలో నిత్యమూ, రాజకీయనాయకులుచేసే వాగ్దానాలూ, ఆర్భాటాలూ, అట్టహాసాలూ, అసత్యప్రకటనలూ, ఉంటూ ఉంటాయి. వీటి తరువాత మనకు దర్శనమిచ్చే వార్తలు, శ్రీల హత్యలు. ఆత్మహత్యలు, మానభంగాలునూ. మానభంగాలు తప్ప, శ్రీల హత్యలకు, ఆత్మహత్యలకు వివాహంతో నేరుగా సంబంధం ఉంది — కబ్బు కానుకలతో సంబంధం అన్నమాట. ఇవన్నీ డబ్బుకోసం, శ్రీలను, శ్రీలే చేస్తున్న హత్యలు లేదా శ్రీలు వురుషుల ద్వారా చేస్తున్న హత్యలు. కొన్ని కొన్ని సందర్భాల్లో భర్తలనే పేరుగల రాక్షసులే చేస్తున్న హత్యలు. జాతి అంతా సిగ్గుతో తలవంచుకోవాల్సిన విషయం! దేశమంతటిని ఒక్క ఊపు ఊపి వదలిన సహాగమనాల సంఖ్యను మించిపోయినాయి ఈ కట్నాల హత్యలు! ధనదాహంతో చేసే హత్యలు. తరువాతి స్థానం మానభంగాలది. అక్కడా బాధితులు శ్రీలే! ఈనాటి నాగరక సమాజంలో తెల్లవారగానే మనకు తెలిసే వార్తలివే!

ఇట్లా జరగటానికి కారణం ఏమిటి? మన వివాహవ్యవస్థలో ఏదైనా దోషం ఉందా? లేక, యువతీయువకులకు వివాహం విషయమై సరియైన అవగాహన లేక పోవటం కారణమా? లేక, మన చదువులు, మన నాగరకత వీటివల్ల కలిగినట్టి దుస్పృహిణామమా? అనే ప్రశ్నలు తలయెత్తగా, తీగ కదిలిస్తే దొంక అంతా కదలి నట్లు, మొత్తం వివాహవ్యవస్థను ఆద్యంతం తెలుసుకోవాల్సిన అగత్యం కలిగింది, ఫలితమే ఈ పుస్తకం. ఈ విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని చదివితే ఈ పుస్తకం యొక్క ప్రయోజనాన్ని అంచనా వేయవచ్చు.

నేటి యువతీ యువకులకు వివాహవిషయమై సరియైన అవగాహన లేక పోవటం, నేటి అత్తలు చాలదుంది చదువుసంఘాలు లేనట్టి, సంకుచిత, స్వార్థ మనస్తత్వం కలిగి, వెనుకటి తరానికి చెందినవారై ఉండటం, ఆ అత్తకోడండ్రంతా, అర్థికంగా వెనుకబడి ఛోగలాలనలో మాత్రం ముందుకు ఉరకలు వేస్తున్న దిగువ మధ్యతరగతి వారై ఉండటం గమనార్హం. ఈ తరగతికి చెందినవారు సామాన్యంగా కొద్దిపాటి చదువు ఉన్నవారై ఉంటారు. కాబట్టి, వారికి మన వివాహవ్యవస్థను గూర్చి చెప్పటం అవసరం; అనే ఉద్దేశ్యం ఈ ప్రయత్నానికి మొదటి కారణం.

పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహితులై, తప్పటడుగులు వేస్తూ, నిప్పులో పడే శలభాల్లాగా ఉన్న యువతరానికి, మన వివాహోద్యమాలను తెలియజేయటం అవసరమనే తలంపు రెండవ కారణం.

తమ సంతానానికి వివాహ సంబంధాలను పుదచ్చటంలో రకరకాల తెచ్చిపెట్టు కొన్న బాధలతో సతమతమౌతున్న తల్లిదండ్రులకు సైతం, ఈ వ్యవస్థ స్వరూపం తెలిస్తే, వారు తమ ఆలోచనా సరళిని మార్చుకోవటానికి అవకాశం ఉంటుందనే భావం, మూడవ కారణం.

వివాహ సంస్కారానికి సంబంధించిన కొన్ని పుస్తకాలు మన తెలుగు భాష లోకి వచ్చాయి. వాటిలో కొంతమంది రచయితలు స్వేచ్ఛావివాహాలను సమర్థిస్తే, మరికొందరు, వివాహాల్లో మంత్రాలు అనవసరం అనీ, అన్నారు. మంత్రాలు ఎందుకు అవసరమో మన శాస్త్రాలు సహేతుకంగా చెప్పాయి. వీరు మంత్రాలు అక్కరలే దనటానికి కారణాలను సహేతుకంగా నిరూపించలేదు; దానివల్ల కలిగే నష్టాలూ చెప్పలేదు — పురోహితుని కిచ్చే కిలో బియ్యమూ, పదిరూపాయల రొట్టెలూ తప్ప. వైగా, గర్భాదాన మంత్రాలను పేర్కొని చేదాలన్నీ బూతుల ఐంగలన్నారు. ఆ

గ్రంథరాజాలను చదివినవారు వాటినే సత్యాలని నమ్ముతారు గదా! ఆ విషయాలను గూర్చిన యధార్థాలను వెల్లడించవలసి రావటం నాల్గవ కారణం.

సంస్కృత భాషలో సూత్ర గ్రంథాలు, స్మృతిగ్రంథాలు, చాలా ఉన్నాయి- వాటిపల్ల మాత్రమే. నేటి మన ప్రయోజనం నెరవేరదు. ఇటీవలి కాలంలో, నిన్ను మొన్నటి చారిత్రక యుగంలో జరిగిన సాంఘిక సాంస్కృతిక విషయాలను తెలియ జేప్పే చారిత్రక గ్రంథాలు మన భాషలో అంతగా లేవు. ఆ దిశలో చాలా పరిశ్రమ జరగాల్సి ఉంది. ఇది ఐదవ కారణం.

పైన చెప్పిన సందర్భాల్లో ఆంగ్లరచయితల గ్రంథాలే శరణ్యంగా ఉన్నాయి. ఉదా॥ మన దేశంలో జరిగిన బాల్య వివాహాల తెక్కలు, సహగమనాల సంఖ్యలు వగైరాలాపి, మనం తెలుసుకోవాలంటే ఆంగ్ల గ్రంథాలే శరణ్యం. పైగా, మన స్మృతిగ్రంథాలు వైతం మనకు లభ్యంకాని స్థితిలో వున్నాయి. మన ప్రభుత్వావిక సైతం మన ప్రాచీన సాహిత్యం అంటే, రామాయణ, భారత భాగవతాలు, కావ్య ప్రబంధాలు అనే నమ్మకం. అంటే తప్ప అనేక శాస్త్రాలున్నాయని, వాటిని మనం అనుసరించకపోయినా, అర్థం చేసుకోలేకపోయినా, పరిరక్షించాల్సిన అగత్యం ఉన్నదని, తెలియదు. ఇక ప్రచురణకర్తలు పాఠ్యపుస్తకాలపై వ్రాయబడ్డ నోట్సు, గైడ్సు ప్రచురిస్తే లాభాలు అధికంగా కనిపిస్తూన్నప్పటికీ ఈ శాస్త్రగ్రంథాలతో చేతులు ఎందుకు కట్టుకుంటారు?

కాబట్టి, ఏ విశ్వవిద్యాలయాలలోని పరిశోధకులో, కులపతులో తమ గ్రంథాల్లో ఉటంకించినవాటినే ప్రమాణాలుగా గ్రహించాల్సి వస్తోంది. ప్రస్తుతం, మన దేశ భాషల్లో, హిందీలో ఈ విషయమై కొన్ని గ్రంథాలు వెలువడ్డాయి. వాటిల్లో అధికారికంగా, శాస్త్రీయ దృక్పథంతో సాంగోపాంగంగా విషయవర్ష జరుపబడిన గ్రంథాలు శ్రీమద్దయానంద సరస్వతివారు రచించిన సంస్కారవిధి. సత్యార్థ ప్రకాశము లాంటి గ్రంథాలు. డా. రాజబలిషాండేయ రచించిన “హిందూ సంస్కారాలు” అనే గ్రంథం, డా. సంపూర్ణాసంద రచించిన “హిందూ వివాహంలో కన్యాదానం” అనే గ్రంథం, డా. కృష్ణదేవ ఉపాధ్యాయ రచించిన “హిందూ వివాహం - ఉత్పత్తి - వివాహం” అనే గ్రంథం. ఇది కాక, మన తెలుగులో లాగానే అనేక ప్రయోగ, పద్ధతి గ్రంథాలూ ఉన్నాయి. పైన పేర్కొనబడిన గ్రంథ రచయితలంతా వేరు వేరు విశ్వవిద్యాలయాల్లో సమాజ, సంస్కృతి, పురాతత్వశాస్త్రాల్లో ప్రొఫెసర్లుగా, వైస్ చాన్సలర్లుగా పనిచేసినవారు కాబట్టి అనేక గ్రంథాలను కూలంకషంగా పరిశీలించి

వ్రాశారు. అయితే వారిదృష్టి కొన్ని విషయాల్లో వారి ప్రాంతీయ ఆచారాలమీదనే లగ్నమవటానికి అవకాశం ఉంది. ఈ సుస్తకంలోని న్యాయశాస్త్రానికి సంబంధించిన వాయప్రాప్తి, స్త్రీ సంపద, దత్తకగ్రహణం, భరణిపోషణం, వగైరా విషయాలన్నీ, ఉత్తరప్రదేశ్ న్యాయాధిపతిగా ఉద్యోగ విరమణ చేసిన పండిత గిరిజాశంకర్ మిశ్రచే క్రోడీకరింపబడిన Hindu law (హిందూ విధి) అనే గ్రంథం నుండి గ్రహింపబడినాయి. మితాక్షర, ఇతర స్మృతిగ్రంథాల సూత్రాలు సైతం ఇందులో ఉటంకించారు. ఈ గ్రంథం రచించటంలో వైద్య గ్రంథాలు టాగా తోడ్పడ్డాయి. కాబట్టి, వారికి కృతజ్ఞతాంజలి ఘటించక తప్పదు.

మనకు అతి కష్టంమీద మనుస్మృతి, ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రాలూ మూలం లభ్యమౌతాయి. శ్రీ చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారు ఉపనయన, వివాహమంత్రాలన్నింటికి తెలుగు అనువాదం చేశారు — కీ.శే. శ్రీ చల్లా లక్ష్మీ నరసింహశాస్త్రిగారు స్మార్త గ్రంథ ప్రచురణలో లద్దివతిఘోష: పేదొక్క, పురాణోక్త వివాహపద్ధతులపై, ఆపస్తంబ గృహ్యసూత్రాలు, గోత్రప్రవరలకు సంబంధించి వారు ప్రచురించిన గ్రంథాలున్నాయి. ఇక నిరాధారంగా దోషాలను మాత్రమే ఎత్తిమాపే గ్రంథాలు ఉన్నాయి. వాటి విషయం అనవసరం.

ప్రస్తుతమున్న సాంఘిక పరిస్థితుల్లో, ఈ విధమైన పుస్తకాలవల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి? అని శంకించి, ప్రశ్నించిన వారున్నారు. నా సమాధానమేమంటే — ఈ పుస్తకాన్ని చదివి, హిందూ వివాహాన్ని గురించిన అవగాహన పొంది,

(1) ఏ ఒక్క జంట అయినా, కట్టుకానుకలకు ప్రాధాన్యత యివ్వకుండా, ధర్మంకోసం. సమాజ శ్రేయస్సుకోసం, ప్రేమతో వివాహం చేసుకొన్నా —

(2) ఏ ఒక్క స్త్రీ అయినా, తన భర్త, అత్త, ఆడుబిడ్డలు పెట్టే బాధలకు విసిగి, ఆత్మహత్యకు పూనుకొకుండా, ధైర్యంతో, తనకున్న జీవించే హక్కును నిరూపింపగలిగా —

(3) ఏ ఒక్క వరుని తండ్రి అయినా, తన కొమార్తె విషయంలోను, తన కుమారుని విషయంలోను బిన్నప్రమాణాలకు తాచీయకుండా ఒకే దృక్పథాన్ని ప్రదర్శింపగలిగా —

(4) ఏ ఒక్క అత్త అయినా, తానూ ఒక యింటి కోడలినే ననీ, స్త్రీలైన తన కూతుర్ని కోడలిని, ఒకే దృష్టితో చూడటం, స్త్రీ అయినట్టి తన ధర్మంగా గుర్తించగలిగా —

(రీ) ఏ ఒక్క సామాజిక, సంస్కృతీ శాస్త్ర విద్వాంసునికైనా ఈ విషయంపై సాంగోపాంగము, సశాస్త్రీయము అయిన గ్రంథాన్ని రచించాలనే ప్రేరణ లభించినా —

ఈ ప్రయత్నం సఫలమైనట్లే:

వైన పేర్కొన్న విద్వాంసులకు వారి గ్రంథాలకు మరొకసారి కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన నమస్సుమార్పిస్తూ, వైవాహిక కార్యక్రమాన్ని ఆరంభిస్తున్నాము.

— రచయిత

విషయ ప్రవేశం:

వివాహ మనేది మానవ మాత్రులందరికీ తెలిసిన విషయం, అనుభవంలోని విషయమే గదా! దీనిని గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పవలసినంత గ్రంథమేముంది? అని కొందరు ప్రశ్నించవచ్చు. మనం గంగానదిలో లేక గోదావరి మొదలైన నదుల్లో స్నానం చేస్తున్నాం. ఆ నది నీటిని త్రాగుతున్నాం. బొలాలకు ఆ నీటిని పెట్టి పంటలు పండించుకొని తింటున్నాం. ఇట్లా నదులు మన అనుభవంలోనివి; అంత మాత్రంచేత. మనం అనుభవించే ఈ పుణ్యనది ఎక్కడినుండి వుట్టింది? ఎన్ని దశలు అనుభవించింది? ఎన్ని ఉపనదులను తనలో కలుపుకొంది? ఏవీ భూభాగాలను సస్య శ్యామలం చేస్తూ, ఎన్నెన్ని జాతులకు ప్రాణదానం చేస్తూ, ఎందరెందరిని తృప్తి పరుస్తూ, ఎన్నెన్ని నాగరకతల్ని చూస్తూ, ఎంతరాలం నుండి ఇట్లా ప్రవహిస్తూ ఈ నాటికి ఈ రూపంలో మన అనుభవంలోకి వచ్చింది? ఎందరు దీనిని కలుషితం చేశారు? ఎందరు దీనిని పూజించారు? అనే విషయాలు తెలుసుకోవలసిన అగత్యం లేదా? ఇవన్నీ తెలిస్తేనే తప్ప మనము ఆ నదియొక్క గొప్పదనాన్ని పవిత్రతను తెలుసుకోలేము. ఈనాడు, ఆ నదీ తీరాల్లో మానవులు చేస్తున్న అపవిత్ర కార్యాలను మాత్రమే చూస్తూ, ప్రాచీనరాలంలో ఆ నదీతీరంలోనే జరిగినట్టి పవిత్రయాగాదుల్ని గూర్చి ఏమాత్రమూ తెలుసుకోనట్టివారికి ఆ నదిలోని చాలిన్యమే కనిపిస్తుంది తప్ప పవిత్రత కనిపించదు. అది వారి దోషదృష్టికి (దోషాల్ని మాత్రమే వెదకే దృష్టికి) విదర్శనం మాత్రమే! ఆ జీవనది యొక్క ఈ పవిత్ర అంతా తెలిస్తేనే తప్ప, ఆ నది యొక్క పవిత్రతను కాపాడుకోలేము. దానిని అధిక ప్రయోజనాలకు వాడుకోలేము. దానియందు చేరిన కళ్ళలాన్ని తొలగించి దానిని అనుభవించలేము. అట్లాగే, వివాహ విషయం చూడమూ! మమారు అయిదువేల సంవత్సరాల సుదీర్ఘ చరిత్ర కలిగిన ఈ సజీవ వ్యవస్థలో అనేక మార్పులు, చేర్పులు సంభవించి ఉండవచ్చు. వాటి అన్నింటిని గూర్చిన సమగ్రమైన అధ్యయనం ఉన్నప్పుడే అందరి దోషాల్ని పరిహరించ, దానిని మన జీవితంలో ఒక భాగంగా, సమాజానికి ఒక తప్పనిసరియైన సంస్కారంగా ధర్మానికి సాధనంగా, జాతికి జీవగణ్ణంగా గుర్తించి ఉపయోగించుకో గలుగుతాము.

వివాహ మనేది

ఎప్పుడు ఆరంభమైంది?

వివాహం అంటే, శ్రీ పురుషుల శరీర సంబంధానికి - లైంగిక సంపర్కానికి సంకేతం అని గమక మనం అనుకుంటే, ఇది సృష్ట్యాది నుండీ ఉన్నదనే అంగీకరించాలి. మాసపులందేగాక, పశుపక్షి కీటకాదులందు నైతము ఉన్నదని అనుకోవాలి. ఎందుచేతనంటే, ఈ విధమైన లైంగిక సంపర్కం, (మైఘనక్రియ) సంతానోత్పత్తి, సంతాన పోషణం అనేవి, అన్ని జీవరాసుల్లోనూ కనిపిస్తోంది. "ఆహార విద్రాభయ మైఘనశ్చ సామూన్యమేతత్ పశుభిర్నరాణామ్" ఆహారము, నిద్ర, భయము. మైఘనము అనేవి సదులకు పశువులకూ కూడా సమానమే; అని మన శాస్త్రకారులు చెప్పారు. అంటే, ఇవన్నీ జీవజంతువులకు సహజప్రవృత్తులు లేక సహజాతాలు అన్నమాట. ఇక్కడ మైఘనక్రియను వివాహం అని అంగీకరిస్తే, వివాహమనేది కూడా ఒక సహజ ప్రవృత్తే అవుతుంది. ఆధునికులు చాలమంది, వివాహానికి ప్రధాన విషయం మైఘన కర్మే అని అంటున్నారు. ఎందుచేతనంటే, వివాహం ద్వారా సభ్య నమాజంలో శ్రీ పురుషుల మైఘన కర్మకు అనుమతి ఇవ్వబడుతోంది. పశుపక్ష్యదుల్లో కూడా మైఘనకర్మ ఉన్నా, వివాహం లాంటి కర్మ సంస్కారం ఒకటి ఉన్నట్లు మనకు తెలియదు. రాలమే పశుపక్ష్యదుల్ని ప్రేరేపిస్తున్నట్లు లెస్తుంది. ఈ విధంగా ఆలోచించి చూచినప్పుడు సృష్ట్యాది నుండే వివాహం ఆరంభమైంది అనాలి.

మానవ జీవితంలో

వివాహానికున్న సంబంధం:

మానవ జీవితంలో జాతకర్మ నామకరణాది అనేక సంస్కారాలకు స్థానం ఉన్నప్పటికీ, వివాహమనేది లేనప్పుడు మానవజీవితం అసంపూర్ణమైందే; అంటే కాదు, ఆవివాహిత జీవనం అపవిత్రమని, ఆవివాహితుడు యజ్ఞయాగాదులు చేయటానికి అనర్హుడని (అయజ్ఞియో వా ఏష యోఽపత్నీకః) (త్రై బ్రా. 2.2-2-6.) శ్రుతులు చెప్పుతున్నాయి. అంటే, ఇది కర్మకాండలకు ధర్మకార్యాలకు, ప్రాధాన్యత నిచ్చే సంప్రదాయజ్ఞాలైనవారి అభిప్రాయమేకాదు, ఆధునిక జాతులవారు, ఆనాగరక జాతులవారూ కూడా జాతికి వివాహమనే ఆచారం అవశ్యకమని, భావిస్తునే ఉన్నారు. సంతానోత్పత్తి, తనదైన సంసారాన్ని నిర్మించుకోవటం, గార్హస్థ్యజీవితం, దానికి ఆధారభూతమైన ఇతర కర్మకాండల యెడల ఆకర్షణము అనేవి సహజ ప్రవృత్తులుగా అన్ని జాతుల్లోనూ కనిపిస్తునే ఉంది. చిన్నపిల్లలు నైతం, ఆటపాటల్లో ఇండ్లు కట్టు

కోవటం, గాత్రస్యాన్ని అటల్లో ప్రకటింపటం, మన ఆనుభవంలోని విషయం. మానవుడు సంఘజీవి - ఏకాంతవానికాదు. రాబట్టే, తనదైన ఒక సంఘం, ఒక సంసారం, రావాలనుకుంటాడు. సంచార జాతుల్లో చూచా ఈ గార్వాస్థ్య జీవితంమీది ఆకర్షణ, సంఘజీవితం మీది ఆకర్షణ, పనినిస్తూనే ఉంటుంది. రాబట్టి వివాహానికి మానవ జీవితంతో చేరుచేయరాని సంబంధం ఉంది.

వివాహానికి ప్రధానమైన లక్షణం. లైంగిక సంపర్కం (మైథునం) అని, ఈ విధమైన స్త్రీ పురుష సంపర్కానికి సమాజంయొక్క అంగీకారం పొందటమే! అని, స్త్రీ పురుష సంపర్కమనేది పశుపక్ష్యదుల్లో వైతం సమాజలక్షణంగా రానవస్తున్నా, బుద్ధిజీవియైన మానవుడు సంఘంయొక్క అంగీకారాన్ని చూచా కోరుతున్నాడని పాశ్చాత్య విద్వాంసులు కొందరు మన దేశంలోని అభినిమయచూచా విశ్వసిస్తున్నారు. మనం మానవులం రాబట్టే, సంఘజీవులం, బుద్ధిజీవులం రాబట్టే ఈ వివాహమనే వ్యవస్థ ఎప్పుడు ప్రారంభమైంది? ఎందుకు, ఎట్లా ప్రారంభమైంది? ఏ ఏ దేశాల్లో ఏ ఏ జాతుల్లో, ఏ ఏ కాలాలలో ఎట్లా రూపుదిద్దుకొన్నది? మనదేశంలో ఏ ఏ మార్పులు చెందుతూ వచ్చింది? అని తెలుసుకోవాలనే కోరిక కలగటంచూచా సమాజమే! అందుకే ఈ విషయమైన అనేక గ్రంథాలు అనేక భాషల్లో రచింపబడ్డాయి.

వారిత్రకులు, మానవశాస్త్ర పరిశోధకులు చెప్పేదానినిబట్టి, హినపకాత ఆదిమ యుగంలో సంచారజాతిగా ఉండేది. ఇష్టమైనచోట్ల కొన్నాళ్ళపాటు ఉండటం, మళ్ళీ బయలుదేరటం. అడవుల్లో చేటాడుతూ పొట్టనింపుకోవటం. అతనికి నియమితస్థానం అంటూ లేదు. చెట్లు, చెట్లు తొట్టు దానస్థానం; జంతువుల్లాగా ఇష్టమైనప్పుడు, ఇష్టం వచ్చినట్లు రమిస్తూ ఉండేవారు. రాబట్టి ఆ కాలంలో వారికి వివాహ వ్యవస్థకు అవకాశంలేదు.

తరువాతిది పశుపాలన యుగం. చేటాడి పొట్టనింపుకోవటం చూచిచేసి, పశు పాలనాన్ని చేపట్టి మానవుడు లెండవదశను చేరాడు. ఆవులు, మేకలు, గొట్టెలు మొదలైన పశువుల్ని మేపటం, వాటిద్వారా ఇతర జీవితావసరాలను తీర్చుకోవటం, ఆ పశువులకు ఎక్కడ మేత దొరికితే అక్కడ కొంతకాలంపాటు స్థిరంగా ఉండటం, మళ్ళీ మేత దొరికే చోటుకు పోవటంగా ఉండేది. స్థిరనివాసానికి అవకాశం పెద్దగాలేని ఆకాలంలోచూచా వివాహ వ్యవస్థకు గట్టి పునాదులు ఏర్పడి ఉండక పోవచ్చు. అయితే, పశువుతోపాటు సంచరించే ఆ కాలంలో, మానవులు సమూహాలుగా చేరి ఒక్కొక్కచోట కొంతకాలంపాటు ఉండేవారు. రాబట్టి, ఆయా సమూహాలతో వారికి కొన్ని సంబంధాలు ఏర్పడితే ఏర్పడి ఉండవచ్చు.

మానవుని మూడవదశ వ్యవసాయ జీవనం. వ్యవసాయంచేసి పొట్ట నింపుకోవటానికి అలవాటుపడిన ఈ కాలంలో అతడు స్థిరనివాసానికి అలవాటుపడి, ఇల్లు కట్టుకొని, తన జీవితకు, తన వ్యవసాయానికి, పశుపాలనకు సహాయం అవసరమైనందున, జీవిత భాగస్వామినితో పాటు సంతానం యొక్క ఆవశ్యకతను కూడా గుర్తించి ఉంటాడు. చ్చవసాయానికి స్థిరనివాసం అవసరం. ఇల్లు వాకిలి, జనం, పశువులు అవసరం. కాబట్టి, గృహము గృహిణి అవసరమై “న గృహం గృహముచ్యతే గృహిణే గృహముచ్యతే” కేవలం, ఇంటివి ఇల్లు అనటానికి వీలేదు, ఇల్లు అంటే ఇల్లాలే! అనే స్థితికి వచ్చి ఉంటాడు. పరివారం పెద్దదై ఉంటేనేగాని వ్యవసాయం సరిగాసాగదు. ఆ పరివారాన్ని సాకేటందుకు గృహిణి అవసరం. కాబట్టి మానవుడు వ్యావసాయిక జీవనం ఆరంభించిన నాటినుండి ఈ వైవాహిక వ్యవస్థ ఆరంభమై ఉంటుందని ఊహించవచ్చు.

వివాహంయొక్క పుట్టుకకు గల కారణాలను గురించి రకరకాల అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. లోగడ చెప్పిన ఆహారనిద్రా భయమైదువల్లాగానే. సమస్త జంతువులకు, స్వీయరక్షణ, స్వజాత్యభివృద్ధి అనేవి స్వాభావిక ప్రవృత్తులు. సమస్త జీవరాసులు తమ రక్షణకోసం ప్రాకులాడుతాయి. తన జాతి అభివృద్ధి (సంతానాభివృద్ధి) కోసం ప్రయత్నిస్తాయి. “ఏ కోఁహం బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి” అని, బ్రహ్మయే తా నొక్కడే ఉండటానికి యిష్టపడక, అనేక మందిని, అనేకాన్ని సృష్టించాలని పూనుకొన్నట్లు ఏదాం చెపుతున్నాయి. కాబట్టి, స్వీయవృద్ధి, స్వీయరక్షణ అనేవి వివాహానికి ప్రముఖకారణంగా కనిపిస్తుంది. స్వజాతివృద్ధివల్ల తప్ప, స్వీయరక్షణ సంభవం కాదు. ఇది వివాహానికి ప్రముఖ కారణంగా కనిపిస్తుంది. పాశ్చాత్యుల్లో సైతం ఒకవర్గంవారు ఈ విషయాల్నే లంగీకరిస్తున్నారు.

రెండవ వర్గంవారు ఏమంటారంటే - అత్యంత ప్రాచీన కాలంలో, మానవుల్లో సైతం వివాహబంధన మనేదిలేదు. ఏ పురుషుడైనా, ఏ స్త్రీ అయినా, ఎవరితోనైనా శారీరక సంబంధాన్ని పెట్టుకోవచ్చు. ఆనాటి సంఘంలో ఈ అనాచారం ప్రబలంగా ఉండేది. సమాజం నైతికంగా పతనోన్ముఖమై ఉంది. ఈ స్థితిని చూచి ఆనాటి సామాజికనాయకులు వివాహమనే కట్టుబాటు ఏర్పాటుచేసి ఉంటారు. ‘మెక్ లెనన్’ అనే విద్వాంసుడు తన ‘Studies in Ancient History’ అనే గ్రంథంలో ఈజిప్టు దేశంలో ‘మెన్సు’ అనే అతను, చైనాలో ‘ఫొహి’ అనే వ్యక్తి, గ్రీకుల్లో ‘షెక్రో వస్’ అనేవాడు. హిందూదేశంలో ‘శ్వేత కేతువు’, ఇట్లా ఒక్కొక్క దేశంలో

ఒక్కొక్క ప్రసిద్ధపురుషుడు. ఈ స్వేచ్ఛాచారాన్ని ఆపి, వివాహ సంప్రదాయాన్ని నెలకొల్పి ఉంటాడు" అని వ్రాశాడు.

మూడవ వర్గంవారి అభిప్రాయాన్నిబట్టి సమూహాల మధ్య సామాజిక వివాహాలు ఉండేవని అంటారు. అంటే, ఈ పద్ధతి ననుసరించి ఒక సమూహంలోని వారు (Group) రెండవ సమూహంలోని ఏ స్త్రీతోనైనా, ఏ విధమైన కట్టుబాట్లు లేకుండానే కామకలాపాలు సాగించవచ్చు. ఇక్కడ సంబంధమనేది ఒక సమూహానికి మరొక సమూహానికి మధ్యరాబట్టి. ఈ పద్ధతి ప్రచారం ఒక స్త్రీకి అనేకమంది భర్తలు, ఒక స్త్రీతో అనేకమంది పురుషులు సహవతులుగా చ్యవహరించవచ్చు.

పాశ్చాత్యుల్లో, అనేక జాతుల వైవాహిక సాంఘిక విషయాలను గూర్చి అధ్యయనం చేసిన విద్వాంసుడు డా. చెస్టర్ మార్కు. తాను రచించిన "History of human marriage" అనే గ్రంథంలో ఈ విషయాలను ఖాగా చర్చించాడు. ఆయన అభిప్రాయం ప్రచారం వైవాహిక వ్యవస్థయొక్క ఉత్పత్తికి కారణం అదిమ స్వభావమే! స్త్రీ పురుషుల్లో మైథునప్రవృత్తి ఆనాదికాలం నుండి ఉన్నదే! ఈ స్త్రీ పురుష సంబంధంపల్ల కలిగే సంతానాన్ని ఇద్దరూ కలసి రక్షించి పోషించేవారు. పురుషుడు పరివారానికి రక్షకుడు. పోషకుడు అయితే, స్త్రీ ఆతనికి పరివారానికి సహాయకురాలుగా ఉండేది—పిల్లల్ని పోషించేది. ఈ అలవాటు, మొదట ఆచారంగా ఉంటూ, రానురాను చట్టరీత్యా ఆమోదించబడ్డది. ఇట్లా ఈ అలవాటు సామాజిక వ్యవస్థ రూపం దాల్చింది. పాశ్చాత్య విద్వాంసులు చాలమంది వివాహంలో ప్రముఖ పాత్ర వహించేవి సంతానకాంక్ష. గృహపరివార నిర్మాణము అనే సహజ ప్రవృత్తులనే ఉద్దేశ్యంతో, ఈ విషయాన్ని బలపరచటానికై పశుపక్ష్యదుల జీవన విధానాల్ని సైతం అధ్యయనంచేసి, మానవ వివాహ వ్యవస్థకు. పశుపక్ష్యదుల దాంపత్యవ్యవస్థకు పోలికలున్నాయని చెప్పారు.

పక్షులు కేవలం మైథున సమయంలోనే కాకుండా, ఆ పిమ్మటకూడా సంతానోత్పత్తి జరిగిన పిమ్మటకూడా, ఆడ మగ పక్షులు కలసి సంతానపోషణ చేయటం, గృహనిర్మాణాది కార్యకలాపాలు సాగించటం కనిపిస్తున్నాయి. గార్హస్థ్యంలో స్త్రీ పురుష సఖ్యత, సహకారాలకు పక్షుల జీవనమే మిక్కిలి ఆదర్శపాత్రమైనదని విద్వాంసులు చాలమంది వ్రాశారు. అట్లాగే, పశువుల్లో సైతం, ముఖ్యంగా కోతుల్లో, గరిల్లాల్లో, చింపాజీల్లో, పారివారిక జీవనం, సంతాన పోషణం, స్త్రీ పురుష సహకారం వగైరా లక్షణాలు చాలా కనిపిస్తాయి. పశుపక్ష్యదుల్లాగానే మానవుల్లో సైతం

పురుషుడు స్త్రీతో కలిసి ఉండాలని సహజంగా కోరుతూ ఉంటాడు. అట్లాగే, స్త్రీ కూడా పురుషుని సంగమంలో ఉండాలని కోరుకోవటం సహజం. ఇది స్వాభావికమైన మానసికమైన చూసేసక ప్రవృత్తి.

వివాహానికి సంసారానికి (పరివారానికి)

ఈన్న సంబంధం :

వివాహానికి పరివారానికి అన్యోన్య సంబంధం ఉన్నా. వివాహానికి మూలం పరివారమే అనాలి. అంటే. సంసారాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాలని. సంతానాన్ని పొందాలని, తద్వారా సుఖజీవనాన్ని సాగించాలని కోరిక ఉన్నందువల్లనే వివాహమనే కట్టుబాటు వృత్తింది. అయితే. ఈ వివాహమనే కట్టుబాటు అత్యంత ప్రాచీనకాలంలో, ఆదిమ యుగంలో లేదనీ, నాగరికత పెరిగినకొద్దీ వివాహ వ్యవస్థ బలపడుతూ వచ్చిందనీ పాశ్చాత్య చారిత్రకులు అంటారు. ఈజిప్టులో 'మెన్సు' గ్రీకుల్లో 'సేక్రోసిస్' హిందువుల్లో 'శ్వేతకేతువు' లాంటి చారిత్రా వివాహ వ్యవస్థకు మూలపురుషులనుగా పేర్కొంటూ ఉంటారు. (ఉద్దాలక మహర్షి కొడుకు శ్వేతకేతువు. ఆతడు తన కుండలముందే. ఏమిటో పకుబలం కలివాడు. తన తల్లిని చేయిపట్టుకొని లాగుకొని పోవటాన్ని చూచాడు. వెంటనే ఆతడు బలం కలివానిదే రాజ్యం అనే ఈ దుష్ట సంప్రదాయాన్ని. విశ్వంఖలతను ఆపుచేసి. వివాహానికి పునాది చేసినట్లు. ఈ విధమైన వ్యభిచారంవల్ల పాపం వస్తుందని ఆదేశించినట్లుగా మహాభారతం ఆదిపర్వం 122 ను బట్టి తెలుస్తోంది. మహాభారతం సభాపర్వంలో మహిష్మతీనగరంలో (మధ్యప్రదేశ్ లోనిది) స్త్రీలు అగ్నిహోత్రుని చరంవల్ల స్నేహంగా సంవరిస్తున్నట్లు. వారికి ఎట్టి అడుపు ఆజ్ఞలు లేనట్లు తెలుస్తుంది. సభా. పర్వం. 31, 33-38. అట్లాగే, ఉత్తర పురుషేషంలో కూడా వివాహ బంధన చూసేది లేనట్లు తెలుస్తుంది. అయితే, ఈ విషయాలన్నీ చారిత్రావానికి పూర్వవిషయాలు. వీటిని మహాభారత చాలానికి అన్వయించటం తప్ప. వ్యాసుడు తనకు పూర్వం ఎన్నతో ఉందిన పరిస్థితుల్ని ఊహించి వ్రాసినవి. కాబట్టి యథాతథంగా గ్రహించటానికి వీలులేదు)

ప్రాచీన భారతంలో

వివాహానికున్న సామాజిక మహత్త్వం :

హిందువుల సంస్కారాలన్నింటిలోకి వివాహానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యం మొదటి స్థానం కనిపిస్తుంది. మన గృహ్యసూత్రాలన్నీ వివాహంతోనే ఆరంభించబడి ఉడం బమే కాక సమస్త గృహ్యయజ్ఞాలకు వివాహమే ఉద్గమస్థానంగా పరిగణించబడ్డది.

వేదకాలానికి పూర్వమే వైవాహిక విధులు. ఆచారాలు ప్రచారంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. (ఋగ్వేదంలోను, అభ్యుదయవేదంలోను వివాహాన్ని గురించి సుసోజ్ఞంగా వర్ణించబడ్డది) ఋగ్వేదంలోనే ఊర్వశీ పురూరవుల ఆఖ్యానం లభిస్తున్నా ఆది ఋగ్వేద కాలానికి సంబంధించినది రావణీ, అంతకు పూర్వకాలపు స్మృతి అని అభిప్రాయం వందితులు వెలిబుచ్చారు.

(ఋగ్వేదంలో 'వివాహసూక్తం' అనే పేరుతో పదమూడవం రిలవ సూక్తం ఒకటి ఉంది) ఇందులో సూర్యుని కొమార్తె 'సూర్య' అనే ఆమెను సోముని కిచ్చి (చంద్రుడు లేదా స + ఉప + శిష్ట) వివాహం జరిపించినట్లుగా ఒక రూపక కల్పన ఉంది. ఈ సూక్తంలో సోమునికోసం అశ్వినీదేవతలు 'సూర్యా' అనే కన్యను ఎంపిక చేయడం, వివాహం యొక్క ఉద్దేశ్యం, ఆదర్శం, విధులు యెదురైనవి చక్కగా వర్ణించబడ్డాయి. (ఋగ్వేదంలో మన ప్రాచీన ప్రపంచ భూగోళం, చరిత్ర, సంస్కృతి, విద్య, జాతులు, వారి ఆచారాలు, ఆనాడున్న దేవతలు, రాజనైతిక జీవనం, ఆర్థిక జీవనం, రాజ్యరచనా లోకం, విజ్ఞానం, జ్యోతిషం, ఇటువంటి అనేక విషయాలు ఉండగా కొందరు పండితుల మనుకొనేవారు ఈ వివాహ సూక్తంలోని శ్రీ పురుష సంగమానికి సంబంధించిన ఒకటి రెండు మాటల్ని గ్రహించి వేదాల్లో ఆస్తి ఋతులే! అంటూ ఒక వర్గం వారిమీది విద్వేషాన్ని వెళ్ళగక్కటం సమంజసంకాదు. వైద్యశాస్త్రంలో శరీరభాగాలన్నింటిలో ఐటూ శ్రీ పురుష జననేంద్రియాలను, వాటి నిర్మాణాన్ని, వాటికి సంబంధించిన వ్యాధుల్ని చెప్పక తప్పదు. అయితే ప్రత్యేక వైద్యశాస్త్ర విభాగం చూడను. ఈ నాటి వైద్యశాస్త్రంలో వాటికి సంబంధించిన సమస్యల్ని శ్రీ పురుషులు అవగటం, వైద్యుల సలహాలు చదువుతున్నాం. వైద్యశాస్త్రం అంటే ఈ ఋతులేనా? అని ఈనడించడం తగునా? సరే! ఈ విషయాన్ని అట్లా ఉంచుదాం. భారతదేశంలోనేలాక, ప్రపంచంలోనే అది సాహిత్యంగా పరిగణించబడే ఋగ్వేదంలోను, తరువాతి గ్రంథాల్లోను ఏమున్నదో చూద్దాం. ఋగ్వేదంలోని ఈ చిన్న వివాహసూక్తమే ఆభ్యుదయవేదంలో క్రమంగా 64 మంత్రాలు 75 మంత్రాలు గల రెండు విడివిడి సూక్తాలుగా విభజింపబడ్డది. ఇది కాలాన్ని ఆనునరించి వివాహంలో వచ్చిన మార్పులను తెలియజేస్తుంది.

వివాహంలో లభించిన ప్రేమపయమైన జీవితం, తత్ఫలంగా లభించే సంతానం, ఆ సంతానాన్ని పోషించి, పెద్దచేసి, బాధ్యతగల వ్యక్తులనుగా తయారు చేయటంలో ఉన్న కర్తవ్యంతో చూచిన వాత్సల్య భావం, ఇవన్నీ ప్రాచీన భారతీయ

జాతికి బాగా తెలుసు. వివాహంలేని దానికి సంఘంలో గౌరవంలేదు “అయజ్ఞియో వా ఏష యోఽపత్నీకః” తై. బ్రా. 2.2.2-6 -- భార్యలేనివాడు యజ్ఞహీనుడు అని అన్నారు. అయజ్ఞియడనేది ఆర్యుల్లో చాలా నింద్యమైన పదం.) అట్లాగే, “అథో అర్థో చా ఏష ఆత్మనః యత్ పత్నీ” తై. బ్రా. 2.9.4-7 (ఏకాకియైనవాడు అపూర్ణుడు. భార్య ఆతని అర్థ భాగం.) తైత్తిరీయోపనిషత్తులోని శిక్షాపల్లిలో సమాచర్యన సంస్కార సమయంలో ఆచార్యుడు శిష్యునితో -- ప్రజాతస్తుం మావ్య ఏచ్ఛేత్సీః (సంతాన సూత్రానికి విచ్ఛేదం కలుగనీయకు) అని బోధిస్తున్నాడు. కాబట్టి దేదకాలానికే వివాహమనేదానిని మన ప్రాచీనులు సామాజిక ఆవశ్యకతగా గుర్తించినట్లు తెలుస్తుంది.

వివాహానికున్న ధార్మిక మహత్త్వం:— ధార్మికత అనేది భారతీయ వివాహానికి ఉన్న గొప్పదనానికి రెండవ కారణం. భారతీయుడు ధర్మప్రాణి. అతని ప్రాణం, ఆతని జీవనం, అంతా ధర్మంతో కూడి ఉన్నదే; ఆతని నిత్యకృత్యమంతా ధర్మమయం. భారతీయుడు చేసే సమస్త కార్యాలూ ధర్మమూర్తయైగానే ఉంటాయి. శిశువు జన్మించటం మొదలు జాతకర్మ నామకరణం అన్నప్రాశనం, కేశఖండనం, అక్షరాభ్యాసం ఇట్లా ఏ పని అయినా ధార్మిక కృత్యమే; అడుగులకు అరిసెలు, పలుకులకు పంచదార చిలకలు. గడపదాటితే గారెలు, బోర్లపడితే బూరెలు పంచుతూ ఇట్లా పేరంటాలతో పెంపకాలు సాగుతాయి. ఈ ధార్మిక కార్యాలన్నీ శ్రీ లేకుండా కేవలం పురుషునివల్ల జరిగేవికావు. అందుచేతనే భార్య దగ్గర లేకపోతే భార్యయొక్క చిత్రాన్ని లేదా ఒక చిహ్నాన్ని దగ్గరపెట్టుకొని ఆయా విధులు ఆచరించాలి. సీత, వాల్మీకి ఆశ్రమంలో ఉన్నప్పుడు, రాముడు యజ్ఞం చేయాల్సివస్తే సీతయొక్క బంగారు విగ్రహాన్ని ప్రక్కన పెట్టుకొని చేసినట్లు ఉత్తర రామచరిత్ర చెపుతోంది. అందుకే భార్యను ధర్మపత్ని అన్నారు. అటువంటి ధర్మపత్నిలేని వానిని యజ్ఞవిహీనుడు అన్నారు. అట్టివాడు ఏ ధర్మాన్నీ ఆచరించటానికి అర్హుడుకాడు.) వివాహవిషయమైన ఇటువంటి దృక్పథం ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలలో కనిపించదు.

ఇంకొక విశేషం. మానవుడు పుట్టటమే మూడు ఋణాలతో పుడకాడని మన శాస్త్రాల్ని చెబుతాయి. ఋషిఋణం, దేవఋణం, పితృణం అనేవి ఋణత్రయం. ఈ (ఋణత్రయ విముక్తి వివాహం ద్వారానే జరగాలి.) “జాయమానో హ వై బ్రాహ్మణ ప్రీఢిః ఋణవాన్ జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేవ దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః” తై. సం. 6.3.10-5 (మానవుడు మూడు ఋణాలతో పుడ

తాడు, (బ్రహ్మచర్యంతో ఋషుల ఋణం, యజ్ఞాలతో దేవతల ఋణం, సంతానంతో పితృణం తీర్చుకోవాలి. పితృణ ముక్తికి ఇంతకంటే సాధనంలేదు.) కాబట్టి సంతాన ప్రాప్తికి సాధనమైన వివాహ మనేది ధార్మిక సంస్కారం అయినది. ఇది అందరికీ అనుభవంలోని విషయం.

ఉపనిషత్కాలానికి ఆశ్రమ వ్యవస్థ బాగా స్థిరపడ్డది. ప్రతివానికి నాలుగు ఆశ్రమాలు (బ్రహ్మచర్యం, గార్హస్థ్యం, వాసిప్రస్థం, సన్న్యాసాశ్రమాలు) కర్తవ్యంగా విధింపబడ్డాయి. వ్యక్తిత్వవికాసానికి వివాహమనేది తప్పనిసరి అని భావింపబడ్డది.

స్మృతికాలం వచ్చేటప్పటికి, ఆశ్రమవ్యవస్థ (ఈశ్వరీయం) భగవంతునిచేత విధింపబడ్డదనే విశ్వాసం బలపడ్డది. ఆ కారణంచేత వివాహ మనేది ఒక కర్తవ్యమైంది. ఆ కాలంలో నైషిథిక బ్రహ్మచారుల సంఖ్య (వివాహం చేసుకోకుండా నన్నయ్య సించిన వారు చాలా తక్కువ; అనే విషయం గృహ్యసూత్రాల్నిబట్టి, ధర్మసూత్రాల్ని బట్టి తెలుస్తోంది. అయ్యుర్దాయంలో మొదటి నాల్గవభాగం బ్రహ్మచర్యం, రెండవ నాల్గవభాగం గార్హస్థ్యం, మూడవ నాల్గవభాగం వాసిప్రస్థం, చివరి నాల్గవభాగం సన్న్యాసాశ్రమంలో గడపాలని మనుస్మృతి 4-1-2 లో చెప్పబడ్డది - (చతుర్థ మాయుషోభాగం) వసిత్వాద్యగురోః కులే; ద్వితీయ మాయుషో భాగం కృతదారో గృహేవసేత్, చనేషు చ విహృత్యైవం తృతీయంభాగ మాయుషః. చతుర్థమాయుషో భాగంత్యక్త్వా సంగం పరిజ్ఞేతే.) ఆ కాలంలో వివాహం చేసుకోనివాడు హీనుడుగా పరిగణింపబడ్డాడు. యజ్ఞవల్క్య స్మృతి 1-59 ని వ్యాఖ్యానిస్తూ అపరార్కుడు ఒకానొక లేఖకుని వాక్యాలను ఉదహరించాడు —

“పత్నీ ధర్మార్థకామానాం కారణం ప్రపర్తం స్మృతమ్
అపత్నీకో నరోభూప కర్మయోగ్యో న జాయతే
బ్రాహ్మణః క్షత్రియోవాపి వైశ్యః శూద్రోఽపి వా నరః” అని.

(భార్య అనేది ధర్మార్థకామ సిద్ధికి శ్రేష్ఠమైన సాధనం. అపత్నీకుడైనవాడు, బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రుల్లో ఎవడైనా సరే. ధార్మిక క్రియలకు అర్హుడు కాడు - అధికారికాడు.)

ఆ కాలంలో ఇతర దేశాల్లో
వివాహానికున్న ప్రాధాన్యం :

ఈ సందర్భంలో ప్రాచీనకాలంలో ఇతర దేశాల్లో వివాహానికి ఎటువంటి ప్రాధాన్యత ఉన్నది? అనే విషయంచూచా తెలుసుకోతగ్గది. మన దేశంలో లాగానే

ఇతర దేశాల్లో కూడా వివాహానికి ఆధిక ప్రాధాన్యం యిచ్చారు. ఇజ్రాయల్ దేశస్థులు మన హిందువుల్లాగానే వివాహానికి మిక్కిలి గౌరవాన్ని యిచ్చారు. ఎథెన్సులో ఆ నాడు ఏ పంశమూ వివాహం చేసుకోని రారణంగా సంజానహీనమై ఉచ్చిన్నుండాకుండా చూస్తూ ఉండటానికి నగరంలో ఒక శాసకుణ్ణి కూడా నియమించినట్లు తెలుస్తుంది. అట్లాగే స్పార్టాలో వివాహం చేసుకోనివానికి అనేక సామాజిక అధికారాల లేకుండా చేసినట్లు, వివాహితులూని పయోవృద్ధులను ఎవరూ గౌరవించనట్లు, డా. విలిస్టాయిన్ గుడ్ సేల్ లాంటి పండితుల వ్రాతలవల్ల తెలుస్తోంది. రోముదేశంలో వైతం, వివాహం చేసుకోకపోవటం అనేది సాంస్కృతిక దృష్టిలో అపరాధంగా పరిగణించినట్లు, వివాహం చేసుకోకపోవటంవల్ల రాష్ట్రానికి అధిక సంఖ్యలో ప్రజలు లభించరని, పితరులకు, గృహదేవతలకు పూజాదికాల విర్వర్తించేవారు ఉండరు. కాబట్టి, వివాహమనే దానిని ఒక విధిగా ఉట్టది చేశారు.

అయితే, క్రైస్తవ చరిత్రం విషయం ఆలోచిస్తే ఇందుకు భిన్నమైన విషయాలు గోచరిస్తాయి. క్రైస్తవ పాదరీల అభిప్రాయాలు సెయింట్ పాల్ అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. ధార్మిక నియామకుడైన ఆయన అభిప్రాయాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం. విలువ ఉన్నందున ఈ విషయంలో ఆయన వ్రాతల్ని తెలుసుకోవటం అవసరం “....అయినప్పటికీ, భ్రష్టాచారాల్ని నిరోధించాలంటే ప్రతి పురుషునికి భార్య ఉండటం అవసరం. ప్రతి స్త్రీకి భర్త ఉండటం మంచిది” అంటూ సందిగ్ధంగా ఉన్న అనుమతితోపాటే ఇట్లా అన్నారు — “ఇది కేవలం అనుమతి మాత్రమే; ఆదేశంకాదు, విధికాదు....కాని, ప్రతివాడూ నాలాగా ఉండా లనేదీ నా అభిప్రాయం.....అందుచేత, అవివాహితులైన స్త్రీ పురుషులకు నేను చెప్పేదేమంటే, వారు నాలాగానే నియమపాలనం చేయటం ఉత్తమం. కాని, వారి యందు అటువంటి శక్తి లేనప్పుడు వివాహం చేసుకోవటం మంచిది. భ్రష్టాచారం కంటే, లోలోపల కుమిలిపోవటం కంటే వివాహమే మంచిది” (1. కోర్ 7-2) ఈ మాటల్నిబట్టి మనసనసాజమైన సామాజిక నియమాన్నిగాని, వివాహానికన్న ఆధ్యాత్మిక సంబంధాన్నిగాని వారు పరిగణించలేదనే విషయం తెలుస్తుంది. అందు చేతనే క్రైస్తవ పాదరీల యొక్క వివాహ విషయకమైన అభిప్రాయాల్ని గూర్చిన అధ్యయనం, ఆనక్తికరమైనదిగా ఉండదని డా॥ విలిష్టాయిన్ గుసెల్ తన The History of the family as a social and educational institution లో వ్రాశారు. అయితే, ఇదంతా పతితమైన ఆనాటి రోమ్ సమాజానికి విరుద్ధంగా జరిగిన

ప్రతిక్రియ ఆది, ఆ విధమైన విశ్వంఖలమైన జీవితమే రోషన్ జారయొక్క ఆధ్యాత్మిక, భౌతిక పతనం జరుగటానికి కారణమైందని గ్రహించాలి.

వివాహం - ఉద్దేశ్యం:—వారతీయుల దృష్టిలో వివాహంయొక్క ఉద్దేశ్యం ఆధ్యాత్మికము. చార్మికము అ ఒకంది. పాశ్చాత్యుల్లోలాగా, చారి భాదాంను అనుకరించేవారిలాగా, కేవలం శారీరక సంబంధానికి మాత్రమే పరిమితంకాదు. వైదిక గ్రంథాల్లోను, ఛర్మశాస్త్రాల్లోనూ వివాహోద్దేశ్యం విభిలంగా, మహోన్నతంగా చిత్రీకరింపబడ్డది. (ఇవన్నీ ఇతరుల్ని మోసగించటానికి చెప్పబడిన బూయలు అనే వారికి చెప్పవలసిందేమీలేదు — చారి బుద్ధి పరిపక్వతకు ఆశ్చర్యపడటంకన్న ఇటువంటి ఉద్దేశ్యం ఇతరత్రా ఎక్కడా లభించదు. (“గృహస్థాశ్రమిం” ప్రవేశించి, యజ్ఞాల్ని ఆచరించటం, పుత్రుల్ని పొందటం వివాహోద్దేశ్యం” అనీ (ఋగ్వేదం. 10 - 85 వివాహసూక్తం) “గార్హపత్యంకోసమే పురుషుడు త్రీని వివాహంచేసుకుంటున్నాడనీ. అదే వివాహోద్దేశ్యం” అనీ వివాహసూక్తంలో) “గృహ్టామి రే సౌభగత్వాయ హస్తం, మయాపత్యా జుర్బుష్టి ప్యథాసః ధగో అర్హమా నవితా పురందిర్యుహ్యం ర్వాదుర్గార్యపత్యాయ దేవాః (ఋ. స. 10-85-36) [ఓ పద్యాః సౌభాగ్యస్మి పొందటంకోసం వేను నీ పాణిని గ్రహిస్తున్నాను. నీవు భర్తనైన నాతో వర్ధక్య పర్యంతం ఉంది. ఐశ్వర్యవంతులు. న్యాయశీలరు. శరీరాల్ని పోషించేవారు అయిన భగుడు, సూర్యుడు ఇతర దేవతలు గార్హపత్య సంపాదన కోసం నిన్ను నాకు మచ్చారు] అనీ ఉంది. దీనినిబట్టి, గృహస్థాశ్రమధర్మాల్ని పాటిస్తూ, సమాజ సేవ చేయటం వివాహోద్దేశ్యం అని తెలుస్తోంది. (గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలైన ఆతిథి అభ్యాగత సేవలు, దానధర్మాలు, భూతలులు ఇవన్నీ సమాజశ్రేయస్సు కోసం చేసేవే) అట్లాగే, భార్యభర్త తిరువురు కలిసి దేవతాపూజచేసే ఛర్మణ ఋగ్వేదంలో ఉంది — “త్వమర్హమా భవసి యత్ కనీనాం దంపతీ అంజన్తి హిత్రం సుధితం స గోభిర్బ్రౌఢ దంపతీ సమససా కృణోషి” (ఋ.స. 5-31-2) అట్లాగే గృహమంచే గృహిణీ (ఋ.స. 3-53-4) అని చెప్పిన సందర్భాలున్నాయి. మహా భారతంలో సైకల శాంతిపర్వంలో 144-6 —

“స గృహం గృహ మిర్యాహూః గృహిణీ గృహిణువ్యతే
 గృహం తు గృహిణీ హీనం ప్రణ్యసద్యశం మతం” అని ఉంది.

భర్తయే పుత్రరూపంలో భార్యయందు జన్మిస్తాడు. కాబట్టి త్రీని ‘జాయా’ అని ఐతరేయ బ్రాహ్మణం పేర్కొంటోంది [33-1] అట్లాగే, శత పథ బ్రాహ్మణం.

5-2-1-10 రో 'అర్థో హా వా ఏష ఆత్మనో యజ్ఞాయా తస్మాద్భ్యావజ్ఞాయాం న విన్దతే దైవ రావత్రవజాయతే ఆనర్వో హి తాపత్ భవతి అథ యదైవ జాయాం విన్దతేఽథ ప్రజాయతే హి సర్వో భవతి' [భార్య. భర్తయొక్క ఆత్మకు అర్థాంశం. రాబట్టి పురుషుడు భార్యను పొందేటంతవరకు అసంపూర్ణుడుగానే ఉంటాడు. వివాహం చేసుకొని, సందాన పరంపరను అవిచ్ఛిన్నంగా, నిరంతరాయంగా ఉంచటం ద్వారా పరిపూర్ణుడౌతాడు] అని. కాబట్టి మన ప్రాచీన ఋషి పుంగవులు రాష్ట్రాభిప్రయికి మానవబలం ఎంత అవసరమో గుర్తించి ఉంటారు. అంతే తప్ప, వారు వివాహాన్ని కేవలం వాననా పరితృప్తికి సాధనంగా గుర్తించలేదు. శాఖిదాసు కూడా రఘువంశకావ్యంలో "త్యాగాయ సంభృతార్థానాం, సత్యాయ మితభాషిణామ్, యశసే విజిగీమానామ్, ప్రజాయై గృహమేధినామ్" అంటూ, రఘువంశరాజులు సంతానంకోసమే గృహస్థాశ్రమప్రవేశం చేసేవారని చెప్పాడు. వివాహ ప్రయోజనం సంతానమే అనే విషయాన్ని పాఠస్కర గృహ్యసూత్రాలు (1.6.3) స్పష్టంగా చెపుతున్నాయి — "సామాహ మస్మి ఋక్త్యం. ద్యౌరహం పృథివీ త్వం, తావేహి వివాహోవహైః। సహారేతో దధావహైః। ప్రజాం ప్రజనయావహైః। పుత్రా న్విన్ద్యావహైః। బహూన్ తే సన్తు జరదష్టయః। సంప్రియో, రోచిష్టూ, సుమనస్యమానో। పశ్యేషు శరదః శరం, జీవేషు శరదః శతం, శ్రుణుయామ శరదః శతమ్" (నేను సామాన్ని, సీవు ఋక్కువు. నేను ఆకాశాన్ని, సీవు భూమివి. కాబట్టి, రా! మనం వివాహం చేసుకుందాం! దానితోపాటు కెజస్సును ధరిద్దాం! పుత్రుల్ని పొందుదాం! మనం ప్రేమతో. ఆనందంగా వంద సంవత్సరాలు బ్రతుకుదాం.) దీనినిబట్టి మన హైందవ వివాహబంధనం అనేది వందసంవత్సరాల పర్యంతం ఉండేదని (ఆధునికులు నవలల్లో నూరేళ్ళవంట అంటున్నారు) వివాహోద్దేశ్యం సంతానప్రాప్తి అని, తెలుస్తోంది సంతానప్రాప్తి అనేది సామాజికంగాను, చార్మికంగానూకూడా అనివార్యమే! మన సామాజిక్ స్థితికోసం సంతానం తప్పనిసరే! దేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసాల్ని వెక్కిరించే వారూ, దేదాల్ని బూతులనేవారూ, అన్ని రాజకీయ పార్టీలవారూ, అన్ని మతాలవారూ కూడా ఈ విషయాన్ని అంగీకరించినందువల్లనే, వివాహం చేసుకొని సంతానాన్ని కంటున్నారు. వారీకోసం ఆ ప్తిపాస్తుల్ని సంపాదిస్తున్నారు. దీనినిబట్టే, వివాహాని కున్న సామాజిక ప్రాశస్త్యం వ్యక్తమౌతోంది.

ఇక ధార్మిక విషయాన్ని గురించి:— మానవుడు పుట్టటమే మూడు ఋణాలతో పుడుతున్నాడని చెప్పకొన్నాం. యజ్ఞాలు, దానధర్మాలు చేసి దేవఋణాన్ని, అధ్యాపనంతో ఋషిఋణాన్ని, పుత్రప్రాప్తితో పితృణాన్ని తీర్చాలని ధర్మశాస్త్రాటం

చెప్పుతున్నాయి. ఈ ఋజుత్రయ విషుక్తి అనేది వివాహ విషయంలోని ధార్మిక దేశ్యం.

హిందూ జీవన విధానం ఎప్పుడూ కూడా ధర్మమయమైనదే! జాతకక్రమొదలు కొని అంత్యేష్టిదాకా, ఉదయంనుండి మరునాటి ఉదయందాకా మనం చేసే ప్రతివనీ ధర్మమయమైనదే! అటువంటిప్పుడు జీవితంలో ప్రధాన సంస్కారమైన వివాహం అనేది ధర్మమయ ఋజుత్రయంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఈ దేశంలో శ్రీని 'ధర్మపత్ని' అన్నారు. అంటే. ధర్మవిప్లవాణంలో, ఎల్లప్పుడు సహాయకారిగా, సహభాగినిగా ఉండేది అన్నమాట. శ్రీని ఎన్నడూ ఒక భోగవస్తువుగా, దాసిగా, రామక్రీడా వస్తువుగా, తల్లిదండ్రుల వద్ద నుండి అడిగినప్పుడల్లా అడిగినంత డబ్బు తెచ్చియిచ్చే బావినగా మన మతం, మన పూర్వులు, ఎన్నడూ చూడలేదు. ధర్మాన్ని, మతాన్ని నిర్లక్ష్యంచేసి, డబ్బుకు విలాసాలకు, శారీరక భోగాలకు మాత్రమే విలసవిచ్చిన దౌర్భాగ్యులవల్ల, నేటి శ్రీలకు దాపురించిన ఈ దుస్థితికి, మన ప్రాచీన ఋషుల్ని, ధర్మశాస్త్రాల్ని నిందించటం అనవసరం! మన మతం, పురుషుని జీవితాన్ని ముహూన్నతంగా మలవటానికి, ఆధ్యాత్మిక ధార్మికకార్యాల్లో సహకరించే 'ధర్మపత్ని'గా శ్రీని గుర్తించింది. ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రాల్లో — "జాయావతోర్షు విభాగో విద్యతే. పాణిగ్రహణాద్ధి సహత్వం కర్మసు." ఆప. ద. సూ. 2-6-13-16, 1.7 (శ్రీ పురుషుల్లో భేదంగాని, విభాగంగాని ఉండదు. శ్రీ పురుష సంబంధం అవిచ్చేద్యం - విడతీయరానిది. పాణిగ్రహణం నాటినుండే అన్ని ధర్మకార్యాల్లో సహయోగం అనేది అవసరం) అట్లాగే, పురుషుడు రెండవ వివాహం చేసుకోకూడదని ద్వివీచియ వివాహాన్ని నిషేధించింది— "ధర్మవ్రజానంపన్నే దారే నాన్యాం కురీవిత." (ఆప.ద.సూ. 2-5-11-12) అని. (పుత్రోత్పత్తి, ధర్మసంపాదనం అనేవి వివాహోద్దేశ్యాలు. భార్యవల్ల ఈ ఉద్దేశ్యాలు నెరవేరినప్పుడు రెండవ వివాహం నిషిద్ధం అన్నారు. కామత్పత్తి అనేది లౌకిక ఫలం. అది పరమార్థంరాదు.) మనుషు దృష్టిలో —

“అవత్యం ధర్మకార్యాణి, కుమ్రాషా రతిరుత్తమా
దారాధీనస్తథా స్వర్గః పితృణా మాతృనశ్చ హి”

(మనుస్మృతి - 9-28)

[సంతానము, అగ్నిహోత్ర సంపాదనం మొదలైన ధర్మకార్యాలద్వారా పితరులకు నేవ, ఉత్కృష్టమైన రతి ద్వారా భర్తకు స్వర్గసంపాదన సాధనం అవటం అనేవి

భార్య ఆధీనంలోనే ఉన్నాడు] రతి అనేది చివరిది. అదే ప్రధానం కాదు. యజ్ఞ పుస్తకము —

“లోకానన్త్యం దివః ప్రాప్తిః. పుత్ర పౌత్ర ప్రపౌత్రకైః
యస్మాత్తస్మాత్ త్రియఃసేవ్యః, కర్తవ్యాశ్చ సురక్షితాః॥

[యా.స్మృ. 1-78]

చంశం విచ్ఛేదం రాకుండా ఉండటం, స్వర్గఫలప్రాప్తి అనేవి స్త్రీ ద్వారా మాత్రమే లభించే ఫలాలు. రాబట్టి, స్త్రీని సేవించటం, రక్షించటం అనేవి కర్తవ్యాలు; అవి దారనంగ్రహణలంగా చెప్పాడు. యజ్ఞ విప్రహణం అనేది భార్యభర్తలు కలిసి ఒకేసారి చేయలేకప్పు విడివిడిగా చేయరాదని జైమిని మీసాంసా సూత్రాల్లో [6-1-17] చెప్పబడ్డది. మహాభారతంలో - సైతం ధర్మార్థకామాలకు మూలం స్త్రీ అనే చెప్పారు — “అర్థం భార్యా మనుష్యశ్చ, భార్యాశ్రేష్ఠ తమః సఖా, భార్యా మూలం త్రివర్గస్య. భార్యా మూలం తరిష్యతః [మ.భా. 1-74-40] అని చెప్పారు. బృహస్పతి, స్త్రీని భర్తకు అర్థాంగినిగా, పుణ్యపాపాలు రెంటికి భాగస్వామినిగా చెప్పాడు. మన దేశంలో, మన మతంలో స్త్రీని ఏ విధంగా గౌరవించి, సమాజంలో ఏ విధమైన స్థానం ఇచ్చాలో తెలియజేయటానికే మందతా చెప్పవలసి వచ్చింది. ఏర్పడారు. ఉదానికి, కుత్సిత మిథ్యా గౌరవాలకూ. ప్రాధాన్యం ఇచ్చే కుహనా విద్వాంసుడు. మన ప్రాచీనుల్ని నిందించి, వారిపై స్త్రీలకు గౌరవం లేకుండాచేసి, ఆ విధంగా స్త్రీలను ఈ స్థితికి తెచ్చారు. ఈనాడు స్త్రీలకు మనం ఇస్తున్న విలువ ఎటువంటిదో సరిపోల్చుకోవటానికే మందతా చెప్పవలసి వచ్చింది. స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యాన్ని ఇవ్వలేదని, వారికి విద్య నేర్పలేదని ఏదేవో చెప్పారు; చెబుతున్నారు — స్వాతంత్ర్యానికి, విద్యకు అర్థాన్ని తెలుసుకోకుండా, రెచ్చకొట్టటం మాత్రం చేయగలరు. మనం ఈనాడు పాశ్చాత్యులు స్త్రీకి ఇస్తున్న విలువల్ని చూచి, వివాహ విషయమై వారి ఆభిప్రాయాల్ని చూచి, ఆ విధమైన జీవనానికి వ్యామోహితులం అవుతున్నాం కాబట్టి ఈ విషయంలో వారి ఉద్దేశ్యం ఏమిటో చూడాలి తెలుసుకోవటం మంచిది.

డా॥ వెస్టర్ మార్క్ అనే సామాజికశాస్త్ర, చారిత్రక పరిశోధకుని మాటల్లోనే

“Marriage is a relation of one or more men to one or more women that is recognised by custom or law, and involves certain rights and duties in the case of parties entering the union and in the case of children born for it..... Marriage

always implies the right of sexual intercourse." (Future of marriage in Western civilization. Page 3) ఇదే రచయిత తన History of human marriage (Vol. I) అనే గ్రంథంలో "It is an economic institution which in various ways may effect the Proprietary rights of Parties. It is the husband's duty to support his wife and children but it may also be their duty to work for him." ఈ రచయితే తన 'Future of marriage' అనే గ్రంథంలో "There are three essential elements in every normal marriage, the gratification of the sexual impulse, the relation between husband and wife apart from it and Procreation. The Primary object of marriage has always been sexual union, as sexual desire is obviously the Primary motive of relation between sexes among animals."

దీనినిబట్టి మనకు తెలిసే ముఖ్యాంశాలేమంటే:

1. వివాహమనేది ఆచారంద్వారా, చట్టంద్వారా అనుమతింపబడే శ్రీ పురుషుల సంబంధం. దీనివల్ల — ఆ వివాహంవల్ల — ఆ శ్రీ పురుషుల సంతానానికి కొన్ని అధికారాలు సంక్రమిస్తాయి. వివాహంవల్ల శ్రీ పురుషుల మైథున కర్మకు అధికారం లభిస్తుంది. ఆ లైంగిక సంపర్కాన్ని సమాజం ఆమోదిస్తుంది.
2. వివాహమనేది ఒక ఆర్థిక వ్యవస్థ. దీనివల్ల వారిద్దరికీ [దంపతులకు] దారసుల అధికారం విషయంలో పెద్దమార్పు వస్తుంది. భార్యను, పిల్లల్ని పోషించటం, రక్షించటం భర్తయొక్క విధి. ఆతనికి సేవచేయటం, ఆతనిని సంతృప్తి చేయటం వారి విధి. కాబట్టి, వివాహమనేది వారి దృష్టిలో, ఒక సామాజికమైన, చట్టానికి లోబడిన ఒడంబడిక; పరస్పరాంగీకారం. దానిని పాటిస్తే వివాహ బంధనం ఉంటుంది. లేకపోతే ఉండదు. ఇది ఉభయత్రా వర్తించే శాస్త్రాత్మక [ఒడంబడిక] అందుచేతనే ఆ దేశాల్లో విడాకుల సంఖ్య అధికంగా పెరుగుతోంది — ఛార్జికమైన వాఙ్మతం. కట్టుబాట్లు లేనందువల్ల.
3. సంతానోత్పత్తి — సంతానాన్ని పొందటమనేది వారి దృష్టిలో ఈ మూడింటి లోకి ప్రధానమైన విషయం. మైథున మనేది చతు పక్ష్యదుల్లో పైతం విభిన్న లింగాల్లో స్వాభావికం కాబట్టి మానవుల్లో కూడా ఈ కోరిక సహజం.

అందువేత వివాహానికి ప్రధానోద్దేశ్యం అదే: జంతుప్రవృత్తే! అనేది పాశ్చాత్యుల అభిప్రాయం అని తెలుస్తోంది.

మన భారతీయుల వివాహ వ్యవస్థలోని ప్రధానోద్దేశ్యం ఛార్మికమైనట్టిది. కాబట్టి, భాగ్యను ధర్మపత్ని అన్నారు. మన ఈ వివాహ సంబంధం అనేది యూప జీవితం కలిమిలేముల్లో సైతం ఉండేది - ధర్మనిర్వహణమనేది జీవితాంతం ఉండేది; కాబట్టి భార్య భర్తలరువురిలో ఒకరు మరణించినప్పటికీ ఆ సంబంధం తెగిపోయేది కాదు — ఆర్థికమైన ఒడంబడిక కాదు కాబట్టి, హక్కులకు సంబంధించిన విషయం కాదు కాబట్టి; పాశ్చాత్యుల్లో అయితే, ఆ షరతులు ఎవరు పాటించకపోయినా సంబంధం విచ్ఛిన్నమైపోతుంది. ఒడంబడిక రద్దు అవుతుంది. సంతానోత్పత్తి విషయంలో సైతం ఉద్దేశ్యంలో భేదం ఉంది. భారతీయ దృక్పథం ప్రకారం సమాజస్థితి, కుటుంబంయొక్క ఉనికి అవిచ్ఛిన్నంగా సాగటంకోసం, ధర్మనిర్వహణ కోసం సంతానం అవసరం. “ప్రజాతమ్తం మావ్యవచ్ఛేత్వీః” అని. తై.ఉ. 1 చెప్పతోంది. పాశ్చాత్యుల ఉద్దేశ్యం ప్రకారం, సమాజ ప్రవృత్తి అయిన మైథున క్రియవల్ల సంతానం కలుగుతోంది కాబట్టి వారి పోషణ, వారసత్వాదులు విధింపబడు తున్నాయి. ఈ విధంగా భారతీయ వైవాహిక జీవనానికి ప్రేమ, ధర్మము, అనందమయ జీవనము అనేవి ఉద్దేశ్యాలుకాగా, యూరపు దేశాలలోని వైవాహిక జీవనం సమాజ ప్రవృత్తికి, ఆర్థికానికి, తాత్కాలిక విషయ వాసనలకు కారణ మౌతోంది. నేడు భారతీయులు సైతం ఆర్థిక విషయాలకు, ఖోగాలకు, ధనానికి తాత్కాలిక సుఖానికి అధిక ప్రాధాన్యం యిస్తూ, ధర్మాన్ని త్యజించటానికి సిద్ధ పడుతూ ఉండటం సమాజ పతనానికి దారితీస్తుందేమోననే భయము, అనుమానము కలుగుతున్నాయి. లేకపోతే, కట్నాలకు సంబంధించిన ఈ స్త్రీ హత్యలన్నీ ఏమిటి? వివాహము - చారిత్రక వికాసము:

ఇంతవరకు వివాహమనే సంస్కారాన్ని గురించి, దాని ఉద్దేశ్యాన్ని గురించి కొంతవరకు తెలుసుకొన్నాం. అయితే, ఈ వివాహ వ్యవస్థ అనేది ఏ విధంగా వికాసం చెందుతూ ప్రస్తుతస్థితికి వచ్చింది? అనే విషయాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలి ఉంది.

వాలామంది శాస్త్రజ్ఞులు, బహుపత్నీత్వం అనే ఆచారం, దహనపతీత్వ సంప్ర దాయం, స్త్రీ పురుషుల విశ్పంఖల కామవిహారం అనేవి మానవజాతియొక్క ఆరంభ యుగంలో ఉన్నట్లు పేర్కొంటున్నప్పటికీ. ఇందుకు తగినన్ని ఆధారాలు లభ్యం

కావటంలేదు. అందుకే, ఈనాటికి కొన్ని దేశాల్లోని కొన్ని జాతుల్లో అల్పసంఖ్యలో బహువత్సీల్లు, బహుభర్తృల్లు సంప్రదాయం కనిపిస్తున్నా. ప్రాచీన కాలంనుండి ఏకవత్సీత్వానికి, ఏకభర్తృత్వానికి అధిక గౌరవం ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. పైగా అస్థిర మైనట్టి తాత్కాలిక వివాహాల పైతం ప్రాచీనకాలంలో అధికంగా ఉన్నట్లు కనిపించదు. ఋగ్వేదంలో ఉడుహరింపబడిన ఊర్జశీచ్ఛరూపంగా భేదకాలానికి పైతం అత్యంత ప్రాచీనమైనదిగా తెలుస్తుంది. కాని, భేదాలలోను, గృహ్య, ధర్మసూత్రాల లోను, ఇతర స్మృతుల్లోను స్థిరంగా, నియమాలతో కూడి, సాంగోపాంగంగా ఉండే వివాహ, సంస్కారాన్నే ప్రశంసించడం జరిగింది.

మన హిందూవివాహ విధానాన్ని గూర్చి, ఆ వివాహంలో ఉన్నట్టి భేదాలను గూర్చి, వాటి మూల స్వరూపాన్ని గూర్చి, వేదాల్లో తెలుస్తోంది. ఋగ్వేదంలోని పదవమండలంలో రిశవ దైన వివాహసూక్తంలో బ్రాహ్మవివాహ వర్ణనం కనిపిస్తోంది. ఇందులో కన్యాదానం మొదలైన విషయాలు పేర్కొనబడ్డాయి. ఋగ్వేదం పదవ మండలంలోనే పేర్కొనూక్తంలో గాంధర్వు వివాహ వర్ణనం కనిపిస్తోంది. ఇట్లాగే అధర్వణవేదంలోనూ వివాహవర్ణనలు ఉన్నాయి. అందుకే వివాహాల్లో భేదాలు, వాటికి నామరూపాలు ఒకే రాలేపీ లేవు. అనేక గృహ్యసూత్రాల్లో పైతం అష్టవిధ వివాహాలు పేర్కొనబడలేదు. ముందుగా అశ్వలాయనుడు వీటిని పేర్కొన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఋనుస్మృతి (3-21)లో — “బ్రాహ్మదైవస్థ తైవర్షః ప్రాజాపత్యస్తథా సురః గాంధర్వా రాక్షశైశ్చి. పైశాచశ్చాష్టమోఽథయః॥ అని ఉంది.

బ్రాహ్మణము, దైవము, అర్షణము, ప్రాజాపత్యము, ఆసురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, పైశాచము అని వివాహాల వినిమిది విధాలుగా పేర్కొనబడ్డాయి. వీటిలో మొదటి నాలుగు ప్రశస్తమైనవి. చివరి నాలుగు అప్రశస్తమైనవని (అంగీకరింపబడనివి) అంటూ స్థూలంగా వీటిని రెండుగా విభజించారు. వీటిల్లో చివరి రెండూ రాక్షసము, పైశాచము అనేవి నింద్యములు. నిషిద్ధాలు అన్నారు. ఆసుర, గాంధర్వము, చివరి రెంటికంటె కొంత నయం — సహించవచ్చు; అంటూ మనుస్మృతి (3-24, 25)లో వీటిలోని మంచి చెడ్డలను గూర్చి చెప్పారు. ఇక్కడ మనం గమనించాల్సిన విశేషం ఏమిటంటే, ఏదైనా ఒక ఆచారం, ముందుగా అనాగరకంగా ఉండి, సమాజం దానిని సహించకపోవటం, సంస్కర్తలు దాటిని సంస్కరించటం, ఆ ఆచారంలో క్రమేణా మార్పులు జరిగి సంస్కరించబడటం, అది ప్రశస్త్రూపంలో సమాజంచేత అంగీకరించబడటం. అనేవి మనం చరిత్ర ద్వారా తెలుసుకొన్న

సత్యం. అట్లాగే, ఈ ఎనిమిదిపాఠాల వివాహాల స్వరూప స్వభావాలను గూర్చి తెలుసుకొన్నప్పుడు మిక్కిలి క్రూరమైన పద్ధతి అత్యంత ప్రాచీనమని. మిక్కిలి ఉత్తమమైన పద్ధతి ఆధునికమని తెలుస్తుంది. కాబట్టి ఈ వివాహాలను గూర్చి వారిత్ర కంగా అధ్యయనం చేయాలంటే చివరినుండి ఆరంభించటం సముచితం. అంటే పైశాచంతో ఆరంభించి బ్రహ్మము వరకు అధ్యయనం చేయటం మంచిది. అప్పుడే వివాహవ్యవస్థలో జరిగిన క్రమవికాసం మనకు తెలుస్తుంది. మనం గుర్తు ఉంచు కోవాల్సిన విషయం — అత్యంత ముఖ్యమైన విషయం ఇంకొకటి ఉంది: అదేమిటంటే పైశాచిక వివాహాలు విరివిగా జరిగిన రోజుల్లో కూడా అక్కడక్కడ ఇతర విధాలైన వివాహాలు సైతం జరిగి ఉండవచ్చు; అని. ఎందుచేతనంటే, మానవ సమాజం అంతటా ఒకేవిధమైన వివాహ పద్ధతి ఎన్నడూ అమలులో ఉండి ఉండదు. ఈనాడు కూడా — బ్రాహ్మమే అత్యధికంగా జరుగుతున్న ఈనాడు కూడా ఇతరమైన అన్నిరకాల వివాహాలను మనం అరుదుగానైనా చూస్తూనే ఉన్నాం. అత్యంత నింద్యమైన పైశాచికం సైతం ఈ నాగరక సమాజంలో ఏదో రూపంలో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఈ మానవులకు సంబంధించిన ఉదాంతాలన్నీ అవేకదా: అట్లాగే, రాక్షస గాంధర్వాలు సైతం జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఇక, వీటి పద్ధతులు. స్వరూప స్వభావాలూ ఎటువంటిదో తెలుసుకుందాం.

1. “సుప్తాం ప్రమత్తాం ప్రమత్తా చారహోయతోవగచ్ఛతి।
 స పాపిష్ఠో వివాహానాం పైశాచిచ్ఛాప్తమోఽధమః।
 (మనుస్మృతి-3-24)

2. “పైశాచః కన్యా చలాత్” అని యాజ్ఞవల్క్యుడు
 (యా. స్మృ. 1-61)

3. సుప్తానాం ప్రమత్తానాం చా పహరేత్ స పైశాచః” అని ఆశ్వలాయనుడు
 (ఆశ్వ. గృ. సూ. 1-4-31)

1. నిద్రపోతున్నట్టి, ఏకాంతంలో ఉన్నట్టి, స్పృహలేనట్టి కన్యతో మైథునం చేయటం పైశాచకం. ఇది వివాహ అన్నిటిలోకి నికృష్టము, మిక్కిలి హేయము పాపభూయస్వము అయిన పద్ధతి.

- 2. కన్యను మోసంతో మోసగించి అపహరించుకుపోవటం పైశాచం.
- 3. నిద్రపోతున్న, స్పృహలేనట్టి కన్యను అపహరించుకుపోవటం పైశాచం.

ఇటువంటి అభిప్రాయాలే గౌతమ ధర్మసూత్రాల్లో విష్ణు ధర్మసూత్రాల్లో చూడవచ్చు క్తం చేశారు. దేవలుడు (దేవల స్మృతిలో) చూడా ఇటువంటి అభిప్రాయాన్నే వ్యక్తం చేశాడు. ఈ పై శాచిక పద్ధతి అత్యంత క్రూరమైనదని దీనిని దీవమైనదని స్మృతిచారులంతా చెప్పారు. కన్య ఎక్కడ అభిస్తే అక్కడ, ఎప్పుడు అభిస్తే అప్పుడు బలాత్కరించటం మనోది అదిమానవుల్లో అత్యంత అసభ్య జాతుల్లో ఎక్కడో ప్రచారంలో ఉండి ఉంటుంది. అనాడు సైతం దీనికి సంఘంలో గౌరవం లేనట్లు తెలుస్తుంది. ఇంత నాగరకులమని. విద్యావంతులమని విజ్ఞప్తిగానే నేటి సమాజంలో సైతం ఇటువంటి పై శాచిక కృత్యాలు - మానభంగాల లాంటివి జరుగుతూ ఉండటం మనం చూడవచ్చు. పాత్రకల్లో చూస్తున్నాం. మానవజాతికి ఇంతకంటే అమానుషమైన విషయం ఏముంటుంది? సభ్యసమాజమంటా గర్హించే విషయమే అయినా. పశువులు సైతం పాల్పడని విషయమే అయినా కొన్ని సంఘటనలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి.

అయితే, ఇటువంటి నికృష్టమైన పై శాచిక కృత్యాన్ని మన హార్షులు వివాహంగా ఎట్లా పేర్కొన్నాం? దీనికి వివాహపద్ధతుల్లో స్థానం ఎట్లా కల్పించారు? అంటే, సమాజానం ఆ కాలంలో మన హిందూ సమాజంలో ఇటువంటి ఆచారం ఉండి ఉండవచ్చు. లేదా కొన్ని అసభ్యజాతుల్లో ఈ పద్ధతి ఆచరణలో ఉన్నందున దీనికి వివాహాల్లో స్థానం కల్పించి ఉండవచ్చు. లేదా, ఈనాటిలాగా మానభంగం చేసి, హింసించి స్త్రీని వదలివేసి పారిపోకుండా, అనాడు అట్లా తాను బలాత్కరించిన స్త్రీని వివాహం చేసుకొని పోవించి ఉండవచ్చు. ఈనాడు మనం వివాహ పద్ధతున్న వివరించటానికి పూనుకున్నప్పుడు, నేడు జరుగుతున్న పై శాచిక కృత్యాలను వివరించకుండా ఉండలేముగదా? అట్లాగే, అయిష్టమైనా, నిషిద్ధమే అయినా, దీనిని నిందిస్తూనే శాస్త్రకారులు శాస్త్రాల్లో దీనిని ఉదహరించి ఉంటారు. పై శాచికానికి గురి అయిన స్త్రీని ఎవరూ వివాహం చేసుకోవటానికి యిష్టపడరు కాబట్టి, ఆ పై శాచిక కృత్యం చేసినవాడే ఆమెను వివాహం చేసుకోవాలని ఆదేశించేటందుకై ఈ విధమైన వాటిని పై శాచికాలుగా పేర్కొని ఉంటారు. అదే నిజమైతే అనాటి శాస్త్రకారులు మనకంటే చాలా ఉదారులు. సానుభూతిపరులు అని మనం ఆంగీకరించాలి. ఆపస్తంబుడు, వశిష్ఠుడులాంటివారు కొందరు దీనిని వివాహాల్లో ఒక విధంగా పేర్కొనలేదు. మను స్మృతి భాష్యంలో మేథాతిథి అనే స్మృతిచారుడు పై శాచిక రాక్షసాదుల్ని వివాహం అని అనకుండా స్త్రీని హింసించుకు ఆచరించే పద్ధతులుగా పేర్కొన్నాడు. మోసంతో, దొంగతనంగా కన్యను అపహరించి వివాహమాడటాన్ని వశిష్ఠుడు

“బలాచ్ఛేత్సహృత్వా కన్యా మంత్రైర్బ్రది న సంస్కృతా అన్యస్మై విధివద్దేయా యథా కన్యా కదైవ సా” (ఉశి—స్మృ. 17-73) ఎవడైనా కన్యను బలాత్కారంగా ఎత్తుకొని పోయి, మంత్రయుక్తంగా ఆమెను వివాహమాడి ఉండకపోకే, ఆమె మామూలు కన్యలాగానే పవిత్రమైనదే) అని, ఆ కన్య నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించాడు. దీనినిబట్టి మన ప్రాచీనస్మృతికారులు దీనిని ఒక వివాహపద్ధతిగా అంగీకరించటానికై చెప్పలేదనేది స్పష్టం. వారు కటకజ్ఞాల్లో దీనిని ఖండించటాన్ని బట్టే ఈ విషయాన్ని గ్రహించవచ్చు. (ఈ సందర్భంలోనే శ్రీమద్దయానంద సరస్వతి, వేదాలు తప్ప ఇతర గృహ్యసూత్రాలేవీ ప్రమాణం కావని అన్నాడు. మనుధర్మసూత్రాల్లో ప్రక్షిప్తాలను మినహా ఎన్నే అది మాత్రమే వేదధర్మాన్ని చెప్పతోందని అన్నాడు. స్మృతిపురాణాదుల ప్రామాణికాలు కావు. అనే నిర్ణయం మీదనే ఆర్యసమాజం వారు సంస్కార విషయి విధించారని గుర్తించాలి)

రాక్షస వివాహం

“హర్షా చిత్వా చ భిత్వా చ క్రోశ స్తీం రుదతీం గృహాత్ |

ప్రసహ్య కన్యాం హరతో రాక్షసో విధిరుచ్యతే || (మనుస్మృతి. 3-33)

ఏడుస్తూ బొబ్బలు పెడుతూన్న కన్యను, ఆమె బంధువులను కొట్టి, చంపి, గాయపరచి బలాత్కారంగా లాగుకొనిపోయే పద్ధతిని రాక్షస వివాహం అంటారు. అని మనువు చెప్పాడు. పైశాచికంలో కన్యకు తెలియకుండా, మోసగించి తీసికొని పోవటం చెప్పారు. ఇక్కడ ఎదిరించిన బంధువులందరిని కొట్టి తీసికొనిపోతున్నాడు. మెలకువతో నున్నందున ఏడుస్తుంది. ఇది పైశాచిక, రాక్షసాలకున్న భేదం. అంటే, రాక్షస పద్ధతిలో కన్యయొక్క అనుమతి కోసం ఆమె తల్లిదండ్రుల, బంధువుల అనుమతికోసం ప్రతీక్షించకుండా బలాత్కారంగా హరించుకొని పోవటం అనేది ఉంది. ఇది ప్రాచీన కాలంలో యుద్ధప్రియులైన జాతుల్లో వ్యాప్తిలో ఉండవచ్చు. యుద్ధంలో దోచుకున్న సొమ్ములాగానే, స్త్రీలను సైతం అపహరించి అనుభవించటం అనుండవచ్చు. మనువు పై శ్లోకంలో యుద్ధ దృశ్యమే సాక్షాత్కరిస్తుంది.

ఋగ్వేదంలో విషమడు యుద్ధంచేసి, జయించి భార్యను పొందినట్లు తెలుస్తుంది. (ఋ. చ. 1-116). “యుద్ధహరేణ రాక్షసః” అని విష్ణు స్మృతిలోను, “రాక్షసో యుద్ధహరణా దితి” అని యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిలోను. స్పష్టంగానే రాక్షస వివాహమనేది యుద్ధం నుండి పుట్టినట్లు తెలుస్తోంది. యుద్ధంలో లభించిన స్త్రీలను విశేషము బంధించటం, పిమ్మట వారిని వివాహమాడటం ప్రాచీన యుద్ధజాతుల్లో

ఆచారంగా ఉండేదని, దాని అవశేష విహీనంగానే ఈ కాలంలో చూచాకొన్ని ఆదిమజాతుల్లో, అనాగరక, అర్థనాగరక జాతుల్లో పెండ్లివారు పరస్పరం పోట్లాడుకోవటం, కన్యను బలాత్కారంగా తీసికొని పోవటం లాంటి దృశ్యాలు కనిపిస్తాయి. చాలమంది ఆటవిక జాతులవారు ఈవిధమైన యుద్ధ దృశ్యాలను పెండ్లికాలంలో అభినయిస్తూ ఉంటారు. గోండుల్లోను ఇంకాకొన్ని జాతుల్లోను, పారిపోయే పెండ్లి చూతున్న వెంటబడి తరమటం, పట్టుకోవటంలాంటి నాటకీయత నేటికీ కనిపిస్తుంది. మన పురాణాదిహాసాల్లో ఇటువంటి సన్నివేశాలు అక్కడక్కడ కనిపిస్తాయి. సుభద్రార్జునుల వివాహాన్ని రుక్మిణీ కృష్ణుల వివాహాన్ని రాక్షస వివాహానికి ఉదాహరణగా చెబుతారు. కాని వీరి పేషయంలో కన్యల అంగీకారం ఉన్నట్లు, వారి తల్లిదండ్రుల, బంధువుల అంగీకారం మాత్రం లేనట్లు తెలుస్తుంది. పైగా శ్రీకృష్ణునికి ఈ రాక్షస విధి బాగా నచ్చిన వద్దతిలాగా కనిపిస్తుంది. సుభద్రను అర్జునుడు రాక్షసవిధితో గ్రహించినప్పుడు, బలరాముడు కోపింపగా, ఆతని కోపాన్ని శాంతింపజేస్తూ శ్రీకృష్ణుడు అన్నాడు:

ప్రదానమపి కన్యాయాః పశువతోఽనుమన్వతే
 విక్రయంచా వ్యవత్యన్య కః కుర్యాత్ పురుషోభువి
 ఏతాన్తోషాంస్తు కౌంచేయో దృష్టవానితి మే మతిః
 శ్చత్రీయాణాంతు వీర్యేణ ప్రకస్తం హరణం బలాత్
 ౨తః ప్రసహ్య హృతవాన్ కన్యాం భర్యేణ పాండవః॥
 (మ. ఖా. 1-245-5,6)

‘పశువును దానం చేసినట్లు కన్యదానం చేస్తానని నిరీక్షిస్తూ వీరుచైనాడు ఎట్లా చూర్చుంటాడు; అట్లాగే, దబ్బు తీసికొని తన కొవ్వారైను అమ్మే గీచుడు ఈ భూమిమీద ఎవడుంటాడు? ఈ దోషాన్నందువల్లనే అర్జునుడు శ్చత్రీయోదితంగా సుభద్రను అపహరించుకొనిపోయి ఉంటాడని నా ఉద్దేశ్యం’ అంటూ తన కిష్టమైన రాక్షసాన్ని సమర్థిస్తాడు కృష్ణుడు. తాను చేసిన పనీ అదే గదా: అట్లాగే, భీష్ముడు యుద్ధంలో రాశిరాజును ఓడించి ఆతని చూతురు అంటున్న విచిత్రవీర్యునికిచ్చి వివాహం చేయటానికై అపహరించుకొని రావటం, భీష్ముడు చేసిన పనిని శిశుపాలుడు కటుపచనాలతో నిందించటం ఛారతంలో ఉంది.

అంతమాత్రంచేత పూర్వకాలంలో శ్చత్రీయులంతా రాక్షస వివాహాలే చేసుకొనేవారని అనుకోవటం పొరపాటు. ఈ రాక్షస వద్దతి అపవాదరూపంలో మాత్రమే

ఉండేదని. ప్రత్రయలు సైతం మిగతా వివాహ పద్ధతుల్నే అవలంబించేవారని తెలుస్తుంది. ఎక్కడైనా ఆరుదుగా జరిగినా కన్యయొక్క అంగీకారం తప్పకుండా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. చరిత్రలో మనకు పృథ్వీరాజు సంయుక్తల వివాహం చివరి రాక్షస వివాహంగా కనిపిస్తుంది. ఇక్కడ కూడా సంయుక్త అంగీకారం ఉంది. ఆమె తండ్రియైన జయచంద్రుని అంగీకారం లేదు. కాబట్టి రాక్షసంలో కన్య అంగీకారం ఉండాలి అని గ్రహించాల్సి వస్తుంది. లేకపోతే ఇవి రాక్షస వివాహాలు కాకుండా పోవాలి. కేవలం యుద్ధంలో అపహరించుకొనిపోయి, కన్య కిష్టం లేక పోయినా చేసుకొనే వివాహాలే రాక్షసాలు అయి ఉండాలి. రాజపుత్ర చరిత్రలో, కొన్ని గాథల్లో, తమ స్త్రీలకు ఇటువంటి దుఃఖం కలగకుండా ఉండటానికై, యుద్ధానికి బయలుదేరే ముందే స్త్రీలను చంపివేయటం, భర్త యుద్ధంలో ముణిగిపోతే తెలియగానే స్త్రీలు చితిలో చూకటంలాంటి కథలు చదువుతూ ఉంటాయి. అంతే. ఇతర దేశాల్లో కూడా ఎక్కడైనా, ఎప్పుడైనా ఇటువంటి పద్ధతులు ఆమెలలో ఉన్నాయా? అనే జిజ్ఞాస కలగవచ్చు.

ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఈ పద్ధతి లేదనుకోవటం పొరపాటు. ఈ పద్ధతి, ప్రాచీనకాలంలో అన్ని దేశాల్లో, అన్ని నాగరక జాతుల్లో, అనాగరక ఆటవిక జాతుల్లో ఉన్నట్లు పాశ్చాత్య విద్వాంసులు చాలమంది సప్రమాణంగా రుజువుచేశారు. టెంజానియా ప్రజలు యుద్ధాల్లో స్త్రీలను పట్టుకొని వచ్చి వారిని వివాహం చేసుకొనే వారని డా॥ వెస్టర్ మార్క్ వ్రాశాడు. ఆఫ్ఘేలియా ద్వీపంలో చాలచోట్ల కన్యను అపహరించి తెచ్చి పెండ్లి చేసుకొనేవారనీ, ఆఫ్ఘేలియాలో మామూలు పద్ధతుల్లో కన్య లభించదని తోచినప్పుడు అపహరించి తెచ్చేవారని 'విల్ షైర్' అనే పండితుడు వ్రాశాడు. మెడగాస్కర్ లో 'సకలవ' జాతివారు ప్రతి సంవత్సరం అనేకమంది ఇతరజాతుల స్త్రీలను అపహరించుకొనివచ్చి పెండ్లి చేసుకొనేవారని Sakalava and their customs అనే గ్రంథంలో Mc. Mohon వ్రాశారు. "మహమ్మ దీయేతర జాతుల్లో, యుద్ధంలో స్త్రీలను అపహరించుకు రావటం, అపహరించుకొని రాబడిన కన్య, అపహరించుకొని వచ్చినవానిని వివాహం చేసుకోవటానికి అంగీకరిస్తే దారి వివాహం న్యాయశాస్త్రరీత్యా చెల్లుబాటు అయ్యేది; అంటూ "Kinship and marriage in early Arabia" అనే పుస్తకంలో R. Smith అనే పండితుడు పేర్కొన్నాడు. అట్లాగే, సెమాయిట్, హీబ్రూ జాతుల్లో ఆ జాతి సైనికుల్లో సైతం ఈ పద్ధతి ఆచరణలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. గ్రీకుల్లో, ప్రాచీన ట్యూటన్

జాతిలో ఈ ఆచారం ఉండేది. రష్యాలోని కజ్జాక జాతివారిలో 17-వ శతాబ్దవరకు, స్లావ్ జాతివారిలో 19-వ శతాబ్దం వరకు ఈ ఆచారం ఉంది. ఘో ఆఫ్ఝేనియాలో ఈ నాటికీ ఈ వద్దతి ఉంది. టిబెట్ లో యువకుడు తాను వలచిన కన్యకోసం కొంత కాలం నిరీక్షించాల్సి వచ్చినపుడు ముందుగా అవకాశం లభించినప్పుడు ఆ కన్యను అవహరించుకొని వచ్చి, తన యింట్లో దాచి ఉంచి, ఏమ్యుట ఆమెను వివాహమాడటం ఉంది. మలయాలో చాలా ప్రాంతాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది. బలి ద్వీపంలో కన్యకు యిష్టం లేకపోయినా ఆమెను తీసికొని, పారిపోవటం ఉంది. అయితే, ఇందుకు జుల్మానాలాగా ఆమె కండ్రికి ఆ యువకుడు కొంత ధనం చెల్లించాలి. ఇట్లా ప్రపంచంలోని చాలా భాగాల్లో, వివిధ కాలాల్లో, వివిధ జాతుల్లో, ఈ రాక్షస వివాహ సంప్రదాయం, లేదా, దానిని పోలిన సంప్రదాయం ఆచరణలో ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. అయితే మన దేశంలో హిందువులు, వ్యవసాయం వ్యాపారంలాంటి వృత్తుల్లో స్థిరపడి, స్థిరజీవనానికి అలవాటుపడటంతో ఈ ఆచారం దూరమై పోయింది.

గాంధర్వం:

గాంధర్వం అనేది ప్రపంచంలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన వివాహ వద్దతి. అందరికీ ఇష్టమైన వద్దతి. ఎందుచేత? ఈ వద్దతి వివాహంలో ప్రేమకు ప్రాధాన్యం ఉంది కాబట్టి. పరూపరుల ప్రేమకు, వారి అభీష్టానికి ఈ గాంధర్వం ఎక్కువ అవకాశాన్ని యిచ్చి, వారి ప్రేమకు ఆధారంగా ఉంటుంది. ఈనాడు పాశ్చాత్యదేశాల్లో నూటికినూరు వివాహాలూ ఈ వద్దతిలోనే జరుగుతున్నాయని అనవచ్చు. అయితే, గాంధర్వం ఆనటంతోనే మనదేశస్థులు పెద్ద సభను, రాజకీయమారులంతా ఆసీనులై ఉండటాన్ని, ఇటువంటి దృశ్యాల్ని ఊహించుకుంటారు, ఇది తప్పు.

“మిథుః సమయం కృత్వోపయచ్చేత్ స గాంధర్వః” (ఆశ్వా. గృ. సూ. 1-4-29) “పరూపరులు వరస్వరం విశ్చయించుకొని, ఒకరితో ఒకరు సమాగమాన్ని ఘోషించుటే గాంధర్వం” అని ఆశ్వలాయనుడన్నాడు. హారీతుడు, గౌతముడు వినయ, తాను స్వయంగా భర్తను ఎన్నుకొనటాన్నే గాంధర్వం అంటారు. మనువు చెప్పినది ఇంకా విస్తరించాను, వ్యాపకంగానూ ఉంది —

“ఇచ్ఛా యాఽన్యోన్య సయోగః కన్యాయాశ్చ వరస్య చ

గాంధర్వ స్వ తు విజ్ఞేయో మైథున్యః రామసంభవః (మనుస్మృతి 3-32)

పరూపరులు రామానికి ఒకటై, స్నేహంగా సంయోగం చెందటం (కలియటం)

అనే వద్దతిని గాంధర్వం అంటారు; అని, ఇందులో పరూపరుల తల్లిదండ్రుల

ప్రమేయం ఉండదు. వహూపరుల రామమే ప్రధానపాత్ర వహిస్తోంది. అంతే ఈ వద్దలి వెనుక చెప్పబడిన రెంటికంటే ప్రశస్తం అనాలి. ఎందుచేత? ఇది చాటికంటె ఎక్కువ స్వాభావికమైనది కాబట్టి, సహజ ప్రవృత్తి కాబట్టి; వంచన, బలాత్కారము లేదు కాబట్టి;

అయితే. ఈ వద్దలిని గూర్చిన సూచన మనకు ఋగ్వేదంలో 10-17-12 లో ఉంది. “కిరుతీ యోషా పుర్యతో వధూయోః పరిప్రీతా పస్యహా వార్యేణ భద్రా వధూర్భవతి యత్ సుపేతాః స్వయం సా మిత్రం వనుతే జనేచిత్” “ఏ యోషా అందమైన దేవులతో అలంకారాలతో, జనసముదాయంలో తన భర్తను మిత్రుని ముందులో ఆమెను ‘భద్ర’ అంటారు” అని. అభర్షణ వేదంలో 2-36 లో “ఆ చో ఆగ్నే సుమతిం సంభతో గమేదిమాం కుమారీం సూ నో భగేన జష్టా చరేషు సమనేషు ప్లగరోషం పత్యా సౌభగమ స్త్యస్యై” “కన్యయొక్క తల్లి దండ్రుల వభవును తనకిష్టమైన భర్తను ఎన్నుకొనేందుకు స్వతంత్రంగా పదలి వేస్తారు” అని; ఆట్లాగే, అభర్షణవేదంలో అనేకచోట్ల ఈ గాంధర్వప్రశంస కనిపిస్తుంది — “తల్లిదండ్రులు. తమ ఈ కన్య ఎప్పుడు పెద్దదై తనకు తగిన భర్తను ఎన్నుకొంటుంది? అని ప్రతీక్షిస్తూ ఉంటారు,” అని. “ఇది, మిక్కిలి సామాన్య విషయమని, ఇందులో నిందింపతగినదేమీలేదని, అప్రతిష్ఠ అనేది లేదు” అని ఋగ్వేదం 8-80 ని బట్టి తెలుస్తుంది.

దీనినిబట్టి మనకు తెలిసే విషయాలు (1) గాంధర్వంలో వహూపరుల వరస్పర ఆకర్షణ, రామం ప్రధానం. (2) ఇరువురూ యుక్తవయస్కులు. (3) తల్లిదండ్రుల ఇష్టంతో అనిష్టంతో పనిలేదు. (4) సంఘంలో ఈ వద్దలికి అంగీకారం లేదు; అంగీకారం ఉంది; అని.

గాంధర్వంలోని చాచిత్వానాచిత్వాలను గూర్చిన అభిప్రాయభేదాల సైతం ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రుల అనుమతిలేకుండా, కన్య తన యుష్టంచచ్చిన వానిని పెరించటం చాలమందికి నచ్చదు; ముఖ్యంగా మనదేశంలో. కాని, ప్రేమ అనే స్వాభావిక ప్రవృత్తిమీద గట్టిగా ఆధారపడిన వివాహం అయినందున భర్తృశాస్త్ర శారులు చాలమంది దీనిని ప్రశంసించారు — “గాంధర్వ మిత్యేకే ప్రశంసన్తి సర్వేషాం స్నేహానుగతత్వాత్” (బౌధా.భ.సూ. 1-11-13-7) అని షోధాయను తిన్నాడు. వాత్స్యాయనుడు — వ్యూఢానాం హి వివాహానామనురాగః ఫలం యతః మధ్యమోఽపి హి సద్యోగో గాంధర్వప్రేన పూజితః

సుఖత్వాద బహుక్లేశాదపి చావరణా దిహి |

అనురాగాత్మకత్వాచ్చ గాంధర్వః ప్రవరోమతః ||

(బ్రాహ్మసూత్రాలు — 3-5-29, 30)

(వివాహానికి ఫలం ప్రేమ. ఆ ప్రేమ అనేది గాంధర్వంలో అధికంగా ఉంటుంది. కాబట్టి పూజనీయమైనది. ఇది సుఖాన్ని కలిగించేది. ఇందులో కష్టాలు ఉండవు. — రాక్షసపైశాచాల్లాగా కన్యాపహరణంలాంటి బలాత్కారంతో కూడిన ఇబ్బందులేవీ ఉండవు. ఇది అనురాగాత్మకం. అంటే, ప్రేమమీద ఆధారపడిన పద్ధతి)

కింబుడు సైతం “స రామాయాః స రామేన నిర్మన్త్యః శ్రేష్ఠ ఉచ్యతే” (మహాభారతం 6-94-60)లో. తమలోతామే వివాహం చేసుకొందామని అనుకొనే స్త్రీ పురుషులకు ఈ గాంధర్వ వివాహ పద్ధతి శ్రేష్ఠమైనదని అన్నాడు. మహాభారతం లోనే, 13-41-10 లో భీష్ముడు సైతం ఇట్లా అన్నాడు. “బ్రాహ్మ్యః కైత్రోఽథ గాంధర్వః ఏవే ధర్మ్యాః నరర్షభ. వృషగాః యదివా మిత్రాః కర్తవ్యాః నాత్ర సంశయః” అని. ఓ ధర్మరాజా! బ్రాహ్మ్యం, కైత్రం (ప్రాజాపత్యం) గాంధర్వం. ఈ మూడూ ధర్మానుకూలమైనవిగా చెప్పబడ్డాయి. ఇవి విడివిడిగాగాని ఇతర పద్ధతులతో కలిపిగాని చేయదగినవి. ఇందులో సందేహంలేదు. (భారతంలో బ్రాహ్మ్య, ప్రాజాపత్య, గాంధర్వ, ఆసుర, రాక్షసము లైదింటినే చెప్పారు. ఇక్కడ బ్రాహ్మ్యం అనేదాంట్లోనే దైవి ఆర్షవివాహం అంతర్భావంగా ఉన్నాయి. అట్లాగే రాక్షసంలోనే పైశాచాన్ని అంతర్భావంచేసి చెప్పారని గ్రహించాలి. ఈ విధంగా భీష్ముడు సైతం గాంధర్వాన్ని ధర్మమనే అన్నాడు. మనువు — “ఇచ్ఛాయాఽన్యోన్య సంయోగః కన్యాయాశ్చుపస్య చ | గాంధర్వ స్సతు విశ్లేయో మైథున్యః రామసంధవః || (మ.స్వప్న. 3-32) అంటూ “పంచనాం తు త్రయో ధర్మ్యాః ద్వాపఛర్మ్యో స్మృతావిహా.

పైశాచాసురకైష్ఠి స కర్తవ్యో కదాచన. “(మనుస్మృతి 3-25) అని గాంధర్వాన్ని ధర్మానుకూలమైనదనే అన్నాడు. అయితే, చాత్యాయనుడు ఏ కారణం చేత గాంధర్వాన్ని ప్రశంసించాడో. ఆ కారణంగానే (బ్రాహ్మమనేది ప్రధానం అని నందువల్లనే, ధర్మిక సంస్కార క్రియాహీనంగా జరిగేది కాబట్టే) అది అప్రశస్తం” “గాంధర్వస్తు క్రియాహీనః రాగాదేవ ప్రవర్తతే” అంటూ వీరమిత్రోదయకర్తయైన మిత్రమిత్రునిలాంటివారు అన్నారు. కేవలం ఆకర్షణవల్ల, రామంవల్ల జరిగే

వివాహం కాబట్టి. దీని స్థిరత్వాన్ని శంకించాడు. ఇతిహాసంలో ఈ విధంగా ప్రసిద్ధంగా ఉన్న వివాహం శకుంతలా దుష్యంతులది. సత్యవతీ శంతనులది. ఇక సంస్కృత సాహిత్యంలో వద్దాపతీ ఉదయనుల వివాహం. మాలతీ మాధనంలోని నాయకీనాయకుల వివాహం సాహిత్యపరంగా ఈ వివాహానికి ఉదాహరణలు.

స్వయంవరం:

మనం సామాన్యంగా పూజాశాస్త్రో ఇతిహాసాల్లో స్వయంవరం అనే వివాహ పద్ధతి గూర్చి చదువుతూ ఉంటాము. దీనిని కూడా గాంధర్వపద్ధతిగానే కొంతమంది పరిగణిస్తారు. కాని, వీటి రెంటిలోనూ కొద్దిగా భేదంఉంది. గాంధర్వంలో వధూ పరులిద్దరి ప్రమేయమే ఉంటుంది. ఇతరులకేమీ సంబంధం ఉండదు. — ముఖ్యంగా తల్లిదండ్రులకు, బంధువులకు: ముందుగా వారిద్దరే పరస్పరం ప్రేమించుకొని వివాహం చేసుకొంటారు. తరువాత పెద్దల అనుమతి లభించటం. లభించకపోవటంతో ప్రమేయం ఉండదు. స్వయంవరం అట్లాకాదు. ముందుగానే పెద్దలు కన్య తనకు తగిన వరుని వరించటానికి ఏర్పాట్లు చేస్తారు. స్వయంవరం అనేది, సామాన్యము విశిష్టము అని రెండు విధాలుగా ఉండవచ్చు. సామాన్యమనేది, ఆడంబరం ఏమీలేకుండా జరుగుతుంది. అంటే, తండ్రి తన కుమార్తెకు వరుని చూచి వివాహం చేయలేనప్పుడు. కన్య తనంతట తానే వరుని అన్వేషించి నిశ్చయించుకొంటుంది. తన కుమార్తె రజస్వల అయిన మూడు సంవత్సరాలలోగా వరుని వెదకి వివాహం చేయలేకపోయే, తనంతట తానే వరుని, తగిన వానిని అన్వేషించుకొని వివాహమాడే స్వేచ్ఛ. ఆదికారం కన్యకు ఉన్నట్లుగా మనుస్మృతి చెబుతోంది —

“త్రీణి చర్వాణ్ణుర చీతేత కుమార్తృతుమతీ సతి ఉర్ధ్వం చు కాలాదేతస్మాద్విన్దేత్ సదృశం పతిమ్. (మనుస్మృతి 9-90)

యాజ్ఞవల్క్యేణ మూడు సంవత్సరాల గడువు కూడా పెట్టలేదు.

“గమ్యం త్వాభావే దాతృవాం కన్యాకుర్వాత్ స్వయంవరమ్”

(యా.స్మృ. 1-64)

తండ్రి గాని, బంధువుగాని, బాప్యతలవారుగాని, తనకు వివాహం చేయలేని స్థితిలో ఉన్నప్పుడు కన్య స్వయంగా వరుని ఎన్నుకొని వివాహమాడవచ్చు. ఇది సామాన్య పద్ధతి. “ఈ పద్ధతిలో వివాహం చేసుకొన్న కన్య. పుట్టింటివారిచ్చిన

అలంకారాదులను తీసికొని రావడము. వాటి అన్నింటిని వారికి తిరిగి యిచ్చి వేయాలి. ఆమె భర్త (వరుడు) కన్యయొక్క తల్లిదండ్రులకు వీ విధిమైన శుల్కము చెల్లించనక్కరలేదు” అని మనువు శాసించాడు —

“అలంకారం నాదతీత పిత్ర్యం కన్యా స్వయంవరా
మాత్ప్రీత్యం బ్రాతృదత్తం వాస్తేనా స్వాద్యది తం హారేత్
ఏత్రే స దద్యాత్ శుల్కం తు, కన్యామృతుమతీం హరన్
స హి స్వామ్యాదతిక్రామేదృతూనాం ప్రతిరోఘాత్.”

(మనుస్మృతి 9-92, 93)

సరియైన సమయంలో కొమార్తెకు వివాహం చేయలేని తండ్రికి శుల్కం తీసుకొనే అధికారం ఉండదు. సావిత్రి స్వయంవరం ఈవిధమైనది. ఆయిలే స్వయంవరం ఆనేది క్షత్రియులకు అభీష్టమైనదే అయినా, వారు కన్యను అపహరించటానికే ఇష్టపడతారు అని మహాభారతం చెబుతోంది —

స్వయంవరం తు రాజన్యాః ప్రశంసంతి ఉపయాన్తిచ
ప్రమశ్య తు హృతామహు ర్ధ్యాయసీం ధర్మదాదినః;

(మ. భా. 1-102-16)

విశిష్ట స్వయంవరం:

ఈ పద్ధతిలో తండ్రి తన కొమార్తె వివాహం కోసం పెద్ద సభ ఏర్పాటు చేయటం, రాజకుమారులంతా ఆ సభకు రావటం, వరువు అలంకృతయై, పూదండ చేతబట్టి, చెరికితై వెంటరాగా సభామంటవంలో ప్రవేశించటం, చెలికత్తె ఒక్కొక్క రాజకుమారుని గుఱగణాదులను వర్ణించి చెప్పటం, రాజకన్య తనకు నచ్చిన రూప నిద్యాపయోలాపజ్జి పరాక్రమాదులు గలవాని మెడలో పూలదండ దేసి వరించటం, సిమ్మట బారిరుప్పరికి కన్యయొక్క తండ్రి నమంత్రకంగా వివాహం జరిపించటం ఈ పద్ధతి లక్షణం. ఇందుమతి, దమయంతి మొదలైనవారివి ఈ పద్ధతి స్వయంవరాలు. కొన్ని స్వయంవరాలలో, వరునికి పరాక్రమ ప్రదర్శనాదులకు సంబంధించిన కొన్ని షరతులు విధించటం, వరుడు ఆ పరీక్షలో నెగ్గితే కన్య అతని మెడలో మాల వేయటం, తరువాత సమంత్రకంగా వివాహం జరిపించటం ఉంది — సీతా స్వయంవరం, ద్రౌపదీ స్వయంవరం లాగా! ఈ పద్ధతి పూర్వపు మహారాజుల పంశాల్లో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. బ్రాహ్మణులకీ అధికారం లేదని తెలుస్తోంది.

ఈ విశిష్ట స్వయంవరమనే ఆచారంలోనే, కన్యయొక్క అభీష్టంకంటె ఆమె తల్లిదండ్రుల అభీష్టానికి, వారు విధించిన షరతులకు అధిక ప్రాధాన్యం వచ్చింది. క్రమేణా కన్యయొక్క యిష్టానికి ప్రాధాన్యం తగ్గి, దానం రూపంలో కన్యను ఇవ్వటం అనే ఆచారం వచ్చి ఉంటుంది. అంటే, గాంధర్వమైనాసరే మంత్ర సహితంగా వివాహం జరగాల్సిందే!

“గాంధర్వేషు వివాహేషు పునరైస్వవాహికో విధిః
కర్తవ్యశ్చ త్రిభిర్వైరైః సమయేనాగ్ని సాక్షికః॥

అని మనుస్మృతి 8-226 విషయమై దేవల డన్నాడు. ఆనాడు గాంధర్వం అనేది అస్థిరమనే భావంతో సమాజం మంత్రసహితమైన వివాహాన్ని అంగీకరించ లేదన్నమాట. ఈ విషయం ‘అజ్ఞాత హృదయేష్వేపం వైరీభవతి సాహృదయః’ అభి.శాకుంతలం 5-24 లో కాళిదాసు ఒకనాల్నిబట్టి తెలుస్తుంది. ఈ విషయంగా మంత్ర సహిత వివాహానికి, తల్లిదండ్రులు పెద్దలు చేసే వివాహానికి, బాల్యవివాహాలకు సమాజంలో ప్రాధాన్యత పెరిగినకొద్దీ గాంధర్వ పద్ధతి క్షీణించింది.

వివాహమనేది మానవజాతికంతకు ఎట్లా స్వాభావికమో, అట్లాగే అన్ని దేశాల్లోనూ ఈ వివాహ పద్ధతులు చూచాను! అన్ని దేశాల్లోను ఏవో కొన్ని మార్పులతో ఈ గాంధర్వాది వివాహాల్ని అమలలో ఉన్నట్లు చరిత్రకారుల వ్రాతల్నిబట్టి తెలుస్తుంది. ఈనాటికీ అన్ని దేశాల్లోనూ ఈ గాంధర్వ పద్ధతి, స్వయంవరం పద్ధతి చెదురు చుదురుగానైనా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది.

ఆసురం (మానుషం):

కొంతమంది ధర్మశాస్త్రకారులు ఆసుర వివాహాన్నే ‘మానుషం’ అన్నారు. గాంధర్వం కంటె. ఈ పద్ధతి (ఆసురం) శ్రేష్ఠమైనదని ఆపస్తంబి గృహ్యసూత్రాల్లో చెప్పబడ్డది. ఈ ఆసుర వివాహానికి నిర్వచనం ఉన్నా మనువు —

“జ్ఞాతిభ్యో ద్రవిణం చ త్వా కన్యాయై చైవ శక్తితః।
కన్యాప్రదానం స్వాచ్ఛన్ద్యానాసురో ధర్మ ఉచ్యతే.”

(మనుస్మృతి-3-31)

చదువు, కన్యకు ఆమె బంధువులకు యథాశక్తి ధనం ముచ్చి స్వచ్ఛందంగా కన్యను వివాహమాడటాన్ని ఆసురం అంటారు అని అన్నాడు. ఈ పద్ధతి వివా

హంలో ధనం (కన్యాశుల్కం) ప్రధానపాత్ర వహిస్తోంది. కొంచెం ఇంచుమించుగా ఇది ఒక విధమైన వ్యాపారమే! అందుచేతనే చాలామంది భర్తృశాస్త్రవారు ఈ పద్ధతిని నిందించి దీనికి 'మానుషం' అనే పేరు ఇచ్చారు. అయితే పై శాసనంలోని మోసము, చగా, రాక్షసంలోని కృతార్థం వగైరా లక్షణాలు దీనిలో లేనందున దాటికంటే కొంచెం ఘంచి పద్ధతిగా అంగీకరింపబడ్డది.

“అసురో ద్రవిణాదానాత్” అని యాజ్ఞుకల్పము. “విత్రేనానతిః శ్రీమతా మాసురః” అని గౌతముడు అన్నారు. అంటే, అసురంలో ధనం యిచ్చి కన్యకు పొందటం యిట్టమైన విషయ మన్నమాట.

పితృశ్లాఘ్యం ఆచరణలో ఉన్న కులాల్లో, కన్యనైతం తండ్రియొక్క సంపదగానే భావింపబడ్డది. వివాహంచేసి కన్యకు సంపటంవల్ల సంసారానికి కలిగే నష్టాన్ని పూర్ణంగా నివారించే వరని యిట్టి యొక కొంత ధనం అపేక్షించి ఉంటారు. ఇదే రాసు రాసు కన్యాశుల్కం అనే ఆచారంగా ప్రబలింది. పైగా వీ కన్యనైనా మూల్యం తీసుకోకుండా ఉచితంగా దానం చేస్తే, ఆ కన్యకు ఆ సంసారానికి ఏవిధమైన గౌరవము, హోదా లేనట్లుగా పరిగణించేవారు. ఈ కాలంలో వరుడు కట్నం లేకుండా వివాహానికి దిగిపోతే అతనిని, అతని వంశాన్ని కూడా మలకనగా చూస్తున్నట్లు, ఈ కారణంచేత కూడా కన్యాశుల్కం తీసుకోవటం, ఇవ్వటం ఆచారంగా మారి వుండవచ్చు. ఇట్లా కన్యాశుల్కమనేది వంశప్రతిష్ఠకు, వారి స్థాయికి చిహ్నంగా తయారైంది. మొదట్లో కన్యయొక్క తండ్రికి మాత్రమే యిచ్చినా, రాసు రాసు కన్యకు కూడా కొంత భాగం యివ్వటం ఆచారమైంది. (ఈకాలంలో వరునికిచ్చే కట్నంతోబాటు, అత్తకు, అడువిడ్డలకు, వారి భర్తలకు కూడా కట్నం యివ్వటం ఆచారమైనట్లు) కన్యాశుల్కం డబ్బు రూపంలోను, వస్తురూపంలోనూ కూడా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఈవిధమైన కన్యాశుల్కం అనేది ఈ శతాబ్దాలంధం వరకు ఆంధ్ర, కేరళ, మద్రాసు మొదలైన దక్షిణ రాష్ట్రాల్లో ప్రచారంలో ఉంది. గత శతాబ్దంలో మగవానికి - డబ్బులేని మగవానికి - వివాహమవటమే కష్టంగా ఉండేది. కొన్ని అసభ్య జాతుల్లో కన్యాశుల్కం ఇవ్వలేకపోతే వరుడు కొన్నాళ్ళపాటు మామగారి యింట్లో ఉండి, అక్కడ ఆ సంసారంలో చాకిరి చేయాలనే నియమం ఉండేది, ఇప్పుడూ ఉంది. ఈ పద్ధతిలో శ్రీకి సైతము వివాహ ఉన్నదని సమాజం గుర్తించి దన్నమాట. చిన్న చిన్న విషయాలలో శ్రీ మీద పురుషుడు, ఆతని తల్లివాళ్ళు శ్రీని కష్టపెట్టటానికి సాహించరు — మళ్ళీ భార్యను పొందాలంటే చాలా బుద్ధితో

శ్రమతో చూచిన పని రాబట్టి కొంచెం ఇంచుమించు వరకట్నంవల్ల ఈనాడు పురుషుల స్థితి ఎన్నడైతే. ఆనాడు స్త్రీల పరిస్థితి ఉన్నదనవచ్చు. అందుచేతనే పై శాబ్ద రాక్షస గాంధర్వాంకంపై ఈ పద్ధతి శ్రేష్ఠమన్నారు. అసీరియన్ జాతివారిలో ఈ ఆచారం ఉండేదని ఆ ఆచారమే యిచటికి వచ్చి ఉంటుందని. అసీరియన్ జాతి ఆచారం రాబట్టి దీనికి 'ఆసురము' అనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చునని కొందరు ఊహిస్తున్నారు.

ఈ ఆసుర వివాహాన్ని గురించిన ప్రస్తావన ఋగ్వేదంలో వైతం (1-109-2)లో ఉంది. అంటే, కన్యావిక్రయాన్ని గూర్చి; కన్యకోసం చాలా మూల్యం చెల్లించాల్సివస్తే అగత్యం గురించి. అట్లాగే కొందరు కన్యలు ధనవోభంలో వడి అయోగ్యులైన వరుల్ని పెండ్లాడినట్లు ఋగ్వేదంలోనే (10-17-12)లో ఉంది. ఆ వేదంలోనే ఒక ఋక్కులో ఒక ఋషి అశ్వినులను విజామాతలాగా ఉదాహరించుతూ ఉండమని ప్రార్థించాడు. "అశ్రవం హి భూరి దావత్తరా వాం విజామాతురుత దా ఘాస్యా లాత్" (ఋ. దే. 1-109-2) విజామాత అంటే డబ్బు పెట్టి భార్యను కొనుక్కున్న భర్త అన్నమాట. అట్లాగే మైత్రాయజీ సంహితలో డబ్బు యిచ్చి కొనుక్కున్న స్త్రీని గురించి చెబుతూ, అట్టి స్త్రీని నమ్మరాదని, చరిత్రహీనురాలని నిందించినట్లుగా ఉంది. ఉంది — "అన్యతం వా ఏషాకరోతి యా పత్యుః క్రీతా సతీ అన్యైః సంహరతి" మై. సం. 1-10-11.

ఆంధ్రంలో ఈ ఆసుర వివాహ పద్ధతి సమాజానికి ఆమోదయోగ్యంగా ఉన్నా, రాసు రాసు కొంత వ్యతిరేకత వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. పురాణేతిహాసాల విషయం చూస్తే, రామాయణంలో కైకేయి వివాహం కన్యాకుల్కం తీసుకొనే జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. భారతంలో గాంధారి, మాద్రీ, వీరి వివాహాలకు వైతం, భీష్ముడు కొంత కన్యాకుల్కం చెల్లించినట్లు తెలుస్తుంది. అప్పటికే సమాజంలో కన్యావిక్రయాన్ని గూర్చిన ఆచారం విద్యంగా ఉండి ఉంటుంది. మనువు మొదలైన స్మృతికారులు కన్యావిక్రయమనే ఆచారాన్ని ఎంత తీవ్రంగా ఖండించారో చూడండి — (మనుస్మృతి-3-51)

“స కన్యాయాః పితా విద్వాన్ గృహ్ణీయాచ్ఛుల్కముజ్జ్వలి
 గృహ్ణాన్ హి కుల్కం రోభేన స్యాన్నరోఽవత్య విక్రయీ.”

ఎంత పండితుడైనా తన కొమార్తెకోసం కన్యాకుల్కం గ్రహించరాదు. కన్యాకుల్కం తీసుకోవటం అంటే తన కొమార్తెను అమ్ముకోవటమే! అట్లాగే మను స్మృతిలోనే 9-98 లో —

“అదదీత న శూద్రోఽపి కుల్కం దుహితరం దదత్
కుల్కం హి గృహ్ణాన్ పరుతే ఛన్నం దుహితృవిక్రయమ్.”

బోధాయనుడు తన ఛర్మ సూత్రాల్లో (1-11-20) “క్రీతాద్రవ్యేణ యా నారీ. సా వ పత్నీ విధీయతే స సా దైచే న సా ఏక్ర్యే. దాసీం తాం కవయో విదుః॥ ఛనమిచ్చి కొవి తీసికొనిరాబడిన స్త్రీ, పత్నీ రానేరదు. అంటే. ఆమెకు ఛర్మపత్నీ గౌరవంరాదు. అటువంటి క్రీతయైన స్త్రీ. దైవపాఠ్యాలలో పిఠ్యపాఠ్యాలలో భాగ స్వామిని రానేరదు. అంటే ఛర్మపత్నీ రానేరదు అని అన్నాడు. అంతేకాక బోధాయనుడే ఇంకొక అడుగు ముందుకువేసి ఇట్లా అంటున్నాడు:—

“శుల్కేన యే ప్రయచ్ఛన్తి స్వసుతాం లోభ మోహితాః
అత్యవిక్రయణః పాపాః మహాకిర్షిషు రారాః
పతన్తి నిరయే ఘోరే ఘ్నన్తి చానస్తమోత్కులమ్.”

(బోధా.భ.సూ. 1-11-20, 21)

“ఛన లోభంలో గ్రుడ్డివాడై తన పుత్రున్ని కుల్కం తీసుకొని అమ్ముకొనే పాపిష్టివాడు తనను తాను అమ్ముకొన్నవాడే అవుతాడు. అటువంటివాడు తాను ఘోర నరకాన్ని అనుభవిస్తూ, తన ఏడుతరాలవారి పుత్రాల్ని నైతం నాశనంచేస్తాడు” అని.

(రెండువేల సంవత్సరాలనాడు మనస్మృతికారులు, ఇంతటి సంస్కరణాభిలాషులై. ఆనాటి దురాచారాన్ని ఇట్లా ఖండించి, సంఘాన్ని ఆ దురాచారం నుండి మరలించటానికి ప్రయత్నించారు. వేల సంవత్సరాలు గతించిపోయినా. ఆ స్మృతికారుల వచనాల్నే పల్లించి, సంఘాన్ని సంస్కరించటానికి ఏమాత్రమూ పూనుకోకుండా ఉన్న, పండితకుండలధారుల్ని ఏమనాలి? వారికేమీ బాధ్యతలేదా? కన్యావిక్రయాన్ని ఆనాటి పండితులు ఖండించినట్లు. ఈనాడు గృహ్య సూత్రాన్ని సవరించాల్సిన అగత్యంలేదా? పరవిక్రయ విషయంలో. ఇంకా ఇతర దురాచారాల విషయంలో. పండితులైనవారు సమాజానికి త్రోవచూపించవద్దా? ఈ పండితులరంటే. అపండితులైన సంఘసంస్కర్తలే నయంగదా! వారు దైర్ఘ్యంగా ఇది చెడ్డ ఆచారమని చెప్పనైనా చెప్పకున్నారు. పండితులు. మాత్రం. ఆ వెనుకటి స్మృతుల్ని పల్లిస్తూ, తమ బుద్ధివైభవానికి, తమ పాండిత్య ప్రకర్షకు లోలోన మురిసిపోతూ బ్రతుకుతున్నారు. ఈనాడు మనుషు, బోధాయనుడు లాంటివారే ఉన్నట్టైతే పరవిక్రయాన్ని ఖండించి, పితృదేవతలకు ఉత్తమగతుల్ని కలిగించాల్సిన కొడుకునే

అమ్మకోవడం ఇంకా మొరపాతకిం అని వ్రాసి ఉండేవారు. లేదా, కాలానికి తగినట్లుగా, రాజకీయ: సాంఘిక, ఆర్థిక సంఘాలలో సభ్యులుగా ఉండటానికి ఆనర్హులని వ్రాసి ఉండేవారు.)

సరే, ఇక పద్మపురాణంలో అయితే, చూతున్న అమ్మకొన్నవాని ముఖం చూడరాదని అన్నారు. ఒకవేళ పొరపాటున చూస్తే ప్రాయశ్చిత్తంగా సూర్యుణ్ణి చూడాలని అన్నారు — “కన్యా విక్రమణాం బ్రహ్మన్న పశ్యేత్ పదనం బుధః దృష్ట్వా చాజ్ఞానతో దామి కుర్యాన్మార్తాండ దిర్ఘనం”

(పద్మపురాణం, బ్రహ్మఖండం 24-26)

దీనిపిబట్టి, క్రమంగా సమాజంలో ఈనాడు మరవిక్రయం సిగ్గులేకుండా విచ్చలవిడిగా సాగుతున్నట్లే అనాడు కన్యావిక్రయం అనేది పెద్దజాడ్యంగా ప్రబలి ఉంటుంది. అందుకే, సంఘసంస్కరణాభిలాష, సంఘ సౌభాగ్యన్ని శ్రేయాన్ని కోరిన ధర్మశాస్త్రులూ ఆ దురాచారాన్ని ఇట్టి పరుషవార్యాల్లో ఖండించారు. తాత్కాలికంగా, ఈ దురాచారం కొంతకాలంపాటు ఆగినా, మళ్ళీ సంఘం ఆ పూర్వ ఆచారానికి తల ఒగ్గినట్లుగా కనిపిస్తోంది —

భీష్ముడు, మాద్రుని పాండురాజునకిప్పించి వివాహం చేయించాలని రాలచి రాయబారానికి వెళ్ళినప్పుడు శల్యుడు ఎంతో సంకోచంతో అంటాడు —

“పూర్వైః ప్రవర్తితం కించిత్కులేస్మి న్నృప సత్తమైః
 సాం వా యది వాఽసాఘ తన్నాతిశ్రాంత ముత్సహే
 చ్యక్తం తద్భవతశ్చాపి విదితం నాత్ర సంశయః
 న చ యుక్తం తథా పత్నం భవాన్దేహీతి సత్తమ
 కులధర్మః స నో వీర ప్రమాణం పరమం చ తత్
 దేవత్యాం న బ్రవీమ్యేతద సందిగ్ధం వచోఽరిహన్”

(మ.భా. 1-113-14, 15, 16)

“మీరు నా సోదరిని పాండురాజుకిచ్చి వివాహం చేయించాలనుకుంటే మీరు తప్పకుండా కన్యాశుల్కం ఇవ్వవలసి ఉంటుంది. ఇది మా వంశంలో పరంపరంగా వస్తున్న ఆచారం. ఈ ఆచారం మంచిదై నా చెడ్డదై నా దీనిని మేము అనుసరించక తప్పదు. మీరు అన్నీ తెలిసినవారు. నాచేత చెప్పించటం ఎందుకు?” అని, భీష్ముడు కన్యాశుల్కంగా మద్రరాజుకు (పాండురాజుకు మాద్రునిచ్చి వివాహం చేయించటానికై)

రత్నాలు, మణులు చిగ్గెరా పినరాళులు, పీనుగులు, గుఱ్ఱాలు, చిగ్గెరా అనేకం
 ఉంచినట్లు, శిల్పము వాటిని గ్రహించి సంతోషించినట్లు మహాభారతంలో ఉంది.

(ఈ సందర్భం అంతా చదివితే, ఈనాడు అనేకమంది సంపన్నులు తమ
 కుమారుని పెళ్ళులకు — కట్నం — అడుగుతూ చెప్పేమాటలు శిల్పాని మాట
 లను తలపించడా: 'మాకు డబ్బుకు లోటులేదు. కాని, మా అంతస్తుకు, హోదాకు
 తగినట్లుగా తీసుకోకపోతే, సంఘంలో, బంధువర్గంలో గౌరవం ఉండదుగదా!
 అంటూ శిల్పవచనాల్నే వల్లస్తుంటారు.)

దీనినిబట్టి మనం గ్రహించాల్సిందేమంటే (1) ఆ కాలంలో నైతం కన్యా
 విక్రయానికి సంఘంలో ప్రాధికార్యం ఉంది. (2) శిల్పానిలాంటి వారికి నైతం
 అది తప్ప అవి తెలుసు. (3) సంఘ సంస్కర్తలు, శాస్త్రవారులు అంతా ఈ
 ఆచారం తప్పి అవి, పాపమని మోషిస్తూనే ఉన్నారు. (4) కాని, చంకాచారం,
 సంఘ గౌరవం అనే వంకతో చూచివక్రయం సాగించేవారన్నమాట. ఈ సంద
 ర్భంలో మనం తెలుసుకోవాలైన విషయం ఒకటి ఉంది — దక్షిణదేశంలో
 తంజావూరు జిల్లాలో లభించిన 15వ శతాబ్ది ఒక శాసనాన్నిబట్టి, అప్పటి
 బ్రాహ్మణులంతా సమాచేశమై తమలో తాము చర్చించుకొని "ఏ రంధ్రీ అమనా
 కన్యాకుల్కాన్ని గ్రహిస్తే అతనిని జాతినుండి బహిష్కరించాలి" అని నిర్ణయించి
 నట్లు తెలుస్తోంది (South Indian Inscription - Vol - I No-56). ఈనాటి
 పండితులకు, సంస్కర్తలకు ఆమాత్రం ధైర్యం లేకపోవటాన్ని చూస్తే, జాతి
 దార్మికంగా పిత నిర్వీర్యమౌతోందో తెలుస్తుంది.

పూర్వం, బాల్యవివాహాలు ఈ కన్యావిక్రయ సంప్రదాయానికి బాగా అను
 కూలించినాయి — కన్యద్వారా ఏ విధమైన ప్రతిఘటన ఉండదు కాబట్టి; క్రమంగా
 సభ్యవమాజంలో ఈ కన్యావిక్రయం చాలాభాగం తగ్గిపోయినా, అక్కడక్కడ కొన్ని
 అసభ్య జాతుల్లో, అశిక్షిత జాతుల్లో ఇంకా, అమలులో ఉంది.

ఈ సందర్భంలో ఇతర దేశాల్లో ఈవిధమైన కన్యావిక్రయ పద్ధతి అమలులో
 ఉందా? లేదా? అని చూడాలి తెలుసుకోవాలి. ఎందుచేతనంటే, పాశ్చాత్యులూ, దారి
 భావాలకు దానులైన కొందరు భారతీయులూ కూడా మన ప్రాచీన సంప్రదాయాల్ని
 వెక్కిరించటం, హేళనచేయటం పరిపాటి. వారికి, చారిత్రక జ్ఞానం లేకపోయినా,
 గ్రంథపరిజ్ఞానం లేకపోయినా, వెట్టి, మొట్టి విమర్శలు చేస్తూఉంటారు; కాబట్టి:

ఈ కన్యావిక్రయం అనే ఆచారం, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాల్లోనూ అమలులో ఉన్నట్లు పాశ్చాత్య చరిత్రకుల వ్రాతల్నిబట్టి తెలుస్తోంది. కొన్ని జాతుల్లో కన్యాకుల్యం పూర్తిగా చెల్లించేదాకా కన్యమీద వరునికి ఏవిధమైన అధికారమూ సంక్రమించదు. ఆ కుల్యం ధనరూపంలోను, వస్తురూపంలోనూ ఉంటుంది. కన్యాకుల్యం చెల్లించలేకపోతే ఆ పురుషుడు మామగారి యంట కొంతకాలంపాటు దారికి సేవచేయాలి.

హర్వెస్టర్ టెన్సిన్ సామ్రాజ్యంలోని తుర్కూ, తార్తార్ జాతుల్లో ఈ కన్యాకుల్యం చెల్లించబడునేది తప్పనిసరి. ఓటయక్ జాతివారు పశువులు, కోళ్ళుకాక 150 యాబుళ్ళు ధనం చెల్లించాల్సి వచ్చేది. (Westermark - History Vol-II page 381) సుమెరా వీధివంలో బాట్లా జాతివారు కన్యతండ్రికి బంగారు ఉంగరం చెల్లించటం ఆచారం. న్యూగినియాలో కుక్కదంతం, పంది, కొన్ని ఆభరణాలు చెల్లించాలి. సుబానూజాతివారిలో వస్త్రాలు, పంచదార, కడవలు, ఇత్తడి పాత్రలు కన్యాకుల్యం. స్లొవేనియాలో కబ్బు, ఇతరసామానులు ఇవ్వాలి. ఇట్లా ప్రాచీనకాలంలో ఏ ఏ దేశంలో కన్యాకుల్యం ఏ విధంగా ఉండేదో Westermark అనే చరిత్రకారుడు తన History Vol II Page 354 నుండి 431 వరకు విపులంగా వర్ణించాడు. మొన్న మొన్నటివరకు మన ఆంధ్రదేశంలోనే ఈ ఆచారం అమలులో ఉన్నందువల్లనే 'కన్యాకుల్యం' లాంటి నాటకాలు సంస్కరణాభిలాషతో రచింపబడ్డాయి. ఈ కన్యాకుల్యానికి మూలకారణంగా ఉంటూ వచ్చిన బాల్యవివాహాన్ని నిరోధించటానికి అనేకమంది సంఘసంస్కర్తలు ఉద్యమించాల్సి వచ్చింది.

ఆర్షము:

మనువు, యాజ్ఞవల్క్యుడు, ఆపస్తంబుడు మొదలైన ధర్మశాస్త్రకారులుంతా ప్రాజాపత్యం కంటే ఆర్షమే శ్రేష్ఠమైన వర్ణతీ అని అన్నారు. కాబట్టి మనం ధైవ్యులకొనే క్రమంలో ప్రాజాపత్యం తరువాతనే ఆర్షం రావాలి. కాని, ఈ వర్ణతీలో కూడా కన్యావిక్రయ లక్షణాలు గోచరిస్తూ ఉన్నందువల్ల ప్రాజాపత్యంకంటే ఆర్షం హీనమైనదిగా పరిగణించటం జరుగుతోంది. ఈ ఆర్షాన్ని గురించి మనుస్మృతి 3-29 లో

“ఏకం గోమఘనం ద్వైవ వరాదాయ ధర్మతః
 కన్యాప్రదానం విదివద్ధాఠ్ ధర్మః స ఉచ్యతే” అన్నారు.

యజ్ఞయాగాది కార్యాలను నిర్వహించటం కోసం తిన్నయొక్క తండ్రి చదువి ఎదుమంచి ఒకటి రెండు జతల అప్పులు, ఒక ఆదోతును గ్రహించి, విధి పూర్వకంగా కన్యాదానం చేస్తాడు. ఈ గోమఘనాన్ని గ్రహించటం అనేది యజ్ఞం కోసం కాబట్టి దీనిని ఆర్షమన్నారు. (ఈ రోజుల్లో “మేము కట్టుం తీసుకోవటం లేదు. వాళ్ళ అమ్మాయికి బడెకరాల ఊగాణి. అల్లుడు వాక్తరుగా ప్రాక్షీను పెట్టటానికి చట్టంలో ఒక మేడ. చిన్నవారు ఇచ్చుకొంటున్నారు” అని అంటున్నట్లు) ఆసురంలో కన్యా శుల్కం విషయమై జేరమాడటానికి అవకాశం ఉంది. ఇందులో ఆ అవకాశం తీసి పించదు. పైగా ఆ తీసుకోనేది ధర్మవార్య నిర్వహణ కోసం అని; కాబట్టి కప్పు లేదనే భావం ఇందులో విహితమై ఉంది. చాలమంది స్మృతిరాకుండు దీనిని కూడా కన్యాశుల్కంగానే పరిగణించారు. కాని జైమిని ఊత్రం చారిత్రక క్రిత్యాల కోసం గోమఘనాన్ని గ్రహిస్తున్నాడు కాబట్టి తప్పు లేదన్నాడు — “క్రయస్య ధర్మ మాత్రత్వమ్” (పూర్వమీమాంస-6-1-15) దీనిని వ్యాఖ్యానిస్తూ శబరస్వామి తన భాష్యంలో “నాహ క్రియః ఇతి. క్రియోహ్యవ్యక్తపణోఽపఠతి. నియతం త్విదం దానమ్” క్రయవస్తువుకు బజారులో ధర పెరగటం, తరగటం ఉంటుంది. ఇక్కడ అట్లా కాకుండా ఖచ్చితంగా ‘గోమఘనం’ అని అనటంవల్ల, ఆర్ష పద్ధతిలో ధర్మవార్య నిర్వహణకోసం అల్లుళ్ళు మామగార్లకు —చ్చే యీ గోమఘన దానం ఎప్పుడూ ఒకటిగానే ఉంటుంది. కాబట్టి ఇది కన్యాశుల్కంకాదు; అన్నాడు. అట్లాగే, మిత్రమిత్రుడు తన వీరమిత్రోదయంలో “ధర్మనిమిత్రోహ్యసౌ సంబంధః న లోభ నిమిత్తః” లోభంతోకాకుండా ధర్మంకోసం తీసుకొనేది కాబట్టి శ్రేష్ఠమని చెప్పాడు. ఇట్లా, కొంతమంది శాస్త్రవారులు దీని దౌచిత్యాన్ని సందర్భానుసారంగా సమర్థించినా, మొత్తానికి ఈ పద్ధతి ఆసురానికి స్మృతి చిహ్నంగా, లేక, అవశేష చిహ్నంగా కొంతకాలంపాటు నిలిచి ఉంది. కాబట్టి, విలోమ పద్ధతిలో ప్రాచీనత్వానికి ముందుగానే దీనిని ప్రస్తావించటం జరుగుతూ ఉంటుంది.

మనువు చచ్చిన నిర్ణయనం పైన వివరించాడు. అశ్వలాయన గృహ్య సూత్రాల్లో 1-4-27 లో “గోమఘనం దత్త్యైవయచ్చేత స ఆర్షః” అని బోధాయన అవస్తంబాది ధర్మశాస్త్రజ్ఞుల ననుసరించి కూడా యజ్ఞ సంపాదనంకోసం ఒక జత అవుల్ని ఒక ఎద్దును మామగారికి డబ్బాలని ఉంది.” ఇట్లా ఇష్టకుంపల్ల వెనుకటి ఫదునాల్గు తరాలు, తరువాతి ఆరు తరాలు పవిత్రహారాయి” అని యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-59) చెబుతోంది — “యజ్ఞస్య ఋత్యిజే దైవ ఆదాయార్షస్తు గోద్వయమ్.

చతుర్థక ప్రభముః పునాత్కృత్తర జశ్చషట్” అర్షంలో గోమిథునాన్ని తీసుకోవటం అబద్ధమని. కన్యనిచ్చేటప్పుడు కొద్దో - గొప్పో ఏ రూపంలో తీసుకోన్నా ఆది నింద్యమేనని మనుబ్రహ్మణ్యుడు అన్నాడు. (మనుస్మృతి 3-53, 54) అర్షణు అనే పదం ‘ఋషి’ అనే పదానికి విశేషణరూపంగా ఉంది. కాబట్టి, యజ్ఞయాగాదులు ఆచరించే ఋషుల కులాల్లో, పురోహిత పంశాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది ఉంటుంది. అందుకే అర్షణునే పేరు చెప్పి ఉంటుంది. ఈ పై విషయాలను బట్టి అలోచిస్తే ఆ కాలంలోనే కన్యాకులాన్ని వదలలేక గోమిథునమనే క్రొత్తపద్ధతి బయలుదేరిందని, ఆ గోమిథున మనేది యజ్ఞ సంపాదనకోసం అని సమర్థించిన వారు, తెగడిన వారూ కూడా ఉన్నారని తెలుస్తుంది. (ఈ కాలంలో చరకట్నం అనకుండా, వధువుకు బంగారము, పొలము వరునికి స్కూటర్లు, కార్లు, టి.వి.లు లాంటి వస్తుసామగ్రి రూపంలో అందినట్లుంది) బేరమంటే, ఏ రూపంలో జరిగినా బేరమేకదా! అందుకే దీనికి ప్రాజాపత్యం కంటే తక్కువ స్థాయి ఇచ్చారు.

ప్రజాపత్యం:—అర్షంకంటే ప్రాజాపత్యం శ్రేష్ఠతరం అంటారు. ప్రాజాపత్యంలో ఏ విధమైన కన్యాకుల్యమూ ఏ రూపంలోనూ కూడా ఉండదు. కాబట్టి ఇది కేవలం ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో జరిగేది కాబట్టి:

ఆశ్వలాయన గృహ్య సూత్రాల్లో (1-4-25) లో “నహా ధర్మం చరత ఇతి ప్రాజాపత్యః” వధూవరు ఏదర్దరూ కలసి సామాజిక, ధార్మిక కర్తవ్యాలను నెరవేర్చటం అనేది ప్రాజాపత్య లక్షణం; దీనినే యజ్ఞాపల్క్యస్మృతి పైతం పేర్కొంటోంది. “సంయోగ మంత్రః ప్రాజాపత్యే సహధర్మం చర్యతామితి” అని గౌతమస్మృతి “సహో ఛా చరతాం ధర్మమితి వాచాను భాష్యవ కన్యాప్రదాన మభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యో విధిః స్మృతః” (మనుస్మృతి-3-30) వధూవరులిద్దరినీ ధర్మాచరణం చేయమని ఆదేశిస్తూ చేసే వివాహాన్ని — కన్యాదానాన్ని ప్రాజాపత్యం అంటారు. ఇదే స్మృతిచారలందరి అభిప్రాయము అని తెలుస్తోంది. అయితే, సహధర్మచరణం అనేది అన్నింటిలోనూ ఉంది కదా! దీనిలోని ప్రత్యేకత ఏమిటి? అంటే, ఈ పద్ధతి ప్రకారం వధూవరులిద్దరూ జీవితాంతం వరకూ నియమితమైన పద్ధతి ప్రకారం ధర్మాలను ఆచరించాలి. పతి గృహస్థాశ్రమాన్ని వదిలి ఇతర ఆశ్రమాల్ని స్వీకరించరాదు. ఈ మొదటి భార్యను వదిలి ఇంకొక భార్యను వివాహంచేసుకోరాదు; అనే నియమాలు ఉన్నట్లుగా ఆపస్తంబ గృహ్య సూత్రాలకు (1-4-25) వ్రాసిన టీకలో హరదత్తుడు విపులీకరించాడు — “యద్యవ్యన్యేష్యపి వివాహేషు

సహధర్మచరణ మస్తి. తథావ్యత్ర యావజ్జీవం సహధర్మచరణమేవ, న మధ్యే అశ్రమాంతర ప్రాప్తిరితి విశేషః కిం చ తథా తయైవ సహధర్మచరణం న త్ర్యంతర వివాహః" అని వ్రాశాడు. ఆ చారదత్తుడే గౌతమ ధర్మసూత్రం (1-4-5)ను వ్యాఖ్యానిస్తూ చూచా ఇవే మాటలు చెప్పాడు. కాబట్టి ప్రాజాపత్య ముఖ్య లక్షణాలు (1) ఆజీవనం దంపతుల ధర్మాచరణం (2) ఇతర ఆశ్రమాల్ని స్వీకరించకుండా ఉండటం (3) చేరొక స్త్రీని వివాహమాడకుండా ఉండటం, అనేవి.

ఈ పద్ధతి ననుసరించి దంపతులు ప్రజాపతి మొదల తమ ఋణాల్ని తీర్చు కోవటానికై సంతానాన్ని పొంది. వారిని పెంచి పోషించటం అనే సంబంధానికి తమంతటతాము బద్ధులై ఉంటారు. అందుచేత ఈ పద్ధతి ప్రశస్తమైనదని ఈనాడు చూచా అంగీకరించవచ్చు. "సహధర్మ క్రియాహేతోర్ధానం సమీయ బంధునాం అలంకృత్యైవ కన్యాయాః వివాహాః స ప్రజాపతేః" అని వీరమిత్రోపయంలో ఉదహరింపబడ్డది. సంతానప్రాప్తివార్తా ప్రజాపతియొక్క ఋణాల్ని తీర్చటం అనే ధర్మం ప్రధానమైనందున దీనికి ప్రాజాపత్యం అనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. అయితే ధర్మశాస్త్రాల్నిబట్టి ఈ వివాహం బ్రాహ్మదైవ ఆర్చాలకంటే నికృష్టమైనదిగా ఎందుకు పరిగణింపబడ్డది? అంటే. ఇందులో కన్యాదానం ప్రత్యేకమైన షరతులను విధించి చేయటమే దీనికి కారణం అయిఉండవచ్చు. దానమనేది ఏదైనానరే, ఏ విధమైన షరతులు లేకుండా చేయాలి. ఇందులో ఒకనిపద్దనుండి కొన్ని షరతులు విధించి హామీలు తీసుకోవటం అనేది దోషం. బ్రాహ్మదైవ వివాహాల్లో ఇటువంటి షరతులు ఏవీ ఉండవు. ఇది షరీ పూర్వకాలం ఆములులో ఉండిఉండదు. బాగా చదువుకొన్నట్టి, ఉన్నతమైన శీలసంపద కలిగినట్టి యుక్తవయస్కులైనట్టి వధూ పరులు చూత్రమే జీవితాంతం ధర్మాచరణం చేస్తామనే ప్రతిజ్ఞ చేయగలుగుతారు. కాబట్టి ఇది యుక్తవయస్కులైనవారిలో జరిగే వివాహం అని తెలుస్తుంది.

కొంతమంది శాస్త్రజ్ఞులు ప్రాజాపత్యము, బ్రాహ్మము ఈ రెండూ ఒకటే అనీ, ఒకే పద్ధతికి రెండు పేర్లు వుంటారు. ప్రాచీనులైన వసిష్ఠుడు, ఆపస్తంబుడు మొదలైన ధర్మశాస్త్రకారులు ఈ ప్రాజాపత్యమనే వివాహపద్ధతిని పేర్కొనలేదు. వారు ప్రశస్తమైన వాటిలో బ్రాహ్మదైవ ఆర్చాలనే పేర్కొన్నారు. ఎనిమిది రచాలనే సంఖ్యను పూరించటానికై ప్రాజాపత్యాన్ని చేర్చి ఉంటారని విమర్శకులు కొందరు అంటారు. ఇది బ్రాహ్మంలోకే వస్తుందని వారి ఉద్దేశ్యం. ఇది ప్రాచీన వయస్కుల్లో

జరిగేది కాబట్టి బాల్య వివాహానికి. కన్యాదానానికి తావు లేదని, చాలక్రమేణ బాల్యవివాహాలు ప్రబలిన మీదట ఈ వద్దలికూడా క్షీణించి, కన్యాదానం అనేదికూడా చోటు చేసుకొన్నదని తెలుస్తుంది.

దైవము: ప్రాజాపత్యం కంటె దైవవివాహం శ్రేష్ఠమైనదని అంటారు. యజ్ఞవల్క్యుడు “యజ్ఞస్థ ఋత్విజే దైవః” (యా. స్మృ. 1-59) అన్నాడు. ఆశ్వలాయనుని అభిప్రాయం ప్రకారం “ఋత్విజే వితతే కర్మణి దద్యాదలం కృత్య స దైవః” (ఆశ్వ. గృ. సూ. 3-53.) తండ్రి తన కన్యను అలంకృతను చేసి, తాను చేస్తున్న యజ్ఞంలో పురోహిత్యాన్ని నిర్వహిస్తున్న ఋత్విజునకు దానంచేసే వివాహం దైవము అని. ఔషాధాయనుడుకూడా ఋత్విక్కునకు దక్షిణరూపంలో కన్యను యిస్తాడని చెప్పాడు — “దక్షిణాను దీయమానా స్వస్తర్వేది యత్ ఋత్విజే స దైవః” (బౌధ. 4. సూ. 11) దేవతల సుద్దేశించి చేసే యజ్ఞంలో కన్యనిచ్చి చేసే వివాహం కాబట్టి దీనికి దైవమనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. మనువు — “యజ్ఞే తు వితతే సమ్యగ్కర్మణి కర్మకుర్వతే అలంకృత్య సుతాదానం దైవం ధర్మ ప్రచక్షతే.” (మను స్మృతి. 3-28)” యజ్ఞంలో కర్మ నిర్వహణం చేస్తున్న ఋత్విజునికి అలంకృతయైన కన్యను దానం చేయటం దైవవివాహం” అని అన్నాడు. అయితే, యాగాల్లో చేసిన సేవలకుగాను పురోహితునికి కన్య నిష్పాటం అనేది వైదికసాహిత్యంలో సైతం కనిపిస్తుంది. పురోహితులు, యజ్ఞానికి యజమానులైన రాజులద్వారా కన్యలను దాసీలను పొందినట్లు కనిపిస్తుంది. అటువంటి కన్యలను ‘పదూ’ శబ్దంతో చ్యవహరించినట్లు తెలుస్తోంది (ఋ. 5-61-17, 19) లో దాల్చ్యుని కొమార్తె యైన ప్రభవీతికోసం శ్యావాక్నుడు చాలా వ్యాకులవడినట్లు తరువాత ఆమెను పొందినట్లు తెలుస్తుంది. ‘బృహద్దేశత’ అనే గ్రంథంలో శ్యావాక్నుడు తనకోసం కాకుండా తన కుమారునికోసం కన్యను అడిగినట్లుంది. ఇట్లా రాజులవద్ద నుండి కన్యలను, సంపాదించటం అనేది వివాహం ఎట్లా అవుతుంది: ఈ వద్దలి మొదటి మూడు పర్ణాల్లోనే ఉండి ఉంటుంది. బారే యజమానులైనా, ఋత్విక్కులైనా కాబట్టి, ఇది ఉంపుడుకత్తెల ఆచారానికి కూడా త్రోవ తీసి ఉండవచ్చు. ఆ కాలంలో యజ్ఞంలో పురోహితునికి కన్యాదానం చేయటం గొప్ప పుణ్యంగా భావించి ఉంటారు. తరువాత తరువాత యజ్ఞాలు తగ్గిపోయినకొద్దీ ఈ ఆచారంకూడా లుప్తమైపోయి ఉండవచ్చు. లేదా, సమాజంలోని, కన్యలలో వ్యతిరేకత ప్రబలి లుప్తమైపోయి ఉండవచ్చు. ఇది కూడా పురోహితుని సేవలకు ప్రతిఫలంగా యిచ్చే దానమే కాబట్టి ప్రశస్తమైనదిగా

పరిగణింపబడకపోవచ్చు. ఈ యజ్ఞయాగాదులు క్రీ.శ. నాల్గవ శతాబ్దం వరకు జాగానే ప్రచారంలో ఉన్నాయి. ఆ యజ్ఞాల్లో అనేకమంది పురోహితులు పాల్గొనటం, వారిలో విద్యావయోరూపగుణాదులు కలవారిమీడ యజమాని మోహితుడై యుక్తవయస్కురాలై సతన కన్యను దానం చేయటం, యజమానులైనవారు ఆగ్రహవర్ణమైన బ్రాహ్మణ యుత్పిక్కులకు కన్యనిచ్చి వివాహం చేయటం గౌరవంగా భావించి ఉంటారు. అనాటి సమాజంలో పెరిగిన కన్యలు ప్రాచీనైన ఆ విధమైన సంస్కారం కలిగినవారే అయినందున అందుకు అంగీకరించటం జరిగి ఉండవచ్చు. ఏమైనప్పటికీ, ప్రతిఫలంగా యిచ్చేది, స్వాల్పంతో చేసేదీ అయిన దానం ప్రస్తుతం వాడు వాణ్ణి దీనిని సైతం బ్రాహ్మణం కంటే తక్కువగానే భావించారు.

బ్రాహ్మణులు: బ్రాహ్మణవివాహమనేది పితృధర్మమైనదని. మిగతావాటికంటే బాగా విరాసం చెందిన పద్ధతి అని. ఎవిత్రమైన పద్ధతి అని. స్వప్రచారం లందరి అభిప్రాయం. దీని పేరునుబట్టి ఇది బ్రాహ్మణులకు తగిన పద్ధతి అని తెలిస్తోంది. బ్రాహ్మణులు అంటే కేవలం వర్ణరీత్యానే కాకుండా బ్రాహ్మణ్యులైనవారు అనుకున్నారప్పటికీ. అంటే, పండితుడు. విద్యావినయసంపన్నుడు. శీలవంతుడు అయిన వరుని అహ్నానించి ఏవిధమైన కల్క లేకుండా సాలంకృతమైన కన్యను సదక్షిణాకంగా దానం చేయటం ఈ పద్ధతిలోని విశేషం.

మనువు — “అచ్ఛాద్య చాచ్ఛయిత్వా చ శ్రుతిశీలవేదే స్వయయే
అహూయ దానం కన్యాయా బ్రాహ్మణ్యో ధర్మః ప్రకీర్తితః
(మ. స్కం. 3-27)

అని పై విషయాన్నే చెప్పాడు. ఈవిధంగా చేసిన వివాహంపట్ల జన్మించిన పుత్రుడు చెనుకటి పండ్రెండు తరాల పితరుల్ని, రాబోయే పండ్రెండు తరాల పితరుల్ని తరింపజేస్తాడని ఆశ్వలాయను డన్నాడు. కొందరు తల్లిదండ్రుల ఉండాలుకు చెందిన చెనుకటి పదితరాల, రాబోయే పదితరాల పితరుల్ని తరింపజేస్తాడన్నారు. యాజ్ఞవల్క్యుడు ఇరువైపుల ఇరవై ఒక్క తరాల వారిని ఏవిత్రం చేస్తాడని అన్నాడు —

“బ్రాహ్మణ్యో వివాహః అహూయ. దీయతే శక్త్యలంకృతా
తజ్ఞః పునాత్పుత్రయతః పురుషా నేక వింశతిమ్” (యా. స్కం. 1-58)

కన్యాదాతతో సహా ఇరవై ఒక్క తరాలని అనుకోవాలి. ఈనాడు కూడా కన్యాదానం చేసేదవచ్చు “మయా సహ దశపూర్వేషాం దశావరేషాం, మద్వంశ్యానాం

మాతృపంశ్యానామ్ పితృణాం నరరాదు తీర్థ్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకా వా వ్యర్థం సాలంకృత సహింజ్యోదక కన్యాదానమహం కరిష్యే” అని అంటున్నారు. ఇతర వివాహపద్ధతుల్లో దీనిని పోల్చినప్పుడు (1) దీనిలో క్రౌర్యం దుర్మార్గం లేవు. (2) శారీరక బల ప్రదర్శనం. యుద్ధం చగైరాలు లేవు. (3) ఏవిధమైన షరతులూ లేవు. (4) ఏవిధమైన రామవాసనల ప్రకాశము లేదు. (5) ఏవిధమైన శుల్కము లేదు. (6) ఏదో ఒక ప్రయోజనాన్ని కోరిచేసే (లాభాన్ని పొందిచేసే) చానముకాదు. కాబట్టి, మిగతా అన్ని వివాహ పద్ధతులకంటే ఇది ఉత్కృష్టమైనదని పలువురి అభిప్రాయం. ఋగ్వేదంలో ఈవిధమైన వివాహం సూర్యాసోములకు జరిగినట్లుగా ఉంది. ఇది ఈ పద్ధతి వివాహానికి పూర్వరూపమై ఉండాలి. సూర్యాసోముల వివాహాన్ని గూర్చిన వర్ణన ఋగ్వేదం పదవ మండలం 81 వ సూక్తమైన వివాహ సూక్తంలో మనోరంజకంగా వర్ణింపబడ్డది. ఈ వివాహసూక్తమే అభర్షణ పేదంలోకి గ్రహింపబడి క్రమంగా 64, 75 మంత్రాలుగల రెండు సూక్తాలుగా విపులీకరింపబడ్డది. ఋగ్వేదంలోని పూర్తి సూక్తాన్ని రాకపోసునా కొన్ని ఋక్కులను, వాటి అర్థాన్ని తెలుసుకొంటే, నాటి వివాహ ప్రయోజనం, ఆదర్శం, ఆ పద్ధతులు తెలుస్తాయి. (కొందరు ప్రబుద్ధులు, ఇందులోని గర్భాదానానికి సంబంధించిన ఒకటి రెండు వాక్యార్థాల్ని గ్రహించి, మొత్తం ఋగ్వేదమంతా బూతుల బుంగ అనీ, వివాహాలకు మంత్రాలు అక్కరలేదని ఏమేమో వ్రాశారు. అవన్నీ ఎవరిమీదనో ఉన్న విద్వేషాన్ని వెల్లడించేపేతప్ప చారిత్రక దృష్టితో, సామాజిక ప్రయోజనాన్ని అపేక్షించి వ్రాసినవి కావు.) చెదకాలినమైన ఈ వివాహాన్ని గురించి తెలుసుకుందాం. ఈ సూక్తంలోని వర్ణనలు, కథ చగైరాలన్నీ కల్పితాలని అనుకున్నప్పటికి వాటివల్ల ఆనాటి ఆచార వ్యవహారాలు, వారి ఆదర్శాలు చగైరాలు ప్రతిఫలించినాయనకతప్పదు. నేటి రికార్డులో ఈనాటి సామాజిక పరిస్థితులు ప్రతిబింబిస్తున్నట్లు:

సూర్యా అనే ఆమె సూర్యుని కొమార్తై. ఈ సూర్యా అనే కన్యకు సోముడు తగిన పరుడని అశ్వనీ దేవతలు అతనిని పరునిగా వరించారు. సోముడు ఉత్తముడు, పరాక్రమవంతుడు. అతని పెరజేయ గుణాలు ఈవిధంగా వర్ణింపబడ్డాయి —

“సోమేనాదిత్యా బలినః సోమేన పృథివీ మహీ ఆభో నక్షత్రాణామేహిమువస్థే సోమ ఆహితః! (2)

సోమునికంటే ఆదిత్యుడు మాత్రమే బలశాలి. సోమునికంటే పృథివి మాత్రమే పూజనీయమైనది. ఈ అక్షతులైన — పరాక్రమవంతులైన బ్రహ్మ

వారుల ముందు సోముడొక్కడే స్థిరంగా ఉన్నాడు — చారి అందరికింటి ఉత్తముడై ఉన్నాడు అని.

“సోమో చిహూ రభవదశ్విన్నాస్తా ముఖా వరా
 సూర్యా యత్పత్యే శంసస్తీం మనసా నవితా దధాత్. (9)

పతిని పొందాలని మనస్సులో కోరుకుంటూ ఉన్న సూర్యా అనే కన్యను, కన్యయొక్క తండ్రియైన సూర్యుడు, సోమునికొప్పాలని అనుకొన్నప్పుడు, అశ్వశీ దేవతలు మధ్యవర్తులుగా సోముని వద్దకు వచ్చారు. సోముడు కూడా సూర్య పుత్రుడనే భావ్యంగా చిరించి ఉన్నాడు — వివాహమాచాలని అనుకుంటూనే ఉన్నాడు.

వివాహమైంది. సవితృడు తన కొమార్తెను అత్తవారింటికి పంపుతున్నాడు. (వివాహం కన్య యంటనే జరిగింది. ఇది ఈనాటికీ వస్తున్న ఆచారం) అశ్వశీ దేవతలు రథాన్ని తోలుతున్నారు. ఆ రథంమీద వహువరులు కూర్చున్నారు. పెండ్లి వామార్తె కన్నవారి యిల్లు వదలి అత్తవారింటికి వెళుతోంది —

“ప్రేర్షా ముంచామి చిరుణన్య పాశాద్యేన త్వాబిచ్ఛాత్సవితా సుశేవః।
 యుతన్య యోనా సుకృతన్య లోకేఽరిష్టాం త్వా నహపత్యా దధామి (24)

చిరుబ పాశంలాంటి ప్రేమబంధంతో, నీ తండ్రి నీకు ఇంతవరకు సుఖాన్ని కలిగిస్తూ, బంధించి ఉంచాడు. అటువంటి ఆ పత్నప్రేమబంధంనుండి నేడు నిన్ను విడిపిస్తున్నారు. సత్యపాలనకోసం, ఓర్వాలరణంకోసం నిన్ను ఏవిధమైన ముఖాలూ లేనట్టి నిన్ను నీ భర్త యింటిలో ఉంచుతున్నాను. ఓ సూర్యా! నీవు సౌభాగ్యశాలివై. భర్త యింటికి వెళ్ళు. అతని గృహపత్నివి కమ్ము. పుత్రాదుల్ని పొందు. దేవతల శుభం కలుగజేయుగాక! అంటూ, పురోహితుడు ఆక్కడ ఉన్నవారితో అంటున్నాడు —

“సుమంగలీరియం చిహూరినూం సమేత వశ్యత సౌభాగ్య మవ్యై దత్వా
 యాథాస్తం వివరేతన.” “ఈమె శుభంకరమైన, మంగళప్రదమైన చిహ్నాలతో
 చూడినది. రండి. మీరంతా ఈమెను దర్శించండి. ఈమెను సౌభాగ్యవతి అయ్యేటట్లు ఆశీర్వదించి మీ యిండ్లకు పొందు” అని.

వివాహ సమయంలో వరుడు (సోముడు) వహువుతో (సూర్యాతో) అంటు
 న్నాడు — “గృహ్లామి తే సౌభగత్వాయహస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథానః।

“భగో అర్చమా నవితా పురిందిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హవత్యాయ దేవాః॥”

ఓ వధూ: నేను సౌభాగ్యం పొందటంకోసం నీ పాణిగ్రహణం చేస్తున్నాను. నీవు బాధకర్మ పర్యంతం భర్తడైన నాతో ఉండు. ఐశ్వర్యవంతుడు. న్యాయ వంతుడు. సమస్త శరీరాల ధారణపోషణలకు కారకుడైన సవితృ దేవుడు. దేవతలు. గార్హస్థ్య సంపాదనకోసం నిన్ను నాకు ఇచ్చారు” అని.

అత్తవారింటికి వెళ్ళిన ఏమ్యట వధువును ఆశీర్వదిస్తున్నారు — “సప్రాజ్ఞీ శ్శుశురేవః: సప్రాజ్ఞీ శ్శ్వశ్రవాం ఛ. ననావరి సప్రాజ్ఞీ భవ. సప్రాజ్ఞీ అపి దేవృషు” (46) ఓ వధూ: నీవు చూపకు, అత్తగారికి ఆడుబిడ్డలకు సాప్రాజ్ఞివి కస్యై. దురదులకు యజమానురాలివి కస్యై” అని.

“ఇమాం త్వామిన్ద్ర మద్రీః సుపుత్రాం సుభగాం కృణు దశాస్యం పుత్రాణాం దేహి పతిమేకాదశం కృది” (45)

ఓ వీర్యవంతుడవైన సోముడా! నీవు ఈ వధువును సౌభాగ్యవంతురాలినిగా చెయ్యి: పుత్రవంతురాలినిగా చెయ్యి: ఈమె యందు పదిమంది కుమారులను ఆదానం చెయ్యి. భర్త రూపంలో నీవు ఈమెకు పదికొండవదానిగా ఉండు” అని.

దేవతల్ని ప్రార్థిస్తున్నారు —

“ససుంజస్తు విశ్లేదేవా: సమాపో హృదయా నినా సం మాతరిశ్చా సంచాతా ససుదేష్టి దధాతు నా।

దేవతలందరు ఏధూపరులమైన మా హృదయాలను ఏకించేయుదురుగాక. జలదేవత మా హృదయాలను కలుపుగాక: వాయుదేవుడు మా హృదయాలను కలుపు గాక: ఉపదేశించేసే వేదవాణి మా హృదయాలను కలుపు గాక!” అని.

ఇట్లా వివాహ సూక్తంలో ఆనాటి అనేక విషయాలు. ఆచారాలు. మనకు తెలుస్తాయి. ఆనాటి పద్ధతులు, మనుషుకు అత్తవారింట్లో ఉన్న స్థానం. వధూపరుల కర్తవ్యాలు, మొదలైనవి తెలుస్తాయి. ఛనం, కామం, మొదలైన ప్రలోచితేమీ యిక్కడలేవు. వెండ్లికొమార్తె ఏమీ తెలియని బాలిక అనటానికి వీలులేదు. చిన్నపిల్ల అయితే అత్తవారింట సాప్రాజ్ఞిగా చ్యవహరించటం అసం భవం కదా! అట్లాగే. పుత్రాదానం కూడా ధర్మనిర్వహణలో ఒక భాగమే! పది

పూత్రులను కన్నతరువాత, భర్తయైనవాడు పతిరూపంలో పదునొకండు పాడుగా ఉండాలి. ఏం మహోన్నతమైన భావన. కొడుకుల్లాగానే, రాను చూచా భార్య అనేకాలకు తల ఒగ్గుతూ ఆమె అభీష్టాల్ని అనుసరించాలి; ఆమె అందరికీ యజమానులు. అందరిబాగు కోరవలసివది ఆమె; మహోన్నతభావాలను. ఆచర్యాలను సదతి బూతులను మాత్రమే వెదకటం ఎందుకు?

ఇటుంటి ఒకటి రెండు వివాహాలను గూర్చిన ప్రస్తావనలన్నీ యిక్కడేదాదుల్లో ఎక్కువగా కనీపించవు. ఈ బ్రాహ్మ్యంలో కన్యను దానంగా యిస్తున్నట్లు తెలుస్తోంది. అంటే, కన్యాకులకు లాంటి ప్రతిఫలాపేక్ష ఏమీలేకుండా, యోగ్యుడైన వరుని పిలిపించి కన్యను దానంచేయటమనేది నిజంగా నైతికంగా సామాజిక వికాసమనే ఆనంది. (ఈ సందర్భంలో దానం చేయటానికి కన్యను ఛోగవస్తువుగా భావించారా; ఇట్లా దానంచేయటం శ్రీ జాతిని అవమానపరచటంకాదా; వరదానమే ఎందుకు చేయరాదు; ఒకరిని ఒకరికి దానం చేయటం ఎందుకు; అని ప్రశ్నించేవారూ ఉన్నారు. నిజమే; కన్య అత్తవారింటికి వెడుతోంది కాబట్టి, ఆమెను దానంచేసినట్లుగా అంటున్నారు. వరుడు అత్తవారింటికి కాపురానికి వెడుతున్న సందర్భాలూ ఉన్నాయిగదా; అప్పుడు వరదానమనే అనుకోవాలి) 'అగ్నిసాక్షిగా, దైవసాక్షిగా వరుడు ధర్మాచరణానికి సంబంధించిన ఈ శపథం చేస్తున్నందువల్ల, శ్రీయొక్క అధికారానికి, గౌరవానికి లోటు ఏమీ ఉండదు' అనే విశ్వాసం కింగటానికి అవకాశం ఉంది. ఈ కాలంలో అన్ని వర్ణాల్లోనూ ఈవిధమైన వివాహలే అధికంగా జరుగుతున్నాయి.

ఇంతటికీ మనం స్మృతుల్లో ఉదహరించిన వివాహపద్ధతుల్ని గురించి సంగ్రహంగా తెలుసుకున్నాం. యథార్థానికి ఈ కాలంలో మనం చూస్తున్న వినిమయ పద్ధతి (కుండవార్షి అంటారు) సేవాపద్ధతి, ఇల్లరికం పద్ధతి ఇట్లా అనేక పద్ధతులు ఉన్నాయి. బ్రాహ్మ్యవివాహ పద్ధతే అంతటా జరుగుతోంది. వెనుకటి వివాహపద్ధతులలోని బాగోగుల్ని మనం ఈనాడు విమర్శించినా కలిగే ప్రయోజనం ఏమీ ఉండదు. మనం గ్రహించవలసిందిల్లా వివాహ వ్యవస్థయొక్క క్రమవికాసం ఎట్లా జరిగింది? వారిత్రకింగా సమాజంలో వివాహ విషయకమైన అభిప్రాయాలు ఎట్లా మారుతూ వచ్చాయి? వాటిని, వాటివల్ల కలిగిన పరిణామాల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న పద్ధతులలో బాగోగుల్ని విమర్శించుకొని వాటిలోని చెడును ఏ విధంగా సంస్కరించాలి? అనే విషయాలను గూర్చి ఆలోచించాలి. ఈ వివాహ

వ్యవస్థకు, పర్ణవ్యవస్థకు ఏమైనా సంబంధం ఉన్నదా? అనే విషయాన్ని సైతం తెలుసుకొని. ఆవసరమైన సంస్కరణలకు పూనుకోవటం మంచిది.

వివాహ వ్యవస్థకు పర్ణవ్యవస్థకు ఉన్న సంబంధాన్ని గురించి ప్రాచీన స్మృతి కారుల అభిప్రాయాల్ని తెలుసుకుందాం. బ్రాహ్మీ, దైవ, ఆర్ష, ప్రాజాపత్యాలనే నాలుగు పద్ధతులూ ప్రశస్తం అన్నారుగదా! ఈ నాలుగూ సమంత్రకంగా జరిగే పద్ధతులు. బంధువులు, పెద్దలు అంతా సమావేశమౌతారు. పదిమంది సమక్షంలో జరుగుతాయి. మిగతావాటిల్లో మంత్రవిషయాలకు స్థానంలేదు. ఏ ఏ వర్ణాలవారికి ఏ ఏ వివాహాలు సముచితంగా ఉంటాయి? అనే విషయంలో ధర్మశాస్త్రకారుల్లో ఖిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. —

మనువు — “చతురో బ్రాహ్మణ స్వాధ్యా న్ప్రశస్తాన్సవయోవిదుః |

రాక్షసం క్షత్రియస్యైకం, ఆసురం వైశ్యభూద్రయోః ||

(మ. స్మృ. 3. 24)

బ్రాహ్మణులకు మొదటి నాలుగు పద్ధతులు, క్షత్రియులకు రాక్షసం, వైశ్యభూద్రులకు ఆసురం ప్రశస్తం అంటారు. రెండవ పద్ధతిప్రకారం (మనుస్మృతి 3-23) రాక్షస పైశాచాలు మిసహా ఆరూ బ్రాహ్మణులకు, చివరి నాలుగు (ఆసుర గాంధర్వ రాక్షస పైశాచాలు) క్షత్రియులకు, గాంధర్వ, ఆసుర, పైశాచము, వైశ్యభూద్రులకు సముచితం అన్నారు. మూడవ పద్ధతి ననుసరించి (మనుస్మృతి. 3-25.) ప్రాజాపత్య, గాంధర్వ, ఆసురాలు, అన్ని వర్ణాలవారూ చేసుకోవచ్చు. కాని, ఆసుర పైశాచాలు ఏ వర్ణంవారూ చేసుకోరాదు. (మనుచే ఇంతకుపూర్వం ఆసురం వైశ్యభూద్రులకు తగినదన్నాడు) మనుచే “పుథక్ పుథక్ వా మిశ్రౌ వా వివాహే పూర్వచోదితౌ | గాంధర్వో రాక్షసశ్చైవ ధర్మ్యక్షత్రవ్యతౌ స్మృతౌ (మనుస్మృతి. 3-26)” శైవ చెప్పబడిన గాంధర్వరాక్షసాలు, విడివిడిగా గాని, రెంటి మిశ్రమరూపంలోగాని క్షత్రియులకు సముచితమైనది అన్నాడు. పై వివరణనుబట్టి మనువు ఖచ్చితమైన నిర్ణయం ఏమీచేయలేదని తెలుస్తోంది. (ఇటువంటి సందర్భాలను పురస్కరించుకొనే క్షీదయానంద సరస్వతి మనుస్మృతిలో అనేక ప్రక్షిప్త శ్లోకాలను తరువాతి స్మృతికారులు చేర్చారని అన్నారు.)

బోధాయనుడు నారదుడు మొదలైనవారు ఎవరికి తోచిన విధంగా వారు చెప్పారు. అయితే, పైశాచం ఎవరికీ పనికిరాదని, గాంధర్వం అన్నివర్ణాలకు సము

చితమే అని, పై శాచానికి పాల్పడేవాడు పశువుకంటె హీనుడని; అంతా అంగీకరించి నట్లు తోస్తుంది. ఇప్పుడు పర్ణవ్యవస్థలోను, వారి వారి గుణ కర్మ విభాగాలలోను అనేక మార్పులు జరిగినందున ప్రాచీన పద్ధతులేవీ ఈనాడు యథాతథంగా గ్రహించ టానికి వీలులేదు. పైగా, వివాహాలనుబట్టి వర్ణాల్లో మార్పు రావటం జరిగింది కాబట్టి వెనుకటి స్మృతి నిర్ణయాలు ఈనాడు ఎంతవరకు ఏ రూపంలో పరిస్థాయినేది నందేహా స్పదం. ఏమైనప్పటికీ ఈనాడు బ్రాహ్మణులు అధికారికంగాను, ఆసురము ఆత్యల్పం గాను, గాంధర్వం చెదురు మదురుగాను జరుగుతున్న పద్ధతులు, బ్రాహ్మణంలో కన్య యొక్క తండ్రి యోగ్యుడైన వరుని చూచి, తాను ఏమీ తీసుకోకుండా సమంత్రకంగా, సదక్షిణాకంగా, సాలంకృత కన్యాదానం చేయటం ప్రధాన లక్షణం. సదక్షిణాకం అని అన్నారే తప్ప (ఏ దానమైనా సదక్షిణాకంగానే ఉండాలి) వరుని దక్షిణ (కట్టు) ముందే నిచ్చయించుకోవటం, ఆ దక్షిణ అనేది బెల, లక్షల సంఖ్యలో ఉండటం, కన్యాదానం కంటె దక్షిణపప్రాధాన్యత ఎక్కువవటం లాంటి భ్రష్టాచారం పూర్వం ఉన్నట్లు లేదు.

ఈ కాలంలో వివాహాన్ని బట్టి, వారికి పుట్టే సంతానం యొక్క ఆరోగ్యం, తెలివితేటలు మొదలైనవాటిని శాస్త్రీయంగా అంచనాపెసి చెపుతున్నారుగదా; ఈ విషయమై ప్రాచీన శాస్త్రకారుల అభిప్రాయాలు ఎట్లా ఉన్నాయో చూద్దాం. అంటే ఈ నాటి వివాహాల్లో, మేనరికాలు, అప్పకొమార్తెను (సోదరీపుత్రికను) వివాహమాడటం లాంటివి కొన్ని జరుగుతున్నాయి. కొంతమంది వీటిని సమర్థిస్తున్నారు. కొంతమంది విజ్ఞాన శాస్త్రరీత్యా వీటిని ఖండిస్తున్నారు. అట్లాగే సమంత్రకంగాను, అసమంత్రకంగానూ టాదా వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాలు, వర్ణాంతర, మతాంతర వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. పూర్వులు చెప్పిన ఎనిమిదిరకాలే కాకుండా, ఈనాడు మనం విభజించాలనుకుంటే అనేకరకాల వివాహాలు జరుగు తున్నాయి. “యథా యుక్తో వివాహస్తథా యుక్తా ప్రజాభవతి” (అప. ధ. సూ. 2.5. 12-14) ఎటవంటి వివాహమైతే అటువంటి సంతానమే కలుగుతుంది; అనీ, అంటే, బ్రాహ్మణవిధి ప్రకారం జరిగిన వివాహమైతే వారి సంతానం ఉన్నతమైన గుణశీలములు కలవారు అవుతారని, పైశాచం అయితే దుర్మార్గులు; ఆవిశీలవరులు అవుతారన్నమాట. ఈ విషయమై చూసువు —

“బ్రాహ్మణిషు వివాహేషు చతుర్థే ష్మాను పూర్వశః
 బ్రాహ్మణవర్చస్విణః పుత్రాః జాయంతే శిష్టసంమతాః।

హాస న త్తగుణోపేతాః ధనవంతో యశశ్శినః
బహూస్తభోగాః ధర్మిషాః జీవన్తి చ శతం సమాః।

ఇతరేషుచ శిష్టేషు నృశంసాన్యత వాదినః
తాయ నై దుర్నివాహేషు బ్రహ్మకర్మద్విషః సుతాః।

(మను. స్మృతి 3.39, 40, 41)

అభ్యాత్మిక భావ సంపన్నమైన బ్రాహ్మ, దైవ, అర్ష, ప్రాజాపత్య వివాహాల పల్ల పుట్టిన సంతానం అందఱు, నద్గుణాలు, ధనము, కీర్తి, చిరాయువులతో ఘడి ధర్మపరాయణులై భోగాలు అనుభవిస్తారు. చివరి నాల్గరకాల వివాహాలపల్ల కలిగిన సంతానం నిర్దయులు, అసత్యభావణులు, ధర్మద్రోహులు అవుతారు; అని. చాలమంది స్మృతికారులు ప్రశస్తమైన వివాహాలపల్ల కలిగిన సంతానం అనేకతరాల పితృదేవ తల్లి. వారి వంశాన్ని పవిత్రం చేస్తారని చెప్పారు. మన హిందూ వివాహ ప్రయోజనం సంతానం, తద్వారా వంశ పవిత్రత, ధర్మనిర్వహణం అనేది. ఇది మన హిందువుల విశ్వాసం. ఈ ప్రశస్త వివాహాల గొప్పదనాన్ని గురించి వ్రాస్తూ, ప్రసిద్ధ విద్వాంసుడు డా. కాణే తన History of Dharma Sastra అనే గ్రంథంలో “ఈ విభిన్న పద్ధతుల వివాహాలను గూర్చి ఎవరెన్ని రకాలుగా హేళన చేసినా, ఈ పద్ధతులు సమాజానికి ఉన్నతాదర్శాలను చెపుతున్నాయని, చక్కటి ఆదర్శవంతమైన జీవనాన్ని గడవటానికి మార్గం చూపుతున్నాయని, నైతిక శిక్షణను నేర్పుతున్నాయని అనక తప్పదు” అని వ్రాశారు.

ప్రస్తుతం అధిక ప్రచారంలో ఉన్న వివాహాలు బ్రాహ్మము, ఆసురము అని లోగడ అన్నాం. వీటిలో ఆసురమనేది లోగడ కన్యా విక్రయరూపంలో ఉంటే, ఈ రోజుల్లో పరవిక్రయ రూపంలో ఉంది. కన్యావిక్రయరూపంలో - కన్యకు ఓలిగా కొంత సొమ్ము యివ్వటం అనేది కొన్ని జాతుల్లో ఈనాటికీ ఉంది. ఏ రూపంలో ఉన్నా విక్రయమనేది విక్రయమేగదా! ధార్మికదృష్టి లోపించినట్లే! ఆర్థికదృష్టి ప్రాధాన్యం వహిస్తోందిన్నమాట. పరవిక్రయ, కన్యాకుల్కాలు రెండూ ధూధా సమాజంచేత గర్హింపబడుతున్నందున, యువకులు, సంఘసంస్కరణాల్లొస్తులు గాంధర్వంవైపుకు మొగ్గు చూపుతున్నందున దీని (గాంధర్వ) ప్రాచుర్యానికి ఎక్కువ అవకాశాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఇంతవరకు ప్రాచీన వివాహపద్ధతుల్ని తెలుసు కున్నాం.

వివాహ విషయంలో ఎదురౌతున్న ప్రతిబంధకాలు:

వివాహ సంబంధం నిశ్చయించుకోవాలంటే, అనేక అడ్డంకులు ఎదురౌతున్నాయి. వాటిలో ప్రధానమైనవి — పెళ్ళాపరుల యోగ్యతలు. కులం. గోత్రం. శాఖ, కట్నం, ప్రవర, జాతరాలు. అంతస్తులు. ఆచారాలు. లాంఛనాలు, వావి వరుసలు. సంప్రదాయాలు. కర్మకాండలు మొదలైనవి ఎన్నో ఉన్నాయి. వీటి అన్నింటినీ అధిగమిస్తేనేగాని వివాహ సంబంధం నిశ్చయం కాదు. వీటిని గురించి చూచా మనం సంగ్రహంగా తెలుసుకోవాల్సిన అగత్యం ఉంది.

ముందుగా వరునికి ఉండాల్సిన యోగ్యతలు:

వివాహ మనేది వధూవరులకుండే పరస్పర సంబంధం కాబట్టి. ఇద్దరూ సుఖ జీవనం గడవటానికి. సమాజానికి భారం కాకుండా ఇద్దరూ యోగ్యులైన షేరులుగా. ధర్మపరాయణులై ఉండటానికి అవసరమైన గుణగణాలు కలిగి ఉండాలి. అందు చేత వధూవరుల కుండాలైన గుణగణాదుల్ని గూర్చి మన శాస్త్రురారులు వివరించారు.

చదువి బుద్ధిమంతుడై ఉండాలి. అటువంటి బుద్ధిసంపన్నుడైన వానికే కన్య నివ్వాలని ఆశ్వలాయసుడు “బుద్ధిమతే కన్యాం ప్రయచ్ఛేత్” (ఆశ్వ. గృ. సూ. 1-5-2) అన్నాడు. ఆవస్తంబుడు, మంచుకులంలో పుట్టినవాడు మంచి నడవడి కలవాడు. కుభలక్షణాలు కలవాడు. విద్య, ఆరోగ్యం కలిగినవాడై ఉండాలి “బింధు శీల లక్షణసంపన్న శ్రుతవాన్ ఆరోగః ఇతి పరం సంపత్” (ఆప.గృ.సూ. 3-20) అన్నాడు. బోధాయనుడు తన గృహ్యసూత్రాలు 4-1-12 లో బ్రహ్మచర్యున్ని చక్కగా పాటించినవానికే కన్య నివ్వాలని అన్నాడు. బ్రహ్మచర్యమంటే గురు కులంలో బ్రహ్మచారిగా విద్యాభ్యాసం చేసినవాడని భావం.

మనువు — “చేదానధీత్య చేదా వా చేదం వాపి యథాక్రమమ్
అపిప్లుత బ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావిశేత్. (మనుస్మృతి. 3-2)

బ్రహ్మచర్యున్ని చక్కగా పాటిస్తూ మూడుగాని. రెండుగాని, ఒకటిగాని చేద్దాన్ని చక్కగా అభ్యయనం చేసిన బ్రహ్మచారే గృహస్థాశ్రమ ప్రవేశానికి అర్హుడు” అన్నాడు. అటువంటివాడే గురువు అనుమతిని పొంది. సమాపర్తన సంస్కారాన్ని పొందిన ద్విజుడు తన కులానికి చెందిన కుభలక్షణాలు కలిగిన కన్యను వివాహమాచారని అన్నాడు.

బ్రహ్మచర్యమనే విధిని స్మృతికారులంతా చెప్పారు. అయితే ఈ కాలానికి పై వ చెప్పబడిన గురుకులవాసం, దేవాధ్యయనం లాంటివి, అందరికీ అన్వయించవు గదా; అందుచేత స్మృతిచంద్రికలోని ఈ లక్షణాలను మనం గ్రహించవచ్చు.

“కులం చ శీలం చ ఐపుర్యశశ్చ, విద్యాం చ విత్తం చ సనాథతాం చ ఏతాన్ గుణాన్ సప్త పరీక్ష్య దేయా, కన్యా బుధైః శేషమచిన్తనీయం.” కులము, శీలము, శరీరము, యశస్సు, విద్య, ఐనము, ఖాంధవుల సహాయ సహకారాలు, అనే ఈ ఏడుగుణాలూ ఆలోచించి కన్యనిచ్చాలి. మిగతా విషయాలను గూర్చి ఆలోచించవక్కర లేదు; అని.

గౌతముడు — విద్య, మంచి నడవడి, ఖాంధవ్యము, శీలము కలవాడు ఉత్తమ వరుడు అన్నాడు (విద్యా చారిత్ర్య బంధు శీలసంపన్నాయ కన్యాం దద్యాత్) అని. అట్లాగే ఆపస్తంబుడు తన ధర్మసూత్రాల్లో (1-31-20) “బంధు శీల లక్షణ సంపన్నః శ్రుతవానరోగ ఇతి” అని అన్నాడు. బృహత్పరాశర సంహితనుసరించి “జాతి, విద్యా, యౌవన, బల, స్వాస్థ్య, ఖాంధవ సహాయం, ఉత్సాహం, ధన సంపత్తి” అనేవి ఉండాలి. ఇవన్నీ ఉన్నప్పటికీ, వివాహానికి ముఖ్యోద్ద్యేశమైన సంతానప్రాప్తికి అనివార్యగుణం అయిన పుంస్తవ్యం కలవాడు, వీర్యవంతుడై వుండాలని ప్రత్యేకంగా చెప్పవక్కరలేదు. అట్లాగే వధువు ప్రీత్యం కలదై ఉండాలి. అంటే ఉభయుల్లోనూ ప్రజననశక్తి ఉండాలి. అట్లాగే బ్రహ్మచర్యమూను; క్షేత్రాన్ని బీజవంతునికే యివ్వాలి. మూర్ఖు, చక్షుమాతం, సగోత్రుడు, కుష్ఠరోగి, పతితుడు, ప్రచ్ఛన్నచేషుతో ఉన్నవాడు, ఇటుపంటివానికి పిల్లనీయరాదని స్మృతులన్నీ చెపుతున్నాయి. ధర్మశాస్త్రాల్లో వధువుకు క్షేత్రమనే పదం వాడారు.

కన్య కుండాల్సిన లక్షణాలు, యోగ్యతలు:

మన ధర్మశాస్త్రాల్లో వధువుకుండాల్సిన లక్షణాల్ని గురించి చూచా విప్పలం గానే విర్ణించారు. కొంత అతిగా విర్ణించానన్నా తప్పు లేదు. సంతానోత్పత్తికి విశుద్ధము, సమర్థవంతము అయిన క్షేత్రం అవసరం. బీజకుద్ది ఎంత ముఖ్యమో, క్షేత్రకుద్ది చూడ అంతే ముఖ్యం. బీజం బలహీనమైనదై నా, బలంగల క్షేత్రంలో బాగా వృద్ధి పొందుతుంది. అందుచేతనే మనువు —

“క్షేత్రం బీజవతే దేయం నాబీజౌ క్షేత్ర మర్హతి” అంటూ క్షేత్రకుద్దిని గురించి నొక్కిచెప్పాడు.

వయస్సును గురించి చెప్పాలంటే, పదుడు యువకుడై, పుంస్తవం కల వాడై, ఉండంన్నప్పుడు ముప్ప డాదా యువతియై స్త్రీత్వం కలిగి ఉండాలి కదా! పెండ్లికొమార్తె బాలిక అయిఉండాలని, ఋతుమతి రాకుండా ఉండాలని ఎక్కడా ఉన్నట్లు కనిపించదు. ఆక్షలాతన గృహ్యసూత్రాలలో (1-12) త్రిరాత్ర బ్రహ్మచర్యం పాటించాలని ఉంది. వివాహం రాగానే మూడవ సమాగమం కూడదని అన్నారు. కాబట్టి ముప్ప యొక్క వయస్సు 11. 15 సంవత్సరాలకు తక్కువ ఉండదు. పైసూత్రాన్ని వ్యాఖ్యానించిన మరవత్త, నారాయణాచల కొన్ని ప్రాంతాల్లో వివాహం అయిన వెంటనే (విదేశా దాసుల్లో) సమాగమం ఉన్నట్లు, కొన్ని ప్రాంతాల్లో బ్రహ్మచర్యవ్రతపాలనం మూడు రాత్రులు, కొన్నిచోట్ల 12 రాత్రులు పాటిస్తున్నట్లు వ్రాశారు. కాబట్టి పెండ్లికొమార్తెలు మఱి చిన్న బాలికలు రాకని తెలిస్తోంది. ప్రాచీనకాలంలో అతి బాల్యవివాహాలు ఉన్నట్లుగా వాఖలాలు కనిపించవు.

మన పుస్తకాల్లో అక్కడక్కడ 'నగ్నిక' అనే పదాన్ని వాడారు. పెండ్లి కొమార్తె నగ్నికగా ఉండాలని. "యావన్న లజ్జయాంగాని. కన్యాపురుష సన్నిధౌ యోన్యాదీస్యః గూహిత. తావద్భుతి నగ్నికా." (స్మృతిచంద్రిక) బాలికకు సిగ్గు ఏర్పడకుండా ఉన్న వయస్సు, పురుష సన్నిధిలో నైతం శరీరావయవాల్ని కప్పుకోవాలని తెలియని వయస్సులో ఉన్న బాలికను 'నగ్నిక' అంటారు; అని. గోభిల గృహ్యసూత్రాల (3-4-6) టీకలో యోజనాన్ని, రామవాసనను పొందనట్టి, రజస్వల కానట్టి మవహీనయైన కన్యను నగ్నిక అంటారు అని ఉంది. వీరమిత్రోదయంలో "త్రింశద్వర్షః షోడశవర్షాం భార్యాం విన్ధేత నగ్నికాం" అన్నారు. 16 సంవత్సరాల కన్యను నగ్నిక అన్నారు. "నగ్నికా సతాతా బ్రహ్మచారిణీ" (హారీత గృహ్య సూత్రాలు 1-19-2)లో వివాహ సమయానికి బ్రహ్మచారిణి అయి ఉండాలని మాత్రమే అన్నారు. మాతృదత్తుడు ఈ శబ్దార్థాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ వివాహమైన పిమ్మట ఏకాంతంలో పతి సమాగమాన్ని కోరటానికి సిద్ధంగా ఉన్న కన్య "తస్మాద్వస్త్ర విక్షేపకార్థా నగ్నికా మైతున్వార్థేత్కర్తవః" అని అన్నాడు. ఇదంతా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చింది? అంటే అతి బాల్యవివాహాలను సమర్థించేవారు ఈ శబ్దాన్ని ఆధారంగా తీసుకొని ఏమేమో చెప్తుతూ ఉంటారు కాబట్టి; వారి వాదమంతా నిరాధారం అని గ్రహించటానికి ఇదంతా చెప్పవలసి వచ్చింది. ఇంకొక విషయాన్ని తీసికొని అతిబాల్య వివాహాలను సమర్థిస్తూ ఉంటారు. వేదాలకు, ఛర్మశాస్త్రాలకు

విపరీతాలను తప్పించగలిగిన మహావిద్వాంసులు మన పుణ్యభూమిలో జన్మించినందున, వారి మాటలను దేదవాయుగా నమ్మే మూఢులు సైతం అసంఖ్యాకంగా ఉన్నందున, తొన్ని విపరీతాలరాలు ప్రబలి సంఘం తప్పుత్రోవన పడ్డది. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే —

ఋగ్వేదం పదపదుండలంలో వివాహసూక్తం ఉన్నదని చెప్పుకొన్నాం. ఆ వివాహ సూక్తంలోని 40-వ ఋక్కు ఇట్లా ఉంది — “సోమస్యజాయా ప్రథమం, గంధర్వస్తే పరః పతిః తృతీయోఽగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః। (కన్యలు ముందుగా సోముని భార్యలై, పిమ్మట గంధర్వుని భార్యలై, ఆ పిమ్మట అగ్నికి భార్యలై చివరకు మనుష్యునికి భార్యలౌతారు అని భావం) ఈ భావాన్ని తీసుకొని మన పండితులు సోమగంధర్వాగ్నులకు భార్యలుగా తాక పూర్వమే కన్యాదానం చేయటం మంచిదని, అందుకే బాల్యవివాహాలు శ్రేష్ఠమని ఏమేమో చెబుతారు.

శిష్య స్మృతి పై ఋక్కునే ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించింది —

“పూర్వం త్రియః సురై ర్భుక్తాః సోమగంధర్వ వహ్నిభిః
 గచ్ఛన్తి మానుషాన్ పశ్చాత్ నైతాదుష్యన్తి ధర్మతః।
 తాసాం సోమోఽదదచ్ఛాచం, గంధర్వః శిక్షితాం గిరమ్
 అగ్నిశ్చ సర్వభక్షత్వం తస్మాత్ నిష్కల్మషాః త్రియః” అని.

కన్యలు ముందుగా బాల్యంలో సోమగంధర్వాగ్నులచేత అనుభవింపబడతారంటే, వారు కన్యయొక్క శారీరక వికాసానికి ఎట్లా తోడ్పడుతారో చక్కగా వివరించారు. ఇటువంటి శావ్య సౌందర్యంకల ఋక్కునకు విపరీతార్థాలు కల్పించేవారిని ఎట్లా ఆభినందించాలో తెలియదు. బాల్యంలో ఉన్న పిల్లలనే యక్ష గంధర్వ రాక్షసాదులు అపహిస్తారని మనం వింటూ ఉంటాం. శిష్యస్మృతి ఇందులో నిశిడమై యున్న అర్థాన్ని చక్కగా వివరించింది. మానవజీవితాన్ని యౌవనంలో మన్మథుడు, దార్ద్రక్యంలో యముడు అనుభవిస్తారని అంటే ఏమని అర్థం చెబుతారు?

దానం అనేది ఒకేసారి చేయాలి — ఏవరిచేతనూ అనుభవింపబడనిదై ఉంచాలి. ఏ ప్రతిఫలమూ ఆశించకుండా యివ్వాలి. ఇట్లా దానాన్ని గూర్చి చెప్పబడి ఉన్నందున సోమ గంధర్వాగ్నులచేత ఉపభుక్తమైన కన్యను దానం చేయటం ఫాపం. రాబట్టి, బాలికనే, నగ్నికనే దానం చేయాలి అని సంఘానికి బోధించిన సాండిత్యానికి తోహారులు; మన ప్రాచీన సాహిత్యంలో, ఆ పండితులు చదివిన సంస్కృత

రావ్యనాటకాదుల్లో ఎక్కడా వారు చెప్పే నగ్నిలే నాయకగా లేదు. ఆమాయకులు, సర్వభీరువులు ఆయునవారు వారి సైన్యాలను నమ్ము బాల్యవివాహాలకు వ్రాసుకొని ఉంటారు. దానిని కొన్ని చారిత్రక పరిస్థితులు కూడా తోడ్పడే ఆయు ఉండవచ్చు. ప్రాచీన ఆయుర్వేద శాస్త్రజ్ఞులందా త్రికి వివాహోచితమైన వయస్సు పదహారు సంవత్సరాలకు పైగానే ఉండాలని చెప్పారు. పైగా పాతిక సంవత్సరాల వయస్సుకు తక్కువ వయస్సు కల పురుషుడు. పదహారు సంవత్సరాలకు తక్కువ వయస్సు గల స్త్రీతో సంభోగం చేసినప్పుడు ఆ పురాణం గర్భాశయంలోనే నష్టమైపోతుంది. లేదా పుట్టినప్పటికి అల్పాయుర్దాయం గల పుత్రులు అందు పుంటుందని కూడా చెప్పారు సరే! అప్పిష్టసశాస్త్ర సంఘసంస్కర్తల కృషివల్ల, ప్రపంచశాసనాలవల్ల ఈ బాల్య వివాహ సమస్య ఈనాడు లేదు. ఎక్కడో తప్ప, అన్ని పుస్తాల్లోనూ బాల్య వివాహాలు అవ్వమై పోయినాయి. సనాతనుల మనుకొనేవారు, లోగడ బాల్య వివాహాలను ప్రోత్సహించిన వారు కూడా ఈనాడు తమ కొమార్తెలకు 20 సం॥ దాటిన ఏమ్మట కనీసం డిగ్రీ చదువు పూర్తి చేసిన ఏమ్మటనే వివాహం చేస్తున్నారు. కాబట్టి ఈ సమస్య ఇక లేనట్లే! ఎక్కడైనా ఉంటే, నింద్యమైనప్పటికీ, పైశాచం అక్కడక్కడ కనిపిస్తున్నట్లే!

ప్రాచీనులు చెప్పిన వధులక్షణాలను చూద్దాం. శతపథ బ్రాహ్మణంలో ధ్రీని యజ్ఞవేదికతో పోల్చారు — “ఏవమేవ హి యోషాం ప్రశంసన్తి పృథుశ్రోజీర్షి మృష్టాంతరా సా మధ్యే సంగ్రాహ్యోతి” (3. బ్రా 1-2-5-16) శారీరక సౌందర్యాన్ని గురించి చెబుతూ పృథుశ్రోణి (పెద్దపరుడులు కలది) విమ్మష్టాంతర (విశాలమైన భుజ్జాంతరములు కలది) సన్నని నడుము కల స్త్రీని ప్రశంసిస్తారని చెప్పారు. ఇవన్నీ యువతీలక్షణాలు. ఆశ్వలాయనుడు సమస్త బ్రాహ్మణుభలక్షణాలతో తృప్తి పడ్డాడు. ఛాంద్వాజ గృహ్యసూత్రాల ననుసరించి నాలుగు ప్రధాన లక్షణాలుండాలి — “చత్వారి వివాహ కారణాని విత్తం రూపం ప్రజ్ఞాబాంధవమితి” (1-6) ధనం, అందము, ప్రజ్ఞ, కులం (బాంధవ్యం) అనేవి. ఇంకా కొంతమంది సూత్రకారులు, లోకదృష్టి కలవారు. వచ్చవుయొక్క రూపానికే ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు — ‘అప్రజ్ఞా హి కథం సంవాసః’ అంటూ. అట్లాగే శరీరసౌందర్యము, ఆరోగ్యము, తెలివితేటలు, సద్గుణాలు కలిగిన కన్యను వివాహమాదాలని అంటూ మన పూర్వనాటక ప్రబంధకవుల ఎర్థనల్లాగా, ఈనాటి నివిమాతరల దేవభూషల్లాగా రకరకాలుగా వర్ణించారు. రూప లావణ్యాదులకు, తెలివితేటలకు, కులీనతకు కొలత ఏముంటుంది? తావలచింది రంధ్ర. తామునిగింది గంగ. బుట్టకొక బుద్ధి, నోటికొక్క రుచి అనే సామెత అంకనే

ఉన్నాయిగదా! వివాహానికి సంతానం అనేది ప్రధానోద్దేశ్యం గదా! మంచిసంతానాన్ని ఇవ్వజాలిన ప్రేమ అని ఎట్లా తెలుస్తుంది? ఆపస్తంబి గృహ్యసూత్రాల్లో దీనికొక పద్ధతిని చెప్పారు. అది హస్తాస్పదంగాను, కొంత వినోదంగాను, విచిత్రంగానూ ఉన్నా, శకునాలకు, సోదెలకు ఇరత మూర్ఖవిశ్వాసాలకు, ఇంకా చోటున్న సమాజంలో ఉన్నట్టి మనం తెలుసుకోవటంలో తప్పలేదు.

ఉన్నాటంకానికి ముందు చరుడు. సంవత్సరానికి రెండు పంటలుపండే పొలంలో నుండి కొంత మట్టిని, గోశాలనుండి కొంత మట్టిని, యజ్ఞం అయిపోయిన పిమ్మట, యజ్ఞదేవీలో నుండి కొంత మట్టిని, ఇంకిపోని చెరువునుండి కొంత మట్టిని, ద్యూత స్థానం నుండి కొంత, నాల్గవీధులు కలిసే చోటునుండి కొంత మట్టిని, బీడు (ఊసరక్షత్రం) నుండి కొంత మట్టిని, శృశానం నుండి కొంత మట్టిని, మొత్తం 8 చోట్ల నుండి మట్టిని తీసుకొని రావాలి. తరువాత ఈ దిగువ మంత్రం చదవాలి —

“ఋతమగ్రే ప్రథమం యజ్ఞఋతే నత్యం ప్రతిష్ఠితమ్, యదిదంకుమార్యాభి
 క్షాతా తదియమిహ ప్రతివద్యతాం యత్సత్యం తద్దృశ్యతా మితః” (ఆప. గృ. సూ. 1.4.12)

పిమ్మట ఉన్నను వైన చెప్పిన స్మృతికలలో నుండి ఏదో ఒక బాగాన్ని తీసుకొమని చెప్పాలి. ఆమె తీసిన మట్టినిబట్టి ఫలితం ఈ దిగువ విధంగా గ్రహించాలి.

“గోష్ఠాన్ పశుమతీ. చెది పురిషాద్బ్రుహ్మ వర్చస్వినీ, అవిదానినో హ్రదాత్, నర్వనంపన్నా దేవనాత్ కితవీ చతుష్పథాత్ విప్రవ్రాజినీ, హరిణాదమన్యా, శృశానా తృతీష్ఠి” (ఆప. గృ. సూ. 1.4.14,20) ఆమె తీసిన మట్టినిబట్టి క్రమంగా దన చంతులు, సంతానము, పశుసంపద, బ్రహ్మవర్చస్సు, నర్వనంపదలు కలవారు, జూద గాండ్లు, సన్యాసులు, దరిద్రులు అయిన సంతతి కలుగుతుందని, శృశానం నుండి తెచ్చిన మట్టిని తీస్తే భర్తూహుతుకూడలు అవుతుందని అన్నారు. గోభిలగృహ్య సూత్రాల్లో (2-1-4.9) లొగాక్షిగృహ్య సూత్రాల్లో (14-4-7) ఈ విభిన్న వర్ణనే ఉంది.

ఆపస్తంబిగృహ్య సూత్రాల్లో ఇంకొకవిధమైన వర్ణన చూచా ఉంది. వర్షా వర్షులకు సంబంధించిన ఇరువజ్జెలవారి అంగీకారము అయిన పిమ్మట వరుడుగావీ, ఆతని బంధువులు గాని ఒక మట్టిముద్దను తీసుకుంటారు. ఆ మట్టిలో వరి, గోధుమల, యవలలాంటి ధాన్యపుగింజ లుంటాయి. రెండవ ముద్దలో యజ్ఞవేది భస్మం,

మూడవ మట్టిముద్దలో పేడ, నాల్గవ ముద్దలో దున్నిన పొలంలొని మట్టి, ఆ మరవ ముద్ద శృణాన మృత్తిక కలది అయి ఉంటాయి. వీటిని వసువు ముంచుంచి. ఆమె కిష్టమైన ముద్దను ముట్టుకోమంటారు. మొదటి ముద్ద సౌభాగ్యాన్ని బళ్ళవ్యాన్ని, రెండవది బ్రహ్మ్యవర్చస్సును. మూడవది పసునంపదను, నాల్గవది వాన్యనంపదను సూచిస్తాయి. ఐదవది గర్భామైనది. ఇట్లా భావిదాంపత్య ఫలితాన్ని, ఆదృష్ట్యాన్ని తెలసుకొనే చాలా పద్ధతులు చెప్పబడ్డాయి. ఇవన్నీ ఈనాడు చిలకజోనం చెప్పించు కొనేవారు, రైలుస్టేషనువద్ద. బజార్లోను పటంపెట్టుకొని చూర్చుండే భ్యోతిష్కల పద్ధతే... జాపే అనునికుల హేమనకు పాత్రలే ఉపతాయి. కాని ఇటువంటివి కొన్ని పద్ధతులను చదువు జూడగాడు. త్రాగుదోతు. సత్యవాది. భార్యకుడు. భార్యను పంపే వాడు, ఆత్మవారిని ఏడిపించేవాడు. మానగాడు వీటిలో ఎటువంటివాడో కనిపెట్టేందుకు చెప్పి ఉంటే ఇంకా బాగుండేది.

వధువును ఎన్నుకొనేందుకు మన ప్రాచీనులు చెప్పిన ముఖ్య విషయం:

బ్రాతృహీనయైన కన్య పనికిరాదు. అని. అంటే, ఈనాడు ఇది (బ్రాతృ హీనయై ఉండటం) ఉత్తమ లక్షణంగా పరిగణింపబడటం మనం చూస్తున్నాం — ఆత్మవారి ఆస్తి చూడా లభిస్తుందని. కాని, దీనిని మన పూర్వులు నింద్యబున్నారు — (మానవ గృహ్యసూత్రాలు. 1-7-8. మనుస్మృతి-3-11. యాజుర్వల్క్యస్మృతి-1-53 మొదలైన స్మృతుల్లో బ్రాతృహీనయైన కన్య పనికిరాదన్నారు.) సోదరులు లేని కన్యను. తండ్రి ఎవరో తెలియని కన్యను వివాహమాడరాదని మనువు స్పష్టంగా చెప్పాడు. యుగ్మేదంలో — 'బ్రాతృహీనయైన కన్య, తన తండ్రి యింటికి తిరిగి వచ్చినట్లుగానే ఉన్న చూడా స్వల్పవాలంపాటు అట్లా ప్రకరించి తిరిగి తన జన్మ స్థానానికి తిరిగి వచ్చేస్తుంది.' అని పర్ణింపబడి ఉంది. అధర్వేదంలో ఒకచోట (1-17-1) 'బ్రాతృహీనయైన కన్యలాగానే వారిని అట్లా వాంతి విరహితంగా చూర్చో యింది' అని ఉంది. కొడుకులు లేనివారికి చూతురే కొడుకు ఉపతుంది. ఆమెనే పుత్రునిలాగా భావించి పెంచుతాడు ('పుత్రవత్పాలిరామ...' అని కన్యాదాన సమయంలో అంటాడు చూదాను) దౌహిత్రుడు ఉత్తరాదికారి అపుతాడు కాబట్టి అతడు (మనుమడు) తండ్రి ఎంకానికి రాక. తల్లియొక్క పుట్టింటి పంకానికి ఉత్తరాది కారియై వారికి పండప్రదానాదు. చేస్తాడు. ఆ విధంగా అయిదు నుండి మాట చూడా తీసుకుంటాడు. అందుచేతనే పూర్వం సోదరులు లేని కన్యను చేసుకొనేవారు కారు.

కనీసం పుత్రుని దత్తత ఆనా తీసుకోవాలి. (ఎంతమంది ఆస్తులకైనా ఉత్తరాధి కారులైనై, వాటి నన్నింటిని బీడ్డించుకోగల శక్తి సంపన్నులైన ఆధునిక వరులకు. వారి తల్లిదండ్రులకు. భ్రాతృహీనయైన కన్య ఉత్తమోత్తమంగా తోచటంలో ఆశ్చర్య మేముంది?)

మనువు — 'నోపయచ్చేత్ తాం ప్రాజ్ఞః. పుత్రీనా ధర్మశంకయా' అన్నాడు. భ్రాతృహీనలైన కన్యకు వివాహం రాక. తండ్రి యింటనే జీవితాంతం ఉండిపోయినట్లు యుగ్మోదంలో (2.17-7) చెప్పబడి ఉంది — "అమాజారివ పిత్రోః స చాసతి సమానాదా నదనస్త్యామియే భగవః" అని.

చిసిష్ట పర్వసూత్రాల్లో (17-16) కన్యయొక్క తండ్రి. రాబోయే అల్లునితో "భ్రాతృహీనయైన ఈ కన్యను నీ కిస్తున్నాను. రాని. ఈమెకు పుట్టినవాడు నా కుమారుడౌతాడు" (అభ్రాతృతాం ప్రదాస్యామి తుభ్యం కన్యామలంకృతామ్. అస్యాం యో జాయతే పుత్రః. న మే పుత్రోభవేదితి) అని. రాబట్టి, పూర్వకాలంలో భ్రాతృ హీన యైన దాని పుత్రుడు తమ కులాన్ని పెంపొందించడని తలచి ఆ విధమైన వివాహాన్ని నిషేధించారు. కాల మహిమవల్ల ధర్మంకంటే ధనానికి ప్రాధాన్యత పెరిగి నందున భ్రాతృహీనయే సర్వోత్తమమైనదిగా భావింపబడుతోంది.

చిదుపు యొక్క వయస్సును గూర్చి లోగడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. పేద కాలంలోనే రాకుండా. గృహ్యసూత్ర రచనకాలంలో కూడా పెండ్లికొమ్మారైలు పయస్సు పచ్చినవారై యున్నట్లు తెలుస్తోంది. లోగడ మనం ప్రస్తావించుకొన్న 'నగ్నిక' అనే శబ్దానికే అర్థం మహాభారతంలో 16 సం॥ వయస్సు గల స్త్రీ అని అన్నారు. హారీతగృహ్య సూత్రాల్లో వివాహ సమయానికి బ్రహ్మచారిణిగా ఉన్నది సగ్నిక అని అన్నాడు. మాతృదత్తుడు "తస్మాద్వస్త్ర విక్షేపణార్థా నగ్నికా మైధు నార్హేత్యర్థః" వివాహమైన పిమ్మట ఏకాంతంలో పతి సమాగమం కోసం వస్త్రాన్ని చ్చాపినవాలను తొలగించజాలిన వయస్సు కలది అన్నారు.

క్రీస్తుకు పూర్వం 400 నుండి 100 సం॥ వరకు ఉండిన సూత్రకారులు చాల మంది కన్యను రక్షోద్యమమైన పిమ్మట ఎక్కువ కాలం వివాహం చేయకుండా ఆప వద్దని వ్రాశారు. మనువు, కన్య ఋతుమతి అయిన పిమ్మట 3 సం॥ల వరకు తల్లి దండ్రులు, బంధువులు వివాహం చేయకపోతే కన్యయే స్వయంగా వరుని వరింప చెప్పు వన్నాడు - ఆమె స్వయందత్త; ఇదంతా వెనుకటి గాధ. క్రమంగా కన్యల వివాహ వయస్సు తగ్గుతూ రావటానికి చారిత్రక కారణాలు:

1. వైదిక కాలంలో కన్యలకు వైతం ఉపసయనం, దేదాధ్యయనం ఉండేవి. కాబట్టి ఆధ్యయనం పూర్తి అయ్యేవరకు ఆగేవారు. క్రమంగా దేదాధ్యయనం నన్నుగిలడం. పుట్టింట భారంగా ఉన్నట్లు భావన కలగటం.
2. వంశాన్ని నిలబెట్టటానికి, పవిత్రం చేయటానికి పుత్రుడు అవసరం కాబట్టి తొందరగా వివాహం చేస్తే సంతానం తొందరగా కలుగుతుందని కొడుకుల వివాహానికి తొందరపడటంతో, కన్యల వివాహం ఎప్పుడు వైతం తగ్గుతూ రావటం. (ఈ సందర్భంలో ఈ విషయం స్మరణకు వస్తోంది. ప్రాచీన కాలంలో ఒకకాలాభ్యాసం లేదా విద్యాభ్యాసం వయస్సు 7, 8 సంవత్సరాల. క్రమంగా అది 10 సంవత్సరాలకు తగ్గింది. చిద్యయొక్క ప్రాచీనకాల గుర్తించిన కొద్దీ ఈనాడు 13 సం॥కాలకే ప్రారంభమౌతోంది — బాలకు బాలికలకు కూడా)
3. అప్పటికి బొద్దం బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చి భిక్షువులు, భిక్షుణిలు ఒకే సంఘా రాషుంలో ఉంటూ ఉండడం, అనేక మాషిత కార్యాలకు ఆస్కారం కలగటం. దీని ప్రభావం సంఘం మీద పడటంవల్ల వైతం శాస్త్రురారుల త్వరగా కన్యలకు వివాహం చేయటం మంచిదనే ఆభిప్రాయానికి రావటం.
4. గ్రీకులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు మొదలైన ఇతర మరాలవారితో మన దేశానికి సంబంధం ఏర్పడిన పిమ్మట పర్షియాకర్మ భయంతో బాల్య వివాహాలకు ప్రోత్సాహం లభించి ఉండవచ్చు. మహమ్మదీయ యుగంలో 15, 16, 17 శతాబ్దాల్లో మన దేశంలో అత్యంత బాల్యవివాహాలు ప్రారంభమైనట్లు నాటి యాత్రికుల వ్రాతలవల్ల తెలుస్తోంది. మన దేశానికి వచ్చిన ఇతర జాతులవారి అలవాట్లనుబట్టి మనదాళ్ళు కూడా వారి సంప్రదాయాలనే అనుకరించి ఉండవచ్చు.

యురపుదేశాల్లో ఆనాడు బాల్య వివాహాల ఆచారం బాగా ఉంది. రోములో 10, 12 సంవత్సరాల బాలికలకు వివాహం చేసేవారని Muler పండితుడు Family అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు. యూరపులో, మధ్య యుగంలో వైవిధ్య రాజకీయ కారణాలవల్ల 5 సం॥ల కన్యలకు వివాహాలు చేసినట్లు J. L. Devis అనే పండితుడు The short History of women అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు. బాలానికి 15 సంవత్సరాలు. వారికకు 12 సం॥లు వచ్చిన పిమ్మట వివాహం చేస్తే ఆనాడు చర్చి,

సంఘము కూడా హేళన చేసేవరవి Muler పండితుడే Family అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు — 'ఇంగ్లండులో ట్యూడర్ కాలంలో ఉన్నత వర్గాలలోని బాలికల వివాహం చాలా చిన్న వయస్సులో 4,5, సం॥ వయస్సులో జరిగేది' అని కూడా వ్రాశాడు. అట్లాగే F. J. ఫర్నిచర్ తన Child marriage and divorces అనే పుస్తకంలో వివాహాల 9, 10 సంవత్సరాల వయస్సులో ఒక్కొక్కప్పుడు 2,3, సం॥ల వయస్సులో జరిగినట్లు వ్రాశాడు. 1929 సం॥ వరకు ఇంగ్లండులో ఈ బాల్యవివాహాలు అధికంగానే జరిగినాయి. ఆ సంవత్సరం వరకు చట్టరీత్యా వధూ వరుల వివాహ వయోపరిమితి 12, 14 సంవత్సరాలుగా ఉండేది. ఆ సంవత్సరమే పార్లమెంటు చూచుటల కనీస వివాహ వయస్సు 16 సం॥లుగా చట్టం చేసింది. అటువంటివారి సంపర్కము, సాంగత్యము కలిగిన పిమ్మట మన దేశంలో సైతం అతిబాల్య వివాహాలు చుట్టూరగా జరగటంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది? అటువంటి యూరపు దేశీయులు, వారి మాననపుత్రులు మన శ్రుతి స్మృతుల్ని హేళన చేయటం నిందించటం అర్థరహితం కాదా? అట్లాగే మహమ్మదీయ జాతుల్లో ఈ బాల్యవివాహాలు ఉండేవి, ఉన్నాయి. ఈనాడు ఆ దేశాల్లోను, మన దేశంలోనూ కూడా పరిస్థితులు మారిపోయినాయి. రాబట్టి, చెప్పదలచిన దేమంటే, చరిత్ర గతి మారుతూ ఉంటుంది. ఇది పరమ సత్యం. ఏ విషయాన్నైనా విమర్శించేటప్పుడు ఆనాటి దేశ కాల పరిస్థితుల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని విమర్శించాలి. మంచిని గ్రహించాలి, చెడును వదిలిపెట్టాలి. గ్రుడ్డిగా, విచేకహీనులై, సానుభూతి లేకుండా ప్రాచీనుల్ని తెగడటమే పనిగా పెట్టుకోరాదు. చారిత్రక విమర్శకునికి సానుభూతి, సహయం, సహనం అనే గుణాలు అవసరం. ఏ విమర్శకునికైనా ఈ గుణాలు ఉండాలి సరే!

ఇంతవరకు మనం చర్చించుకొన్నట్టి ఏ రకం వివాహమైనా, ఏ వయస్సులో చేసే వివాహమైనా కొన్ని ఛార్మిక క్రియలు, విషులు మాత్రం తప్పనిసరిగా జరగాల్సి వస్తే అవి తెలుస్తుంది. ఈ విషులు, అన్ని మతాలవారికీ ఉంటాయి; వారి వారి మతాలకు సంబంధించినవి. ఒకరి ఛార్మిక చిరుల్ని ఇంకొకరు హేళన చేయటం మూర్ఖత్వమే అవుతుంది. బంజుమిత్రులంతా ఒకచోట కూడటం, సమంత్రులుగా వివాహం జరగటం అనేది మన హిందూ సంప్రదాయంలో ఉన్నది. ఇతర మతాలవారు కూడా తమ తమ మతగ్రంథాలలోని ఉపనాల్ని పఠించటం, అవి వారి మత చూరే హేతుని లాంటి వానిద్వారా జరగటం, విండులు వినోదాలు వారి వారి మత సంప్రదాయాల్ని బట్టి జరగటం మనం చూస్తున్నాం.

కాబట్టి వివాహంలో ధార్మిక క్రియలకు అధిక ప్రాధాన్యత ఉంది. గాంధర్వ రాక్షసాల్లో సైతం, సమంత్రకంగా వివాహం జరగాల్సిందే అనే విషయం మన పురాణాల ద్వారా తెలుస్తోంది. ఈ ధార్మిక క్రియవల్లనే, ఈ విధులవల్లనే ఆ వివాహానికి సంఘంలో గుర్తింపు వస్తుంది. సామాన్యంగా ఆషులుచో ఉన్న ధార్మిక విధులు క్రియలను గురించి ముందు తెలుసుకోవాలి.

పూజకుల కులగోత్ర విచారణతో ఈ ధార్మిక క్రియలు ఆరంభమవుతున్నాయి. దయస్సు తరువాత కులగోత్ర శాఖా సక్షత్రాదులను గూర్చిన విచారణలోనే చాలా వివాహ సంబంధాల పునరుద్ధరణ జరిగిపోతున్నాయి. అంటే వీటికి చూడ మన ధర్మ శాస్త్రాలతో సంబంధం వున్నదన్న మాట. కాబట్టి వీటిని గురించి చూడ తెలుసుకోవాలి. వివాహ సంబంధం కుడివటానికి ప్రతిబంధరాయగా ఉన్న విషయాలు: 1) సగోత్ర వివాహం. 2) సపిండ వివాహం. 3) సప్రవర వివాహం. 4) జాతకాల-సక్షత్రాలు, 5) అసర్వ వివాహం. 6) అనులోమ వివాహం. 7) ప్రతిలోమ వివాహం. 8) విషత వివాహం. 9) విజాతీయ వివాహం మొదలై నవి.

గోత్రము: అనేక వివాహ సంబంధాలు, అన్నీ కుడివినా గోత్రాలు ఒకటే అయిపోయి (సగోత్రాలు) కుదరక పోవటం మనం చూస్తున్నాం. అంటే సగోత్ర వివాహాలను సమాజము, ధర్మశాస్త్రమూ చూడ అంగీకరించటం లేదన్నమాట. విష్ణు ధర్మసూత్రాలు, యాజుషియ్య ధర్మసూత్రాలు మొదలైన స్మృతిగ్రంథాల్లో సగోత్ర వివాహం నిషిద్ధమని చెప్పబడ్డది. పూజకుల గోత్రాలు భిన్నమైవిగా ఉంచాలన్న మాట గోత్రమనే శబ్దానికి చాలా అర్థాలు కనిపిస్తున్నాయి. ముగ్ధ్యంలోనే గోశాల, గోసమూహం, మేఘం, పర్వతశ్రేణి, మేఘాలను సైతం కప్పివేసే ఎత్తైన శిఖరం; ఇట్లా అనేక సందర్భాల్లో అనేక అర్థాల్లో వాడబడ్డది. కొన్ని ముక్కుల్లో సమూహం అనే అర్థంలో గోత్రశబ్దం వాడబడ్డది. ఇదే మనం ప్రస్తుతం గ్రహించాల్సిన అర్థం; అంటే మానవ సమూహం అని — ఒక మూలపురుషుని నుండి వరుసగా వస్తున్న పంశజులు అనేది అనుభవార్థంగా వాడుతున్నాం. కాని ఈ అర్థంలో ముగ్ధ్యంలో ఎక్కడా గోత్ర శబ్దం వాడబడలేదు. అధర్వ వేదంలో 'విశ్వగోత్ర్యః' అనే శబ్దం ఉంది. దాని అర్థం 'అన్ని పరివారాలతోనూ సంబంధం ఉన్నవాడు అని. గోత్రం ఆధి మనం వాడే అర్థంలో మొదటిసారిగా చాందోగ్యోపనిషత్తులో కనిపిస్తుంది. సత్యం మహిమలు అతని గురువు 'కీపు ఏ గోత్రం వాడవు?' అని అడిగినట్లు ఉంది. ఇక్కడ గోత్ర శబ్దానికి మనం అనుకొనే అర్థం, ఒకే రక్తంతో పరస్పరం

సంబంధం ఉన్నవారు అః; ఒకే మూలపురుషుని నుండి పుట్టినందున రక్తసంబంధం కల మానవ సముదాయం అని గ్రహించాలి. ఈవిధంగా కాశ్యపగోత్రజాతి అంటే, కశ్యపుడు మూలపురుషుడుగా గల వంశంలో పుట్టినవారు అని అర్థం. అట్లాగే ఖర్గపురుషులు, అంధిరసులు మొదలైనవారు. అంటే ఒకే ఋషి మూలపురుషుడుగా కలవారంతా సగోత్రులన్న మాట. సగోత్రుల్లో వివాహం పనికిరాదని మన భారతదేశంలోనే కాకుండా ఇతర దేశాల్లో సైతం ఈ నియమం ఉంది: అనాగరక, అర్ధనాగరక, బర్బర జాతుల్లో సైతం ఈ నియమం ఉంది. ఈ విధమైన గోత్ర నియమం బౌద్ధ సాహిత్యంతోబాటు మానవ, పనిష్ఠ, గౌతమాది ధర్మసూత్రాల్లో అనేకసార్లు ఉదహరింపబడ్డది.

సగోత్ర వివాహం పనికిరాదనే వారు చెప్పే సిద్ధాంతాలు, అభిప్రాయాలూ ఈ విధంగా ఉన్నాయి:

1. ఆదిమ కాలంలో కన్యల సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉన్నందు వల్ల ఆసగోత్ర వివాహ వద్దతి అనుకుంటే వచ్చింది. అంటే, ఇతర గోత్రాలలోని కన్యలను వివాహమాడే వద్దతి ఆరంభమైనదన్నమాట.
2. ఒకే పరివారానికి సంబంధించిన వారిలో యౌవన స్వేచ్ఛావారాన్ని ఆపటం కోసం ఈ అసగోత్ర వివాహ వద్దతి ఆరంభమైంది అని అంటారు.
3. మరీ కొంతమంది అభిప్రాయాన్నిబట్టి, ఒకే పరివారంలో — సమూహంలో కలిసి మెలిసి పెరిగినవారిలో యౌవనాకర్షణ ఉండకపోవటంవల్ల అసగోత్ర వివాహ వద్దతి ఆరంభమైంది; అని
4. మరీ కొంతమంది, 'ఆదిమ యుగంలో ఒక సమూహంలోని (పరివారం లోని) ప్రముఖుడు (నాయకుడు) ఆ పరివారంలోని యువతుల్ని తనకోసమే అట్టిపెట్టుకొనేవాడనీ, ఈ వద్దతిమీది ఈర్ష్యకొద్దీ తమ పరివారానికి బయటి వారితో వివాహం చేసే ఆచారం ఏర్పడ్డదనీ, ఇదే తరువాత తరువాత ఆచారంగా మారింది' అని అంటారు.
5. ఇంకా కొంతమంది, అసగోత్ర వివాహానికి మూలకారణం ధార్మికచిహ్నమునీ, (దోటం) తమ రక్తం పవిత్రమైనదని, అటువంటి తమ రక్తంలాంటి పవిత్ర రక్తం కలవారితో (ఆ ధర్మచిహ్నం కలవారితో) యౌవనసంబంధం ఆపవిత్ర కార్యమని తలచి సగోత్ర వివాహాలను నిషేధించి ఉంటారు; అని.

ఇట్టి పాళ్ళాత్ములు చెప్పే వారణాలు. ఇది తర్కానికిగాని. సామాన్య బుద్ధికిగాని నిలిచేవి కావు — 1) స్త్రీల సంఖ్య తక్కువగా ఉన్నా, తమ పరివారంలోని ప్రతివానికి ఇది అడ్డంకి రానేరదు. 2) యౌవనస్వేచ్ఛాచారాన్ని ఆపటం అనే ఉన్నతాదర్శంతో చూడిన సంస్కారం. ధార్మిక చింతనం అనేవి అనభ్య ఆటవిక శాశుల్లో కలిగిందవి అనలేము. 3) ఒకే పరివారంలోనివారిలో ఆకర్షణ లేకపోవటం అనేది నిషేధానికి వారణం కాదు గదా; అది పరిణామం అనిపించుకొంటుంది. పశు పుల్లో మనకు ఈ ప్రవృత్తి కనిపిస్తోంది. ధార్మికమైన ఉత్సవాల్లో, అయినవారిలో పరస్పరాకర్షణలు వగైరాలు కనిపిస్తున్నాయి. 4) ఈ పెత్తందార్లుచేసే దుష్కృత్యం అనేది పశువుల నుండి అరుపు తెచ్చుకొన్న సిద్ధాంతం — బలమైన పశువులు బలహీనమైనవాటిని పారుద్రోలటం అనేది. బలిష్ఠమైనవారు ఇతర పరివారాల నుండి దచ్చిన వారిమీద పైతం పెత్తనం వహించలేదా; 5) ధార్మిక చిహ్నం అనే సిద్ధాంతం కూడా పెదరదు. ఒకే ధార్మికచిహ్నం కలవారు స్నేహితులు అప్రతారే తప్ప దేవతలు కాదు. కాబట్టి అనగోత్ర వివాహాలుకు వైవి ఏవీ వారణాలు కావు. చారిత్రక దృష్టితో చూస్తే ప్రాచీనులు తిండి కోసం ఒక చోటునుండి ఇంకొక చోటుకు వలస పోతూ ఉండేవారు. అక్కడ క్రొత్త ప వారాలతో (గోత్రాలవారితో) పరిచయం కలుగుతూ ఉండేది. ఆ క్రొత్త గోత్రాలవారితో కలిగిన స్నేహం, పరిచయం ఆధారంగా, ఆ క్రొత్తవాతాపరిణంలోనే భార్యల్ని వెతుక్కోవాలన్న అగత్యం కలిగేది. ఈ వద్దలే క్రమంగా అనగోత్ర వివాహానికి దారి తీసి ఉంటుంది. రాక్షస వివాహం (కన్యాపహరణ వద్దతి) కూడా ఈ అనగోత్ర వివాహానికి కొంత వారణమైతే అది ఉండవచ్చు, సగోత్ర వివాహంలో ఒకే కన్య కోసం యువకుల్లో పోటీ ఏర్పడవచ్చు. ఆ వారణంచేత కూడా అనగోత్ర వివాహం అనేది అచారంగా మారి విధి రూపాన్ని దాల్చి ఉండవచ్చు. ఏమైనప్పటికీ ఈ అనగోత్ర వివాహ మనేది రెండు చేల సంవత్సరాలకు పూర్వమే ఆరంభమై స్థిరమైన ఆచార రూపాన్ని దాల్చి ఉండవచ్చునని చారిత్రకుల అభిప్రాయం.

సగోత్ర వివాహాలు ఎందుకు పనికిరావు?

ఇక ముందు చెప్పబోయే సపిండ సంబంధంపై ఈ సగోత్ర సంబంధం చాలా విస్తృతమైంది. దృఢమైనది. సపిండ సంబంధం అనేది ఏడు లేక అయిదు తరాలతో విడిపోతూంది. కాని, ఈ సగోత్ర సంబంధం అనేది ఎన్ని తరాలు గడిచినా, ఎన్ని శతాబ్దాలైనా విడిపోయేది కాదు. ఏ దురుదైనా సగోత్ర కన్యను వివాహ

మాడటానికి వీలలేదు. పెంపుడు కొడుకు కూడా, తన జనక తండ్రి యొక్క గోత్రానికి సంబంధించిన కన్యను వివాహమాడరాదు. (పెంపుడు - దత్తత అనేది సగోత్రీకుల్లోనే జరుగుతుంది. అసగోత్రీకులకు పెంపుడు వెళ్ళినా జనక గోత్రానికి సంబంధించిన కన్యను వివాహ మాడరాదు) దత్తునికి జనక తరపున పిండప్రధాన బాధ్యతగాని, వారసత్వ అధికారంగాని లేకపోయినా, మనువు సగోత్ర వివాహాన్ని మాత్రమే నిషేధించాడు. సూత్రకాలంలోనే సగోత్ర వివాహం నిషేధింపబడ్డది. బ్రహ్మాండ ఘోరాణంలో సైతం —

“సగోత్రాద్వా, సపిండాద్వా, వివాహో గోవధస్తదా
 సరాశ్లమేదే మద్యశ్చ. కలౌ వర్జ్య ద్విజాతిభిః॥

అని సగోత్ర సపిండ వివాహాలు పనికిరానట్లు చెప్పబడ్డవి. ద్విజులే కాకుండా ఏ ములందరైనా సగోత్రమనేది తెలిస్తే సగోత్ర వివాహానికి యిష్టపడరు; ఇష్టపడటం లేదు. ఇది హిందూ సమాజంలో చాలా పట్టుదలతో పాటిస్తూన్న నియమం. ఎంత కాలమైనా మూలపురుష రక్తసంబంధం ఉన్నదనే భావనే ఈ పట్టుదలకు కారణం. ఈ విషయంలో ఇంకొక ఆసక్తికరమైన విషయం ఏమంటే కొన్ని కులాల్లో, కొన్ని రాజులవారిలో తమ గోత్రమే రాకుండా మేనమామల గోత్రం కూడా కలియకుండా వుండాలని చూడటం ఉంది. కన్యయొక్క గోత్రమే కాకుండా, కన్యయొక్క మేనమామల గోత్రం కూడా వరుని గోత్రం అయి ఉండరాదన్న మాట. మన దక్షిణ దేశంలో చాలా పర్లాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది. కన్య మేనమామ గోత్రము, వరుని గోత్రము ఒకటే అయినప్పుడు కన్యయొక్క తల్లిద్వారా వరునికి సగోత్రమే అవుతుందనేది ప్రధాన కారణం. కొంతమంది ఏమంటారంటే, వివాహం రావటంతోనే కన్యయొక్క జనక తరపున ఉండిన ఇంటిపేరు, గోత్రం కూడా మారిపోతోంది కాబట్టి ఈ విషయంలో పట్టించు అక్కర లేదు అని అంటారు. కాని కొందరు అంగీకరించరు. వివాహమైనంతమాత్రంచేత రక్తం, రక్తసంబంధం మారవు అని కొందరంటారు. ఈ విషయమైన సగోత్ర వివాహాల నిషేధానికి కారణం ప్రవర ఒకటి అవటమే! ఈ ప్రాచీన కాలం నుండి స్మృతికారులంతా సవ్రవర వివాహాలను నిషేధించారు.

ప్రవర అంటే, గోత్రానికి మూలపురుషుడు ఒకడు ఉంటాడు. సామాన్యంగా ఆ మూలపురుషుని పేరే గోత్రానికి ఉంటుంది. ఆ మూలపురుషుడు, ఒక ఋషిగాని, సభ్యాతపురుషుడుగాని అయి ఉంటాడు. ఆ మూలపురుషుని నుండి వరునగా వచ్చిన

ముగ్గురు లేక ఆరుగురు పురుషుల్ని పేర్కొంటారు. అంటే, ఆ మూలపురుషుని వంశంలో పుట్టిన ప్రఖ్యాత పురుషుల వరంపరనే ప్రవర అంటున్నారు. ప్రవసి అంటే సంతతి అని శబ్దార్థం. ముగ్గురు పురుషులను పేర్కొంటే త్రాళ్లయం అనీ ఆరుగురు గురిని పేర్కొంటే పంచార్షేయమనీ అంటారు. చూడరుల ప్రవర ఒకటి అంటే ఉండరాడదు. సామాన్యంగా ప్రవర ఒకటే అయినప్పుడు గోత్రం కూడా ఒకటే అంటే ఉంటుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకరు లేక ఇద్దరు ఋషులు అంటే గోత్రాల లోనూ ఉండవచ్చు. అంటే గోత్ర పురుషులు ఖిన్నంగా ఉండి, ప్రవరలో వచ్చే ఋషులు వధూవరుల గోత్రాల్లో ఒకే విధంగా ఉన్నప్పుడు అటువంటి సప్రవర వివాహాల్ని సైతం నిషేధించారు. త్రాళ్లయం, పంచార్షేయం అన్నప్పుడు ప్రయోగించే ఆర్షేయ శబ్దానికి ఋషుల సంతానం అనిగాని, ఆ ఋషులకు సంబంధించిన వారని గాని అర్థం. ఈ ఆర్షేయ శబ్దం పదాల్లో సైతం కనిపిస్తుంది. తైత్తిరీయ సంహితలో 'ఆర్షేయం' అంటే యజ్ఞం చేసే యజమానియొక్క సుప్రసిద్ధులైన పూర్వులు అని అర్థం చెప్పారు. సుమంతుడు చెప్పినట్లుగా పారస్కరగృహ్య సూత్రాల్లో గదాధరుడు తన వ్యాఖ్యలో ఈ దిగువ పంక్తుల్ని ఉదాహరించారు —

పరిణీయ సగోత్రం తు సమాన ప్రుదాం తథా
త్యాగం కుర్యా ద్విజస్తస్యాస్తత శ్చాంద్రాయణం చరేత్.

అంటూ సగోత్ర సప్రవర వివాహాలకు శాంద్రాయణ ప్రతాన్ని ప్రాయశ్చిత్తంగా విధించారు. ఆ ఛార్మను విడిచిపెట్టరాదు. మైథునకర్మ మాత్రం పనికి రాదు... "త్యాగశ్చోపఖోగన్య న తు తస్యాః" అని కూడా అన్నారు. రాబట్టి, మన ప్రాచీనులు, ఆర్షాచీనులు కూడా సగోత్ర సప్రవర వివాహాలకు తమ అంగీకారాన్ని యివ్వలేదు.

సపిండ వివాహం పనికిరాదు:

పిండము అంటే శరీరం అని అర్థం. సపిండులు అంటే ఒకే శరీరంతో సంబంధం ఉన్నవారు అని అర్థం. తండ్రి, చాత, పినతండ్రులు, పెత్తండ్రులు వీరంతా ఒకే శరీరంతో సంబంధం ఉన్నవారు - సపిండులు. తల్లి, పినతల్లి, పెత్తల్లి, మాతామహుడు, మేనమాత వీరంతా సపిండులు. ఒకేశరీరానికి సంబంధించిన పరమాణు సంబంధం (క్రోమోజోమ్సు ఆసుకోండి) కలిగి ఉన్నవారి మధ్య వివాహం కూడదు అని. అంటే సపిండ వివాహం నిషిద్ధం అని. తండ్రి యొక్క

శరీర పరమాణు సంబంధం కొడుకుకు ఉంటుంది. తాతయొక్క పరమాణు సంబంధం మనుషుడికి ఉంటుంది. అట్లాగే తల్లియొక్క పరమాణు సంబంధం కూతురికి. కొడుకుకు ఉంటుంది. తల్లి తండ్రి (మాతామహుడు) యొక్క శరీరపరమాణు సంబంధం దౌహిత్రునికి, మేనమామ సంబంధం మేనల్లునికి వుంటుంది. ఈకాలం లోని వైజ్ఞానికులు “క్రోమోజోమ్స్” అనేవి తండ్రి నుండి కొడుకుకు పరంపరగా సంక్రమిస్తాయని అంటారు. అందుకే కొంతమంది ఇతర మేనరికాలను, మేనమామ చూతుర్ని చేసుకోవటానికి అంగీకరించరు. ఒకే ఇంటిపేరు గలవారి మధ్య వివాహ సంబంధం చూడదనటానికి శారణం ఇదే: అట్లాగే, మనలో చుట్టరికాలు చూచి, వరుస కాదని అనటంలో ఉద్దేశ్యం ఇదే: అయితే ఈ సపిండ వివాహానికి హద్దులు చెప్పారు. తల్లి తరపున అయితే అయిదు తరాలు, తండ్రి తరపున అయితే ఏడు తరాలు ఈ సపిండసంబంధం ఉంటుందని, ఆపైన అయితే సపిండ సంబంధం ఉండదని. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే —

తండ్రి (1)

2) కన్య	2) కన్య
3) పురుషుడు	3) పురుషుడు
4) పురుషుడు	4) పురుషుడు
5) పురుషుడు	5) పురుషుడు
6) పురుషుడు	6) పురుషుడు
7) పురుషుడు	7) పురుషుడు
8) కన్య	8) పురుషుడు

దీనిని బట్టి (8) కన్యకు (8) పురుషునికి సపిండ సంబంధం ఉండదు; 7 తరాలు చాటిపోయినందున.

తల్లి (1)

2) పురుషుడు	2) పురుషుడు
3) పురుషుడు	3) పురుషుడు
4) పురుషుడు	4) పురుషుడు
5) కన్య	5) కన్య
6) పురుషుడు	6) కన్య

ఈ పట్టిక ననుసరించి తల్లి నుండి (6) ప తరంలోని పురుషునికి (6) ప తరంలోని కన్యకు, సపిండ సంబంధం ఉండదు; తల్లులవ్వారా అనుడు తరం గడచిపోయినందున.

యాజ్ఞపల్క్య సిద్ధాది స్మృతివారులంతా ఈ విషయాన్ని అంగీకరించారు. సపిండ వివాహాన్ని నిషేధించటానికి రాజశాఖ (1) వధూవరులకుండే దోషాలు, వారి సంతానానికి సంక్రమస్తాయని, (2) మిక్కిలి దగ్గర సంబంధం ఉండదు. మిక్కిలి సమీపంలో ఉంటూ, ఒకే ఇంట్లో పెరుగుతూ ఉంటారు. ఆ స్థితిలో కూషితమైన ప్రేమకారణంగా, ఆ కన్యలకు భర్తలు దొరకటం కష్టం కావచ్చు. (3) దగ్గర సంబంధం కలవారిమధ్య నుండే ప్రేమ విశాలమైనదికాక, సంకుచితమైనదిగా ఉంటుంది. (4) మిక్కిలి సామీప్యంగల వారిలో పారస్పరిక సంబంధంపల్ల, ఆకారంలోను, శారీరక శక్తిలోను, రూపంలోను, తెలివితేటల్లోను, చాలా లోపాలు రావటం అనుభవంద్వారా ఆనాటివారు గుర్తించి ఉండవచ్చు. — ఈనాటి వార్షిన్ చెప్పినట్లుగా, శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పకున్నట్లుగా; ఇవన్నీ అనపిండ వివాహాలకు దారితీసి ఉండవచ్చు.

వినిమయ వివాహం (కుండమార్పిడి వివాహం):

వివాహసంబంధం నిశ్చయించటానికి మరొక ప్రతిబంధకం కుండమార్పిడి పద్ధతి. అంటే, ఒకవధూవరుల జంటలో, పడుపు అన్నకుగాని తమ్మునికిగాని, వరుని అప్పనుగాని, చెల్లెలినిగాని యివ్వటం. అన్యోన్యం, వధూవరుల మార్పిడి అన్న మాట. స్మృతి ముక్తాఫలంలో ఒక కన్యను వివాహమాడే వరుడు, తన సోదరిని తన భార్యయొక్క సోదరునికి ఇచ్చి వివాహం చేయరాదని చెప్పబడ్డది. అయితే కొన్ని నిమ్నుజాతుల్లో, ఈ కుండమార్పిడి పద్ధతి అచ్యుత్ ఉంది. ఈ పద్ధతి సభ్యజాతుల్లో కూడా, ఆర్థికంగా వెనుకబడి ఉండటంవల్లగాని, ఆ శాఖవారి సంఖ్య తక్కువై ఉండటంవల్లగాని, సంబంధాలు దొరకకగాని, చేసుకోవటం ఉంది. కాని, అట్టి వివాహాలను సంఘం సీచిమైనదిగానే భావిస్తోంది. ఇటువంటి సంబంధాలవల్ల గృహ కలహాలకు అవకాశం ఎక్కువ ఉన్నందున ఎవరూ ఇష్టపడరు.

ఇద్దరు కూతుళ్ళ వివాహాలు ఒకేసారి చేయరాదనేది మరొక ప్రతిబంధకం. ఈ కారణంగా, కొంతరాలంపాటు ఒక కన్య చేచిఉంచాల్సి వస్తుంది. ఖర్చులు అధికమై, శ్రమపైతం అధికమవటం జరుగుతుంది. ఇట్లా ఒకసారిగా ఇద్దరి

వివాహాలు చేయరాదనటానికి కారణం గృహకలహాలకు అంశాలకు ఉంటుందని అంటు ఉండవచ్చు. పెట్టుబోతల్లో, మర్యాదల్లో భిన్నాభిప్రాయాలకు పోటీలకు, రావుంటుందని రావచ్చు. కన్యాదాతకు, కార్యభారం. ఘనం విషయమైన యిబ్బందులు కలుగుతాయని రావచ్చు. అట్లాగే ఒకేతల్లికి పుట్టిన ఇద్దరు సోదరులకు, ఒకే తల్లికి పుట్టిన ఇద్దరు కన్యలను — అప్పచెల్లెండ్రను ఇచ్చి వివాహం చేయటం కూడా సంఘంలో తప్పగానే భావింపబడుతోంది. ఈ విషయాలు 'స్మృతిమూర్తాఫలం వర్ణాశ్రమ భర్తృప్రకరణంలో' చెప్పబడ్డాయి —

“ప్రత్యుద్వాహో నైవకార్యో నైకస్తైః దుహితృ ద్వయమ్
 నచైక జాతయోః పుంసోః ప్రయచ్ఛేత్ దుహితృ ద్వయమ్” అని.

ఇంతవరకు వివాహ సంబంధాన్ని నిశ్చయం చేసుకోవటానికి ముందు ఆలోచించుకోవల్సిన విషయాల్ని చెప్పటం జరిగింది. నపిండ, సగోత్ర, సప్రవర, అన్యోన్య వినిమయ వివాహాదుల్ని నిషేధించటానికి కారణాలను వలపురు శాస్త్రజ్ఞులు వలరకాల కారణాలను చెప్పినప్పటికి అవన్నీ ఊహాజనితాలే! వీటిని నిషేధించిన స్మృతులు సైతం, నిషేధాల్ని, వీటిని అతిక్రమిస్తే చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తాదుల్ని వివరించినాయే తప్ప, ప్రతి విధికి నిషేధానికి కారణాన్ని చెప్పి నిరూపించలేదు. సంఘాచారాలను, వాటిలో ప్రబలతే ఆచారాలను. వాటివల్ల సంఘానికి కలిగే కష్టనష్టాలను అనుభవపూర్వకంగా చూచినపిమ్మటనే శాస్త్రాల్ని విధినిషేధాలను శాసిస్తాయి. ఆ కాలంలో ఆ కష్టనష్టాలు అందరి అనుభవంలోనూ ఉండి ఉంటాయి కాబట్టి వాటిని వివరించటానికి శాస్త్రాల్ని పూనుకోవు. వాటి వివరాలన్నీ వివరించటం వీటిపని కాదు. కాబట్టి, శాస్త్రాల్లో చెప్పబడిన విధినిషేధాదులు కారణం చెప్పుకోవలసిన ఆచారం రూపంలో, పరంపరాగతంగా సంఘంలో ప్రబలతాయి. ఈ విధినిషేధాదులన్నీ మనకు పరంపరగా వస్తున్నవే! అందుకే, ఆనాడు తమ పరివారం, తమ సగోత్రం, తమ అన్యోన్య బాంధవ్యాలకు మరంగా ఉండే సంబంధాలనే చాలా ఉత్తమమైనవిగా నిర్ణయించారు. ఈనాటి శాస్త్రజ్ఞులు సైతం అంగీకరిస్తున్న విషయమే! ప్రసిద్ధ జీవశాస్త్రజ్ఞుడు డార్విన్ ఒకే రులంలో గనుక వివాహాలు చాలా కాలంపాటు వరుసగా సాగితే, వారికి పుత్రే బిడ్డలు పొట్టివారు, బలహీనులు, అంగ వికలురు అయి, సమాజానికి చాలా హాని కలుగుతుందని వ్రాశాడు. ఈ విషయాన్ని గ్రహించి జంతువుల్లో మొక్కల్లో ప్రయోగాలుచేసి సంకర జాతుల్ని ఈనాడు

సృష్టిస్తున్న విషయం మనం చూస్తున్నాం. ఇటువంటి అనుభవంతోనే ప్రాచీనులు ఈ విధిని పేదలను చేసినా చేసి ఉండవచ్చు.

ఇంకొకటి మనం. స్మృతుల్లో చెప్పబడిన వివాహాలను గూర్చి తెలుసుకున్నాం. ఇవిగా (1) నక్షత్ర వివాహాలు (2) అనులోమ వివాహాలు, (3) ప్రతిలోమ వివాహాలు (4) అంతర్జాతీయ వివాహాలు (5) మరాలల వివాహాలు అని యిట్లా అనేక విధాలుగా ఉన్నాయి.

నక్షత్ర వివాహాలంటే, చుట్టూరుండ్రూ ఒకే షట్టానికి (కులానికి) చెందివారై ఉండాలి. ఈ విధమైన నక్షత్ర వివాహ వద్దతి మీందూ సమాజంలో చాలారాలంనుండి దృఢంగా ప్రోత్సాహికోని ఉంది. సామాన్యంగా దీనిని ఎవరూ లోగడ ఉల్లంఘన లేదనే విషయం మనకు తెలుస్తుంది. మనుస్మృతిలో —

“ఉద్గ్రహేర ద్విజో భార్యాం నవర్ణాం లక్షణాస్వితాం” (3-4) లో చెప్పబడి ఉంది. అయితే, ఆత్యంత ప్రాచీనకాలంలో, అంటే, వర్ణవ్యవస్థే దృఢంగా ఏర్పడి ఉండిన రోజుల్లో ఈ నవర్ణ వివాహ వ్యవస్థ ఉండేదని గట్టిగా చెప్పలేము గదా! ఈనాడు మాత్రం నూటికి తొంబదితొమ్మిది వివాహాల నవర్ణ వివాహాలే! ఇప్పుడిప్పుడే కులాంతర వివాహాలు చాలా అల్పసంఖ్యలో ఆరంభమైనాయి. స్మృతికాలంలో అనవర్ణ వివాహాలు జరిగినట్లు, వాటిని గృహ్యసూత్రాల్లో, ఛర్మసూత్రాల్లో ఆమోదించినట్లు తెలుస్తోంది. అనులోమ ప్రతిలోమ వివాహాలన్నీ యధార్థానికి, ఈ అనవర్ణ వివాహాలనే మనం అనుకోవచ్చు ఉస్తుంది.

అనులోమ వివాహాలు:

వైదిక కాలంలో అనులోమ వివాహాలకు అధికంగా ఆవరాళం ఉండేదని చెప్పవచ్చు. ఆనాడు అనులోమ వివాహాలే గనుక లేకపోతే (ఆవవర్ణ వివాహాలే లేకపోతే) ఉత్తమ సమయాల్లో వండుగ పట్టాల్లో సంఘాలుగాను, వ్యక్తులుగానూ కూడా, యువతీ యువకులు మిస్సరం కలుసుకొనే స్వారంభం పట్లా ఉండేది! అంటే, ఈనాడు స్కూళ్ళలో, కాలేజీల్లో, సినిమాల్లో ఇతర ఉత్సవాల్లో స్వేచ్ఛగా పాల్గొంటున్నట్లు ఆనాడు కూడా పాల్గొనేవారని మనకు ప్రాచీన సాహిత్యాదులవల్ల తెలుస్తోంది. ఆనవర్ణ వివాహాలే క్రమబద్ధంచేయబడి, అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాల రూపం దాల్చి ఉండవచ్చు — సూత్రకారులు, ఛర్మశాస్త్రాల్లో వీటికి చూడ్పు ఏర్పరచి ఉండవచ్చు.

ఋగ్వేద చాలినులైన పురోహితులు రాజవంశాల్లోని కన్యలను వివాహమాడినట్లు ఋగ్వేదంవల్ల తెలుస్తోంది — చ్యవనుడు, శ్వాహాశ్వుడు, విమదుడులాంటివారు. యజుర్వేదం, ఆనాటి చరిత్రకారులు బ్రాహ్మణులే అయినందున. బ్రాహ్మణులు చేసుకొన్న అనులోమ వివాహాలను మాత్రం అధికంగా ప్రముఖంగా ఉదాహరించి, బ్రాహ్మణ కన్యలు ఇతర జాతులవారిని వివాహమాడిన ఉదంతాలను ఉపేక్షించి ఉంటారని పలువురి అభిప్రాయం. ఇందుకు అవకాశం లేకపోలేదు. ఎందుచేతనంటే సంఘంయొక్క ఆమోదం పొందిన వాటికే అధిక ప్రచారం ఇవ్వటం, తమకు అంగీకారం కానివాటిని ఉపేక్షించటం సహజంగా జరిగే విషయం. అయినప్పటికీ, క్షత్రియుడైన భావయప్పని భార్య అంగిరస బ్రాహ్మణ వర్ణానికి చెందిన కన్య అని ఋగ్వేదం 1-126 వల్ల తెలుస్తోంది. సామాన్యులు చేసుకొన్న ఇటువంటి వివాహాలను ఉపేక్షించి ఉంటారు. యయాతి దేవయానుల వివాహం విలోమ వివాహమే: ఋగ్వేదం ౧౦౯ యయాతి పేరును. ఆతని పుత్రుల పేర్లు ఉన్నవి. కాబట్టి ప్రసిద్ధులైన వారినైనా సామాన్యులు కూడ విలోమ వివాహాలు చేసుకొని ఉండవచ్చు.

అధర్వణ్యుల (5-17-8, 9)లో బ్రాహ్మణుడు, అన్ని కులాల కన్యలకు శ్రేష్ఠతమైన వరుడుగా పేర్కొనబడ్డది. దానిలోబాట బ్రాహ్మణుడై, రాజకీయమైన సహాయంతో మళ్ళీ తమ భర్తలను పొందినట్లు ఉంది. అంటే బ్రాహ్మణులు ఇతర వర్ణాల కన్యలను వివాహమాడటం ఎక్కువ. అయినదన్నమాట. అయితే యజుర్వేదానికి చెందిన తైత్తిరీయ సంహితవల్ల (7-4-19-2, 3) శూద్ర స్త్రీని వివాహమాడిన ఆర్యపురుషుల్ని సభల్లో దేవకోశం చేసినట్లుగా ఉంది. ఇటువంటి అనులోమ వివాహాల సమాజంలో అంగీకారాన్ని పొందినట్లు, విద్యుక్తంగా చలామణి అయినట్లు తెలుస్తోంది. బౌద్ధి, కవష, పత్వ, నామధేయులైన మహాత్ములవంటివారు కొందరు దాని లేక శూద్రస్త్రీయందు పుట్టినవారని ఋగ్వేదంవల్ల (1-18-1, 1-112) తెలుస్తోంది. వైదిక సాహిత్యంలో దాన శబ్దంకంటే దాసి శబ్దం అధికంగా కనిపిస్తుంది. బహుశా ఇరుగుపొరుగు వారిని జయించినప్పుడు, వారిపై అధిపత్యాన్ని సంపాదించినప్పుడు తత్ఫలితంగా దాసిజనం విజేతల అధికారంలోకి వచ్చి, వారిద్వారా ఈ దాసి పుత్రులు అనే శబ్దం ప్రచారంలోకి వచ్చి ఉంటుంది. వారి సంఖ్య చూచా ఎక్కువ అయి ఉండవచ్చు.

ఆచార్యులు. మానవగృహ్యసూత్రాల్లో ఈ అనులోమ వివాహ ప్రసక్తి లేకపోయినా, గౌతముడు మాత్రం ఈ అనవర్ణ వివాహాలవల్ల పుట్టినవారు ఏ జాతికి

చందులారా ఆటవంట చిన్నచిన్న కులాల పేర్లను పేర్కొన్నాడు. అంచేతాడు, శూద్రస్త్రీని వివాహమాచిన బ్రాహ్మణుని శ్రాద్ధసమయాల్లో ధోర్తగా గాని. మరొకం దుకు గాని పిలువరాదన్నాడు. పారస్కర ధర్మసూత్రాలు (1-4) వల్ల. వసిష్ట ధర్మ సూత్రాలు (1-24) వల్ల, బ్రాహ్మణుడు శూద్రస్త్రీని వివాహమాచరచ్చునని. అంటే ఈ వివాహం వైదిక మంత్రాలతో జరుగరాదని అన్నాడు. ఇటువంటి వివాహాలవల్ల కులం నశిస్తుందని, చచ్చిన పిమ్మట ఉత్తమ లోకాలు లభించరని పుణ్య ధర్మసూత్రాలు చెప్పుతున్నాయి. (1-27) ఎందుచేతనంటే, ఇటువంటి వివాహాలు కామదాననా ప్రేరితాలు కాబట్టి; బోధాయనుడు ఏ వర్ణానికి చెందిన భార్యయొక్క సంతానానికి పితృత దాయభాగం వస్తుందో వివరించాడు. ఏ భార్య చచ్చినప్పుడు. ఎవరెవరికి పన్నొన్ని లోటలు అశోచం ఉంటుందో చూడ చెప్పాడు. దాయభాగాన్ని చెప్పుతూ “ననా వర్ణస్త్రీ సమవాయే దాయం దశాంశాన్యత్వా చతురస్త్రీన్ ద్వాదశమితి యథాక్రమం విభజేత్” (బో.ధ.సూ.) బ్రాహ్మణుడు శత్రుయ వైశ్య స్త్రీలను చూచా వివాహ మాడితే అతని ఆస్తిని పదిభాగాలుచేసి బ్రాహ్మణ స్త్రీ సంతానానికి నాలుగు భాగాలు, శత్రుయ స్త్రీ సంతానానికి మూడుభాగాలు, వైశ్య స్త్రీ సంతానానికి రెండు భాగాలు, శూద్ర స్త్రీ సంతానానికి ఒకభాగం యివ్వాలని అన్నాడు. ప్రాచీనకాలంలో సంఘం గాని, స్మృతికారులుగాని అనులోమ ప్రతిరోమ వివాహాలను ప్రోత్సహించలేదు. నిషేధించారు. నిరసించారు. నిరుత్సాహపరచారు. కాని సంఘంలోని వ్యక్తులు ఏ వర్ణంవారైనా రాముకత్తానికి లోనై అటువంటి వివాహాలు చేసుకున్నప్పుడు. వారి సంతానాన్ని గుర్తించి సంఘంలో వారికి వైతం స్థానాన్ని కల్పించారనే విషయం మనం గమనించాలి. అనులోమ వివాహాల్ని (చర్త ఉన్నత కులంవదై చార్య తక్కువ కులం కలది అయిన వివాహాల్ని) కొంతవరకు అంగీకరించినా, ప్రతిలోమ వివాహాల్ని పూర్తిగా ఖండించారు. అంటే. స్త్రీ ఉన్నత కులానికి చెందినదై చర్త తక్కువ కులానికి చెందినవాడై నప్పుడు వారి సంతానానికి చూచా సంఘంలో ఒక స్థానాన్ని కల్పించి ఉపాది ఆవశాలను నిర్ణయించారు.

మనువు కాలంలో ఈ ఎర్ణాంతర వివాహాలు (అనులోమ విలోమ వివాహాలు), ఖాగా జరుగుతూ ఉండినట్లు, అందుచేతనే మనువు వాటిని ఉపేక్షించలేక, తన ధర్మ శాస్త్రంలో వాటిని గూర్చిన విచేతన చేయాల్సి వచ్చింది. ఈ వివాహాలవల్ల ఉత్పన్నమైన సమస్యలకు సమాధానాలను చెప్పాల్సి వచ్చింది. అందుకే, విలోమ వివాహాలను, అనులోమ వివాహాలను ఎంత ఖండించినా, ఈ వివాహాలకు ఫలితంగా

జన్మించిన సంతానానికి నామకరణంచేసి వారికి రావలసిన దాయభాగాదున్ని నిర్ణయించి సమాజంలో వారి స్థానాన్ని సుస్థిరం చేశారు. సృష్ట్యాంధంలో ఒకే జాతిగా ఉండి. తరువాత చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థ నెలకొని. క్రమంగా పరస్పర సాంకర్యంవల్ల ఇన్ని కులాల ఏర్పడాయనే విషయం మనం గ్రహించవచ్చు. మనువు, ఈ అనులోమ ప్రతిలోమ వివాహాలవల్ల పుట్టిన సంతానానికి ఏదేమీ పేరు. వృత్తి ఖైదులైన విషయాలను విప్రులగానే చర్చించాడు. జంతువుల్లో, మొక్కల్లో సాంకర్యాన్ని మనం సృష్టిస్తూ అనేక క్రాంతరకాలను సృష్టిస్తున్నాము. ఈవిధంగానే మానవుల్లో వర్ణ సాంకర్యం ఏర్పడదని. వీరిలో హెచ్చుతగ్గులనేవి ఆయాకాలాలలోని పరిస్థితుల ప్రాబల్యంవల్ల వచ్చినవని గ్రహించాలి. అంటే తప్ప ఎవరో స్వార్థపరులు కల్పించినవని నిందించటం తప్ప. నేటి రాజకీయాల్లో సైతం కొంతకాలం ఒకరి ప్రాబల్యం, కొంతకాలంపాటు మరొకరి ప్రాబల్యం కొనసాగటం చూస్తున్నాం. క్రమంగా మనం కులహితమైన సమాజం వైపుకు పురోగమిస్తున్నాం. కాబట్టి ఈ దిగువ విషయాలను కేవలం చారిత్రక దృష్టితోనే చూడాలి తప్ప వర్ణద్వేష దృష్టితో చూడరాదు. ఈనాడు మనం చేస్తున్న పనులు, మన ప్రవర్తన భావితరాలవారి విమర్శలకు నిందలకు లోనుకాకుండా ఉండేటట్లు మనం సహనంతో వ్యవహరించాలి. నేడు మన సమాజంలో కనిపించే ఇన్ని కులాల, ఇన్ని వృత్తులు ఎట్లా ఏర్పడ్డాయి? అనే చారిత్రకాంశాన్ని మనం తెలుసుకోవాలంటే, మనువు చెప్పిన ఈ దిగువ విషయాల్ని మనం గ్రహించాలి. ఈ దిగువ పట్టికలో అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాలవల్ల కలిగిన సంతానానికి పెట్టిన పేర్లు, అట్టి వర్ణ సాంకర్యంవల్ల, మళ్ళీ జరిగిన వర్ణసాంకర్యం (రెండుసార్లు సాంకర్యం కలగటం)వల్ల, అనేక వర్ణాలు బయలుదేరినట్లు స్పష్టమౌతుంది. మనువు కాలానికి ఉన్న అనులోమ ప్రతిలోమ సంకర వివాహాలు: ఈ దిగువ పట్టికవల్ల తెలుస్తాయి.

(1) అనులోమ సాంకర్యం

భర్తయొక్క వర్ణం	భార్యయొక్క వర్ణం	వీరిద్దరికీ కలిగిన సంతానయొక్క వర్ణం
బ్రాహ్మణ	వైశ్య	అంబష్ట
బ్రాహ్మణ	శూద్ర	నిషాద, సారశవ
క్షత్రియ	శూద్ర	ఉగ్ర

(2) ప్రతిలోమ సాంకర్యం

చూడ్ర	వైశ్య	ఆయోగవ
చూడ్ర	క్షత్రియ	క్షత్తా
చూడ్ర	బ్రాహ్మణ	చండాల
వైశ్య	బ్రాహ్మణ	వైదేహిక
వైశ్య	క్షత్రియ	మాగధ
క్షత్రియ	బ్రాహ్మణ	సూత

(3) రెండవసారి సాంకర్యం

బ్రాహ్మణ	ఉగ్ర	అప్పత్ర
బ్రాహ్మణ	అంబష	ఆభీర
బ్రాహ్మణ	ఆయోగవ	ధిగ్వణ
నిషాద	చూడ్ర	పుక్వన
చూడ్ర	నిషాద	కుక్కుటక
క్షత్రియ	ఉగ్ర	శ్వపాక
వైదేహిక	అంబష	వేణ
ద్రాత్యబ్రాహ్మణ	బ్రాహ్మణ	చూర్ణకంటక
ద్రాత్యక్షత్రియ	క్షత్రియ	మల్ల
ద్రాత్యవైశ్య	వైశ్య	సుఢన్వాదార్య

(ద్రాత్యుడంటే, ఉపనయన సంస్కారాదులు లేక, జాతిభ్రష్టుడైన ద్వీజుడు.)

పక్షపాతము, మిథ్యాగర్వము లేకుండా సత్యాన్వేషణ బుద్ధితో పైపట్టికనుబట్టి ఆలోచిస్తే ఈ దిగువ విషయాలు తెలుస్తాయి.

1. మనుషు కాలానికే తమకు విధింపబడిన ఉపనయన సంస్కారాదులను వదలి, వేదాధ్యయనాదులను వదలి, ద్వీజులు కొందరు జాతిభ్రష్టులై వ్రాత్యనంజను పొందారు. ఇది ఒక విభ్రమైన జాతిభ్రష్టత.
2. అనులోమ, విలోమ, వివిధ సాంకర్య వివాహాలు జరగటంవల్ల మనుషు కాలానికే అనేక కులాలు, వారికి కొన్ని వృత్తులు ఏర్పడ్డాయి.

3. మొదట ఒకటిగా ఉన్న మానవజాతి క్రమంగా పర్ణవ్యవస్థను ఏర్పరచుకొని క్రమంగా సంకరమై కులవ్యవస్థను ఏర్పరచుకొన్నది. ఇది. ఈ సంకరస్పష్టి ఏ ఒకచో చేసినది కాదు. ఎవరినీ నిందించాల్సిన పని లేదు. — ఈనాడు జంతువుల్లో, తరు లతాదుల్లో మనం చేస్తున్న సంకరస్పష్టి కాలానికి అనుగుణంగా జరుగుతున్నట్లే ఆనాటి సమాజావసరాలను బట్టి. కాలానుగుణంగా జరిగిన సంకర స్పష్టి చారిత్రక పరిణామమే:

4. ఇన్ని విధాలుగా సాంకర్యాన్ని పొందిన మానవుల్లో ఒక పెర్ణం గొప్పదని. ఒక పెర్ణం తక్కువదని భావించటం మూర్ఖత్వం.

5. మనుషు కాలంలో పెట్టిన పర్ణాల పేర్లు, ఈనాడు దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో. వివిధ భాషల్లో అనేక రకాలుగా ఉండవచ్చు.

6. ఈనాడు సమాజం లెక్కలేనన్ని కులాల్లో విభక్తమై, మళ్ళీ కుల రహితమైన సమాజ నిర్మాణం వైపుకు పురోగమిస్తోంది. ఇది చారిత్రక పరిణామం! ఎవరు ఆపినా ఆగేది కాదు ఈ చక్రవ్రమణం. తన కులం పేరు చెప్పకోవటానికే సిగ్గు పడుతున్న. ఒకరి కులం పేరు అడగటానికే సిగ్గుపడుతున్న నేటి సభ్య సమాజం ఇందుకు సాక్ష్యం; అయితే ఇదంతా మన ప్రాచీన చరిత్రను తెలుసుకోవటానికి మాత్రమే చెప్పబడుతోంది. ఛాన్యాదులు సంకరం చేయబడి సహస్ర్రాధికంగా క్రొత్త వంగడాలు రావటం. ఆ విధమైన సాంకర్యశక్తి కొన్ని తరాలు ఉండి. మామూలు స్థితికి రావటం చూస్తున్నాం.

ఇంతకు స్మృతి కాలం విషయం చెప్పకొన్నాం. చరిత్రను పరిశీలించినా మనకు ఈ ఆసపర్ణ వివాహాలు గోచరిస్తాయి. అనేక మంది రాజులు తమ శక్తిని రాజకీయమైన బలాన్ని పెంచుకోవటానికై ఇతర జాతికి చెందిన రాజకన్యలతో, రాజ కుమారులతో వివాహ సంబంధాలు పెట్టుకున్నారు. ఈ విషయం మనం ఈనాడు చూచా చూస్తున్నాం. ఆర్థిక, రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం ఇంతవరకు పరాయి వాడుగా పరిగణించబడినవారితో ఇతర ప్రాంతాలవారితో ఈనాడు వివాహసంబంధాలు కలుపుకొంటున్నాం. అట్లాగే కుంగ పంచానికి చెందిన బ్రాహ్మణ రాజైన అగ్ని మిత్రుడు (క్రీ.పూ. 150) మాలవిక అనే క్షత్రియ కన్యను వివాహమాడాడు. గుప్త పంచానికి చెందిన చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుని (క్రీ.శ.380-412) కొమార్తెను వారాటక పంచానికి చెందిన బ్రాహ్మణరాజైన రెండవ రుద్రసేనుడు పెండ్లాడాడు. గుప్తవక్రవర్తులు వైక్యలని చాలమంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. ప్రతిహారవంశ

స్థాపకుడైన హత్యచంద్రునికి (క్రీ.శ. 650) బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ జాతులకు చెందిన ఇద్దరు భార్యలు ఉండేవారు. తదింట్ల రాజులకు స్థాపకుడైన మహాలక్ష్మి బ్రాహ్మణుడు. కాని, పల్లవరాజుల బాధ పడలేక క్షత్రియ భార్యయై స్వీకరించారు. అప్పటి నుండి వీరి పేరు చివర 'శర్మ' అనేది పోయి 'మర్మ' అనేది చేరింది. ఈ మహానికి చెందిన చుకుత్పచ్చి, గుప్తరాజులకు తన కొమార్తె నిచ్చాడు. అట్లాగే విజయనగర చక్రవర్తియైన మొదటి బుక్కరాయల కొమార్తెయైన విరూపాదేవి వివాహం, ఒక సామంతుడు బ్రాహ్మణుడైన బ్రహ్మ అనే బానితో జరిగింది. ఇట్లా ప్రాచీన శిలా శాసనాలవల్ల, రాష్ట్రపత్రాలను (ఎనిగ్రాఫికా ఇండియా భాగాలను పరిశీలించి) పరిశీలించిన ఛారిట్రబుల వ్రాతలవల్ల ఇటుంటి అనులోప ప్రతిలోప వివాహాల పరశ్చతాలగా జరిగినట్లు తెలుస్తోంది గొప్పవారివి మాత్రమే పరిత్రకు ఎక్కి ఉంటాయి. సామాన్య ప్రజల్లో ఇంకా ఆదింకానే జరిగి ఉంటాయి. ఇక సంస్కృత సాహిత్యంలో ఇటుంటివి చాలా ఉనిపిస్తాయి.

ఈ అనర్హ వివాహాల పదవ శతాబ్దం నుండి కొంత తగ్గినట్లు కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ. పదవ శతాబ్దం చివర ద్విజ జాతికి చెందిన మూడు, వర్ణాలవారిలోనూ ఒకే విధమైన సాంస్కృతిక ఏకత్వం ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. యజ్ఞయాగాదులు, ఉపనయనాది సంస్కారాలూ, వేదాధ్యయనాదులన్నీ ఒకేవిధంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. శాస్త్ర విహితమైన ధర్మాలను అంతా పాటించారు. కాని రాను రాను వారిలో పవిత్రత పాతి శుద్ధ్యం, ధర్మపాలనలో రాజీలేని పట్టదల, వీటి కారణంగా పరస్పర భేద భావాలు ప్రబలినాయి. క్షత్రియ ప్రాబల్యం, జైన బౌద్ధమతాల ఆవిర్భావంతో పరిస్థితులు మారినాయి. బ్రాహ్మణులు, యజ్ఞయాగాదులతోపాటు పశుహింసను, మాంసాశనాన్ని వదిలివేశారు. సంఘాసంధనం పెంచుసార్లు కాకుండా మూడుసార్లు చేయుటం, స్నానాలు, క్రొత్త వ్రతాలు, ఉపవాసాలు ప్రారంభించారు. త్యాగానికి, తపస్సుకు, పవిత్రతకు క్రొత్త ఆదర్శాలను సృష్టించారు. కాని పరాక్రమ స్వభావులు యుద్ధ ప్రయిములు అయిన క్షత్రియులకు మాంసాహారం పెరలటం లాంటివి అసహజంగా కనిపించినాయి. అట్లాగే కృషి దాణిజ్యాదుల్లో అధికంగా ప్రస్తుతిమైన వైశ్యజాతికి వేడవతనం, ప్రచారించా కష్టంగా తోచటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఈవిధమైన స్థితిలో ఈ జాతుల్లో పరస్పరం వివాహాల జరగటం అనేది అసంభవమే! కాగా అంతవరకు శాస్త్రసమ్మతంగా ఉన్నా ఉండిన అనులోప వివాహాలు చూచా ఆగిపోయినాయి. ఈ నాడు గూడా ప్రతిలోప వివాహాలను తక్కువగా, నీచంగానే చూస్తున్నారు; సంఘానికి భయ పడుతున్నారు.

ప్రస్తుతస్థితి:

అనవర్ణ వివాహాలు ఈనాడు ఎక్కువ సంఖ్యలో కాకిపోయినా, అక్కడక్కడ ఇరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఈ విషయమై సంఘంలో కొంత మార్పు వచ్చినట్లు కనిపిస్తోంది. యాభై సంవత్సరాల క్రితం ఉండిన సంకోచం సంఘ భీతి ఈనాడు చాలాభాగం తగ్గిపోయింది. అంతేకాదు అనవర్ణ వివాహాలకు సంఘ సంస్కర్తలనుంచి, యువతరంనుండి, ప్రభుత్వంనుండి చూడ ప్రోత్సాహం లభిస్తోంది. ఇప్పుడు అనవర్ణ వివాహం, లేక కులాంతర వివాహం పర్జాంతర వివాహం అనే చక్కవారమే తప్ప అనురోధ ప్రతిరోధ భేదమనేది లేదు ఈ విభిన్నమైన వివాహాలకు చట్టరీత్యా చూడ గుర్తింపు లభించింది. Special Marriage act 1923 నవరజనులట్టి అనురోధ ప్రతిరోధ వివాహాలు రెండూ చూడ చట్టరీత్యా అమోదింపబడ్డాయి. ఇటువంటి వివాహాలకు రిజిస్ట్రేషను ఉండాలనే నియమం మాత్రమే ఉంది. క్రమంగా ఇటువంటి నియమాలన్నీ తొలగిపోయి పర్జాంతర వివాహాలు సర్వ సమ్మతమే అయ్యేవోజులు సమీపంలోనే ఉన్నాయి. సమాజం ఈ విశలో వేగంగానే ముందుకు సాగుతోంది. వైద్యశాస్త్రం, జీవశాస్త్రం లాంటి ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రాలు వీటిని సమర్థిస్తున్నాయి. ఆర్థిక పరిస్థితులు, ఏడుపు సంధ్యలు, తీసిన విధానాలు, ఆధునిక విజ్ఞానం, సినిమాలు ఒగ్గెరాలన్నీ సంఘంలోని చర్చవిభేదాల్ని (వివాహ విషయంలో) తొలగించటంలో అధికంగా తోడ్పడుతున్నాయి.

కులాంతర వివాహాల బాగోగులు:

ప్రాచీన ఆచారాదుల్ని గట్టిగా సమర్థించే కొందరు ఛార్మికదృష్టితో ఇటువంటి వివాహాలను నిరసిస్తున్నారు. దేరు దేరు కులాల ఆచార వ్యవహారాలు, ధోషన భాజనాదులు ఇందుకు కొంత కారణం. రాని, క్రమంగా ఈ ఆధునిక నాగరకత అందరినీ ఒకే పద్ధతిలోకి తీసికొనివస్తోంది. అందరి పదువులు, అందరి విండులు వినోదాలు, కట్టు, దొట్టు జుట్టు లాంటి అలంకారాలు, సినిమాలు టి. వి. లాంటి పరికరాలు, ఉద్యోగాలు, పృస్తులు. ఇవిన్నీ దేరుదేరు కులాలవారిలో పూర్వం ఉండే భేదాలను చాలావరకు తగ్గించివేస్తున్నాయి. క్రిందివారు పైకి, పైవారు క్రిందికి, లేదా యిరువురూ కలిసి ఒకే చిక్కుకు పయనిస్తున్నందున ఆచార వ్యవహారాల్లోని భేదాలు తగ్గిపోతున్నాయి.

అంతే, ఛార్మికదృష్టిని దూరంగా ఉంచి, వైజ్ఞానిక దృష్టితో చూస్తే, ఈ కులాంతర వివాహాలవల్ల హాని ఏమీ ఉండదని తోస్తుంది. జీవశాస్త్రజ్ఞులు, మానవ

రుద్ధిరంలో ఉండే జీవాణువులు, ఒకే జాతిలో సంయోగం చెందినప్పుడు వారికి పుట్టే సంతానం చాలా బలహీనము. చుండబుద్ధిగలది. అవుతుందని అంటున్నారు. వారు చెప్పటమేరకు, ఆనేకమంది దగ్గరి సంబంధాలు చేసుకొన్నవారి సందానంలో, ఇటువంటి లోపాలు కనిపించటం ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్న విషయమే! భిన్నజాతుల సంబంధంతో పుట్టిన సందానం బలంగా, ఆరోగ్యంగా, తెలివితేటలు కలవారుగా ఉంటున్నారు. ఈ విషయం జంతువుల్లో, చెట్టు చేమల్లో ఇంకా బాగా రుజువౌతోంది. అందుచేత ఈ ఆనకట్ట వివాహాలను హేయంగా చూడాలి అగత్యంలేదు. వధూవరులకు చెందిన పెండు కులాలవారి సంస్కృతి ఒకటే అయినప్పుడు, అంటే, వారి భాష, కట్టు దొట్టు జుట్టు, తిండి, వారి వండుగలు, నోములు, వ్రతాలు, ఆచార వ్యవహారాలు, మతము, విందులు వినోదాలు, ఇవన్నీ ఒకటే అయినప్పుడు, ఇక కులాలు, శాఖలు అనేవి భిన్నమైనవి అయినా ఇబ్బంది లేదు. ఇటువంటివాటిని శాస్త్రసమూహాలుగానే భావించాలి. గృహ్య శాస్త్రులారులు ఈ అభిప్రాయంతోనే అసవర్ణ వివాహాలకు అనుమతి యిచ్చారని గ్రహించాలి. ఈనాడు జరుగుతున్న కులాంతర వివాహాల్లో తప్పుపట్టకలసిన పనిలేదు. తమ కులంలో తమ సంస్కృతికి తగినట్టి తమ వంశగౌరవానికి తగిన వరుడుగాని వధువుగావి లభించనప్పుడు ఇతర కులాలలోని వారితో సంబంధం కలుపుకోవటంలో తప్పులేదు. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే, కన్య వైద్యశాస్త్రం అభ్యసించి, వైద్యప్రొత్తిచేస్తూ, విదేశాల్లో ఉద్యోగం చేయటానికి యిష్టపడి వెళుతున్నప్పుడు, ఆ కన్యకు తగిన వరుడు ఆమె కులంలో లభించనప్పుడు, ఇతర కులానికి చెందిన వరునితో వివాహం చేసుకోవటంలో తప్పులేదు. అట్లాగే, కలసి కాలేజీలలో చదువుచున్నవారిలో పరస్పరం ప్రేమాకర్షణల వల్ల ఒరిగే వివాహాలను సైతం తప్పుపట్టనక్కరలేదు. కేవలం రాముకత్వంతో కన్ను కాసక చేసుకొనే ఆస్థిర వివాహాలను మాత్రమే మనం గర్హించాలి. ఇంతవరకు వివాహ సంబంధం కుదరటానికి అనుచోచంగా ఉన్నట్టి కులాన్ని గురించి, పర్ణాంతర వివాహాన్ని గురించి చర్చించాము.

కట్నం, లాంచనాలు, చుర్యాదిలు, కులాచారాలు; మొదలైనవి కూడా వివాహ సంబంధం కుదరటానికి అనుచోచంగా ఉంటున్నాయి. ముఖ్యంగా కట్నం అనేది అనేక అనర్థాలకు కారణమౌతోంది. అంటే, చనమనేది, కులగోత్రాలకంటే, వధువు సంధ్యలకంటే, రూపలాదబ్బాదులకంటే, మాట చుర్యాదిలకంటే, ప్రాణానికి ప్రాణమైనట్టి భార్యకంటే, ఛర్మకంటే, పరలోకకంటే ప్రముఖపాత్ర వహిస్తోంది. ఈనాడు మనం వారూప్రతికల్లో నిత్యమూ చూస్తున్న స్త్రీల ఆత్మహత్యలకు,

హత్యలకు కారణం కట్నం (ధనం) అవటం మనకు తెలుసు. ఇది మానవత్వం తలవంచుకోవాల్సిన విషయం. ఈ కట్నంయొక్క పుట్టువారోత్పత్తాలను తెలుసుకుంటాం.

మనదేశంలో ప్రాచీన కాలంలో కట్నం అనే ఈ దురాచారం లేనేలేదు. చారిత్రక యుగానికి పూర్వం కన్యలు తమ పరివారంయొక్క సంపదగా భావింపబడేవారు. అందుచేత, తమ పరివార సంపదను పేరొకరి పరివార వృద్ధికోసం యిస్తున్నప్పుడు, ఆ కన్యయొక్క తండ్రి కొంత సొమ్ము పరిహారంగా తీసికోవటం ఉంది. తమ పరివార సంపదను చదులు కొంటున్నప్పుడు కొంత పరిహారాన్ని కోరటంలో దౌచిత్యం ఉంది. నేటిలాగా కన్యను, ఛినాన్ని చూచా కోరటం ఆనాడు లేదు. ఎవరైనా కట్నమనేది అడిగినా ఇచ్చేవారు కాదు. స్మృతుల్లోగాని, సంస్కృత ప్రాచీన సాహిత్యంలోగాని ఈ కట్నాల ప్రసక్తిలేదు. కన్యాకుల్కు ప్రసక్తి ఉంది. ఒకచోట ప్రాచీన కాలంలో చరకట్నాలు ఉండిఉంటే స్మృతివారులు వరకుల్కాలను ఖండించి ఉండేవారే; అయితే వస్త్రాభరణాలతో ఆలంకృతమైన కన్యనుదానం చేయాలని మాత్రం చెప్పారు. ఆ వస్త్రాభరణాలనేవి కన్యాదాతయొక్క శక్తిసామర్థ్యాల మీద ఆధారపడి ఉండేవి. అవి ఆతని యిష్టాన్నిబట్టి యిచ్చేచేతప్ప ఈనాటిలాగా బలవంతం, నిర్బంధం ఏమీలేదు. అల్లండ్రకు, కూతుళ్ళకు బహుమానంగా ఏమైనా యిస్తే, అవన్నీ తమ యిష్టప్రకారం, సంతోషంతో యిచ్చేవే తప్ప నిర్బంధమంటూ లేదు.

ఈ శతాబ్దారంభం వరకు కన్యాకుల్కాలు అమయిపో ఉన్నాయి. కాని క్రమంగా కన్యావిక్రయపద్ధతి ఆగిపోయి వరకుల్కము, వరవిక్రయ పద్ధతి భయంకర రూపంకల్పి ఈనాడు సమాజానికి పెద్దసమస్య అయిచూస్తుంది. ఈనాడు ముందుగా కట్నం విషయం తేల్చుకోనే తరువాతి విషయాలను గూర్చి — కన్య అందచందాలు, చదువుసంస్కారాలు, కులీనత, మొదలైన విషయాలను — పరిగణిస్తున్నారు. తాము కోరిన కట్నం యివ్వగల స్త్రీమత ఉన్నదని తెలిసినప్పుడే కన్యను చూడటానికి, మాట్లాడటానికి అంగీకరిస్తున్నారు. కన్యతరపువారు సైతం ఆ సంబంధాన్ని అందుకోగలం అనుకున్నప్పుడే వారిపద్ధతు పోతున్నారు. ముందుగా తాము యిష్ట గలిగిన కట్నాన్ని మాటల సందర్భంలో వెల్లడిస్తున్నారు. ఇవి దక్షిణదేశంలోనే కాక ఉత్తరదేశంలో సైతం. హిందువుల్లోనే కాకుండా యితర మతాలవారిలో సైతం వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి.

కన్యను దానంగా యివ్వటం అనే పద్ధతి, ఆచారం అమలులోకి వచ్చినప్పటి నుండి ఈ కట్నాల ఆరంభమై ఉంటాయి. ఏ దానం యిచ్చినా సపక్షితారంగా వ్వాలి. పక్షితో సహా యివ్వని దానంపల్ల వలితం ఉండదు. భగవద్గీతలో సైతం —

“విదిహీన మిన్సృష్టాన్నం. మంత్రహీన మదక్షిణమ్
 శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం. తామసం పరిచక్షరే. (17-13)

శాస్త్రోక్త పద్ధతిలో చేయనట్టి, అన్నదానం చేయనట్టి, మంత్రాలతో చేయనట్టి, దక్షిణ యిచ్చనట్టి, శ్రద్ధతో చేయనట్టి యజ్ఞాన్ని తామస యజ్ఞం అంటారు; అని. అట్లాగే ఇతర స్మృతుల్లోనూ చెప్పబడి ఉన్నందున గోదానంలాంటి ఇతర దానాలు చేసినప్పుడు దాటిని అలంకరించినట్లే కన్యను సైతం అలంకరించి దక్షిణతో సహా దానంచేయటం ఆచారమైంది. దక్షిణ యిచ్చేటప్పుడు ‘యథాశక్తి హిరణ్యం’ అని చెప్పతారు. కాని, యిప్పుడు ‘యథాశక్తి’ అనే మాటను ఉపేక్షించి, ‘వేలలో, లక్షల్లో, బంగారాన్ని తులాల్లో, పొలాన్ని యకరాల్లో ముందుగానే నిర్ణయించుకుంటున్నారు. ఆనలకంటే వడ్డి ముద్దు అనే సామెతను అన్వర్థం చేస్తున్నారు. కన్యకంబే, అలంకారాలు, కన్యాదాన దక్షిణ ప్రదానమైనాయి. స్వేచ్ఛగా, యిచ్చే దక్షిణ నిర్బంధమైంది. దీనికి కారణాలు అనేకం:

ప్రతి తండ్రి, ప్రతి తల్లి, తన కుమార్తె నుభవడాలని కోరటం సహజం. ఆ సుఖం అనేది దుబ్బవల్ల వస్తుపాహనాలవల్ల లభిస్తుండనీ, వాటివల్లనే సంఘంలో గౌరవం లభిస్తుండనీ ఆసుకోవటంవల్ల, సంపన్నులైనట్టి, పెద్ద ఉద్యోగులైనట్టి వరులకోసం అన్వేషిస్తారు. ఈవిధంగా వరుల మూల్యం పెరుగుతుంది.

ఏ వరుని తండ్రి చూచినా, తమ అంతస్తును హోదాను లోలోపల అంచనా చేసుకొని, మట్టుప్రక్కలవారు, బంబువులు తీసుకొన్న కట్నాల్ని నెపరులేను కంటూ, తాను తనకొడుకు చదువు సంభ్యలకు చేసిన ఖర్చుల్ని అవర్ణా చేసుకొని, తమ కుమారుని వియవను అంచనా చేసుకొని చూర్చుంటాడు. ఆ వరుడు ఆస్తి, అందం, చదువు, ఉద్యోగం వగైరా వురుష లక్షణాలు కలవాడైతే ఆ రేటు ఆకాశాన్ని అంటుతుంది. ఆ ఉద్యోగాన్నిబట్టి, చదువునుబట్టి వారికి ప్రత్యేకమైన రేట్లు ఉన్నాయి. చాక్లరు, ఇంజనీరు. I.A.S. I.P.S. లాంటివారి రేటు చేరు. మంత్రుల కొడుకుల రేటుచేరు. బ్యాంకు ఉద్యోగుల రేటు చేరు. గవర్నమెంటులో లంచాలు

బాగా చచ్చే ఉద్యోగస్తుల రేటువేరు. వస్తువుల ధరలు మార్కెట్టులో డిమాండును బట్టి, Brand name ను బట్టి మారుతూ ఉన్నట్లు ఒక్కొక్క చదువుకు, ఒక్కొక్క ఉద్యోగానికి. కిట్లూల మార్కెట్టులో రేటు పెరుగుతూ తరుగుతూ ఉంటాయి. వధులు అమెరికాలాంటి దేశాలలో ఉండేవాడైతే ఆ రేటువేరు. ఈ కట్నం అనే ఆచారం ఎంత నిండ్యమైనదైనా, సమాజంలో దీనికి రావలసినంత వ్యతిరేకత రాకపోగా- గౌరవం పెరగటం ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. ఇందుకు కారణాలను పరిశీలిస్తే, ఈ దిగువ అంశాలు ప్రధాన కారణాలుగా తెలుస్తుంది. వరునివై వూరి దృష్టితో చూస్తే—

1. పెండ్లికుమారుని చదువుసంభ్యలకు L.K.G నుండి ఉద్యోగం వచ్చేవరకు అయిన ఖర్చు ఉమ్మడి సంసారంలోంచి చేసినందున దానిని మొత్తంగా రాబట్టాలనే భావం ఉండటం.
  2. తాను పెట్టిన ఖర్చుయొక్క ఫలితాన్ని ఆనుభవించేది పెండ్లికుమార్తె కాబట్టి కట్నం తీసుకోవటంలో తప్పలేదనే భావం.
  3. తన కుమార్తె వివాహానికి తాను ఖర్చు చేసినట్టి, లేదా ఖర్చుచేయవలసి యున్న పైకాన్ని కొడుకుద్వారా రాబట్టాలనే తలంపు.
  4. సంఘంలో తమ అంతస్తును, గౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోవటానికి కట్నం అత్యధికంగా తీసుకోవటం తప్పనిసరి అనే భావం.
- ఎప్పుడైతే వారి దృష్టితో చూస్తే —

1. తమ కొమార్తె సుఖపడాలని, ఆ సుఖం అనేది ధన కనిక చిస్తు వాహనాల ద్వారా లభిస్తుందనే తప్పుడు అభిప్రాయం ఉండటం.
2. గొప్పవారితో సంబంధం తమ అంతస్తును పెంచుతుందనే భావం.
3. తన కుమార్తెకిచ్చే ధనాన్ని కొడుకుద్వారా రాబట్టవచ్చుననే తలంపు.
4. తన కొమార్తె సైతం తన సంసారంలో సమ్మూరాలే కాబట్టి, ఆమె వాటా ఆమెకు 'యివ్వటంలో తప్పలేదనే భావం (శ్రీ ధనంగాగాని, కట్నం చూపంలోగాని)

సంఘపరంగా అలోచించి చూస్తే —

1. ప్రస్తుతం మన చదువులు వ్యక్తిలో ఛార్మిక నైతిక విలువల్ని పెంపొందించేవి కాకపోవటం.

2. ఆధునిక నాగరికతా వ్యామోహం. సినిమాలు. క్లబ్బులు. బాలెట్, కార్టూన్లు, స్కూటర్లు, టి.వి.లు, ఫ్రీజ్ లు. ఎగ్జెరా ఆధునిక పరికరాలను సంపాదించటం. ఆసుభవించటమే జీవిత పరమావధిగా భావించటం. అట్టి చారిత్రక సంఘంలో గౌరవం ఉండటం.
3. ఓనమే జీవిత పరమార్థమైనందున. ఆ ఓనాన్ని సంపాదించడానికి ఎవరిని ఏవిధంగా బాధించినా తప్పలేదని తలంచటం. అందుకే డబ్బుకోసం అత్త మామల్ని, చాచ్యను వేధించటం.
4. స్వార్థచింతన మితిమీరి పెరిగిపోవటం. సంఘం యెడల తమకున్న బాధ్యతను విస్మరించటం.
5. సంఘం చూడా నిర్లిప్తవై ఖరిని అవలంబించటంవల్ల సంఘంనుండి ప్రతిఘటన ఏదీ లేకపోవటం.

ఇట్లా అనేక కారణాలు ఉండవచ్చు. ఈ దురాచారంవల్ల కలుగుతున్న

అన్యాయాలు —

1. ఆర్థికంగా వెనుకబడి ఉన్నందువల్ల విద్యార్హుల గుణశీలాదులు ఎన్ని ఉన్నా, కన్యకు మంచి పంకంలోకి వెళ్ళే అవకాశం లేకపోవటం.
2. కట్నాలు పోయలేనందున కీచులు, విద్యార్హులగుణశీలాదులు లేనివారి యింటి కోడలుగా వెళ్ళవలసి రావటం.
3. ఆ గుణశీలుల యింట. డబ్బుకోసం చేధించే అత్త ఆడుబిడ్డలవల్ల జర్తవల్ల, నరకయాతనలు అనుభవించి, ఆ బాధలు భరించలేక ఆత్మహత్య అకు పాల్పడటం, లేదా ఆ దుర్మార్గులచేత హత్యగావించబడటం; నిత్యం మనం చూస్తూ ప్రతికల్లో చదువుతున్న విషయాలే! తమ సంతానంమీది ప్రేమతో ఆత్మహత్యలకు పాల్పడలేక జీవచ్ఛవాయిగా బ్రతుకుతున్నవారెందరో ఉన్నారు. ప్రతికలకెక్కని హత్యలెన్నో ఉంటాయి.
4. సమాజంలోని ఆర్థికంగా వెనుకబడినవారు, పై వర్గంలో ఏ విధమైన సంబంధాలూ లేక వేరు వేరు వర్గాలుగా ఉండిపోవటం; రాజకీయ సామాజిక విషయాల్లో వైషమ్యాలు పెరిగిపోవటం, సామ్యవాద సిద్ధాంతం నేతిబీర కాయ ఎంటిది అవటం. ఇవన్నీ ఈ దురాచారంవల్ల కలిగే దుష్ఫలితామూలు.

ఈ కట్నాలు, కానుకలు, లాంఛనాలు అనేక రూపంగా ఉంటాయి.

1) పెండ్లిపుకు ఆభరణాల రూపంలో యిచ్చే బంగారం. 2) పెండ్లిపుకు భూమి రూపంలో స్త్రీలాల రూపంలో యిచ్చే స్థిరాస్తి. 3) వరునికి యిచ్చే నగదు 4) పెండ్లిపుకు పెండ్లిరూపంలో యిచ్చే చరాస్తి 5) వరుని తండ్రికి పెండ్లికుమారుని చదువు కోసం ఖర్చుపెట్టిన సొమ్ము నిమిత్తమై యిచ్చే ధనం 6) అత్తగారికి, ఆడుబిడ్డలకు లాంఛనాల నిమిత్తమై యిచ్చే నగదు, వస్త్రాలు వగైరా.

పై తరగతి వారిలోని వెండి బంగారాలు కిలోలలో, కులాలలోను, డబ్బు లక్షల్లోను, భూమి ఎకరాలలోను, కార్లు, టి. వి. యి. A. C. యి. స్కూటర్లు ఫ్రీజ్ లాంటి పెండ్లిపులన్నీ యింటి సామాను రూపంలో ఉంటాయి.

మధ్య తరగతి దిగువ తరగతి వారిలో ఈ వస్తువులు అల్పసంఖ్యలో ఉంటాయి. అందుచేతనే, భర్త అత్త, ఆడుబిడ్డలు, ప్రక్కయింటి కోడలు తీసికొని వచ్చిన పెండ్లిపులు, డబ్బు, తమ కోడలు తీసికొని రాలేదని వేధించటం, పుట్టినింటికి వంపటం, మూలై కాపురం నిలబెట్టటానికై నానాభాధలూపడి వారు అడిగినవి సమ కూర్చటం, కామి ఆర్థికంగా చితికిపోవటం, వారి ఆశకు అంతులేకపోవటం, ఈ భావాల ధరించలేక స్త్రీలు ఆత్మహత్యలకు పాల్పడటం, ఇవన్నీ నిత్యకృత్యాలు అయినాయి. పైగా ఈ వేధింపులకు, హత్యలకు, హింసలకు స్త్రీలైన అత్తలు ఆడుబిడ్డలే కారణం కావటం మరీ విచారించదగిన విషయం.

ఈ కట్నాలనేవి ఒక్కొక్క కులంలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉండటం కనిపిస్తోంది. కొన్ని కులాలలో వరునికి ధనరూపంలో యిచ్చే కట్నంమీద ఇక కన్యకు గాని, కన్యయొక్క తల్లిదండ్రులకుగాని, ఏవిధమైన అధికారమూ ఉండదు. వరుడు ఆతని తల్లిదండ్రులు ఆ ధనాన్ని ఏవిధంగా వెచ్చించినా అడిగే అధికారం లేదు.

కొన్ని కులాలలో వరకట్నం అని అన్నప్పటికీ, ఆ కట్నం భూమిరూపంలోనో ఇతర స్థిరాస్తిరూపంలోనో ఉంటుంది. ఆ ఆస్తి కన్యపేరనే ఉంటుంది. కన్యకు సంతతి కలుగని వషంలో ఆ ఆస్తి కన్యయొక్క పుట్టినింటివారికే ఉండుంది. అట్లాగే, చరాస్తిమీద పైతం కన్యదే హక్కు. ఇది కాక వరునికి యిచ్చే ధనం ఏదైనా ఉంటే దానిపై కూడా కన్య తల్లిదండ్రులకు అడిగే హక్కు ఉంటుంది.

కొన్ని పల్లాలవారిలో స్త్రీధనమంటూ ఏమీ ఉండదు. పెండ్లినాటు వరునికిచ్చే నగదుమీద కన్యకేమీ అధికారం లేదు. ఆమె కిచ్చిన బంగారం పెండ్లిరాలమీద పైతం ఆమెకు అధికారం ఉండదు. భర్త, అత్తమామలు కలిసి ఉమ్మడి సంసారం కోసం

ఖర్చుచేసుకొన్నా అదిగే చూక్కులేదు. అత్తవారు యోగ్యులైతే వారి యంట గృహిణి గానూ, యోగ్యులుకాకపోతే వనికైతైగానో, వంటకైతైగానో బ్రతకాల్సిందే:

ఇక ఆర్థికంగా వెనుకబడినట్టి, కేవలం సంసారంలోని వారంతా శరీరకష్టం మీదనే బ్రతికే వర్గంవారున్నారు. వారితో ఈ నమస్కలు తలయెత్తవు. వారు శ్రమ జీవులు. స్నేహితులు. పరాన్నుటుక్కులు వారు. కృత్రిమాడంబరాలతో బ్రతికే సంపన్న చర్మాలవారితో కనిపించే కృత్రిమజీవనం వీరిలోలేదు. అత్తమామల ఆడు విడ్డల ఆరశ్య, ఛిర్రల ఆఘాయిత్యాలు ఎగైరాలతోపాటు ఆత్మహత్యలు సైతం తక్కువే: నిజానికి. వివాహం, దాంపత్యం, సహధర్మచరణం, సహజీవనం అనేవి వారితోనే ఉన్నాయేమో అనిపిస్తుంది. అయితే, చదువు సంధ్యలు, ఉద్యోగాలు, లేనందువల్ల సామాజిక విలువలు లోపించటంవల్ల వారి దాంపత్యాలు లోకులకు ఆదర్శ ప్రాయంగా కనిపించటం లేదు. శ్రామిక చర్మాలలోని ఈ స్త్రీలు ఉన్నత చర్మాలలోని స్త్రీలలాగా కేవలం ఆటబొమ్మలుగా, విలాస వస్తువులుగా, కాకుండా, స్వతంత్రంగా పొత్తిపోసుకోగలం అనే ధైర్యంతో, వ్యక్తిత్వంతో ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. అయితే వారిద్ర్యం, నిరక్షరాస్యత అనేవి, వారి ధైర్యాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని, స్వతంత్ర్యాన్ని వెక్కిరిస్తుంటాయి. మెల్లగా వీరి జీవితాల్లో చూదా కట్టురాసుక లనేవి ప్రవేశిస్తున్నాయి.

ఈ వరకట్టు మనే దురాచారాన్ని రాజకీయనాయకులు, విద్వాంసులు, సంస్కర్తలు, యువకులు, వృద్ధులు అంతా చ్యవితీరిస్తారు. కాని, ఈనాడు కట్టుం లేవి వివాహం ఏవాహమే కాదు. కట్టుం తీసుకోనివాడు సంఘానికి లోపమ. ఆ పెండ్లికుమార్తెకు కూడా లోకువే: అందరూ అసహ్యించుకొంటూ, అందరూ చక్కగా పోషిస్తున్న వ్యవస్థ, ఆచారం అనేది ఏదైనాఉంటే. అది కట్టుల సమస్యే: ప్రభుత్వం సైతం శాసనాలద్వారా ఆపలేని దురాచారం ఇది. కాలమే దీనిని మార్చాలి. అంతవరకు మానవ ప్రయత్నం జరుగుతూ ఉండాలిందే:

బాతకాలు:

వివాహ సంబంధాలు తుడవటానికి, ఆటంకంగా ఎదురౌతున్న నమస్కల్లో వహించుటల జాతకాలు కలియటం అనేది ఒకటి. ఈ ఇరవయ్యవ శతాబ్దంలో సైతం, సమాజం అనేక విధాలుగా పురోగతి సాధించిన ఈ రోజుల్లోకూడా వివాహ సంబంధం కుదిరాలంటే, జ్యోతిషానికి — జాతకాలకు అత్యంత ప్రాధాన్యం కనిపిస్తోంది. బాగా చదువుకొన్న నాగురులు సైతం జాతకాలకు మితిమీరిన ప్రాధాన్యం

యిస్తున్నారు. వధూచరుల జన్మకాలాన్నిబట్టి గుణించి, చక్రంచేసి, ఆయారాసుల్లో ఏ ఏ గ్రహాలున్నాయో చెప్పింది, ఆయా గ్రహాల మిత్రత్వ శత్రుత్వాలనుబట్టి, ఆ వధూచరులకు వివాహం చేయవచ్చునా? చేయరాదా? అనే విషయాన్ని జ్యోతిషులు తెక్కచేసి చెబుతారు. దీనినే వాడుకభాషలో జాతరాలు కలవటం, కలవకపోవటం అంటారు. ఈ విషయంలో నమ్మకం ఉన్నవారు, అన్ని విషయాలూ అనుకూలంగా ఉన్నా, జాతరాలు కలవలేదని, సంబంధాలు వదలివేసినవారున్నారు. ఈ విధమైన నమ్మకం వదులు చేసుకోవాలంటే చదువుకొన్నవారిలో ఎక్కువగా ఉంది. అయితే, కొంతమంది గురువరులు కట్టుం విషయంలోను, ఇతర విషయాల్లోను దీనిని అడ్డం పెట్టుకుంటారు. వారిస్తామన్న కట్టుం చాలనప్పుడు, పిల్ల నచ్చనప్పుడు మొరటుగా చెప్పకుండా దుర్బాధగా జాతరాలు కలవలేదని తప్పుకుంటారు. ఆడపిల్లవారు సైతం, పిల్లవాని ఉద్యోగం మంచిదిరాదనో, ప్రమోషన్ అవకాశం లేదనో, తాము కోరుకున్న ఉద్యోగం రాదనో తిరస్కరించాల్సి వచ్చినప్పుడు, ఇతరులకు చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు జాతరాలు కలవలేదని వాటవస్తారు. తమకు యిష్టమైతే జాతరాలు వాటంతట అదే కలుస్తాయి. ఈ విషయంలో ఈ జాతరానేవి మహోపకారం చేస్తున్నాయనే అనాలి;

వివాహాదుల్లోనే రాకుండా, నిత్యకృత్యాల్లో సైతం ఇంతటి ప్రాచుర్యాన్ని పొందినట్టి, దేశపాలకులచేత సైతం మన్నన లందుకొంటున్న ఈ జాతరాలు, జ్యోతిష్యం అనే వాటిని గూర్చి తెలుసుకోవటం అప్రాసంగికం కాదు. ఒక విధంగా చూస్తే అవసరం కూడాను. కొన్ని అగ్రవర్ణాలలో మాత్రమే ఆమయలో ఉన్న ఈ జాతరాల సాంప్రదాయానికి వివాహాదుల్లో ఉన్న సంబంధం తెలుసుకోవాలింటే;

జ్యోతిష్యాత్మక విజ్ఞానం అనేది సంహితా బ్రాహ్మణాలవలాలానికే అంకురించి విస్తరించినట్లు. దీనిని రాజదైవ నక్షత్ర విద్యలనేవారని తెలుస్తుంది. ఈ విజ్ఞానాన్ని అధారంగా చేసుకొని లగఘటనే ముని 43 శ్లోకాలు గల చిన్నగ్రంథాన్ని వ్రాశాడు. దీనిని చేదాంగ జ్యోతిషం అనేవారు. తరువాత క్రమంగా వరాహమిహిరుడాదిగా గల వ్రతీభాషాపరిషల్ల మహాశాస్త్ర రూపాన్ని దాల్చి కాలక్రమేణా బాగా వృద్ధిపొందింది. శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించింది. మొదట యజ్ఞయాగాదుల కోసం ఉపయుక్తమైన ఈ జ్యోతిషం, జాతకర్మ మొదలు గర్భాదాన పర్యంతం, సమస్త సంస్కారాల్లో అంత్యేష్టి సంస్కారాల్లో సైతం చోటు చేసుకొన్నవి. మన చేతుల్లో లేని పుట్టటం చావటం మినహా, సమస్త కార్యకలాపాల్లో, నిత్యకృత్యాల్లో సైతం జ్యోతిషానికి

మంచి పట్టు చిక్కింది. అందుకనే దానిని నమ్ముకొని, ఆమ్ముకొనేవారి జాతకాలు మూడు పూపు లారు కాయలుగా విరియితున్నాయి - వారి జాతకమే వారికి తెలియకపోయినా; వారి మాటలు చేదవచనాలుగా చలామణి అవుతున్నాయి.

మన దేశంలో వివాహం లాగానే అనేక ధార్మిక కృత్యాలు ఆచరించటం ప్రాచీన కాలంనుండి ఉంది. ఆ యా ధర్మకార్యాలు ఏ ఏ మంచి అనుకూల సమయాల్లో చేయాలో చెప్పటం చరకే జ్యోతిషం పరిమితమై ఉండేది. ఏ యజ్ఞం ఏ మాసంలో ఏ తిథినాడు ఏ సమయంలో ప్రారంభించాలి; వివాహం చేయటానికి ఏ తిథి, ఏ నక్షత్రం, ఏ సమయం అనుకూలంగా ఉంటుందో చెప్పి, స్థూలంగా ముహూర్త నిర్ణయం చేసేది ఈ శాస్త్రం. క్రమంగా ఇది విస్తృతమై వ్యక్తుల జాతక చక్రాలు వేసి, వరునికి ప్రమోషన్ యోగం ఉందా; లేదా; వధువుకు వాహనయోగం, ఆభరణ యోగం ఉందా; లేదా; వరునికి ధనయోగం, గృహ నిర్మాణ యోగం ఉన్నాయో లేదా అని విచారణ చేసి నిర్ధారించి చెప్పే స్థితికి ఎదిగారు ఈ శాస్త్రజ్ఞులు.

ఈ సందర్భంలోనే ఒక దృష్టాంతాన్ని పరిక్షిద్దాం. వైద్యశాస్త్రం ఉంది. అది స్థూలంగా ఆహారపు విలువలు, వస్తుగుణాలు; ఏ కూరలో, ఏ వప్పుల్లో, ఏ దుంపల్లో ఏవి ఖనిజ లవణాలు, విటమినులు, పిండిపదార్థాలు, మాంసకృత్తులు ఏవి పాళ్ళల్లో ఉన్నాయో, సగటు మానవునికి ఆవి ఏవి పాళ్ళల్లో ఆవసరమౌతాయో వివరించి చెప్పతాయి. స్థూలంగా చెప్పిన ఈ విషయాల్ని, మనం ప్రతిరోజూ తినేటప్పుడు వాటిలోని గుణాలను పరిశీలించి, ఎంతెంత తినాలో నిర్ణయించి తినలేము గదా; వైద్యశాస్త్రం చదివిన డాక్టర్లకే అది సాధ్యం కాని విషయం. అయితే, వైద్యశాస్త్రం తప్ప అనే మూఢుడు ఎవడూ ఉండడు. దానిని ఎంతవరకు ఆచరణలో పాటించాలో తెలుసుకొని ఆచరణలో పెట్టుకోవాలి. అట్లాగే జ్యోతిషం విషయంలో కూడా; వివాహానికి అవసరమైన స్థూలనియమాలను శాస్త్రం చెప్పింది. వాటిని పాటిస్తే చాలు గదా; ఫలభాగాన్ని గురించిన వ్యక్తిగత పరిశీలన నిరర్థకం గదా; ఆ చెప్పేవారి జాతక ఫలం, వారికే తెలియదామో; వారి మాటలతో మనం బాధపడటం అనవసరమే గదా; జ్యోతిషాస్త్రాన్ని తప్ప అనటం కాదు. ఏ మూఢుడు అనడు. ఆ శాస్త్రాన్ని ఎంతవరకు మనం పాటించాలో తెలుసుకోవటం అవసరం. వ్యక్తి జాతకాలను పరిశీలించి, సంబంధించి నిర్ణయించే పద్ధతి, చేదకాలం నుండి లేదు.

ఋగ్వేదంలో వివాహసూక్తంలో (10-85-13)లో “అఘాను హస్యతే గావో షాల్కనోః పర్జుహ్యే” అనులో (మఘలో ఆవులు చంపబడతాయి. షాల్కణంలో

కన్యలు తమ పుట్టినింటి నుండి తీసికొనిపోవడం అని ఉంది. ఆపస్తంబగృహ్య సూత్రాల్లో (3-1-2) “మహాభిర్గావో గృహ్యంతే వల్గణీభ్యాం వ్యాహృతే” అంటూ ఈ విషయమే చెప్పబడ్డది. వీనినిబట్టి వైదిక కాలంలో, చంద్రునితో మహానక్షత్ర సంయోగం జరిగినప్పుడు (మాఘమాసంలో) వివాహం జరిగి ఉండవచ్చు. అశ్వ లాయన గృహ్యసూత్రాల్లో “ఉదగయన ఆహార్యమాజవక్షే. కల్యాణే నక్షత్రే, చౌల కర్మోపనయవ గోదాన వివాహః సారస్వకాలమేకే వివాహం” (1-4-1-2) సూర్యుడు ఉత్తరాయణంలో ఉండగా, శుక్ల పక్షంలో మంచి నక్షత్రంలో చౌలము, ఉపనయనం, గోదానం, వివాహ సంస్కారాలు చేయాలి. కొందరు, వివాహం మాత్రం అన్ని కాలాల్లోనూ, అన్ని మాసాల్లోనూ చేయవచ్చునంటారు అని ఉంది. శాంఖ్యాయన గృహ్యసూత్రాలూ (1-5-5) ఇట్లాగే చెప్పినాయి.

ఆపస్తంబగృహ్య సూత్రాల్లో (2-12-13) శిశువులలోని రెండు నెలలు (మాఘ-ఫాల్గుణాలు) గ్రీష్మర్తువులోని చివరి నెల (ఆషాఢం) మినహా మిగతా అన్ని నెలల్లోనూ వివాహం చేయవచ్చునని ఉంది. తన కూతుర్ని అల్లుడు బాగా ప్రేమించాలని అనుకొనే తండ్రి, తన కొమార్తె వివాహం (విష్ట్యా) స్వాతి నక్షత్రంలో చేయాలి. అట్లా చేస్తే ఆ కన్య భర్తకు ప్రేమాస్పదయై తండ్రి యింటికి తిరిగిరాదు. “యాం కామయేత దుహితరం ప్రియాస్యాదితి తాం విష్ట్యాయాం బద్ధ్యాత్. ప్రియైవ భవతి. నైవ చ పునరాగచ్ఛతి ఇతి బ్రాహ్మణాదేవీవిధిః! ఆప.గృ.సూ. 3-3.)

బోధాయన గృహ్యసూత్రాల్లో (1-1-18 నుండి 21 వరకు) ‘సర్వేమాసాః వివాహస్య. శుచితవస్తవస్య వర్ణమిచ్ఛ్యేకే, రోహిణీ మృగశిర్ష ఉత్తరే ఫల్గునీ స్వాతీతి వివాహస్య నక్షత్రాణి. పునర్వసూతిష్యోః, హస్తః, శ్రోణా, రేవతీ అన్యేషాం భూతి కర్మణాం’ అని ఉంది. బోధాయనుడు పైన చెప్పబడిన మాసాలను అంగీకరిస్తూ, రోహిణీ, మృగశిర, ఉత్తరాఫల్గుణి, స్వాతి నక్షత్రాలు వివాహానికి తగినవని, పునర్వసు, పుష్యమి, హస్త, శ్రవణం, రేవతి నక్షత్రాలు వివాహానికి తప్ప ఇతర సంస్కారాలకు పనికివస్తాయన్నాడు. మానవగృహ్యసూత్రాల్ని (1-7-5) అనుసరించి రోహిణి, మృగశిర, శ్రవణం, భవిష్య (శ్రవిష్య) ఉత్తరాభాద్ర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాఫల్గుణి వివాహానికి, కన్యను అత్తవారింటికి పంపటానికి మంచి నక్షత్రాలని అన్నాడు. కారణ, వారాహ సూత్రాల్లో కూడా ఇట్లాగే ఉంది. భగవంతు ధేవతగా గల నక్షత్రంలో వివాహం జరిగినట్లు బాలరామాయణం బాలకాండలో, మహాభారతం ఆది పర్వంలో ఉంది.

కౌలిక గృహ్యసూత్రాల్లో వివాహం, రార్తిక పూర్ణిమ తరువాత వైశాఖ పూర్ణిమకు ముందు జరగాలని ఉంది — “ఉర్ధ్వార్తిర్వా ఆ వైశాఖ్యాః యథా రామీవా. చిత్రావక్షం తు షర్ణయేత్. (కౌ.గృ.సూ. 79-2-4) తమకు అనుకూలమైనప్పుడు ఎప్పుడైనా చేయవచ్చు. కాని చైత్రమాసాన్ని మాత్రం తప్పకుండా దివచి పెట్టాలి; అన్నాడు.

వీటి అన్నింటిని బట్టి చూస్తే వివాహం చేయవలసిన నెల, నక్షత్రాలను మాత్రం గృహ్యసూత్రాలు పేర్కొన్నాయి. షష్ఠగ్రీష్మాష్టది ఉపవ్రజలు లేని నెలల అటవంటి కాలాన్ని మంచిదిగా నిర్ణయించినట్లు తెలుస్తుంది. పైగా వివాహానికి అన్ని నెలలూ మంచిచే అని చెప్పిన సూత్రకారులూ ఉన్నారు. నిజానికి వారి దూరదృష్టి. యధార్థ దృక్పథాన్ని అభినందించాల్సిందే: ఎందుచేతనంటే — ఆకలైనప్పుడు అన్నప్రాశనం చేయాలి అన్నట్లుగా, వివాహ మనేది నిశ్చయమైన తరువాత, చదువరుల అంగీకారం జరిగిన తరువాత. ఇక ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనాల కోసం, మాసాల కోసం వాయిదా వేయటం మంచిది కాదు అని వారు అనాడే గ్రహించి ఉంటారు. అట్లాగే గృహ్యసూత్రకారులు వివాహానికి ఉపయుక్తమైన నక్షత్రాలను ఖచ్చితంగా, నిర్ద్వంద్వంగా పేర్కొన్నారు.

వివాహ ముహూర్తం:

గృహ్యసూత్రాలన్నీ వివాహ ముహూర్తాన్ని నిర్ణయించే సందర్భంలో చాలా చాలా ఉదారంగా దూరదృష్టితో, తేలికగా ఉండేట్లు వ్యవహరించాయి. కాని, తరువాత తరువాత ఆ సూత్రాలకు వ్యాఖ్యానాలు వ్రాసిన వ్యాఖ్యాతలు, తమ కాలానికి అభివృద్ధి చెందిన జ్యోతిశ్శాస్త్రాన్ని ఆధారంగా గ్రహించి చాలా గండరగోళాన్ని సృష్టించినట్లు తెలుస్తోంది. రఘునందనుడు తన ‘ఉద్భావతత్త్వం’ అనే గ్రంథంలో రాజమూర్తాండునివి, ధుజబలభీమునివి అంటూ ఈ దిగువ శ్లోకాన్ని ఉదాహరించాడు —

“రాజగ్రస్తే తథాయుద్ధే పితృణాం ప్రాణనంశయే
అత్తిప్రోధా చ యా కన్యా నానుకూల్యం ప్రతీక్షతే
అతివృద్ధావ యా కన్యా కులధర్మ విరోధినీ
అవిశుద్ధాపి సా దేయా చంద్రలగ్నబలేన తు.

(రాజమూర్తాండు)

పెండ్లి కొమార్తె యువతి అయితే (ప్రాచీ) లేక వృద్ధ అయితే కుభాకుభాలను ఆలోచించకుండా మంచి మానం కోసం ప్రవేశింపకుండా నక్షత్రం చంద్రుని అనుచూర్ణం చూచి వివాహం చేసినయాలి.

“గ్రహశుద్ధి ముఖశుద్ధిం మాసాయనర్తు దివిసానామ్
ఆర్షాక్ దశవర్షేభ్యో మనయః కథయన్తి కన్యకానామ్.

(ఘజబలభీమ)

పెండ్లికొమార్తె షడి సంవత్సరాల పయస్సు కలది అయినప్పుడే ఆ పిల్ల వివాహం కోసం ఆయనం, మానం, నక్షత్రం, చాచు మొదలైనవి చూచాలి. పెద్ద మనిషి అయిన పిమ్మట చూడనక్కర లేదు. అని

“సంస్కార సత్కమాల” అనే గ్రంథంలో వివాహానికి అనుచూలమైన నూనం విషయంలో స్మృతులకు వైరుధ్యం ఉంది రాబట్టి తమ తమ దేశాచారాన్ని అనుసరించి నెరవేర్చుకోవటం మంచిది” అని ఉంది. వివాహ విషయంలో ఇంకా కొన్ని నియమాలు చెప్పబడ్డాయి. చరుడు జ్యేష్ఠుడు: పథువు జ్యేష్ఠకన్య, మానం జ్యేష్ఠమానం పనికిరావు అన్నారు. దీనినే ఈనాడు త్రిజ్యేష్ఠ అంటున్నారు. అట్లాగే ఏ నెలలో, ఏ రోజున, ఏ నక్షత్రంలో జన్మించారో, ఆ నెలలో ఆ రోజున ఆ నక్షత్రంలో వివాహం చేయటం నిషిద్ధం. సోమ, మిథు, గురు, శుక్రవారాలు వివాహానికి కుభకరమైనవి అన్నారు. చాని, మచన పారిజాతం అనే గ్రంథంలో “న చారదోషాః ప్రజవన్తిరాశ్రా” రాశ్రులందు జరిగే వివాహానికి చారదోషం లేదన్నారు. రాశ్రులగుమ్మైతే చారం వీదైనా పరచాలేదిన్నమాట. నిర్ణయసింధు (శి పూర్వార్థం) అనే గ్రంథాన్ని అనుసరించి రజస్వల అయిన కన్యయొక్క వివాహానికి గురుశుద్ధి చూడటం పర్కం అన్నారు — “రజస్వలాయాః కన్యాయాః గురుశుద్ధిం న చింతయేత్” అని. “సంస్కార ప్రచారం” అనే గ్రంథంలో గంగా గోదావరీ మధ్య దేశంలో గురుడు సింహరాశిలో ఉండగా వివాహంగాని ఉపనయనంగాని చేయరాదన్నారు.

వీటి అన్నింటిని బట్టి, ఆలోచించి చూస్తే ప్రాచీన సూత్రకాలానికి, స్మృతి కాలానికి, మనహిందూ సంస్కారాల్లోకి జ్యోతిషశాస్త్రం అనవసరంగా చొరబడలేదని అవసరమైనంత మేరకు, నమాజానికి ఆచారణ యోగ్యమయ్యేవిధంగా, తగినంత స్వేచ్ఛ నిచ్చిందని మనకు అర్థమౌతుంది. చాలమంది ఈనాడు వివాహానికి అనుకూల

మైన నెల, తిథులు వారాలు, విషయమై అనేక యిబ్బందులకు గురి అవుతున్నారు. ఈ విషయంలో మన సూత్రకారులు, స్మృతికారులు ఉదారంగానే ఉన్నారు; ముఖ్యంగా రాజన్యల అయిన కన్య విషయంలో:

వధూవరుల జాతక చక్రాలు, వాటి పాంతన:

అనేకమంది బాధపడుతున్న విషయం, అనేక మంచి సంబంధాలను పడలు కొవటానికి కారణమైన విషయం. అనేకమంది వధూవరుల ప్రేమను కాలరాచిన విషయం. వధూవరుల జాతకచక్రాలకు పాంతన కుదరక పోవటం:

జ్యోతిషశాస్త్రాన్ని అవహేళనచేయటం మా ఆభిమతం కాదు. ఏ శాస్త్రాన్ని అవహేళన చేయనక్కరలేదు. వ్రతి శాస్త్రమూ అనుభవాన్ని ప్రమాణాలను గ్రహించే సూత్రీకరింపబడుతుంది. సూత్రీకరింపటానికి వీలులేని సందర్భాల్లో నిర్ణయించుకొనే స్వేచ్ఛ మనకు వదలిపెడుతుంది. ఉదాహరణగా వ్యాకరణశాస్త్రాన్ని చూద్దాం. భాష బాగా వృద్ధిచెందిన పిమ్మట ఆ భాషలోని శబ్దశాలాన్ని ప్రయోగాల్ని వ్యాకరించి సూత్రీకరిస్తారు. సూత్రాలకు లోబడనిచేవైనా ఉంటే, ప్రయోగాల్నిబట్టి గ్రహించ మంటారు. ఆ వ్యాకరణశాస్త్రంలోని కొన్ని ముఖ్య ప్రయోగాలను మనం తెలుసు కొంటే తప్ప (మాతృభాష మినహా) ఆ భాషలో మన భాషాన్ని వ్యక్తంచేయలేము. అంటే, విశేష పాండిత్యం వ్యాకరణంలో మనకు లేకపోయినా సామాన్య పరిజ్ఞానం, ప్రయోగం తెలిసిఉండాలి. అప్పుడే ఆ శాస్త్ర ప్రయోజనం నెరవేరుతుంది. సంఘ వ్యవహారం జరుగుతుంది. ఏ శాస్త్రమైనా, ఆ కాలంలోని వ్యవహారాన్నిబట్టి, అనుభ వాన్నిబట్టి, ప్రయోగాన్ని బట్టి సూత్రీకరింపబడుతుంది. కొంత కాలానికి పైన పేర్కొన్న వ్యాకరణశాస్త్ర నిబంధనలు అధికమై సామాన్యులకు అందులో లేనివిధంగా తయారైతే, సమాజం ఆ నియమాలను ఉల్లంఘించి క్రొత్త ప్రయో గాలను చేపట్టి తన వ్యవహారం నడుపుకొంటుంది. చుళ్ళి శాస్త్రజ్ఞులు బయలుదేరి దానికి వ్యావహారికమనో, గ్రామ్యమనో పేరుపెట్టి, మళ్ళీ ఆ భాషను వ్యాకరిస్తారు. క్రొత్త వ్యాకరణం అమలులోకి వస్తుంది. దీనినిబట్టి, శాస్త్రమనేది మానవునికోసం, సంఘ ప్రయోజనంకోసం పుడుతోంది; అని మనం గ్రహించాలి. అట్లాగే, జ్యోతిషశాస్త్రమూను. దేశకాలాల్ని బట్టి శాస్త్ర ప్రయోజనం మారుతుంది.

పూర్వకాలంలో వివాహ సమయంలో వధూవరుల జాతక చక్రాలుచేసి, వాటిని పరిశీలించి, వాటి శుభాశుభ ఫలాలను నిర్ణయించి, వివాహసంబంధాలను

నిర్ణయించినట్లు ఎక్కడా కనిపించదు. అంటే, శ్రుతి స్మృతుల్లో వధూవరుల జాతక చక్ర పరీక్షచేసి, వారి దాంపత్యంయొక్క అనుకూల్య ప్రాతికూల్యాలను నిర్ణయించాలని చెప్పలేదు. బహుశః ఆనాటికి జ్యోతిష్యాత్మం ఇంతగా అభివృద్ధిచెంది ఉండక పోవచ్చు. లేదా తమకు సంబంధించని ఆ శాస్త్రంలో అనధికార ప్రవేశాన్ని వారు కోరికుండకపోవచ్చు. క్రీ.శ. నాల్గవ శతాబ్దం వరకు ఈనాటిలాగా జాతకచక్రాలువేసి, వధూవరుల గ్రహమైత్రీ ఇతర శుద్ధులు, కుజదోషాదులు పరిశీలించటం అనేది ఎక్కడా కనిపించదు. భాసనాటకాలను బట్టి (క్రీ.శ. 300) ఆనాడు వివాహానికి ఏ రోజు మంచిది; అనేంతవరకే జ్యోతిష్యులను సంప్రదించటం జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంతకుమించి ఆ శాస్త్రం వివాహాది సంస్కారాల్లో తలదూర్చలేదు. క్రీ.శ. 400 నుంచి 900 వరకు ఈ శాస్త్రం ఖాగా వృద్ధిపొందింది. అప్పటినుండే వధూవరుల చక్రలచన వాటి పరిశీలన, శుభాశుభ నిర్ణయం వగైరాలు ఆరంభమై ఉంటాయి. ప్రపంచం సమాజంలో అన్ని విషయాలలోకి ప్రయాణానికి, టి.వి. కొనటానికి, స్కూటరు కొనటానికి, M. L. A నామినేషను దాఖలుకు; మంత్రివర్గ ప్రమాణ స్వీకారానికి. చివరకు రాజకీయ చాత్యలకు సైతం ఈ శాస్త్రాన్ని ఉపయోగిస్తున్నారు. ఈ శాస్త్రం వృద్ధిపొందినందుకు ఎంత సంతోషం కలుగుతుందో ఎంత గర్వం కలుగుతుందో వరాహ మిహిర అర్యభట్టలాదిగా శాస్త్రవేత్తలు చెప్పిన గ్రహ గమనాదులు ఈనాటి శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పేదానికి సరిపోలుతున్నందున నిజంగా మన శాస్త్రం గర్వచారణమే గదా! అయితే, శాస్త్రమనేది జాతి పురోగతికి, సుఖానికి, అభ్యుదయానికి ఉపయోగపడాలి. అంటే తప్ప. అనుమానాలను భయాలను రేకెత్తించి సంఘ పురోగతికి, సుఖానికి ఆడ్డురాకూడదు. ఏ శాస్త్రమైనా అంటే; మనం కూడా ఏ శాస్త్రాన్ని ఎంత వరకు, ఎట్లా ఉపయోగించుకోవాలో అట్లా అంతవరకే ఉపయోగించుకోవాలి. శాస్త్రాన్ని తప్పు అనటం, దానిని విస్మరించటం పనికి రాదు. ఈనాడు జ్యోతిష్యులు, తమ పాండిత్యంతో వేష భాషలతో, జస్టిస్ ఉన్న సమ్మతాలనే బలహీనతను ఉపయోగించుకొని ఏ గౌరవాన్ని పొందుతున్నారో, ఆ గౌరవాన్ని కొద్దిరోజుల్లో కంపూటర్లు, కంప్యూటరు శిక్షణ పొందినవారు పొందుతారు. జ్యోతిషం యాంత్రికమై పోతోందిగదా! కంప్యూటర్ల ద్వారా జాతక చక్రాలు ఖచ్చితంగా గుణిస్తున్నారు. త్రికాలపేదులుకాని జ్యోతిష్యులు వధూవరుల భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన మాటలు చెప్పటం, వారి మనసులలో అనుమాన, భయాలకు సంబంధించిన బీజాలు నాటటం మంచిది కాదు. వధూ

వరుల పెద్దలునైతే. పదూపదులకు. తమకు అన్ని విషయాలూ నచ్చినప్పుడు. ఇక జాతకాల బాగోగులను గూర్చిన విచారణ అనవసరం. ముహూర్త నిర్ణయమే కర్తవ్యం.

కన్యాదానం ఎవరు చేయాలి? అనే విషయాన్ని గూర్చి తెలుసుకోవటం అప్రాసంగికం కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ సమస్య తలయెత్తుతుంది. అట్లాగే. వివాహ నిశ్చయం ఎవరు చేయాలి? దీనినే తాంబూలాల పుచ్చుకోవటం అని. లగ్న పత్రికలు పుచ్చుకోవటం అని అంటూ ఉంటాయి. విష్ణుభట్టసూత్రాల్లో (24.38, 39) వరుసగా, తండ్రి. తాత. సోదరుడు ఆ యింటిపేరుగల బంధువులు, మేనమామ. తల్లి, కన్యాదానికే. వివాహ నిశ్చయం చేయటానికి ఒకరి తరువాత ఒకరు అర్హులు అని చెప్పబడ్డది. యాజ్ఞపల్ల్య స్మృతిలో (1-63. 41) మేనమామకు స్థానం ఇవ్వలేదు. కన్యాదాన విచ్చివాడై ఉండరాదు అన్నారు. నానదస్మృతిలో (20. 21)

“పితా పితృత్వస్వయం కన్యాం. భ్రాతావాసుమచే పితః

పితామహో మాతులశ్చ. సకుల్యా భాంధవస్తథా.

మాతాత్పభావే సర్వేషాం ప్రకృతౌ యదివర్తతే

తస్మాద్ ప్రకృతిస్థాయాం దదుః కన్యాం సనాపియః.

తండ్రి, అతని అనుమతిని పొంది సోదరుడు, తాత (తండ్రి తండ్రి) మేనమామ. ఆ యింటి పేరుగల బంధువులు. పిచ్చిదికాని తల్లి, అని ఉంది. తల్లికి చివరిస్థానం ఇవ్వటంలో ఉండే ఉద్దేశ్యం, బాధ్యతతో కూడిన కన్యాదాన మనేది పురుష సహాయంతోనే చేయవలసి వస్తుంది కాబట్టి; పురుషింభవులో—(3 - చూరార్థం)

“కన్యాస్వయంవరే మాతుర్దాతృశ్చైవ తాభ్యామేవ నాందీశ్రాద్ధం చార్యం తత్ర మాతా కన్యా నా స్వయం ప్రవాసనంకల్ప మాత్రం కృత్వా అన్య ద్రావ్యాణి ద్వారా చారయేత్” పురుషులు లేనప్పుడు కన్యయే స్వయంవరణం చేయవచ్చు. కన్య యొక్క తల్లి, కన్యాదానం చేయవచ్చు. కన్యగాని. ఆమె తల్లిగాని నాందీశ్రాద్ధం చేయాలి. కన్యగాని. తల్లిగాని సంకల్పమాత్రం చేసి మిగతా చార్యమంతా ఏ బ్రాహ్మణుని ద్వారానైనా జరిపించాలి అని ఉంది. ఈనాటి మన స్మారకాలయాల (కోర్టులు) కన్యకోసం, ఆమె తల్లి, వరుని నిశ్చయంచేసి అదిచారాన్ని అంగీకరించాయి. వైన చెప్పినట్లుగానే ఈనాటికీ జరుగుతోంది. రోగగ్రస్తుడు. పిచ్చివాడు అయిన తండ్రి వివాహ నిశ్చయం చేయటానికి అర్హుడు కాడు. తండ్రి ఉండగానే కన్యయొక్క

మేనమామ వివాహం జరిపిస్తే ఆ వివాహం చెల్లుతుంది—నష్టపడి ఆ మన పిమ్మట ఇక వివాహభంగం జరగదు. ఈ విషయంలో వివాహ సంస్కారానికే ప్రాధాన్యత ఉండే తప్ప, అధికారానికి (తండ్రికి) ప్రాధాన్యత లేదు, అవి 'ఉదాహిత త్వం' అనే గ్రంథంలో ఉంది. (ఇటువంటి పరిస్థితులు, తన్మయైక్క తండ్రి, తన భార్యను వదిలిపెసినప్పుడు, తన్మయైక్క బాధ్యతను మేనమామలు చూస్తున్నప్పుడు, సంభవిస్తూ ఉంటాయి.)

రెండవ అధ్యాయం

ఇంతవరకు, స్థూలంగా ప్రాచీన భారతీయ వైవాహికవ్యవస్థను గురించి, అందులో క్రమంగా, ఈనాటి వరకూ, సంభవిస్తూ వచ్చిన మార్పులను గురించి చర్చించుకొన్నాం. ఆ వివాహమునే సంస్కారంలో జరిగే విధులు, పద్ధతులు, ఆచారాలు మొదలైన వాటిని గురించి ఈ అధ్యాయంలో చర్చించదలచుకొన్నాం. వివాహ కార్యకలాపం అంతా ఎట్లా జరుగుతుంది? ఆ విధి విధానాలు ఎందుకు ఎట్లా ఏర్పడ్డాయి. ఆ విధులయొక్క క్రమం ఎటువంటిది? వాటి ప్రయోజనం ఏమిటి? సంఘానికి వాటితో ఉన్న సంబంధం ఏమిటి? మంత్రాలు ఎందుకు? ఈ మొదలైన ప్రశ్నలను చర్చించటం ఈ అధ్యాయంలోని ప్రధానాంశాలు.

వివాహమునే సంస్కారంలోని విధులు, కార్యకలాపాల విషయమేకాక వాటి క్రమాన్ని గురించికూడా, భిన్నపద్ధతులు గోచరిస్తున్నాయి. సూత్రకారులు ఒకరు ఒక విధంగానూ, చేరొకరు మరొకవిధంగానూ చెప్పారు. అట్లాగే కొంతమంది ఒక గృహ్యసూత్రకారుని అనుసరిస్తే, కొందరు ఇంకొక సూత్రకారుని అనుసరిస్తున్నారు. ఇందువల్లనే మన హిందువుల్లోనే, ఆపస్తంబ సూత్రులని, ఆశ్వలాయన సూత్రులనీ, పారస్కర సూత్రులనీ, ఔధాయన సూత్రులనీ ఇట్లా అనేక గృహ్యసూత్రాలను అనుసరించేవారున్నారు. దేశ వర్ణాలాదులను బట్టి కొన్ని భేదాలు కనిపిస్తున్నాయి. అయితే, ఈ భిన్నత్వంలోనే ఏకత్వం ఉంది. కొన్ని ప్రధాన విధులు, కార్యకలాపాలు మాత్రం అందరిచేత ఆమోదించబడి, ఆచరింపబడుతున్నాయి.

ఈ తంతు అంతా ఎందుకు? అని ప్రశ్నించేవారు ఆసంఖ్యాకంగానే ఈనాడు కనిపిస్తున్నారు. వివాహ మనేది ఛార్మిక కృత్యం అవటంతో పాటు, సామాజిక ప్రాధాన్యం కూడా కలది. ఆ దంపతుల్ని సమాజంలో సభ్యులుగా, తమలో ఒకరుగా సాటివారు అంగీకరించే సంఘంచేతనే ఈ విధులు, ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. అంగీకరింపబడ్డాయి. ఈ విధులన్నీ జరిగినప్పుడే, సమాజం ఆ దంపతుల సంబంధానికి, వారికి పుట్టే విద్దల అధికార బాధ్యతలకు ఆమోదాన్ని యిస్తుంది. అందుకే ఈ మంత్రాలు, పురోహితులు, బంధువులు. ఈ తతంగం అంతా అవసరం అవుతోంది. ఈనాడున్న పరిస్థితుల్నిబట్టి, ఈ వివాహ సంస్కార కార్యక్రమం రెండువిధాలుగా జరుగుతున్నట్లు చెప్పవచ్చు. (1) అపంత్రకం (2) సమంత్రకం అని.

అమంత్రకం:— శ్రుతి స్మృతుల మీద విశ్వాసం సన్నగిల్లటం వల్లను, పురోహిత వర్గాలమీది కోపంతోను, కొన్ని వివాహాలు అమంత్రకంగా జరుగుతున్నాయి. అంటే, మంత్రాలు, పురోహితులు, ప్రాచీన విశ్వాసాలవల్ల ఏర్పడిన ఆచారాలపై ఎగైరాలు ఏవీ ఉండవు. ఇంకా వీటికి ఒకేవిధమైన పద్ధతి అంటూ ఏదీ ఏర్పడనందున అనేక విధాలుగా జరుగుతున్నాయి. కొందరు రిజిస్ట్రారు ఆఫీసులో రిజిస్ట్రేషను చేయించుకొంటున్నారు. కొందరు దేవాలయాల్లో దేవుని సమక్షంలో దండలు చూర్చుకొని, చురికొందరు ఏ కమ్యూనిటీ హాలులోనో, పార్టీ హాలులయంలోనో ఇంటిలోనో దండలు చేసుకొని, ఉంగరాలు మార్చుకోవటం ద్వారా ఈ కార్యక్రమాన్ని జరుపుకొంటున్నారు. ప్రాచీన పద్ధతిలో రాక, ఏ ఇతర పద్ధతిలో జరిగిన వివాహమైనా రిజిస్ట్రేషను చేయించుకొననిదే చట్టసమ్మతం కాదు. అమంత్రక వివాహంలో నైతం కొన్ని విధాలు పాటించబడుతూనే ఉన్నాయి — రిజిస్ట్రారు ఆఫీసుకు పోవటం, సంకతాలు, వేలిముద్రలు, సాక్షులు, రిజిస్ట్రేషను ఫీజులు, దండలు, ఉంగరాలు, స్నేహితులు, బంధువులు, విందులు, వినోదాలు, కట్నాలు, రానుకలు, చదివింపులు అన్నీ ఉంటాయి. ఉండనివల్లా మంత్రాలు, పురోహితులు, స్మృతుల్లో చెప్పిన పద్ధతులు మాత్రమే! ఎవరికి తోచినట్లు వారు నిర్వహించే వీటినిగూర్చి చెప్పేది ఏమీ ఉండదు. హిందూ వివాహాలకు రెండురకాల గుర్తింపులు ఉంటాయి. ధర్మపరమైన గుర్తింపు, సామాజికమైన గుర్తింపు (చట్టపరమైన గుర్తింపు) అమంత్రకమైన వివాహాలకు ధర్మపరమైన (మతపరమైన) గుర్తింపు ఉండదు. సమంత్రకాలకు రెండు రకాలైన గుర్తింపులూ లభిస్తాయి.

సమంత్రకాలు:— మంత్రము అంటే దేవుడు అని అర్థం. ఋగ్వేదాన్ని ములకు మొత్తంగా మంత్రమనే అర్థం. దేవతల అనుగ్రహాన్ని సంపాదించడానికి జపించే వర్ణనముదాయం అనీ, న్యభాషణం అని అర్థాలు చెప్పవచ్చు. దేవాలలో ఇటువంటి మంత్రాలు ఉన్నాయి. మన ప్రాచీన ఋషులు - ధర్మమడు. విశ్వామిత్రుడు మొదలైనవారు మంత్రద్రష్టులు. అంటే, మంత్రాలను దర్శించి, మంత్రప్రచారంవల్ల ఆయా దేవతల సాక్షాత్కారాన్ని పొంది, ఆ మంత్రాలను వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చినవారు అన్నమాట. మంత్రాలకు, మంత్రజపాలకు అటువంటి శక్తి ఉంటుందని ఆధునికులు కొందరు అంగీకరించరు. ఈ సందర్భంలో మనం కొన్ని విషయాలను గుర్తుకు తెచ్చుకోవటం సమంజసంగానే ఉంటుంది.

శబ్దాలకు, వాటిని ప్రయోగించే పద్ధతులకు ఒకవిధమైన శక్తి ఉంటుంది.. కొన్ని శబ్దాలు సంతోషాన్ని కలిగిస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు కార్యసాధనల్యాప్తి కులకు జేస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు కోపాన్ని కలిగించి, కార్యవిఘనానికి దారితీస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తాయి. నాన్న, తల్లి మగడు అనేవి సమాన్యకాలే అయినా ప్రయోగంలో ఒకటి సంతోషానికి, ఒకటి కోపానికి కారణమౌతేంది. అట్లాగే మన జాతీయగీతం మనకు ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తుంది. అది ఎక్కడ పాడినా మన దేశాన్ని, దేశమాతను గుర్తుకు తెస్తుంది. అట్లాగే వందేమాతరమ్, జై హింద్ : అనేది స్ఫూర్తిని, ఉత్సాహాన్ని యిస్తాయి. ఒకమాట చక్కటి ఫలితాన్ని యిచ్చి నప్పుడు, ఎదుటివానిని మార్చినపుడు ఆమాట మంత్రంలాగా పనిచేసిందిని అంటారు. అంటే, మంత్రానికి అటువంటి అద్భుతశక్తి ఉన్నదన్నమాట. ఈ మంత్రాలు ఛందో బద్ధంగా ఉండవచ్చు, వచనరూపంలో ఉండవచ్చు.

మన దేవాలలోనే గాక ఇతర మతాలవారి పవిత్ర గ్రంథాలైన బైబిల్, యిరాన్ లాంటివి సైతం మహర్షిద్రష్టాలని ఆయా మతాల దారి విశ్వాసం. వారుచూచా తమ తమ వైవాహిక విధులందు, ఇతర సంస్కారాలలోను ఆ పవిత్ర గ్రంథ భాగాలను పఠించటం ఉంది.

మంత్ర శాస్త్ర మనేది ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రంగా మనదేశంలోనే, మన మతం లోనే ఖాగా వృద్ధి చెందింది. మంత్రముల మహిమ, వర్ణానుష్ఠాని యొక్క ప్రభావము, శబ్దముయొక్క నిత్యత్వము అనేది మన ఉపాసకుల కందరకు అనుభంలో ప్రత్యక్షంగా ఉన్నదే: మంత్రము, యంత్రము, ఉపాసకుడు, గురువు, ఇవన్నీ ఏక రూపములని మంత్ర శాస్త్రం చెపుతోంది. — భిన్న వాద్య విశేషములపై భిన్న రాగాలు పలికినట్లుగా, విభిన్న శబ్దాలలో విభిన్న దేవతా స్వరూపాలు వ్యక్తం అవు తాయి. విభిన్నమైన శక్తులు ఉద్భవిస్తాయి.

రేలు కాటుకు, పాము కాటుకు, బాలారిష్టాలకు, దుష్టగ్రహశాంఠి ఇట్లా అనేక ప్రయోజనాలకు సైతం మంత్రాలను ఉపయోగించటం మన దేశంలో ఉంది. వీటిని నమ్ముతున్నవారు, నమ్మనివారు కూడా ఉన్నారు. అట్లాగే విభిన్న దేవతల మద్దేగించి మంత్ర జపాలు చేసి, ఉపాసన చేసి అద్భుతమైన ఫలితాలు సాధించినవారున్నారు. అట్లాగే లౌకికంగా చూచినా, మంత్రాలలాంటి రాజకీయ నివాదాలను సృష్టించి, వాటిని జపించి ప్రచారం చేసి అద్భుత విజయాలు సాధించిన నివాదస్రష్టలను మనం చూస్తున్నాం.

రాజకీయపార్టీ నినాదాలన్నాయి. మంత్రద్రష్టల్లాగా ఆ నినాదస్రష్ట యన్నారు. ఆ నినాదం ఉచ్చరించటంతోనే ఆ పార్టీ, ఆ నినాదస్రష్ట గుర్తుకు వస్తారు. ఆ పార్టీ వారికి ఉత్సాహం, స్ఫూర్తి వస్తుంది. ఎంత పనినైనా సాధించగలుగుతారు. గరీబీ హటాచ్, ఇంక్విలాబ్ జిందాబాద్, విప్లవం పర్తిల్లాలి, ఆరుకోట్ల అంధ్రులు. ఆత్మ గౌరవం. ఆడుపడుదులు లాంటి శబ్దాలన్నీ ఆయా పార్టీలను, ఆ నినాదాలను సృష్టించినవారిని వారు వాటిద్వారా సాధించిన విజయాలను గుర్తు చేస్తాయి. అవన్నీ మంత్రాల్లాగానే పనిచేసినాయి, చేస్తున్నాయి. ఆ నినాదాలతోనే ఇతరులు సైతం (ఆ పార్టీ వారు) తాత్పర్యాపల్యాన్ని, లభిని పొందుతున్నారు. ఏ పార్టీనీ, ఏ మతాన్నీ అంగీకరించనివారు సైతం కొన్ని శబ్దాలను - నినాదాలను - జపిస్తూనే ఉన్నారు. “మూఠ నమ్మకాలు పోవాలి”, “హేతువాదం పృథ్వి చెందాలి” అంటూ:

ఈ విధంగా ప్రాచీన మంత్రద్రష్టలు, ప్రజలమంత్రం, తారక మంత్రం, పంచాక్షరి, అష్టాక్షరి మొదలైన అనేక మంత్రాలను జపించి ఆయా దేవతల్ని ప్రసన్నులను చేసి, సిద్ధులు పొందినట్లు తెలుస్తుంది. అటువంటివారు ఈనాడు కూడా ఉన్నట్లు మనం వింటున్నాం. చూస్తున్నాం. అట్లాగే కోర్టులో సాక్షులు చేసే ప్రతిజ్ఞ, మంత్రాలు చేసే ప్రమాణం మొదలైనవాటి అన్నింటికి నిర్దిష్టమైన శబ్ద రచన ఉంది. ఆవిధంగా చేసినప్పుడే ఆ ప్రతిజ్ఞ చెల్లుతుంది. దానిలో ఒక విధమైన శక్తి ఉంటుంది. ఎవరి యిష్టం వచ్చినట్లు వారు చెప్పినా, అతిగా వాగినా, తక్కువ చెప్పినా ఆ శక్తి ఉండదు అని మనం భావిస్తున్నాం గదా:

వివాహాలు చాలా భాగం సమంత్రకంగానే జరుగుతున్నాయి. మనలో అంత స్నేహితమై ఉన్న ధార్మిక విశ్వాసమే దీనికి కారణం. విశ్వాసం చల్లనే మంత్రాలకు శక్తి వస్తుంది. ఇటువంటి, వివాహ మంత్రాలు ఋగ్వేదం పరబ మండలంలోని వివాహసూక్తంలో ఉన్నట్లు లోగడ చెప్పుకొన్నాం. ఆ ఋగ్వేదంలోని మంత్రాలే, ఆ సూక్తమే అథర్వవేదంలోని 14-వ. కాండలోని రెండు అనువాకాలుగా ఉన్న రెండు సూక్తాలలో మొత్తం 139 ఋక్కులలో విపులీకరింపబడ్డది. అంటే వివాహ సంస్కార విధులు ఋగ్వేద కాలంలోకంటే, అథర్వవేద కాలానికి విపులంగా పెంపొందినట్లు తెలుస్తోంది. ఈ రెండు వేదాలలోనూ కూడా సూర్యాసోముల వివాహాన్ని రూపకంగా వర్ణించటం బరిగింది. వేదాలలోని వర్ణనలన్నీ ఆనాటి ప్రజల జీవన విధానాన్ని ఆధారంగా గ్రహించినవే అవటంవల్ల ఈ సూక్తాలవల్ల ఆనాటి ప్రజల వైదాహికాచారాలు తెలుస్తున్నాయి. కొంచెం యింపుమింపుగా ఆనాటి ఆచార

వ్యవహారాలు, బియ్యం, ఆనాటి మంత్రాలు ఈనాటికీ అవిచ్ఛిన్నంగా కొనసాగుతూ రావటం (బదుల సంవత్సరాలపాటు) నిజంగా ఎవరికైనా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించే విషయమే!

వివాహాలు దేదాలంలో ఎక్కువ అడంబరాలూ, అర్పాటాలూ ఏమీ లేకుండా చాలా సైకిగా జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. రాసు రాసు దేశకాలాదుర్చుబట్టి, నాగరకతను బట్టి కొన్ని మార్పులు చేర్పులు సంభవించి ఉంటాయి. వివాహాచారానికి సంబంధించి పరివారానికి సంతోషాన్ని కలిగించే విషయం కాబట్టి ఆ సంఘ సభ్యులకు, పరివారంలోని దారందరి దినోదం కోసం, సంతోషం కోసం, మేకతాళాలు, బియ్యం - దినోదాలు తప్పనిసరి; గృహాలంకరణాదులు సరేసరి; ఇవన్నీ జాలియొక్క సౌందర్య భావనను, సంస్కృతిని తెలియజేస్తాయి. పెండ్లికొమార్తె విషయంలో ఆమె బంధువర్గానికి కొన్ని బాధ్యత ఉంటాయి. వారు ఆయా కార్యకలాపాల్లో పాలు పంచుకోవాలి ఉంటుంది. అట్లాగే వరుని పక్షం వారికి కూడా కొన్ని బాధ్యతలు, గౌరవం పొందే హక్కులు ఉంటాయి. కొన్ని విధులు కేవలం వధూవరులకు సంబంధించినవిగా మాత్రమే ఉంటాయి — పాణిగ్రహణం, గ్రంధిబంధనం, హృదయస్పర్శ లాంటివి. కొన్ని విధులు ఉభయ పక్షాలవారి ఆనందం కోసం అవి ఉంటాయి — తలంబ్రాలు; హాలదండల మార్పు, బంతులాటలు, ధోజన సమయంలోని వినోదాలు మొదలై నవి. కొన్ని విధులు వధూవరులకు సంతాన ప్రాప్తిని కాంక్షించేవి. కొన్ని విధులు పితృదేశతలను తృప్తిపరచేవి, కొన్ని గ్రహదోషాదులను నివారించేవి, కొన్ని విధులు కష్టాలను తొలగించటం కోసం చేసేవి. ఇట్లా అనేక రకాలుగా ఉంటాయి. ఇవికాక ఆశీర్వాదాలు, దేవతా పూజలు, యాజ్ఞిక క్రియలు, ప్రార్థనలు, వ్రతాలు, పండిత సత్కారాలు ఇట్లా అనేక విధులు ఉంటాయి. ఇవన్నీ మొత్తం మీద ఆ నూతన దంపటుం దాంపత్యం చక్కగా సుఖసంతోషాలతో సాగాలనే!

అధర్వణ దేదంలోని వివాహ మంత్రాలతో నిండియున్న 14-వ. కాండలోని రెండు అనుచాలలోను సూర్యాపంద్రుల వివాహాక్రమం ఒక రూపంగా, చక్కటి కల్పనగా, వర్ణించబడి ఉంది. ఇది ఎంత కాలపాటికైనా వర్ణన అయినా, దేదముఖ్య-వైదిక కవులు సాఫ్టిమైనంతవరకు యథార్థ సంఘటింపనాన్నె పెట్టించినవారై నందున, వేదముక్కులను బట్టి ఆనాటి సాంఘికాచారాదులను గ్రహించినట్లే ఈ వివాహ విధులను పైతం మనం గ్రహించాలి. సూర్యుని పుత్రిక సూర్యా, సోమము అంటే కొందరు చంద్రుడన్నారు. మరి కొందరు స. + ఉమ అనే అర్థంలో శివుడు అన్నారు.

దేవతలందఱా ఈ వివాహంలో పాల్గొన్నారు. అధర్వణ చేదంలోని వివాహ సంస్కార క్రమం ఇట్లా ఉంది (14-1-1 నుండి 61 వరకు)

వధువు అందమైన వస్త్రాలను, ఉత్తరీయాన్ని ధరించి, కండ్లకు కాటక పెట్టుకొని, ఆర్థశిరోవేష్టనం దాల్చి తన సఖులు వెంటరాగా, ఆచ్ఛాదితమై ఉన్న రథంలో కూర్చుండి భర్తయింటికి ప్రయాణమౌతుంది. కట్న కానుకల రూపంలో ఆమె కీయబడిన ఆమె తాలూకు సంపద అంతా ఆమె వెంట వుంటుంది. పుట్టినింటి నుండి బయలుదేరేటప్పుడు ఈ ఛావాయికల మంత్రాలు వదువబడతాయి — భర్తలను దయగలిగిన సుహృద్భావంతో అర్చి అర్చముని (సూర్యుడు లేదా పితరులలో ప్రభువుడు) కీకోసం ప్రార్థిస్తున్నాను. నేను ఈ వధువుకు ఇచ్చితినుండి — ఈ యింటిని వివరించే స్వాతంత్ర్యాన్ని యిస్తున్నాను. కొమ్మునుండి వండును చేరు చేసినట్లుగా పితృగృహంనుండి నిన్ను చేరుచేస్తున్నాను; అంటే తప్ప పతి గృహం నుండి చేరుచేయటం లేదు సుమా! నేను ఈమెను భర్తయొక్క ఇంటిలో ప్రేమ అనే ముఖమైన బంధనంతో బంధిస్తాను. మహిళాత్వమైన ఇంద్రుడు ఈమెకు ఐశ్వర్యాన్ని యిచ్చి, పుత్రులమధ్య నంతోషంతో ఉండేటట్లు చేయుగాక! సవిత్రు దేవుడు (సూర్యుడు, తండ్రి) ఏ పురుషపాశంతో బంధించి ఉంచాడో ఆ పరుష పాశంనుండి (ప్రేమపాశంనుండి) ఈమెను ముక్తురాలిని చేస్తున్నాను. ఓ సుదతీ! సత్యస్వర్గంలో, సద్గుణ ప్రపంచంలో నీవు భర్తతోపాటు సుఖంగా ఉండు! భగవంతుడు (సూర్యుడు, శివుడు) నీ పాణిగ్రహణంలో నీకు మార్గాన్ని చూపుగాక! గృహానికి సామ్రాజ్యిని అపటానికై నీ భర్త యింటికి బయలుదేరు. నీవారితో, పరిజనులతో స్త్రీకి తగినట్లుగా మురుంగా మాట్లాడు." అని.

పెండ్లినాడు మంత్రపూతమైన జలంతో వధువును స్నానం చేయిస్తారు. శిరో భూషణం ధరింపజేస్తారు (పాపటిబిళ్ళ). వేదమంత్రాలతో క్రాంతవస్త్రాలను ధరింప జేస్తారు. తల్లి పుత్రికా వియోగంతో కంట నీరుపెడుతుంది. తరువాత వివాహ కర్మకాండ ప్రారంభమౌతుంది —

చాదేవియొక్క అంతానికి (ఒడికి) ప్రాతినిధ్యాన్ని వహిస్తున్నట్లుగా వధు వును ఒక రాతిపై నిలబెడతారు (అశ్మారోహణం). పరుడు సముచితమైన మంత్రాలను పఠిస్తూ ఆమెపాణిని పట్టుకొని, ఆమెను పోషిస్తానని వాగ్దానం చేస్తాడు. తరు వాత పరుడు వధువుకు వస్త్రాలను, ఆభరణాలను కానుకగా యిస్తాడు. వధువు, వాటిని ధరిస్తుంది. పరుడు ఆ విధంగా అలంకృతయైన వధువును చూచి ఆనందిస్తాడు.

పిమ్మట ధూతప్రేతాదుల్ని, దుష్టశక్తుల్ని నిరాకరించటం కోసం కొన్ని ప్రార్థనలు చేస్తారు. కుడాన్ని రాంకీస్తూ వివాహయాత్ర (ఊరేగింపు) ఆరంభమౌతుంది. ఈ యాత్రలో కొన్ని మంత్రాలను చదువుతారు. వాటి భావం యిట్లా ఉంటుంది — “ఈ వధువును, ఇంతకు భార్యం సోముడు. తరువాత గంభిర్వుడు. పిమ్మట అగ్ని పతిగా ఉన్నారు. అంటే (పాతి రక్షతీతి పతిః) రక్షకులుగా ఉన్నారు. ఆమెను వరు సగా ఆ ముప్పూరూ రక్షించి ఈ పరునికి ఇప్పుడు ఇచ్చారన్నమాట. తరువాత ఊరేగింపు పరుని యింటికి వస్తుంది. (అభర్షదేదం - 14.2-1 సుండి 71 చరకు సారాంశం).

పరుని యింటినుండి ధూతప్రేతాదుల్ని తోలివేసి ముందుగానే శుభ్రంచేసి ఉంటారు. అత్తవారింట్లో ప్రవేశించిన తరువాత వధువు తనకు రాసుకగా మచ్చిన ఉత్తరీయాన్ని ఛరించి భర్తతోపాటు గృహ్యోగ్ని కెదురుగా చూర్చుంటుంది. ఆక్కడ వ్యవభు చర్యంమీద పరచిన చర్పలమీద చూర్చుండి భర్తతోపాటు అగ్నిని వ్రాజిస్తుంది.

తరువాత వధువును ఈ విధంగా ఆశీర్వదిస్తారు — “ఈ తల్లిఒడిలో అనేక రూపాలు కలిగిన శిశువును పుట్టదురుగాః కుభలక్షణాలతో * చూడిన ఈమె. ఈ అగ్నియెదుట చూర్చుండి భర్తతోపాటు దేవతలను ఆరాధించుచుండు గాక! కుభలక్షణయుక్తమై ఇంటిని పెంపొందించి, పోషించే ఈమె తన భర్తకోసం కుభవార్యాలు చేయుగాక అత్తకు, మామకు, భర్తకు, ఇంటిలోనున్న వారందరికి సంతోషాన్ని కలిగించుగాక! ఈమె కుభలక్షణ సంపన్న. మీరంతా రండి, ఈ సుమంగళిని చూడండి. ఐశ్వర్యాన్ని యివ్వండి. ఇక్కడ ఉన్నట్టి, కుభ్రకేశాలు కలిగినట్టి ముత్తైదువలైన పృథ్వీత్రీలు, యువతులు. పనోపృథ్వులు అంతా ఈమెను గౌరవిస్తున్నారు గదా! అయితే, ఇక మీరంతా మీ మీ ఇండ్లకు వెళ్ళండి” అని. (వివాహానికి సంఘానుమతి లభించిందన్నమాట)

అంతా వెళ్ళిపోయిన పిమ్మట భార్యుని ర్తల సమాగమం ఆరంభమౌతుంది. రాత్రికి వధువును పడకగదిలోనికి తీసికొని వెడతారు. పెంపూరులు ఒకరి నేత్రాలను ఒకరు అభిషిక్తం చేస్తారు. వధువు పరునికి మనుజాత మస్తాన్ని — మంత్రపూత మైన మస్తాన్ని — ఛరింపజేస్తుంది. ఇరువురు ఏకశయ్యాగతులౌతారు. పిమ్మట పరుడు, త్రీవి బాల్యంనుండి ఆవహించి ఉన్నట్టి విశ్వావసువు అనే గంభిర్వుని తోలగి పొమ్మని మంత్రాలతో ఆర్చిస్తాడు. తరువాత సత్సంతానాన్ని మచ్చే మంత్రాలను

చదివి సంగమిస్తారు. తనకు వీరులైన పుత్రుల్ని యివ్వవలసినదిగాను. పదిమంది పుత్రుల్ని ప్రసాదించవలసినదిగానూ, అగ్నిని ప్రార్థిస్తారు. పిమ్మట రాము ధరించిన వైవాహిక వస్త్రాలను పురోహితునికి యిచ్చిస్తారు — దుష్టగ్రహబాధలన్నీ వాటి తోనే పోచాయని నవచంద్రుల్ని పెద్దలు మంత్రాలతో ఆశీర్వదిస్తారు. చదుడు, భార్యకు ఈ దిగువ అర్థాన్నియిచ్చే మంత్రాలతో స్వాగతమిస్తాడు — “నేను పురుషుణ్ణి, నీవు త్రివి. నేను ఆకాశాన్ని, నీవు భూమివి. నేను సామాన్ని, నీవు ఋక్కువు. ఈ విధంగా చనం కలిసి, ఉండాం. ఇక మనం మన పిల్లలకు తల్లిదండ్రులం కాదాలి” అని.

అంతవరకు చనం ఋగ్వేద అధర్వవేద శాలీనమైన వివాహానికి సంబంధించిన ఆచారాల్ని తెలుసుకొన్నాం. దీనినిబట్టి వైవాహిక కర్మకాండల్లో క్రమేపి మార్పు వచ్చినట్లు గోచరిస్తుంది. ఋగ్వేదంలోని వివాహసూక్తాన్నే అధర్వవేదంలో గ్రహించారు. కాని, ఋగ్వేదంలోని చిన్న సూక్తాన్ని అధర్వవేదంలో 64, 75 మంత్రాల గల రెండు సూక్తాలగా విపులీకరించినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంతవరకు చెప్పినదాన్నిబట్టి చనం గ్రహించాల్సిన విషయాలు (1) కన్యయొక్క వివాహం కన్య యింటనే జరగటం, (2) తండ్రియే కన్యాదానం చేయటం, (3) ఆడపెండ్లి వారి యింటి నుండి పెండ్లికొమార్తెను తీసికొని వరుని యింటికి వెళ్ళటం (4) పదిమంది పుత్రుల్ని యిమ్మన్న ప్రార్థన ఋగ్వేదంలో ఉంది. అధర్వవేదంలో ఆ ప్రార్థనలేదు (5) పసుపు యువతి అయివున్నది; పసిపిల్ల కాదు.

సూత్రరచనా కాలంలోని విధులు:

గృహ్య సూత్రాల్లో జాతకర్మ మొదలు గర్భాదాన పర్యంతం జరిగే 18 సంస్కారాలకు సంబంధించిన విధులు చెప్పబడ్డాయి. కర్మలనేవి క్రతులిక్షణము కలవి, ఆచార లక్షణము కలవి అని రెండు విధాలుగా ఉన్నాయి. యజ్ఞయాగాదులన్నీ ప్రత్యక్షంగా చేదాలవల్ల తెలుసుకోబడుతున్నాయి. వివాహం మొదలైన కర్మలన్నీ ఆచారంవల్ల తెలియబడుతున్నాయి. ఈ గృహ్యసూత్రాలనే స్మార్తసూత్రాలని కూడా అంటారు.

ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో బౌధాయన, ఆపస్తంబ, సత్యాషాఠ, ద్రాహ్యయజు, అగస్త్య, శాండిల్య, ఆశ్వలాయన, శాంభవ, రాత్యాయన గృహ్యసూత్రాలనే ఈ తొమ్మిదీ మిక్కిలి ప్రాచీనమైనవి. వైఖానస, శానకీయ, భరద్వాజ, అగ్నివైశ్య.

జైమినీయ, దాహుల, మాధుందిన, రాందిన్య, కొడితకములనే తొమ్మిది గృహ్య సూత్రాలూ తరువాతవని అంటారు.

ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో ఆశ్వలాయన, కొడితక (శాంఖాయన) రాంభవ గృహ్యసూత్రాలు ఋగ్వేదానికి సంబంధించినవి — ఋష్యాభీయాలు.

గోఖిల, ఖాదిర గృహ్యసూత్రాలు సామశాఖకు చెందినవి. ఇక కృష్ణయజు శాఖీయమైన గృహ్యసూత్రాల్లో ఆపస్తంబ, బౌధాయన గృహ్యసూత్రాలు తైత్తిరీయ శాఖకు చెందినవి. హిరణ్యకేళి, మానవ గృహ్యసూత్రాలు మైత్రాయణీయ శాఖకు చెందినవి.

కుక్క యజుర్వేదశాఖకు చెందిన వాటిల్లో పారస్కర గృహ్యసూత్రాలు ప్రసిద్ధమైనవి. కొలిక గృహ్యసూత్రం అధర్వశాఖకు చెందినది కాబట్టి, ఆయావేదశాఖల ననుసరించేవారు, ఆ వేదశాఖల ఆధారంగా వచ్చిన గృహ్యసూత్రాలనే ప్రామాణికంగా గ్రహిస్తూ ఆచరిస్తున్నారు. ఆయా వేదశాఖలతోబాటు, ప్రాంతీయ భేదాలు కూడా ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో రావవస్తాయి. మన దక్షిణదేశంలో, ఋఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో అన్ని చర్ణాలలోనూ ఆపస్తంబ గృహ్యసూత్రాలే ప్రామాణికంగా పరిగణింపబడుతున్నాయి; అనుసరింపబడుతున్నాయి. బౌధాయన సూత్రాలు చూచాకొందరున్నారు. ఉత్తరదేశంలో పారస్కర, బౌధాయన గృహ్యసూత్రాలను అధికంగా అనుసరిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది. ఏ సూత్రాలను అనుసరించినా, ప్రధానమైన వైవాహిక విధులన్నింటిలోను పాటించబడ్డాయి. వరుసక్రమంలో మార్పులు ఉంటే ఉండవచ్చు. వేదకాలంలోలేని కొన్ని క్రొత్త వైవాహిక విధులు వీటిల్లో చోటు చేసుకున్నాయి. ఉదా॥ వేదకాలంలో లేని మధువర్కం, లాజహోమం, ఆశ్మా తోహాణం, హృదయస్పర్క, సప్తపది, ధ్రువదర్శనం, అరుంధతీ దర్శనం లాంటివి.

ఇందుకు కారణం ఏమంటే, వైదికకాలం తరువాత పురోహితులు ఆయా ప్రాంతాల్లో, స్థానికంగా ఉండే కొన్ని ఆచారాల్ని వివాహ కర్మకాండలో చేర్చాలని అనుకొని ఉంటారు. ఆ ప్రాంతీయ ఆచారాల్ని, పెద్దలు చెప్పిన వాటిని, ఆ విధుల్లో చేర్చటం అత్యాంతావశ్యకం అయిఉంటుంది. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే, ఈనాడు మనం వధూవరులచేత ఒకరికొకరికి పూలదండలు వేయిస్తున్నాం. ఇది

వైదిక విధివాకపోయినా, రాక్షసాచారమే అయినా అందరూ చేస్తున్న ఆచారం అయినందున కొంతవారానికి ఇది ఒక విధిగా ఉన్నది. పురోహితుడు ఈ దండలు వ్రాయించకపోతే పెండ్లికి వచ్చినవారు ఊరుకోరు. ఈ విధంగా స్థానికమైన ఆచారాలు, చేతుకలు, ఈ విభుల్లో చోటు చేసుకున్నాయి. అంటే, వైదిక మంత్రాలు, లౌకిక తంత్రాలూ రెండూ కలిసినాయి. స్థానికమైన చేతుకలకు, తంత్రాలకు ఉదాహరణలుగా మనం చూపారులు తలుపువద్ద పేర్లుచెప్పటం, ఒక కంచంలో భోజనం చేయటం, మేజువాడేలు, దందాడింపులు లాంటివి. ఇటువంటివన్నీ చేరటంవల్ల వివాహ కర్మకాండ పెరిగిపోయింది. అపస్తంబ, ఆశ్వలాయనాది సూత్రకారులంతా కూడా వివాహ సంస్కారంలో గ్రామీణ ఆచార వ్యవహారాలను, ఆయా కులాల ప్రాచీన పరంపరాగతమైన దుర్భాదలను, తప్పకుండా పాటించాలని నొక్కిచెప్పారు. ఆయా కులాలకు సంబంధించిన వృద్ధ శ్రీలను సంప్రదించి చేయమని కూడా చెప్పారు.

“త్రమ ఉక్తః స చ దేశాచార విశేనాను కర్తవ్యః”
 (ప్రయోగరత్నం, నారాయణభట్ట కృతం)

“జనపద ఛర్మాన్ గ్రామధర్మాశ్చ వివాహే ప్రతీయాన్”
 (నిర్ణయసింఘ్ పూర్వభాగం - కమలాకరభట్ట)

“సకల గ్రంథాననాదృత్యాచారాను సరణమేవేచ్ఛా పరితోషార్థం యథా
 చారమపి ప్రయోగో లిఖ్యతే”
 (సంస్కార కౌస్తుభం — అనంతదేవకృతం)

“గ్రామపవనం చ కుర్యుః” (పాపస్కర గృహ్యసూత్రాలు 1-8-11)

“జనపద ఛర్మాః గ్రామధర్మాశ్చ వివాహే ప్రతీయాత్”
 (ఆశ్వ. గృ.సూ. 1-5-1)

“అపృతాశ్చా శ్రీశ్లోః ప్రతీయేరన్” (అవ. గృ.సూ. 2-15)

“గ్రామశబ్దేన స్వకలం వృద్ధాః శ్రీయోఽభిధీయన్తే తాఃచి పూర్వషరుషై
 రనుష్ఠీయ మానం సదాచారం స్మరన్తి.”
 (పాప.గృ. సూత్రాలకు గదాధర డీక)

ఈ విధంగా గ్రామ ధర్మానికి, వృద్ధ వచనానికి, దేశాచారానికి ప్రాధాన్యత వచ్చిందనే విషయం మనం ముఖ్యంగా గమనించాలి. ఈనాడు సైరం ఈ మూడింటికి ఉన్న ప్రాధాన్యతను మనం అంగీకరించి తీరాల్సిందే! ఆ విధంగా సంస్కరించుకోవాల్సిందే! పురోహితులు సైతం కాలాన్నిబట్టి ఒచ్చిన మార్పుల్ని గుర్తించి, అనేక లౌకిక క్రియల్ని సైతం అంగీకరించి చేదోక్త విభులతోపాటు వాటికి చూచా స్థానాన్ని కల్పించారు, కల్పిస్తున్నారు. ఇటువంటి ప్రాంతీయము, పరంపరాగతము అయిన క్రియలే చేదోక్త విభులకంటె అధిచ ప్రాధాన్యత వహిస్తున్నాయని అన్నా, తప్పలేదు. వీటికి — ఈ లాంఛనాలకు, ఆచారాలకు ప్రచు స్మృతి ప్రమాణాలంటూ ఏవీ ఉండవు. కాబట్టి తమ కొమార్తె వివాహానికి రమ ఆచారంలోలేని లాంఛనాలు వగైరాలు. తమ కుమారుని వివాహంలో తప్పనిసరిగా పాటించాల్సిన విధులొకాయి. ఈ స్థానికాచారాలు, లాంఛనాలు వగైరాలలో ప్రజల విశ్వాసాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. అయితే, ప్రచానమైన చేదోక్త విభులు మాత్రం అవిచ్చిన్నంగా, చేదకాలంనుంచీ వస్తూనే ఉన్నాయి. మార్పులు చేర్పులు దేశకాలాన్నిబట్టి జరుగుతున్నాయి. పూర్వం, ద్వితీయాల్లో అయిదు లోజాలపాటు జరిగే ఈ వివాహ కార్యకలాపం అందా క్రిమంగా, మూడులోజుల్లోకి దిగి, ఆ పిమ్మట మూడు పూటల్లోకి తగ్గి, ప్రస్తుతం ఒక్క పూటతో పూర్తి అయి పోవాలనే వద్దతిలో ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. పెండ్లిచారి మర్యాదలు వగైరాలు భరించ లేక తిరుపతిలాంటి పుణ్యక్షేత్రాల్లో కొద్ది గంటల్లో ఈ సంస్కారాల్ని ముగించు కొని రావటం చూచా పరిపాటిగా మారింది. దీనివల్ల బంధువుల లాకిడి; చారికి చేయాల్సిన మర్యాదలు, ఇంటిలోని చాకిరి, ఇతర ఖర్చులు చాలావరకు తగ్గుతాయి. దైవసన్నిధిలో చేశామనే తృప్తీ ఉంటుంది. మర్యాదలు చేయలేదనే నిష్ఠూలాలూ ఉండవు. ఇంతకంటె కాస్త తక్కువస్థాయి కలదైనా, పట్టణాల్లో ఉండే కల్కాబు సుండపాల్లో, కమ్మూనిటీ హాళ్ళలో, సత్రాల్లో చేయటం. దీనివల్ల చూచా పైన చెప్పిన సౌకర్యాలు కొంతవరకు ఉంటాయి. ఎత్తుడు సంసారం అనే సాను ధూతితో చాలావరకు సద్దుకుపోతారు. ఇదే పోను పోను, కులాచారంగా, దేశాచారంగా, గ్రామాచారంగా మారినా మారవచ్చు. పుణ్యక్షేత్రంలో అమంశ్రక మైనా పాపం రాదు అనే భావం బలపడవచ్చు. అంటే సంఘమే తన ఆను చూలాన్నిబట్టి, ఆచారవ్యవహారాలను మార్చుకుంటుంది అనేందుకు ఇవి నిదర్శనం కాదా?

ముఖ్యమైన రెండు మూడు గృహ్యసూత్రాల ననుసరించి చెప్పబడిన వైవాహిక విధుల్ని గమనిస్తే హిందూ వైవాహిక విధుల్లోని ఏకత్వం మనకు గోచరిస్తుంది.

బౌధాయన గృహ్యసూత్రాలు:

పారస్కర గృహ్యసూత్రాలు:

వరప్రేక్షణం
 నాందీముఖం, బ్రాహ్మణభోజనం
 వివాహహోమం
 వరుడు వధువు ఇంటికి వెళ్ళటం
 సమీక్షణం
 పాణిగ్రహణం
 నస్తవది
 ఆర్ఘ్యం, మధుపర్కం
 అలంకరణం
 ఆదితి, అనుమతి, సరస్వతి,
 సవిత ప్రజాపతిహోమాలు
 హృదయ స్పర్శ
 కర్ణేజపం
 పాణిగ్రహణం
 అగ్నిప్రదక్షిణ
 అశ్మారోహణం
 పునః అగ్నిప్రదక్షిణ
 ప్రణాపత్య హోమం
 ఉద్వాహం, వీడ్కోలు
 గృహప్రవేశం
 వృషభచర్మంమీద చూర్చుండుట
 ఘ్రువ, అరుంధతీ దర్శనం
 త్రిరాత్ర వ్రతం
 చతుర్థీకర్మ
 ఉపసంవేశనం

ఆర్ఘ్యం, మధుపర్కం
 వస్త్రవరిధానం
 సమంజనం
 సమీక్షణం
 అగ్నిప్రదక్షిణ
 వివాహహోమం
 లాజహోమం
 పాణిగ్రహణం
 అశ్మారోహణం
 స్త్రీ యశోగానం
 అగ్నిప్రదక్షిణ
 కేష లాజహోమం
 నస్తవది
 సూర్యదర్శనం
 హృదయస్పర్శ
 వృషభచర్మంమీద చూర్చుండుట
 గ్రామవచనం
 ధ్రువదర్శనం
 త్రిరాత్రవ్రతం
 ఆపనధ్యహోమం
 ఉద్వాహనం
 చతుర్థీకర్మ
 స్థాలీపాకప్రేక్షణం
 గర్భాధానం

ఆవస్తంబ గృహ్యసూత్రాలు:

వరపూజ	సప్తపది
విష్ణేశ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచనం	అశ్మారోహణం
రక్షబంధనం	(సన్నికల్లవై నెహ్యుతీ)
యజ్ఞోపవీతధారణం	లాజహోమం
కన్యావరణం	ప్రచేశహోమం
మధుపర్కం	ఉష్ణపచర్మంమీద చూర్చించుట
మహాసంకల్పం	అరుంధత దర్శనం
కన్యాదానం	ఆగ్నేయస్థాలీపాకం
చూర్ణిత	గంభర్వ స్థాపనం
సమీక్షణం	త్రీరాత్ర వ్రతం
ముహూర్తం	నాందీ సమారాధనం
పథూపరుల సంకల్పం	సచన్యం
కన్యతలపై కాడినుంచి సువర్ణ	శేషహోమం
జలంతో అభిమంతించటం	సమంజనం, సమీక్షణం
మంగళసూత్రధారణ	సమాచేశనం
తలంబ్రాలు	కంకణమోచనం
బ్రహ్మగ్రంధి	నాకబలి
ప్రదానహోమం	అప్పగింతలు

ఈ పట్టికలపల్ల మనకు దిగువ విషయాలు తెలుస్తున్నాయి.

1. గృహ్యసూత్ర రచనా కాలానికి అమలులోనున్న విధులను సూత్రకారులంతా గ్రహించి క్రమబద్ధం చేశారు.
2. ఏవైనా భేదాలనేవి కనిపిస్తే, అవి ఆయా వేదశాఖలను అనుసరించేవారు ఏర్పరచుకొన్నవే:
3. ఈ విధంగా ప్రతి వేదశాఖకు తనవైన కొన్ని గృహ్యసూత్రాలు ఉన్నాయి.
4. అన్నింటిలోను వేదాలలోని ఋక్కులు గ్రహింపబడ్డాయి; ఆశ్రమా వైవాహికా చారాలనూ గ్రహించారు.

6. క్రమేణా దైవాహిక విధులు, కిర్మకాండ పెరిగి అనేక మార్పులు, చేర్పులు జరిగాయి. ఉ॥ మఘపర్కం, లాజహోమం, అశ్మారోహణం, హృదయ స్పర్శ, ఆరుంధతీ దర్శనం లాంటివి.
7. సూత్రరచనా కాలానికి తరువాతి కాలంలో ఇంకా ఎక్కువ విధులు వచ్చి చేరాయి. పూర్వవిధుల్లో మార్పులూ జరిగాయి. వృద్ధ వచనానికి, గ్రామ వచనానికి, దేశాచారాలకు స్థానం కల్పింపబడ్డది.
8. ప్రస్తుత కాలంలో ఇంకా అనేకమైన ఆచారాలు, విధులు. వివాహ కర్మ కాండలో చోటు చేసుకొంటున్నాయి. కొన్ని ప్రాచీన విధులు యిప్పటికీ పోతున్నాయి.
9. ప్రముఖమైన విధులు అన్ని ప్రాంతాల్లోను, అన్ని గృహ్యసూత్రాల్లోను, అన్ని ప్రయోగ పద్ధతుల్లోను కనిపిస్తున్నందున మన భారతీయ ధార్మిక సామాజిక ఖావాల పేదకాలం నుండి అవిచ్ఛిన్నంగా సాగివస్తున్నాయనే విషయం స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది.
10. అర్యసమాజం వారు ఆనుసరించే, శ్రీమద్దయానంద సరస్వతి ప్రణీతమైన “సంస్కార విధి” అనే గ్రంథంలోని వివాహ పద్ధతిలో ఋగ్వేద మంత్రాలతోపాటు, పాఠస్కరగృహ్య సూత్రాలను కూడా గ్రహించారు. ఈవిధంగా ప్రధానాంశాలు అన్ని పద్ధతుల్లోనూ కనిపిస్తున్నాయి.

ఇప్పుడు మన దక్షిణదేశంలో, ముఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో ఆచరింపబడుతున్న గృహ్యసూత్ర ప్రయోగపద్ధతి ఆపస్తంబ పద్ధతి. ఈ పద్ధతి ప్రకారం జరిగే వివాహ విధులు ఏవిధంగా ఉంటాయో స్థూలంగా తెలుసుకుందాం.

ప్రధానం:

నిశ్చయతాంబూలం — వాగ్దానం — అని చూచా చ్యవహరిస్తారు. కొంత మంది లగ్నపత్రికలు యిచ్చిపుచ్చుకోవటం, తాంబూలాల పుచ్చుకోవటం అని చూచా అంటారు. వధూవరులు ఒకరి కొకరు నచ్చటం, కట్నకానుకలు నచ్చటం అయిన ఎప్పుట, వధూవరుల తల్లిదండ్రులు ఒక మంచిరోజున వివాహ నిశ్చయానికి సాక్ష్యంగా పెద్దలు, పురోహితుల సమక్షంలో ముహూర్త నిర్ణయించేసి, లగ్న పత్రికలను తాంబూలాలను వరస్పరం యిచ్చి పుచ్చుకొంటారు. ఆహూతులకు, పెద్దలకు

రాంబాలాలయిస్తారు. వరునికి రిట్నంగా నిచ్చయం చేసుకొన్న ధాన్యంలో కొంత భాగం అద్దాస్తుగా యిప్పిటం. వధువుకు మచ్చడిలచిన సగలకొరకు అద్దాస్తుగా కొంత సొమ్ము యిప్పిటం జరుగుతుంది. కొన్ని కులాల్లో వరుని యింటి సభ్యులందరికి వస్త్రాదులు యిప్పిటం ఆచారంగా ఉంది. ఇవి వివాహముల యిండ్లలో ఎక్కడైనా జరుగవచ్చు. ఈ నిశ్చయ తాంబూలాల బుచ్చుకొన్న పిమ్మట ఇరువజెలవారూ మాట తప్పకుండా నిరచి ఉండాలి. కొందెం యించుమించుగా వివాహం జరిగినట్లే పరిగణిస్తారు — వివాహవిధులు మాత్రమే మిగిలి ఉంటాయి. ముగూర్తనాటికి, వరుని వక్షందారు ముచ్చుకన్న గ్రామానికి లేదా వివాహం జరిగే చోటుకు తరలి వస్తారు. ఈ ప్రవాస మనేది మన దక్షిణదేశంలో జరిగినంత కట్టుదిట్టంగా ఉత్తర దేశంలో ఎప్పట్లాగా కనిపించదు.

పరపూజ:

కన్యాదాత రెండు బిందెలతో పానకం, బాదామిచ్చాలు తీసికొని విడివిడి విస్తాడు. వీనినే పానకం కావడి అంటారు. అవిట వరుని, ఆతని శల్లిచంద్రులను పూజించి వారి పానకం యిస్తారు. ఆ బిందెలను వారికే యిచ్చివేస్తారు. పెండ్లి తగాదాలు, మనోమాలిన్యాదులు యిక్కడనుండే ప్రారంభం (హజా బిందెలు ఇత్తడి చనీ, చిన్నచనీ, స్త్రీయిరావనీ 'షేచీయి) కొందరు కలవారు పెండి బిందెలు యిచ్చేటట్లు ముందే ఒప్పుండుం కుదుర్చుకుంటారు.

మంగళస్నానాలు:

మహిళలు మంగళస్నానాలు చేస్తారు. కన్యాదాత కూడా అప్పింగన స్నానం చేస్తాడు. ఇక్కడనుండే వివాహవిధులు యధార్థంగా ఆరంభమౌతాయి. వివిధచేత గౌరీపూజ చేయిస్తారు. వరునిచేత సరస్వతీపూజ చేయిస్తారు.

కన్యావరణలు:

'వరుడు: "మచ్చిం కన్యాం వృణోచ్చిం" అని. తనకోసం కన్యను సరించి వలసినదిగా నిలుగుడు మంచి హృదయం కలవారిని, మిత్రులను ఉభయపక్షెలవారి మేలునుకోరే చెడ్డలను, ప్రాహ్మణులను కన్యవద్దకు పంపుతాడు. వీరికి మార్గవ్యయా నికై దక్షిణగా కొంత ధనం ఇస్తాడు. దారిలో తామర కొలనులు మీకు నుఖాన్ని కలిగించుగాక: అని ప్రార్థించి దారిని వంపుతాడు. ఈ విధంగా యిచ్చే సదక్షిణాకమైన తాంబూలాలనే కన్యావరణలు అంటారు. వారు వివిధయొక్క తండ్రియొద్దకుపోయి,

పరునియొక్క గోత్ర ప్రసారాన్ని పట్టించి చెప్పతారు. పిమ్మట “ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం వృణీమహే” ఇట్టి కులగోత్రాదులు కలిగిన పరునికోసం, ధర్మకార్య నిర్వహణ కోసం, సంతానం కోసం మీ కన్యను వరిస్తున్నాను (వృణీధ్వం తస్మై దాస్యామి) అని మూడుసార్లు వాగ్దానం చేస్తాడు. దీనినే కొన్ని ప్రాంతాలవారు ‘వాగ్దానం’ అని అంటారు. ఇక్కడ ఉభయుల గోత్రప్రసారాన్ని మూడుసార్లు చెప్పతారు. నభాసడి లందరికీ వధూవరుల పూర్తివివరాలు తెలుస్తాయన్న మాట.

మధుపర్కము:

అతిథికి ఆర్ఘ్యపాద్యాదులు, మధుపర్కం (పెరుగు, నెయ్యి, తేనె ఈ మూడింటిని కలిపి) యిస్తారు. పరునిచేత మధుపర్క ప్రాశన చేయించి, నూతన వస్త్రాలు యిస్తారు. క్రమంగా ఈ నూతన వస్త్రాలనే మధుపర్కాల అనటం ఆచారమైంది.

యజ్ఞోపవీతధారణం:

తరువాత “ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం వ్రీయ మువ్షహే” ధర్మకార్యాలకోసం, సంతానంకోసం, సంపదకోసం ఈ స్త్రీని వివాహమాడుతున్నాను అని వరుడు పలికి. వివాహంగాలలో ఒకటైన రెండవ యజ్ఞోపవీతాన్ని వేసుకోవటానికి సంకల్పం చేస్తాడు. మామూలుగా ఈ రెండవ యజ్ఞోపవీతాన్ని, దీనితోపాటు వెండితో తయారు చేసిన యజ్ఞోపవీతాన్ని కూడా, కన్యాదాత, ఆతని భార్య వరునికే వేస్తారు. గార్హస్థ్యంలో చేసే ప్రతి కార్యమూ ఒక యజ్ఞమే! ఈ యజ్ఞాలను దీక్షగా ఆచరించటానికై ఈ ఉపవీతాన్ని — జంఘ్యాన్ని ధరిస్తారు.

మహాసంకల్పం:

కన్యాదానానికి ముందుగా కన్యాదాత ఆచమనంచేసి యీ మహాసంకల్పాన్ని చెప్పాలి. కన్యాదాత బదులు పురోహితుడే చెప్పుతున్నాడు. ఈ మహాసంకల్పం విన సౌంధ్యగా ఉంటుంది. ఈ సృష్టిలోని లోకాలోకాలను గూర్చి, అపతారబ్రురుషులను గూర్చిన ప్రశంస, కాలచక్రంలో గడచిపోయిన యుగాలను గూర్చిన వివరాలు ఎన్నో ఉంటాయి. చివరలో ఫలానా వారం, ఫలానా తిథివాడు తన పదితరాల పితృదేవతలకు శాశ్వత బ్రహ్మలోక సిద్ధికోసం, లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుడైన పరునికి ఈ కన్యను దానంచేస్తున్నానని సంకల్పంచేస్తాడు. పిమ్మట వధువుకు నూతన వస్త్రాలు ఇస్తారు.

కన్యాదానం:

తరువాత, వరుని పూజించి, రాళ్ళు కడిగి ఈ సువర్ణ ఆభరణభూషితయైన కన్యను ధానం చేస్తున్నాను అని యిరువురి గోత్రప్రవరలు చదివి 'నీకు ధర్మార్థ సిద్ధికోసం, సంతానంకోసం కన్యను యిస్తున్నాను' అని కన్యచేతిలో దక్షిణతో కూడిన, చందన తాంబూలాలను ఉంచి ఉడకంపోసి, వరుని దోసిట్లో పోయిస్తాడు. పిమ్మట యథాశక్తి దక్షిణ యిస్తాడు. (ఈ దక్షిణయే కట్నం రూపంబల్ని పమాణానికి భరించలేనట్టి పాపంగా తయారైంది) పిమ్మట కన్యాదాత, వరునితో — 'ధర్మార్థ కామేషు త్వయైషా నాతిచరితద్యా' ధర్మార్థకామాలయందు, పుణ్యార్యాల్లో అదాయ వ్యయాల్లో ఈ లిన్యయొక్క మాటను నీవు అతిక్రమించవద్దు (ఈమె మాటను ఉపేక్షించవద్దు) అని అంటాడు. వరుడు దీనికి నమాధానంగా "నాతి చరామి" అతిక్రమించను, అని మూడుసార్లు ప్రతిజ్ఞ చేస్తాడు. పిమ్మట చూర్ణిక, మంగళాష్టకాలు చదువుతారు.

సుముహూర్తం:

సుముహూర్తంలో వధూపరుల తలమీద నున్న దర్పల ముడిమీద జీలకఱ్ఱ, బెల్లము, ఉసిరిక పప్పు కలిపిన ముద్దను ఉంచుతారు. ఈ సుముహూర్త సమయంలో అడ్డుగానున్న తెరను తొలగిస్తారు. వరుడు కన్యను చూస్తాడు. "ఓ వధుణుడా! ఈమెకు సోదరులను చంపనట్టి (ఎల్లకాలము సభ్రాతృకంగా ఉండుటకు లక్షిని ఇమ్ము; ఓ ఇంద్రుడా! నీవు ఈమెకు పుత్రులను చంపనట్టి (ఎల్లకాలము సపుత్రకంగా ఉండేటట్లు) లక్షిని ఇమ్ము; ఓ నవితా! ఈమెకు నమస్త లక్ష్మలను ఇమ్ము;" అని వరుడు జపిస్తాడు. పిమ్మట వధూపరులు ఆయువు, ఎర్చస్సు, యశస్సు, బలము ఆభిషేచిస్తారు. వారిని తలంపుతో, కర్మలు చేద్దామని, మంచి సంతానాన్ని పొందాలని చేస్తారు.

స్వర్ణ జలాభి మంత్రణం:

బండికాడియంచలి రంభంలో బంగారమునుండి కన్యతలపై నుంచిన దర్పలతో చేసిన చుట్టనుంచి, ఆ రాతిరంభంగుండా నీరుపోసి ఆ నీటితో వధువును ఆశీషేకిస్తారు. ఈ జలం పవిత్రమైనవి, పాపాన్ని పోగొట్టేవి. దంపతులకు సుఖకరమైనవి, కల్యాణకారకములని ఆర్థంపచ్చే మంత్రాలు చదువుతారు.

ఈ సందర్భంలో చెప్పుకొనే ఒక కథ — ఆపాల అనే ప్రీతి కుమ్మరోగం ఉంది. ఆమె ఇంద్రుని పూజిస్తూ ఉండేది. ఒకరోజున ఆమె స్నానానికి వెళ్ళి,

సదిలోపల కొట్టుకొనిపోతూ, సోమలత ఆ ప్రవాహంలో కొట్టుకొని రావడం చూచి. ఆ లతను కొరికి ఆ సోమరసాన్ని ఇంద్రునికి అర్పించింది. అది త్రాగిన ఇంద్రుడు తన రథము కాడియొక్క రంధ్రములనుండి నీటిని వెడలించి వాటితో ఆమెను అభిమంత్రించి సూర్యతేజస్సు కలవానినిగా చేశాడు. అట్లాగే. ఇంద్రుడు ఈ పడుపును చర్చస్సు కలవానినిగా చేయమని ఒరుడు ప్రార్థిస్తాడు.

యోక్త్యబంధనం:

ఒరుడు చర్చలలో పేనిన త్రాటిని పడుపు మొలకు కడతాడు.

పుంగళ సూత్రము:

పిమ్మట ముత్తైదువులు దీపాలు వెలిగించి తెచ్చిన తలంబ్రాల వియ్యంఘ్టుల పుంగళసూత్రాలను ఉంచి హాజించటం. ఆ సూత్రాలను ముత్తైదువుల కింతాలకు అనించి యిప్పిగా ఒరుడు వచ్చి మెడలో ఆ సూత్రాలను కడతాడు — “ఓ సాఖాగృహిణి! నా జీవనానికి చిహ్నమైన ఈ పుంగళసూత్రాన్ని నీ కింతాన కట్టు తున్నాను- నీవు సూరేండ్లు జీవించు” అనే అర్థం వచ్చే శ్లోకం పడుపుతూ మాంగల్యాన్ని కడతాడు. కుంకుమతో అముడిని పూజిస్తాడు. మాంగల్య ధారణం అనేది దేదాలలోగాని. గృహ్యసూత్రాలలోగాని చెప్పలేదు. అట్లాగే తలంబ్రాలు, పాణిగ్రహణాంగమైన రక్షబంధనం అనేవి ఆపస్తంబాచి సూత్రకారులు చెప్పకపోయినా దేశాచారాన్ని అనుసరించి ఈ విధులు జరుగుతున్నాయి. అంతేకాదు, వివాహంలో మాంగల్య ధారణం, తలంబ్రాలు అనేవి ప్రధాన విధులుగా భావించబడుతున్నాయి.

తలబ్రాలు రక్షబంధనం:

తరువాత వధూపరులు. సంతాన పృద్ధిని. పాపవంటల నమృద్ధిని, యజ్ఞసమ్మద్ధిని, ధనసమ్మద్ధిని కోరి ఒకరిపై నొకరు తలంబ్రాలు పోసుకోవటం ఆచారంగా వస్తున్నది. తరువాత పాణిగ్రహణాంగమైన రక్షబంధనం కార్యక్రమం నిర్వహిస్తారు.

ప్రధాన హోమం:

ఇక్కడినుండి వధూపరులు హోమోదీకాలను నిర్వహించడం ఆరంభమౌతుంది. వరుడు పడుపును గృహ్యగ్నికి ఏదురుగా తీసికొని వస్తాడు. ఈ దిగుడు అర్థం వచ్చే ఋగ్వేదపంత్రాలలో చదూహృదయాన్ని ఆధిపంత్రిస్తాడు — “చిన్ను తనంలో నిన్ను ముందుగా పోషించు పత్నీరూపంలో పొందాడు. పిమ్మట గంభ

ద్యుడు, అగ్ని, నిన్ను వత్ని రూపంలో పొందారు. మనుష్యుడైన నేను నాల్గవ వాడను. సోమడు నిన్ను గంధర్వునికి, గంధర్వుడు అగ్నికి, అగ్ని ఐశ్వర్యం కోసం. పుత్రులకోసం నిన్ను నాకు యిచ్చాడు" అని.

సాయముడు. ఈ మంత్రాలను ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించాడు—“రామభోగేచ్ఛ మంఠా అంటిరించని నమయంతో సోమడు. ఆ రామేచ్ఛ అరంభమయ్యే నమయంతో గంధర్వుడు ఆమెను గ్రహించి, వివాహనమయంలో అగ్నికి ఈయగా, అగ్ని ఈ మనుష్యునికి (వరునికి) యిస్తున్నాడు” అని. అంటే, రామభోగేచ్ఛ విరసించిన పిమ్మట, నమస్త శక్తులు హూర్తి వివాహాన్ని పొందిన పిమ్మట ఐశ్వర్యం కోసం, సంతానం కోసం, అగ్ని మానవునికి యిస్తున్నాడు.

స్మృతులు దీనినే మంఠా బాగా స్పష్టం చేశాయి. శ్రీవి ముందుగా సోమ నూర్యాగ్నులు అనుభవించి, పిమ్మట మనుష్యునికి యిస్తున్నారు. అంటే సోమడు కన్యకు వచిత్రతను. గంధర్వుడు వాక్కును, అగ్ని సర్వమేధర్మాన్ని యిస్తున్నారు. కాబట్టి శ్రీలయొక్క వచిత్రతకు ఏమీ లోటు రాదు. ఆ వచిత్రత పిల్లప్పడూ ఉంటుంది.

సోమడు సస్యాధిపతి. మనస్సుకు కూడా అధిపతి. కాబట్టి చంద్రుడే ముందుగా కన్యను ఆవహించి, శారీరక మానసిక సౌందర్యాన్ని యిస్తాడు. గంధర్వుడు సౌందర్యానికి ప్రతీక. కాబట్టి కన్యకు శరీర సౌందర్యాన్ని, లావణ్యాన్ని యిస్తాడు. వాక్కులో మాధుర్యాన్ని యిస్తాడు. అగ్నితత్త్వం అనందాన్ని, రాజున్న ప్రకోపింపజేసి రజస్సు ఉత్పన్నం అవటానికి కారణం అవుతుంది. అప్పుడు శ్రీ హూర్తిగా ప్రజనన సామర్థ్యాన్ని పొందుతుంది. ఆ నమయంతో అగ్ని మానవునికే అర్పిస్తున్నాడు. చేరు చేరు దేవతలు చేరు చేరు గుణాలకు, శారీరక క్రియా సామర్థ్యాలకు కారకులని మన హిందువుల నమ్మకం.

పాణిగ్రహణం:

వరుడు, చదువుయొక్క తిరగచేసి ఉన్న కుడి ఆరచేతిని, తన బోర్లి చివ కుడి ఆరచేతితో ఈ దిగువ అర్థంవచ్చే మంత్రాలను చదువుతూ పట్టుకొంటాడు — “నేను సాఖాగ్యం కోసం నీ పాణిని గ్రహిస్తున్నాను. భర్తనైన నాతోపాటు దీర్ఘాయువును పొందు. భగుడు, విష్ణువు. అర్యమడు, పురస్థి అనే దేవతలు నిన్ను నాకు గార్హ పత్యంకోసం యిచ్చారు. కాబట్టి నీవు నా యింటి యందు శాసనం

చెయ్యి!” అని. ఇట్లా పాణిగ్రహణం చేసేటప్పుడు, స్త్రీసంతానాన్ని కోరితే బొటనవ్రేలు మిసహా మిగతా వ్రేళ్ళను పట్టుకోవాలి. పురుషసంతానం కోరితే, బొటనవ్రేలిమీది రోమాలు వైకి ఉండునట్లుగా వధువు చేతిని పట్టుకోవాలి.

సప్తపది:

ఏమ్మట వరుడు తనతోపాటు వధువును అగ్నిహోత్రానికి ఉత్తర దిక్కున కుడితాలుతో తూర్పుకుగావి, ఉత్తరానికిగావి, ఈ దిగువ అర్థంవచ్చే మంత్రాలు చదువుతూ నడిపించాలి. “ఐశ్వరం కోసం (అన్నంకోసం) మొదటి అడుగు ఊర్జం (బలము, శక్తి)కోసం రెండవ అడుగు, వ్రతంకోసం మూడవ అడుగు ఆయువుకోసం చాల్గవ అడుగు, పశువులకోసం అయిదవ అడుగు, ముతువులకోసం ఆరవ అడుగు, ఓ సఖీ! నాతోడి సఖ్యతకోసం ఏడవ అడుగు అగుగాక! ఈ విధంగా నాకు అనుద్రతవుకమ్ము!” అని.

వివాహ విధుల్లో ఈ సప్తపది అత్యంత ప్రధానమైన విధి. ఈ సప్తపది అనే విధి జరిగిరేనే తప్ప వివాహం అయినట్లు పరిగణింపబడదు. ఈ సప్తపది అయినప్పుడే స్త్రీకి తన పుట్టిన ఇంటి పేరు, గోత్రము వగైరాలు పోయి, భర్త యింటిపేరు, గోత్రము వగైరాలు వస్తాయి —

“స్వగోత్రాద్రృశ్యతేనారీ వివాహాత్ సప్తమే పదే.” (యా.స్కృ. 1-78)

“పాణిగ్రహణ మంత్రాస్తు నియతం దారలక్షణమ్
తేషాం నిష్ఠాతు విజ్ఞేయా వివాహాత్ సప్తమే పదే.” (మనుస్మృతి-9-70)

అందుచేతనే హిందూ వివాహ చట్టరీత్యా కూడా సప్తపది అయిరేనే తప్ప వివాహం జరిగినట్లుకాదు — సప్తపది అయితేనే వివాహం చట్టరీత్యా చెల్లుతుంది. ఈ విషయమే యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-84) లో —

“సోదకేన స వాచా వాకన్యాయాః పతిరుచ్ఛతే
గ్రహణ సంస్కారాత్ పతిత్వం సప్తమేపదే.” అని చెప్పబడ్డది.

వరుడు — “సఖీ! ఏడడుగులు నడచిన మనం సఖుల మయ్యోదము గాక, నీ స్నేహంతో నేను పెంపొందుతాను. నీ స్నేహమును వదలను. మనము కలసి ఉండి, కర్తవ్యాలను నిశ్చయించుకొందము గాక! పరస్పరం ప్రేమకలిగి ఉండుము గాక!” అని అంటాడు. ఇంతటితో ఇరువురూ సఖులౌతారు.

అశ్మారోహణము — సన్నికల్లు నెక్కుట:

అగ్నిహోత్రానికి ఉత్తర దిక్కున తాతని (సన్నికల్లును) ఉంచుతారు. భర్త అదేశాన్ని పొంది వధువు తన కాలిని ఆ సన్నికల్లుపై ఉంచుతుంది. చరుడు ఈ అర్థాన్ని యిచ్చే మంత్రాలు చదువుతాడు — “నీవు ఈ తాతిపై నెక్కి, దాయివలె దృఢంగా ఉండు, స్థిరంగా ఉండు. శత్రువులను నీ పాదాలతో త్రొక్కి అణచి వెయ్యి” అని. ఇది శత్రుదమన శక్తికి. అటువంటి దార్ధ్యానికి ప్రసీద.

లాజ హెలామం:

తరువాత వధువుచేత భర్తకు దీర్ఘాయువును కోరుతూ, సంతానాన్ని కోరుతూ. పేలాలను హోమం చేస్తున్నారు. పిమ్మట వధూవరులు అగ్నిప్రవక్షిణ చేస్తారు. తరువాత వధువు మొలకుకట్టిన యోక్త్యాన్ని విప్పతారు.

ప్రవేశ హెలామం — అరుంధతీ దర్శనం:

వరుడు, వధూగృహము నుండి తన యింటికి (విడిదికి) వధువును తీసికొని వస్తూ దిగువ అర్థాన్ని యిచ్చే ఋక్కులలో ఆఖిమంత్రిస్తాడు — “శ్రేష్ఠమైన రథాన్ని ఎక్కి, నిన్ను ఎదుర్కొనే వారిని పారద్రోలుము. భర్తనైన నాచేత శిరసావహింప జేసే దానివికమ్ము. సంతానంతో పదవదైన విరాట్పందస్సువలె పదిమంది పుత్రులతో విరాజిల్లు. అత్తమామలకు, ఇంటికి రాజీవికమ్ము. మఱుదులకు; కోడండ్రకు సంతానానికి, ధనానికి, భర్తనైన నాకు, నా తోబుట్టువులకు యజమానురాలవుకమ్ము” అని. పిమ్మట వధూవరులు వృషభ చర్మంమీద ఉత్తర వరుడుగా కూర్చుంటారు (ఇప్పుడు చర్మాన్ని వాడటంలేదు) తరువాత వధువుచేత గృహమున ముందుగా కుడి కాలు పెట్టిస్తారు. ఆ పిమ్మట ఆజ్ఞాహుతులిస్తారు. మగపిల్లలను మాత్రమే కని, అందరు క్షేమంగా ఉన్న యిల్లాలి కుమారుని ఒకనిని వధూవరులమధ్య, వధువు ఒడిలో కూర్చుండబెడతారు. (పుత్రసంతానాన్ని ఆకాంక్షిస్తూ) పిమ్మట గంధర్వ ప్రతిష్ఠ చేస్తారు. ఆ తరువాత ద్రువుని, అరుంధతీ నక్షత్రాన్ని చూచిస్తారు. నక్షత్ర దర్శనం ఆయ్యెంతవరకు మౌనంగా ఉండాలి.

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము:

పెండ్లికొమ్మారై చేత దాన్యం దంపించటం, బియ్యం పెగ్గెరాలు చేయించి, వరుడే అన్నాన్ని ఒక చిన్నగిన్నెలో వైదికాగ్ని మీదనే వండి హోమం చేస్తాడు.

అతడు పెండ్లి చేసుకొని గృహస్థుడైనాడు రాబట్టి అలిపి అభ్యాగతులను పోషించుటానికై యుచ్చచేత పంటచేయిస్తాడన్నమాట. ఈ పోషం చేయించే సమయంలో యుచ్చ భర్తను అనుకొనే ఉంటుంది. ఈ సమయంలోనే వ్యషభదానం చేస్తారు (ఇది ఇప్పుడాచారంలో లేదు)

త్రిరాత్రవ్రతం:

ఒక ఏండానికి నూత్రం కట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠ చేస్తారు. అగ్నితోబాటు, విశ్వాపసులనే గంధర్వుని పూజిస్తూ దంపతులదండాన్ని తమ మధ్యనుంచుకొని “మమ్ము అన్యోన్య ప్రేమ కలవారినిగా చేయ”మని ప్రార్థిస్తారు. ఈ విధంగా మూడు అహోరాత్రాల గంధర్వుడు ఆ దండాన్ని ఆవహించి ఉంటాడని విశ్వాసం. ఈ మూడు అహోరాత్రాల దంపతులు బ్రహ్మచర్యాన్ని పూని, నేలమీద పరుంపటం, ఉప్పు వారంలేని భోజనం చేయటం జరుగుతుంది. మూడవరోజున నాండీసమారాధనం చేస్తారు.

సదస్యం:

మహాగణాధిపతి పూజ, ఇంద్రాది అష్టదిక్పాలక పూజ, మహాసంస్వతి పూజ చేస్తారు. ఉభయపక్షముల పురోహితులకు పరస్పరం దక్షిణతో కూడిన తాంబూలాలిస్తున్నారు. సభాపతిని దక్షిణతాంబూలాలతో పూజిస్తారు. సభలోనున్న విద్వాంసులందరిని దక్షిణ తాంబూలాలతో అర్చించి వారి ఆశీర్వాచనాన్ని పొందుతారు.

కంకణ విమోచనం:

పదూవరుల చేతికి ఉన్న కంకణాలను విప్పుతారు.

శేష హోమం:

స్నానోపాసన రెండు జాములు దాటిన తరువాత గంధర్వ పూజచేసి, దండానికి కట్టిన త్రాటిని విప్పి, తడిపి వదలివేస్తారు. తరువాత శేషహోమం చేస్తారు. పిమ్మట పదూవరులు ఒకరినొకరు మాడటం — సమీక్షణం. ఆ పిమ్మట, పరస్పరం పదూవరులు శేషించి ఉన్న నేతితో హృదయాలను తాకటం (హృదయస్పర్శ) తరువాత సమాచేశన కర్మ.

నాకబలి:

దీనిని ముత్తైదువల నడిగి చేయాలని నూత్రవారులు అన్నారు. విడిదికి వెళ్ళి ఆచరించి తెచ్చిన మధుసర్కాలను ధరించి, అలకసాగిస్తారు. పిమ్మట, తోడిఅల్లునికి,

వరుడు మరదలుమాడ యిస్తాడు. నలుగురు ముత్తైదువలు 33 దీపాలు గల కెక్కెంతో ముందు నడుస్తూండగా, అందరికి ముందు వసంతంతో పురోహితుడు వారి చూపు తూండగా, అలంకరించి ఉంచిన ప్రోలు వద్దకు వస్తారు. మాడు ప్రవదక్షిణం చేస్తారు. తరువాత దంపతులు చేతులు కదిగి కండ్లు చుడుచుకొని విఘ్నేశ్వర పూజ, కీలలోహితపూజ, గౌరీపూజ చేసి పులగం రైచెచ్చంగా పెట్టి వధువుకు పదురుగా నిలిచి వరుడు ఆమె మెడలో నల్లపూసలు కడతాడు. ఈ సమయంలోనే వధువుకు వరునిరచ్చు వారిచ్చే నగలను ఇస్తారు.

తరువాత వెండి, బంగారు ఆభరణాలు కెంటిని ఒక సెళ్ళబించెలో చేసి ఒక్క మాటగా వధూవరులను తీయఁచుటారు. ఆ ఆభరణాలను అంటిన నీటితో పురోహితుడు వారిని అభిషంఠిస్తాడు. అప్పగింతలు అయిన పిమ్మట విడివిలో గృహ ప్రవేశం, ఆశీర్వాచనం, ఇట్లా వివాహవిధులు శ్రాద్ధిగావించుకొని, వధువును తీసికొని వరుడు తనయంటికి ప్రయాణమౌతాడు.

(ఈ వివాహ విధులు గృహ్య సూత్ర ఖేదాలనుబట్టి, ప్రాంతీయ ఆచారాలను బట్టి, వారి వారి కులసంప్రదాయాలనుబట్టి ముందువెనుకలుగా జరగవచ్చు. కొన్ని ఆచారాల లోపించవచ్చు. కొన్ని అధికంగా ఉండవచ్చు; అని గ్రహించాలి)

మూడవ అధ్యాయం

గార్హస్థ్యం — వైవాహిక జీవనం

ఆశ్రమ చతుష్టయంలో గార్హస్థ్యం ఉత్తమమైనదని మన శాస్త్రాల్లో చెప్పబడుతున్నాయి. మిగతా మూడు ఆశ్రమాలకు (బ్రహ్మచర్యం, వానప్రస్థం, సన్యాసాశ్రమాలకు) గార్హస్థ్యం మనేది ఆచారం కాబట్టి; గృహస్థుడు ఈ మూడు ఆశ్రమాలవారిని పోషిస్తూ వారివారి ధర్మాలను అనుష్ఠించటంలో సాయపడాలన్నమాట. సమాజం ధర్మమార్గంలో నడవటానికి వైతం గార్హస్థ్యమే ప్రధాన సాధనం.

పూర్వకాలంలో వివాహానికి ఆటర్కం, ధర్మాచరణం, సంతానప్రాప్తి, సమాజ శ్రేయస్సుగా ఉండేది. అంటే, దేవతా పితృపూజలు, లలితి అభ్యాసం సేవలు, దానధర్మాలు, ఛర్మం తప్పకుండా ఆర్థసంపాదనం. తద్వారా కామప్రాప్తి, వంశం అవి చ్చిన్నంగా సాగటానికై సంతానాన్ని పొందటం, ఆ సంతానాన్ని ఉత్తమపౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం. అధ్యాపన కృషివాణిజ్య దేశరక్షణాదుల్లో పాల్గొని ఈవిధంగా సమాజానికి తనవంతు సేవచేయటం గృహస్థయొక్క ఆదర్శంగా ఉండేది. ఇందుకోసమే సహధర్మిణి అనుసరం అయ్యేది. ఇరువురూ కలిసి ఏక మనస్కతతో, ఏక శరీరులుగా ధర్మాన్ని నిర్వహించేవారు.

వివాహం - సంతోషకారకం:

వెనుకటి రోజుల్లో వివాహం అయిదు రోజులు జరిగేది. వివాహ సంస్కార మనేది వధూవరులకేకాక వారి బంధువులకూ, స్నేహితులకు కూడా ఆనందాన్ని కలిగించే సంఘటన. బంధుమిత్రులంతా ఒకచోటు చేరి, తమ బాంధవ్యాన్ని నెమరు వేసుకొనే శుభసమయం. వావివరుసలతో ఒకరినొకరు పలకరించుకొంటూ, దేశాకోశాలతో, సరదాలతో, వినోదాలతో గడిపే సమయం. భోజనాలపద్ద, ఇతర సమయాలలోనూ కూడా. పరియాచకాలతో, ప్యంగ్యోక్తులతో ఆనందించే సమయం. క్రొత్త బాంధవ్యాన్ని ఆహ్వానించి తమలో కలుపుకొనే సమయం. క్రొత్త దంపతుల్ని పెద్దవారితో సమాసంగా సమాజంలోకి ఆహ్వానించే సమయం. ఈ విధమైన ఆనందమయ వాతావరణాన్ని కల్పించి ఆనందించటంలో మనకంటే మన పూర్వులే రసితలుని అనాలి. వారి హృదయాలకు ఈనాటిలాగా ఎక్కువ మాలిన్యం అంటలేదు.

ఈనాటి వారిలో కంటే స్వార్థభావం చాలా తక్కువ. వివాహానికి పదిరోజులు ముందే దగ్గర బంధువులు రావటం, ఇరుగుపొరుగు వారంతా వచ్చి వివాహసన్నాహాలు చేయటంలో, కన్యాదాత యింటివారికి తోడ్పడటం నిజంగా సౌహార్దానికి చిహ్నం. అదొక అలౌకికానుభవం. ఇటువంటి సంతోష సమయంలో, మన అజ్ఞానంవల్ల, దూరదృష్టి లేమివల్ల, సహనం సానుభూతి లోపించటం వల్ల, కొన్ని అవశ్రుతులు వినిపించటం వాటివల్ల మనో మాలిన్యాలు పెరిగి, క్రొత్త దంపతుల మనస్సులను గాయపరచి, జీవితాంతం తాము బాధపడుతూ, ఇతరులను బాధపెడుతూ ఉంటారు. వీటిని గురించి తెలుసుకోవటమే కాకుండా ఎవరికివారు ఆత్మవిమర్శన చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

మర్యాదలు:

వివాహ సంస్కారం కన్య యింటనే జరగటం ఆచారంలో ఉంది. వివాహానికి పదిరోజులు ముందునుండే ఇరుగుపొరుగు వారు, సన్నిహిత బంధువులు వచ్చి ఏర్పాట్లు చేసేవారు. వరుని తరపు పెండ్లివారు - స్నేహితులు బంధువులుకూడా పెద్ద సంఖ్యలో రావటం చూడాలి. ఈనాడు మూడు పూటల్లో, లేదా ఒకరోజులో, ఒక పూటలో జరిగే విధులే పూర్వకాలంలో, అయిదురోజులలో విభజింపబడి నిర్వహింపబడేవి. అందువల్ల కన్యాదాతకు తీరికగా హడావిడి లేకుండా భోజన భాజనాదులు ఏర్పాటుచేసే అవకాశం లభించేది. ఉభయల బంధువులు అయిదురోజులపాటు కలిసి మెలసి ఉండటంవల్ల సాన్నిహిత్యం బాగా పెరిగి బంధుత్వం గట్టిపడి, ఒకరినొకరు బాగా అర్థం చేసుకోవటానికి వీలయ్యేది. వధూవరులకు బెరుకుదనం తగ్గేది. ఆనాటి భోజన భాజనాదులు, మర్యాదలు ఎట్లా ఉండేవో తెలుసుకుంటే, ఆనాటి పెద్దలు సంస్కారవిధులకు, బంధుత్వానికి మాత్రమే ప్రాధాన్యత యిచ్చేవారని మనకు తెలుస్తుంది. ఈ సందర్భంలోనే, ఇట్లా అయిదురోజులు వివాహం అనేది అందరికీ ఉండేది కాదని, కొన్ని వర్ణాలకు మాత్రమే ఉండేదని కొందరు అనుకోవచ్చు! కాని, అన్ని వర్ణాలవారికి అన్నివిధులు ఉండేవని, అయిదురోజులు చేయటం అందరికీ ఉన్న విధియే అని గమనించాలి. కొంతమంది ఈ విధిని కొన్ని వందల సంవత్సరాలకు ముందుగానే వదలిపెట్టారు. మరికొన్ని వర్ణాలవారు తరువాత వదలిపెట్టారు. ఇదే తేడా.

నేటిలాగా, కాఫీలు ఫలహారాలు పాచినోటితోనే సేవించే అలవాటు ఆనాడు లేదు. అసలు పెండ్లివారికి కాఫీలు యివ్వటమనేది లేదు. వంటవాళ్ళు లేరు. బంధు

వులు ఇరుగుపొరుగువారూ కలసి ఏంటలు, పడ్డనోలు చేసేవారు. ఉభయ పక్షాలలోని చిన్నపిల్లలకు ఒకే సమయంలో చల్లి ఆన్నాలు పెట్టేవారు. వారు చల్లి తిని ఆడుకోవటానికి పోగా పెద్దలు మిగతా పనులకు హాజరయ్యేవారు - ఈనాటి రాస్వెంటు బాబులు చల్లి అన్నం తింటారా; ఆనాడు ఛోజనానికై చేసే పవార్థాలకు ప్రాధాన్యతలేదు. వారు ఛోజనంకోసం బ్రతకలేదు. బ్రతకటం కోసం ఛోజనం చేశారు. పెండ్లిలో పైతం దారికి విడులే ప్రధానం! ఛోజనాలు, ఫలహారాలు ప్రధానంకావు. పెండ్లికోసం వచ్చామని, తిండికోసం రాలేదని తెలిసినవారు ఆనాటి పెండ్లివారు. అలకలు, మూతి ముడుపులు, మర్యాదలకోసం భీష్మించటాలు ఆనాడు లేవు. ఉన్నా, లాంఛనం కోసమే! ఈనాటిలాగా అర్థమే పరమార్థం కాదు. ఆ అలకల్లో హుందాతనం ఉంది. నేటి అలకల్లో దెకిలితనం తొంగిచూస్తుంది. వధువు క్రొత్త బందువర్గంతో అయిదు రోజులపాటు కలసి మెలసి తిరగటంపల్ల బంధువులందరి పరిచయమూ, ఆప్యాయకా ఆమెకు లభించేవి. (ఆనాటి వధువు మమారు 12, 16 సంవత్సరాల వయస్సు కలదై ఉండినందున ఇంకా ఆమెకు స్వతంత్రాభిప్రాయాలు బలంగా నాటుకొని ఉండేవి కావు. 30, 35 సంవత్సరాల వధువును అత్తగారు దగ్గరకు తీసి లాలించటం అనంభవం గదా; నేటి వధువుకు బలంగా పాదుకొన్న రాజీలేవి తన స్వతంత్రాభిప్రాయాలుంటాయి. వాటిని ఏమాత్రమూ ఆమె మార్చుకోలేదు) ఈనాటి నాగరకత లేనందువల్ల ప్రతి పనిలోనూ తీరిక, నిదానం, కనిపించేవి. బంధువ్రీలు, అత్తగారు, వధువును దగ్గరకు తీసి లాలించేవారు - వాత్సల్యంతో! ఈనాటి వధువు విషయంలో ఇది అనంభవం! వెనుకటి కాలంలోని వధువుకు తనవంటూ స్వతంత్ర ధావారు ఉండేవి కావు. ఉన్నా, అనగ్ని శ్రీ జనోచితమైనవి - వ్రతాలు, నోములు బగ్గెరాలకు సంబంధించినవి!

ఈ కాలంలో జరిగే వివాహాలు ఒక్కరోజులో, కొన్ని గంటల్లో జరిగి పోవటంపల్ల ఎవరెవరు పెండ్లికి వచ్చావో కూడా తెలియనంతటి దేగం శుంజుకొన్నాయి. పైగా, అయిదు రోజులు జరగాల్సిన విధుల్ని ఒక్క పూటలో జరగాలి కాబట్టి, అంతా చాచావిడి. ఉభయపక్షాల బంధువులకు ఎవరెవరో తెలియదు; వధూపరులకూ తెలియదు. కన్యాదాత వందల సంఖ్యలో వచ్చే పెండ్లివారికి, తమ వారికే కూడా విడివిడి వసతి ఏర్పాట్లు, ఛోజనాలు, రాఫీ, ఫలహారాలు, మర్యాదలు చేయాలి కాబట్టి, బంటవాళ్ళకోసం, పనివాళ్ళకోసం, పురోహితులకోసం, కల్యాణ మండపాలకోసం, జ్యోతిష్కులకోసం, డబ్బుకోసం, తిరిగి తిరిగి ఎముకలు విరగ

బొట్టుకోవచ్చు చిస్తోంది. వివాహ విషయం అల్పకాలంలో జరగాలి కాబట్టి ఆ ఏర్పాట్లూ చూచాలి. ఇంత జరిగినా పెండ్లికుమారుని స్నేహితులకు సిగరెట్లు, టీ తరస్సాలు సప్లయి చేయలేదనేలాంటి అల్పమైన నిందలు, పెనీలు, పట్టిండ్లు తప్పవు. తన పెండ్లికి తాను ఏలుతుకొని వచ్చిన చదునికి, వేలలో అక్షల్లో కట్టుం పీల్చిన ఏరునికి స్నేహితుల చదివింపులు గుండీన చదునికి తన స్నేహితులు పీల్చే సిగరెట్లు వగైరాలు ఏర్పాటుచేసే బాధ్యత లేదా: అది కన్యాదాత చేయాల్సిన దానా? అట్లాగే చదుని తరపు బంధువులవేరొ కన్యాదాతకు ఆ అల్పకాలంలో తెలియదు. కాబట్టి తీరికగా ఉండే చదుని తండ్రే కన్యాదాతను అడిగి చారికి రావాల్సిన ఏర్పాట్లు చేసుకోవటం సముచితంరాదా: బంధువులు సైతం తాము పెండ్లి జరిపించటానికి సంతోషంలో పాలుపంచుకోవటానికి వచ్చామే తప్ప. మర్యాదలకోసం, తిండికోసం రాలేదనే భావం కలిగి ఉందాలి గదా! కార్యభారంతో సరకుతమయ్యే చారియెడల సానుభూతి చూపలేకపోలే. ఇక మానుషత్వానికి అర్థమేమింది?

లాంఛనాలు:

వివాహ సందర్భంలో వరునికి, ఏరుని తల్లికి, ఆరుబిడ్డలకు కొన్ని ప్రత్యేక మర్యాదలు, లాంఛనాలు జరపాల్సిన ఆచారం ఉంది. ఈ లాంఛనాలనేవి కేవలం నటన. కేవలం ఒక పనికి గుర్తుగా, ప్రతీకగా చేసేవి. అవి సరమార్థంరాదు. ఉదా॥ అత్తగారికి, ఆరుబిడ్డలకు అయిదు రోజులూ చదునగా ఉదయమే పండ్లుతోమటం అనే లాంఛనం పూర్వం జరిగేది. ఒక బొట్టు పెట్టెలో ఒక వెండిపుల్ల, వెండి శాటియాకు, కుంకుమబరిణ, కాటక మొదలైనవి పెట్టి ఘోషాలతో వధువు తల్లి విడిదికి వచ్చి, వియ్యపురాలికి. ఆమె కొమార్తెలకు పండ్లు తోమటం, బొట్టు కాటక పెట్టటం ఆచారం. ఇది మర్యాదను సూచించే ఒక ప్రతీక. ఆ బొట్టుపెట్టె వగైరాలు ఏరుని వారికి యిచ్చిస్తారు. ఇటువంటివి చాలా ఉన్నాయి. చతుర్థ తరపు — నాల్గోరోజు సాయంకాలం ఘోషాలతో అధ్యంగన సామగ్రి విడిదిలోని చారికి తెచ్చి యివ్వటం. పాకెన తగవు — సదస్యం రోజున మధ్యాహ్నం తరువాత మంగళ దాద్యాలతో ఆహార వస్తువులు విడిదికి తీసికొని వెళ్ళి యివ్వటం. ఇటు వంటివన్నీ సరదాకోసం ఏర్పరచుకొన్న ఆచారాలే: అట్లాగే అల్లని అలక, వియ్యపు రాలి అలక వగైరాలు. ఇటువంటివన్నీ తగాదాలకు పట్టింపులకు కారణాలై వదూ ఎరుల పాలిట అభిశాపం రావూడదు. అట్లాగే వివాహానికి వచ్చిన బంధువులు, వావి వరుసలతో సాగించే సరసనల్లాపాట్లూ చుద్దుమీరి సరసం విరసంగా పరిణమింపరాదు.

చదువులకు వీరంతా మనవాళ్ళే, వరాయివాళ్ళు కారు అనేభావం కలగాలి. ముందుగా, వివాహంలో ఏర్పడ్డ భావాలే వారి మనసుల్లో చెరగని ముద్రలై భద్రంగా ఉంటాయి.

పూర్వకాలంలో అంతా తమ గ్రామంలోనే, స్వగృహంలో తమ కొమ్మలై వివాహం జరిపించేవారు. గ్రామంలోని వారు. కులభేదం లేకుండా యిరుగు పొరుగు వారు సహాయ సహకారాన్ని అందించేవారు. ఈనాడు గ్రామాలలో రాజకీయ పార్టీ తగాదాలు అధికమై, గ్రామ వాతావరణం కలుషితమై ఒకరినొకరు పలకరించు కోవటమే వచ్చింది. పంచాయతీ నుండి పార్లమెంటుదాకా జరిగే ఎన్నికల తగాదాలు గ్రామాల్లో బాగా పాదుకొన్నాయి. కాబట్టి, డబ్బు ఉన్నవారంతా ఏ పట్టణానికో పోయి, ఏ కమ్యూనిటీ హాలులోనో, కల్యాణమండలంలోనో వివాహ కార్యక్రమం అయినదనిపిస్తున్నారు. భోజనాలు వైతం ఏ హోటలు వారికో ఆర్డరిచ్చి, శీఘ్రంగా పని ముగించుకొని, డబ్బు సంచి దులిపిచేసి పోతున్నారు. అంతటి స్తోమతులేని మరొకరినూ ఏ తిరుపతిలాంటి క్షేత్రానికో వెళ్ళి ఆక్కడ చేస్తున్నారు. గ్రామాలలో ఆధునిక సౌకర్యాలు తక్కువగా ఉంటాయి కాబట్టి ఈ కాలపు నాగరకులకు నచ్చదు. వివాహానికి మాట్లాడుకొనే షరతుల్లో, బస్తీలో వివాహం చేయటమనేది ఒక షరతు అయినది.

వధువుకు — అంటే, స్త్రీలకు, ఎదురయ్యే సమస్యలు:

వివాహం అయినంతనే వధువు ఎదుర్కొవాల్సిన సమస్యల్లో ప్రధానమైనది. పుట్టిన నాటినుండి ఆనాటి వరకు తాను ఉంటూ వచ్చిన ఇంటిని, కుటుంబాన్ని తల్లిదండ్రులను, సోదరులను ఆవులను వదలి వేరొక యింటికి వెళ్ళవలసి రావటం.

ఇంతవరకు తల్లిదండ్రులు తననుబట్టి, తన అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా సద్దుకుపోయారు. ఇకనుండి, తాను ఇతరుల మనోభీష్టాలనునరించి సద్దుకుపోవాలి. ఒక్కసారిగా తానిందుకు సిద్ధపడాలి. ఈ విధమైన మానసికమైన మార్పు వెంటనే జరగదు. ఆ క్రొత్త యింటిలో తనకు ప్రేమ ఆప్యాయత అనుబంధం లభించాలి. ఇందుకు కొంతకాలం పడుతుంది. అంతవరకు ఆ యింటివారు వేచిఉండగలగాలి. లేకపోతే విషమ సమస్యలు ఎదురౌతాయి.

ఆ క్రొత్త యింటిలో ఆమెకు ప్రేమ, ఆప్యాయత లభించనప్పుడు ఆమె జీవితం నరక సదృశం అవుతుంది. ఆమె భర్త వైతం, అటు తల్లిదండ్రులకు. ఇటు భార్యకు సమాధానం చెప్పలేని స్థితిని ఎదుర్కొవాల్సి వస్తుంది. ఈ విధంగా

మొత్తం మంటిలోని వారంతా ఏదోవిధంగా బాధపడాల్సి వస్తుంది. ఈర్ష్యా సూయలో, ప్రేమాభిమానాలో ఏదో ఒకటి స్థిరరూపం కలిస్తాయి.

ఒక స్త్రీ భర్తగా ఆ పురుషుని అభిమానాన్ని, ప్రేమను చూరగొనాలని ప్రయత్నిస్తూ ఉంటే, చేరొక స్త్రీ తన సంతానంమీది ప్రేమను, ఆధిరాదాన్ని పడుకుంటేక, పెనగులాడుతూ ఉంటుంది. ఇది స్త్రీకి పెద్ద సమస్య. మిక్కిల సహనంతో, చూరపుచూపుతో సమాధానం పొందాల్సిన సున్నితమైన, మానసిక మైన సమస్య ఇది.

ప్రాచీన కాలంలోని చతుష్పలంతు ఈనాటి చతుష్పలు మయస్సులోను చదువునంధ్యల్లోను పెద్దవారు. ఆధునిక నాగరికతలో ఆపారమ స్వకం మునిగినవారు. ఆధునిక భోగాలన్నింటిని చవిచూచాలనే తీవ్రమైన కోరికలు కలవారు. సినిమాలు టి.వి.లు మొదలైన ప్రచార సాధనాలకు విజ్ఞాన సాధనాలకు అలవాటు పడ్డవారు. వీటిద్వారా మంచినో చెడునో సొంతం చేసుకొన్నవారు. భోగభాగాలే డీవికపరమా వదిగా తలచేవారే ఎక్కువమంది కనిపిస్తున్నారు. కృత్రిమ నాగరికతకు దాసులై, కోరికలను, భోగరాంక్షను పెంచుకొన్న వరులు. అత్తలు: ఇక చెప్పకలనిదేమున్నది? వ్యసనాలకు బానిసలైన భర్తలు. భోగరాంక్షకు, అత్యాశకు దాసీలైన అత్తలు, పెట్టే బాధలకు, చేధింపులకు గురియై నరకబాధలు అనుభవించలేక ఆత్మహత్యలకు పాల్పడటం, లేదా వారిచేత హత్యగావించబడటమో జరుగుతోంది. తమ చూతుళ్ళకు లభించాలనే సుఖజీవనం తమ కోడలికి యివ్వలేక పోవటం మానవలక్షణమేనా?

ఈనాటి చతుష్పలు అందరూ కాకపోయినా, కొందరైనా, పుట్టినింటిలో గారా బంగా పెరిగి, స్కూళ్ళలో కాలేజీలలో చదువుకొని, పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహితలై, స్వతంత్రమైన కొన్ని భావాలను పెంచుకొని, ఇతరుల భావాలను సహించలేని స్థితికి దిగజారి, విలాసాలు, భోగాలే పుమాధంగా భావించి, సహనాన్ని కోల్పోయి, పెద్ద చిన్నల తాతమ్మలను పూర్తిగా విస్మరిస్తున్నారు. ఇట్టివారు అత్తవారింట కలుపుగోతనంతో ఉండలేరు. ఇట్టి మౌఢ్యంవల్ల ఇతరులకు సైతం సుఖంలేకుండా చేస్తున్నారు.

ఈ అనర్థా లన్నింటికి కారణం తమ ధర్మాన్ని విస్మరించటమే! లోగడ యజ్ఞంలో భర్తకు తోడ్పడటమే అర్థాంగి (పత్ని) యొక్క విధి అని, ధర్మం అని చెప్పాం. ఈనాడు ఏ యజ్ఞంలో ఆమె తోడ్పడాలి? భర్తచేసే ఉద్యోగం యజ్ఞం.

భర్త సంసారం కోసం వడే శ్రమ యజ్ఞం. సంతానానికి చదువు సంధ్యలు చెప్పించి ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం యజ్ఞం. తల్లిదండ్రులను, అత్త మామలను నుఖ పెట్టటం యజ్ఞం. ఈ యజ్ఞాలన్నింటిలోను భార్య సహకరించాలి. అది ఆమె ధర్మం. ఈ ధర్మాన్ని ఆమె గుర్తించాలి. వివాహమంటే కేవలం లౌకిక సుఖభోగాలకోసమే అనే అభిప్రాయాన్ని విడనాడాలి.

తల్లి తన సంతానంపై (కొడుకుపై) ఏదో పెద్ద అధికారం ఉన్నదని అనుకోవటం ఆత్మవంపన అవుతుంది. శ్రీల మాత్యలకు శ్రీలే వారణమవటం సిగ్గుపదాల్పిన విషయం.

కాలము, కాలంతోపాటు జీవన విధానాలు, నాగరకత చేగంగా మార్పుచెందు తున్నప్పుడు, మనం మారకపోతే మన పద్ధతుల్ని మార్చుకోకపోతే మనమే నష్టపోతాము.

శ్రీ ఎంత పురోగమిస్తున్నా, పురుషుల పాశకవితకు. శ్రీల ఈర్ష్యాసూయలకు, అత్యాశలకు బలిరావటం తప్పటంలేదు. పూర్వం సహగమనం ఆచారంగా ఉన్న నాటి కంటే, శ్రీల బలవన్మరణాల సంఖ్య ఈనాడు అధికంగా ఉంది. ఇది శ్రీలతోపాటు మంచి సంస్కారంగల పురుషులంతా తలవంచుకోవాల్సిన విషయం.

హిందూ సమాజంలో దాంపత్య జీవనమనేది సుఖానికి అలవాలమైనది. భార్య భర్తలలో ఉండే అభిన్నమైన ప్రేమ, ఏకమనస్కతే ఇందుకు కారణం. భారతీయ వైవాహిక జీవనంలో యూరపులోలాగా కలహబీజాలకు తావులేదు. స్వార్థానికి అవకాశంలేదు. దంపతుల సంబంధం అభిన్నమైంది. భార్యలేనట్టి భర్త జీవితంగాని, భర్తలేనట్టి భార్య జీవితంగాని, రెండూ అపూర్ణమైనవి. శ్రీని (భార్యను) పొంది, సంతానం పొందేవరకు పురుషుని జీవనం పరిపూర్ణం కాదు —

“అర్థో హి వైష ఆత్మనస్తస్మాద్యావజ్ఞాయాం న విన్దతే అర్థో హి తావత్ భవతి. అథ యదైవ జాయాం విన్దతే అథ ప్రజాయతే తర్హి సర్వో భవతి.” అని శతపథ బ్రాహ్మణం 5-1-6-10 లో చెప్పబడ్డది.

మనువు వైతం భార్యభర్తలు పేరుపేరు కాదు. ఇద్దరూ కలిసి ఒకరే; అన్నాడు — “ఏతావానేవ పురుషో. యజ్ఞాయాత్మా ప్రజేతి హ. విప్రాః ప్రాహుస్తథా చైతద్యో భర్తా సా స్మృతాంగనా. (మనుస్మృతి. 9-45)

భార్య దీర్ఘతలో ప్రేమభావమునేది ఉంటే, ఆ ముచ్చట స్వర్గంతో సమానం. అది లేకపోతే నరకుల కంటే దుఃఖదాయకం అవుతుంది. భార్య గణపక అనుహాలవతి వాక పోలే ఇక నరకం కోసం వెదుకల్సిన పనిలేదు అని వ్యూహిరాజు చెప్పాడోంది —

“అనుచూల్యం హి దంపత్యో త్ప్రీవర్గోదయహేతవ్
అనుచూలం కలత్రం చేత్ త్రదివేన హి కిం తతః
ప్రతిచూలం కలత్రం చేత్ నరకేన హి కింతతః
గృహోశ్రమాః సుఖారాయ పత్నీమూలం హి తత్సుఖమ్

(ప.పు. 223-36, 37)

భార్య ముఖ్యంలో భర్తచూడా అంటేదా: అంటే, భర్త అనుచూలుడైనప్పుడే భార్య జీవనం సుస్థితుల్యమన్న మాట. దీనినిబట్టి ఒకరి సుఖానికీ ఒకరు కారణమౌతున్నారన్న మాట.

అట్లాగే, మహాభారతంలో —

“అత్ర పౌత్ర వచా భృత్యై రాకీర్ణమపి సర్వతః
భార్యా హేన గృహస్థస్య శూనమేవ గృహం భవేత్”

(మ.భా. 12-144-4)

“కొడుకులు, మనుమలు, కోడండ్రు, సేవకులు, ఎందరున్నా భార్య లేనివాని యిట్లు ఖాన్యంగానే ఉంటుంది” అని.

దుఃఖంలో ఉన్న భర్తకు భార్యయే అప్పటిని మించిన ధోషం అని మహాభారతమే చెప్పాడోంది —

“న భార్యానమం కించిత విద్యై ఖిణితాం మతమ్
కాంచం సర్వదుఃఖేషు సత్య మేతత్ ప్రవీమి రే.

(మహాభారతం. 3-58-29)

రఘువంశంలో రాజినాసు ఇంకా చక్కగా చెప్పాడు —

“గృహిణీ. నచిహః. నఖీ, మితః. ప్రయశిష్యా అలిలే కలా విధా” (ర.పం 8-67) శ్రీ భర్తకు చులత్రి, మిత్రురాలు, జత, అలితకళల్లో ప్రయశిష్యురాలు, అవి.

శతపథ బ్రాహ్మణంలో ఇంతకంటే అన క్షిరమైన దార్మిక విషయం చెప్పబడ్డది —

“స రోక్ష్యన్వాయా మామంత్రయతే. జాయే ఏహి స్వోరోహావేతి. రోహా వేత్యాహా జాయా. తస్మాజ్జాయా మామన్తయతే. అర్థో హ వైష అత్మనో యజ్ఞాయా (శ.బ్రా. 4-2-1-10)

“పురుషుడు ధార్యలేకుండా స్వర్గంలో ప్రవేశించటానికి వీలులేదు. కాబట్టి యజ్ఞవిఘ్నోను. స్వర్గానికి వెళ్ళేటప్పుడు, భార్యకోసం పేచి ఉండాలి” అని.

“సఖా హ జాయా” ధార్యయే భర్తకు నిజమైన మిత్రుడు అని ఇతరేయ బ్రాహ్మణం (7-3-13) చెపుతోంది.

“పుత్ర అత్యా మనుష్యస్య, ధార్యా దేవకృతః సఖా” పురుషునికి పుత్రుడు అత్య అమితం. ధార్య సఖురాలు అని మహాభారతం (1-374-73) లో ఉంది. ఇదే విషయాన్ని మహాభారతం (4-22-17) లో మళ్ళీ చెప్పారు. “పుత్రః ప్రియాణా మధికో ధార్యావ సుహృదాం వరా” అని.

“నా కల్పాం నారీ మఖిరమేతే” ధార్యలేవీదే, భర్త, సుఖాన్ని ఊహించనైనా ఊహించలేడని గౌతమధర్మ సూత్రాల్లో (1-8-29) చెప్పబడ్డది.

ధార్యయొక్క విలువను మన ప్రాచీనులు గుర్తించారని. మనంకూడా స్త్రీ యొక్క విలువను గుర్తించాలని చెప్పటానికే ఇంకొన్ని ఉటంకించాల్సి వచ్చింది. అట్లాగే స్త్రీకి పురుషుడు కూడా అంతటి ప్రాముఖ్యాన్నే పహిస్తాడని గ్రహించాలి.

భార్యకు ధార్మిక కర్తవ్యాలు ఉన్నాయి. పత్నీ శబ్దం ఇందుకు సాక్ష్యం. ‘జాయా’ అనే శబ్దానికి పుత్రుల్ని కనేది అనే అర్థం ఉంది. కాని మన పర్యవసానాల పత్నీ శబ్దాన్నే అధికంగా వాడాయి. సంతాన సందర్భంలో తప్ప. ‘పత్నీ’ అనే శబ్దానికి ‘యజ్ఞంలో పాలుపంచుకొనేది’ అని పాణిని అర్థం చెప్పాడు. కాబట్టి స్త్రీకి రెండురకాలగా ప్రాధాన్యత ఉంది. సంతానాన్ని కని, పెంచి, పల్పేరులగా తీర్చి దిద్దే సాంఘిక బాధ్యత ఒకటి. భర్తతోపాటు యజ్ఞంలో పాలుపంచుకొవటం అనే ధార్మిక బాధ్యత రెండవది.

“స సత్నీ సత్యానుకృతేన గచ్ఛతామ్. యజ్ఞస్యయుక్తౌ ధర్మాత భూతామ్ సంకానానా విజూతామరాణిః - దివిజ్యోతిరజరమార బేదాతామ్.” త్రై.బ్రా. 3-7-5. భర్తయొక్క కార్యాల్లో ధార్య విరచిర్తయై ఉండాలి’ యజ్ఞకర్మల్లో భర్తతోపాటు చక్కగా కలిసి ఉండాలి. ఈ విధంగా ఉన్నందువల్ల వారు స్వర్గంలో అక్షయజ్యోతిని పొందుతారు అని త్రైత్విరీయ బ్రాహ్మణం చెపుతోంది.

పనుపు, వివాహ సమయంలోనే లాజహోమం చేస్తోంది. కాబట్టి, ధర్మ కార్యాలలో భర్తతోపాటు పాలు పంచుకోవటం అనేది అప్పటినుండే ప్రారంభమన్న మాట. ఆమెకు భర్తతోపాటు ధార్మిక కార్యాలన్నింటిలోనూ సమాన ఫలం లభిస్తుంది. భర్తలేకపోయినా ఆమె అవసరాన్నిబట్టి దానధర్మాలు చేయవచ్చునని ఆశ్వలాయన ధర్మసూత్రం చెపుతున్నది — ఊయా వత్సోర్షవి ధాగోవిద్యరే. పాణిగ్రహ శాద్ధి సహశ్వం కర్మసు. తథా పుణ్యఫలేషు ద్రవ్యే పతిగ్రహేషు చ. (అ.ధ.సూ. 1.8.13) భార్యభర్త లిద్దరిలోను భేదం, విభాగం అనేది లేదు. వివాహం అయినప్పటి నుండి ఇద్దరూ యజ్ఞానికి అధికారులే; ఇద్దరూ యజ్ఞంలో సమానంగా పాల్గొనాలి. వానాలు చుగ్గెరా యివ్వటం తీసికోవటంలో ఇద్దరికీ సమాన ఫలమే లభిస్తుంది, అని.

భార్యభర్త లిద్దరూ యజ్ఞానికి అధికారులే; ఇరువురు యజ్ఞంలో సమానంగా పాల్గొనాలి. కాని, ధార్మిక కృత్యాల ఎక్కువగా భర్తయే చేయాల్సి వస్తున్నా, భార్య కూడా ఆమెకు విధించిన కర్మలను ఆమె చేయాల్సి ఉంటుందని శైమిని ష్రావ్య మీమాంసా సూత్రాల్లో (6.1.28) చెప్పబడ్డది.

శ్రీకీ ధర్మకార్యాలలో ఉన్న ప్రాధాన్యత ఎటువంటిదంటే —

శ్రీ ఋతుమతియై వాకిట ఉన్నప్పుడు భర్తచేసే యజ్ఞంలో పాల్గొనటానికి వీలుండదు. కాబట్టి, పురుషుడు చేసే యజ్ఞం సగం నష్టమైనట్లే అని శైత్తిరీయ సంహిత చెపుతోంది —

“అర్థోవా ఏతస్య యజ్ఞస్య మీయతే యస్య ప్రత్యేఽహన్ పత్నీ ఆనాలమ్ముకా భవతి” తై. బ్రా. 3.7.1. శ్రీ వాకిట ఉన్నప్పుడు కన్యాదానంలాంటి శుభకార్యాలు గాని, దిత్యకార్యాలుగాని చేయటానికి వీలులేకపోవటం ఎవనం చూస్తున్నాం. భార్య లేనివానికి ఏ యజ్ఞం చేసే అర్హత లేదని మనుస్మృతి చెపుతోంది. సైగా, భర్త ఉండగానే భార్య చనిపోతే ఆతని యజ్ఞ పథికరాలిన్ని ఆమెతోబాటే తగులబెట్టాలి. ఇక ఆతనికి యజ్ఞంచేసే అధికారం లేదుకాబట్టి; చుట్టి వివాహం చేసుకొంటేనేతప్ప పురుషునికి చుట్టి యజ్ఞాధికారంరాదు అన్నాడు —

“ఏవం వృత్తాం నపర్ణాం శ్రీం ద్విజాతిః పూర్వమూరిచిమ్
 దాహయేదగ్నిహోత్రేణ, యజ్ఞపాత్నేశ్చ ధర్మవిత్.
 భార్యాయై పూర్వమూరిజై ఏత్వాగ్నేన స్త్యకర్మణి
 పునర్దార క్రియాం కుర్యాత్ పునరాధానమేవచ.

(మ.స్మృ. 5-167, 168)

దీనితో తర్మపుల రొట్టె విరిగి నేతిలో పడ్డట్లుంది — వెంటనే మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకో మన్నాడు గదా! కర్మేంద్రియాలేవీ పనిచేయకపోయినా యజ్ఞాశ్రత సంపాదించాలనే చంకతో వివాహానికి వృద్ధులంతా సిద్ధపడ్డారు. ఇందుకు పురాణోపాసాల్లో చ్యవనుని లాంటివారు అనేకమంది దర్శనమిస్తారు. ఈ శతాబ్దారంభం వరకు చాలమంది వృద్ధ కర్మిష్ఠులు ఇందుకు సిద్ధపడ్డారు.

స్త్రీల సామాన్య కర్తవ్యాలు:

శ్రుతి స్మృతిహాస పురాణాదుల్లో లావ్య నాటరాదుల్లో, వివాహిత స్త్రీల సామాన్య కర్తవ్యాలను గూర్చి ఆదికంగానే చెప్పారు. ధర్మశాస్త్రాలన్నీ కూడా, యింపమింపంగా వివాహితస్త్రీ తన భర్తయొక్క ఆజ్ఞల్ని పాటించాలని చెప్పినాయి. భర్తను దైవంలాగా పూజించాలని చెప్పినాయి. భర్తయే మట్టం, భర్తయే దైవం. భర్తయే పరమగతి అని “పత్ని దేవో నారీణాం పతిర్చందః పతిర్గతిః

(మహాభారతం. అశ్వి. 148 - 56)

స్మృతికారుడైన శంఖుడు, ఇంచా రెండడుగులు ముందుకు వేసి “న భర్తారం ద్విష్యాద్యద్య స్వష్టివలః, స్యాత్పతితోఽగ్నిహీనో వ్యాధితో వా, పతిర్ని దేవతా స్త్రీణామ్” (స్మృతిచంద్రికలోని శంఖుని వచనం) భర్త పతితుడైనా, రోగిష్టివాడైనా, అంగహీనుడైనా మునలివాడైనా భర్తను అసహ్యించుకోరాదన్నాడు. మనువు దీనిని సమర్థించాడు —

“విశీలః రామప్యత్నోవా గుణైర్నా పరివర్జితః

ఉపచర్యః స్త్రీయా సాధ్యో సతతం దేవసత్పతిః

(మ. స్మృ. 5-154) అని

(మనుస్మృతిలోని ఈ విధమైన పేద విడుదల చననలన్నీ తరువాతి వారు రచించి దీనిలో చేర్చారని శ్రీ దయానందసరస్వతి భావం)

ఇట్లాగే, భారత రామాయణాదుల్లోను, పురాణాల్లోను స్త్రీకి చేసిన ఇటువంటి ధర్మబోధలు, హితబోధలు, కోకొల్లలు. ఆ ఉచ్చాహంలో భార్యయైన పురుషుని ధర్మమేమిటో చెప్పటం పరచిపోయి ఉంటారు. ఎక్కడైనా ఏకపక్షప్రతాన్ని చూపించినా ప్రవేళకంగా యిట్లా పురుషునికి చేసిన హితబోధలు తనిపించవు. ఇందుకు కారణం స్మృతికారులైన పురుషులకు స్త్రీల సమస్యలు గుర్తుకు రాక పోవటమే! అలాటి సాంఘిక పరిస్థితులే!

ఇక భార్యయొక్క ప్రవర్తన ఎట్లా ఉందాలో స్వృతివారులందఱా యజ్ఞశాస్త్రంతో, వికళంతంతో. ఉత్సాహంగా వర్ణించి చెప్పారు — మనువు “స్త్రీ స్మితవదనయై, గృహకార్యాలలో నేర్పరియై, ఇంటిలోని వస్తువు లన్నింటినీ కుభ్రంగా ఉంచుతూ ఎక్కువ ఖర్చు చేయకుండా ఉండాలి” సదావ్రహ్మిణీ యా భావ్యం, గృహిణీ యేషా దక్షయా. సుసంస్కృతో వస్కురయా. వ్యయేచాముక్త హస్తయా” (మ.స. 5-150) అన్నాడు. అంతేకాదు,

“అర్థస్య సంగ్రహే చైనాం, వ్యయేచైవ నియోజయేత్
 శాచే, ధర్మేఽన్న పంక్త్యాం చ పాణిగ్రాహస్య చేక్షజే.

(మ.స్మృ. 9-11)

తాను సంపాదించిన ధనాన్ని రక్షించటంలోను, తగిన పద్ధతిలో ఖర్చు చేయటంలోను, పంటలోను, ఇతర సామగ్రిని కాపాడటంలోను, యజ్ఞాన్ని చేయటంలోను భర్త, భార్యకు తగిన ఆదేశాలు ఇవ్వాలి” అన్నాడు. ఈ సందర్భంలోనే, “పానం దుర్జన సంసర్గః, పత్యావ విరహోఽటనమ్ స్వప్నోఽన్యగేహదానశ్చ, నారీసంమాషణాని షట్” (మ.స్మృ. 9-13) సురాపానం, చెడ్డవారితో సాంగత్యం చేయటం, తన భర్తకు దూరంగా ఉండటం, తిరునాళ్ళలో సంతల్లో తిరగటం, వగలు నిద్రించటం, ఆవరిచితుల ముందర్లో ఉండటం అనే ఆయా స్త్రీకి తగని పనులు అన్నారు.

యాజ్ఞవల్క్యుడు (యా.స్మృ. 1-83, 87) లో, “స్త్రీ ఇంటిలోని పాత్రలను కుభ్రంచేయాలి. వస్తువు లన్నింటినీ వాటి వాటి స్థానాల్లో ఉంచాలి. ఆమె చుంచి నేర్పరియై, స్మితముఖియై ఉండాలి. మిత వ్యయం చేసేదై ఉండాలి. పరిశేష పరాయణురాలై ఉండాలి. అత్తమామలకు సేవచేయాలి. తన ఇంద్రియాలను చక్కలో ఉంచుకోవాలి; అని చెప్పాడు.

స్వృతివారుడైన శంఖుడు, ఇంకా నాగు ఆడుగులు ముందుకుచేసి — “నానుక్తా గృహాన్విర్గచ్ఛేత్. నానుక్తరీయా న త్వరితం ప్రజేత్. న పర పురుషషుభి భాషేతాన్యత్ర చక్షిక్ష్వప్రజిత వృద్ధ వైద్యేభ్యః, న నాభిం దర్శయేత్. ఆ గుల్ఫా ద్యావః పరిదధ్యాత్, న స్తనో వివృతా కుర్యాత్, న హసే దనాపాపృథా. చర్తారం తస్త్వంధూన్నా స ద్విష్యాత్, న గణేతా. దూర్తాభిసారిషే, ప్రవ్రజితా, ప్రేక్షణిచా మాతూమాఅకుహకకారిచా దుశ్శీలాదిభిః సహైకత్ర తిష్ఠేత్. సంసర్గేణ హి కుల స్త్రీణాం చారిత్వం దుష్కతి. (యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి 1-37) పై మితాక్షర ద్యాభ్యులో

శంఖుడు ఉదహరించినది.) శ్రీ, భర్త అనుమతి లేకుండా బయటకు పోరాదు. పేగంగా ఉప్పుడు అయ్యేటట్లుగా నడవరాదు. అపరిచితులైన పురుషులతో మాట్లాడరాదు. కానీ. సన్యాసులు, వ్యాపారస్తులు, వైద్యులు, వృద్ధులతో మాట్లాడటంలో ఈ నియమం పర్తింపదు. ఆమె, తన నాభి కనపడనీయరాదు. మదమలవరకు వచ్చేటట్లుగా బీర భరించాలి. స్తనాలు చ్యక్తం కానీయరాదు. నోటిని ఉప్పుకొని తప్ప విగ్గరగా నోరు తెరచి నవ్వరాదు. భర్తను, ఆతని బంధువులను అసహ్యించుకోరాదు. వేశ్యలతో, త్రాగిన శ్రీలతో, చెడు నడవడికల నాయికలతో, భిక్షులతో, సోదె చెప్పేవారితో, జ్యోతిషం చెప్పే శ్రీలతో, మంత్ర తంర్రాలుచేసే శ్రీలతో మిరాచారిణులైన వారితో ఉండరాదు” అని చెప్పాడు.

అట్లాగే. విష్ణుధర్మసూత్రాలు 25-1 నుండి 26 వరకు భర్తచేసే ప్రతాలే చేయాలి. అత్తమామలు, పెద్దలు, దేవతలు, అతిథులు, మొదలైన వారిని పూజించాలి. ఇంటిలోని పాత్రలను శుభ్రంచేయాలి. మిత వ్యయంచేస్తూ, ఇంటి సామానును భద్రంగా కాపాడటంలో జాగ్రత్త పహిస్తూ, మంచి నడవడి కలదై ఉండాలి” అని చెప్పబడ్డది.

ఇట్లా ప్రభుత్వంవారు జారీ చేసిన Fundamental rules లాగా. service conditions లాగా, విచులంగా శ్రీల విషుల్ని చెప్పారు. వాత్వాయన కామసూత్రాల్లో (4-1) ఇంకా మనోహరంగా చెప్పారు. “ఇంట్లో సమస్తమైన ఏర్పాట్లా చేయటం శ్రీకి ప్రభుమ కర్తవ్యం. ఆమె సంవత్సరానికింతకు ప్రజాశికి (బడ్జెట్) సిద్ధంచేయాలి. దానిప్రకారం రోజువారీ ఖర్చులు నడపాలి. భర్త తప్పడు ఖర్చులుచేస్తూ ఉంటే ఆపాలి. ఆహారపస్తువులు చొకగా ఉన్నప్పుడే సంవత్సరాని కంతకు సరిపడకొని నిలవచేయాలి. వ్యవసాయం ఉన్న ఇల్లు అయితే పశువుల విషయం పుష్కసాయం విషయం కూడా చూడాలి. నూలు వడకటం, నేతనేయటం, త్రాళ్ళు పేనటంలో తన మిగతా సమయాన్ని వెచ్చించాలి. వివత్సమయంలో భర్తకు సలహాలు చెప్పాలి. అతడు వినకపోతే మృదుమధురమైన శబ్దాలతో ఆతనిని అనుకూలుణ్ణి చేసుకోవాలి” అని.

ఈ విధంగా శ్రీల కర్తవ్యాలను గురించి, పాతివ్రత్య ఛర్యాలను గురించీ స్మృతివారులంతా దస్త్రాలకు దస్త్రాలు వ్రాశారు. ఆ స్మృతివారుల దూరదృష్టిని, ఛర్మవరాయణతనూ, శ్లాఘిస్తూ అనేక గ్రంథాలు నైతం వెలువడ్డాయి. భారతదేశంలోని హిందూశ్రీకి చెప్పబడిన మహోన్నతాదర్శాలను గూర్చి మహోపన్యాసాలు

చేసినవారూ ఉన్నారు. పురుషులకు వైతం కొన్ని ఛర్యాల. కిర్తనా... క్రుతి స్మృతుల్లో చెప్పబడినా, వతివ్రతా ఛర్యార్ని గురించి చెప్పినంత గట్టిగా ఏకపక్ష ప్రతాన్ని గురించి చెప్పలేదు. భార్యకు చెప్పకుండా ఏ వసీ చేయరాదనీ, సురాపానం చేయరాదని, భార్యలేకుండా ఏక్కడికీ వెళ్ళరాదని, పరశ్రీలతో మాట్లాడరాదని, అత్తమామలను, భార్యతరపు బంధువులను, గౌరవించాలని, పునర్నివాహం చేసుకోరాదని, భార్యపోయిన విధురుడు తల గొరిగించుకొని ఏకభుక్తంచేస్తూ, బ్రహ్మచర్యాన్ని పాపించాలనీ, భార్యకు విధించిన విధులన్నీ పురుషునికి వైతం యథా తథంగా పర్తిస్తాయని చెప్పలేకపోయారు. ఇది మనం ఆంగీకరించాల్సిన వరమనత్యం. పురుషునికి తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించటం, నిర్వహించుకపోవటంలో స్వేచ్ఛనిచ్చారు. శ్రీరాముని ఏకపక్షవ్రతం అనేది ఆయన తానుగా ఏర్పరచుకొన్న నియమం. సార్వజనిక నియమంకాదు. పురుషునకు ఉందిన ఈ స్వేచ్ఛకల్లనే ఈనాడు జరుగుతున్నట్టి, వెనుక జరిగినట్టి ఉచ్చ్రాంఖలమైన పోకడలతో సమాజం దూషితమైంది. ఇది వరమనత్యం. శ్రీరామచంద్రుడు ఏకపక్షవ్రతాన్ని పాలించినా, హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతాన్ని ఆచరించినా, కిర్ణుడు దానవ్రతాన్ని పాటించినా అవన్నీ వారు తాముగా ఏర్పరచుకొని పాలించిన విశేషఛర్యాలొకటాయి. పురుషుల దూషిత వ్రవర్తనకు కఠినమైన శిక్షను మన ఛర్యశాస్త్రాలు విధించి ఉంటే, ఈనాటి దయనీయ పరిస్థితి ఉండేదికాదు. ఇట్లా అనటం ఆ స్మృతికారుల్ని నిందించటంకాదు. ఆ కాలపు పరిస్థితులకు, జీవన విధానానికి, ఆదర్శాలకు తగినట్లు వారు చెప్పారు. ఈనాడు సంఘం నేటి పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఛర్యాలను నిర్వచించి అమలు చేయించాలి. పురుషుడు ఏనాడూ తన ఛర్యాన్ని తగినవిధంగా పాటించలేదనేందుకు అనేక సాక్ష్యారాలున్నాయి. యధార్థం చేరు, కావ్యకల్పనలు చేరు. జూదమాడటం ఏ పరిస్థితుల్లో అయినా, ఎవరికైనా తప్పే! దానిని మనం అనేక విధాలుగా సమర్థించివంతమాత్రంచేత ఒప్పు కానేరదు. భార్యను త్యజించటం ఏనాడైనా తప్పే! అంగుకు ప్రాయశ్చిత్త విధానం ఉంది. ఆ తప్పును ఒప్పుగా చిత్రించటానికి మనం ఎన్నైనా కల్పించుకోవచ్చు. అందుకే, ఆ కాలము, ఆ పరిస్థితులు, ఆ వ్యక్తులు వేరు అని సమర్థించుకోవాల్సి వస్తోంది. ఏమైనప్పటికీ శ్రీ విషయంలో స్మృతి కారుల మాపదండం వేరు పురుషుల విషయంలోని మాపదండం వేరు అని అనక తప్పదు. అంతేకాదు. ఆర్థికవిషయాల్లో వైతం శ్రీని చిన్న చూపే చూచారు.

స్త్రీ ధనం:

స్త్రీని తన పుట్టినింటి నుండి తెచ్చుకొన్న ఛనాన్ని స్త్రీ ఛనం అనేవారు. కన్యాశుల్కం అడులులోనున్న నాటి ఆచారం అయిఉండవచ్చు. కన్యాశుల్కమనేది పోయినప్పటికీ, కన్యకు ఆభరణాలు, కొంత ఛనం, యివ్వటం అనే ఆచారం నిలిచి పోయింది. ఛరునికి యిచ్చే కట్నంలాగానే. వివాహ సమయంలో వధువుకు ఛరుని తరఫువారు సగలుగాని, లేదా నగలకొరకై కొంత డబ్బు యివ్వటంగాని ఆచార మైంది. కొన్ని కులాల వారిలో కట్నంలో షుమారు సగం మరికొన్ని కులాలలో కట్నానికి రెట్టింపు నగలక్రింద యిచ్చే ఆచారం ఉంది. కొన్ని కులాలలో వరుని తరఫువారి దయాఛర్యాలమీది ఆధారపడి ఉంది. నగల విషయం అడిగితే సంబంధం చెడిపోతుందనే భయంతో నోరు ఎత్తరు. వివాహ సమయంలో పుట్టినింటివారు బాల్యంనుండి తాము చేయించిన ఆభరణాలతోనే కన్యాదానం చేస్తారు. దీనినే బాల కొడుగు అంటారు. ఇది కూడా స్త్రీ ధనమే! కొన్ని కులాల్లో భూమిరూపంలో కన్యకు అస్త్రీ యివ్వటం ఉంది. ఇదీ స్త్రీ ధనమే! చేదాల్లో కూడా స్త్రీ ఛనాన్ని ఉపాహరించారు. దానిని 'పారిణాహ్యం' అన్నారు.

ఆనాడు స్త్రీ ఛనంమీదన్న నా, స్త్రీకి అధికారం ఉందా? లేదా? అనే విషయం ఖచ్చితంగా చెప్పలేము. కాని, అట్టి అధికారం స్త్రీకి లేదనే అనాలి — ఈ విషయమై స్మృతికారులు చెప్పినదానినిబట్టి:

మనువు చెప్పినదానిని బట్టి — “అధ్యగ్న్యూధ్యావాహనికం, దత్తంచ ప్రీతి కర్మని. భ్రాతృ మాతృ పితృ ప్రాప్తం పత్నిధం స్త్రీ ఛనం స్మృతమ్.”

(మనుస్మృతి 9.114)

తల్లి, తండ్రి, సోదరులు యిచ్చిన ఛనం (1, 2, 3) పెండ్లి అయిన పిమ్మట భర్త యిచ్చిన ఛనం (4) వివాహ సమయంలోను (5) కాపురానికి వచ్చిన పిమ్మట (6) ఇతరులు ఇచ్చిన ఛనం; అని స్త్రీ ఛనం ఆరువిధాలు. 7-వ శతాబ్దానికి యింఛా కొన్ని యిందులో చేరాయి. భరణద్రవ్యం ఆకస్మిక లాభాలూ కూడా స్త్రీ ఛనం లోకి వచ్చి చేరాయి. తరువాత భూమికూడా చేరింది. ఇంత అయినప్పటికీ, అమెకు ఆ ఛనంమీద హక్కులేదు. దానధర్మాలు చేయటానికి వీలులేదు. తన డబ్బు తాను వాడుకోవటానికే హక్కులేనప్పుడు, ఇక భర్త ఆస్తిమీద అధికారం లేదని చేరే చెప్పనక్కరలేదు. భర్త ఆస్తికి భార్య ఏనాడూ వారసులు కాదు. అపస్తంబుడు ఉత్తరాధికారుల (వారసుల) పట్టిక యిచ్చాడు — “పుత్రాభావే ప్రత్యానన్యూ స

పిండః తదభావే ఆచార్యః. ఆచార్యభావే అంకేవాస్తి..... మహితా వా. (అవ. గృ.సూ. 2-14-2. 3, 4.) పుత్రులు లేనప్పుడు సపిండులు, వారును లేనప్పుడు ఆచార్యుడు, ఆచార్యుడును లేనప్పుడు రిష్యుడు. ఆపైన కుమార్తె' అంటూ:

చునుపుకూడా ఈ మూలలే అన్నాడు. కాని, జీమాతనాహుడు మాత్రం తన దాయభాగ ప్రకరణం (11) లో పూర్తిగా విభవల పక్షం వహించాడు—“వివాహ సమయంలో శ్రీ భర్త సంపదకు దేవుడేయరానట్టి (Joint) అధికారిణి అయి ఉండే. భర్త చనిపోగానే ఈ అధికారాన్ని ఎట్లా కోల్పోతోందో అర్థంకాని విషయం; ఇందుకు ఏమీ ప్రమాణం లేదు” అని అన్నాడు.

అనేక శతాబ్దాలపాటు స్త్రీలు భర్త ఆనంతరం, అర్థికంగా అనేక కష్టనష్టాలకు గురి అయి, ఇతరుల దయాదాక్షిణ్యాలమీద ఆధారపడి, వరకభాధలు అనుభవించారు. ఈ శతాబ్దారంభం వరకు వారి దయకీయ పరిస్థితులు అట్లాగే కొనసాగాయి. కొన్ని పర్చాలలో ఈనాటికీ కొనసాగుతున్నాయి. భారతీయ చట్టంలోని ఈ లోపాన్ని సవరించటానికై, డా. దేశముచ్ లాంటి సంస్కర్తలు ప్రయత్నించారు. 1937-2 సంవత్సరంలో చేయబడిన Hindu women's right to Property Act ననుసరించి దాయభాగసిద్ధాంతం బ్రిటిష్ భారతదేశం అంతటా ఒకే విధంగా వర్తించింది. దీనివల్ల స్త్రీల ఆర్థికస్థితి కొంత మెరుగైంది.

ప్రస్తుతం స్త్రీల సైతం చదువుకొని ఉద్యోగాలు చేయటం, ప్రపంచజ్ఞానం వృద్ధి అయినందున మోసగింపబడటం తగ్గిపోవటం, సమష్టి కుటుంబ వ్యవస్థ పన్ను గిరిపోవటం, భర్తలు ఉద్యోగాలు చేస్తూ తమ భార్యల భవిష్యత్తువనానికై జీవితశ్రీమాలాంటి ఏర్పాట్లు చేయటం, ఉద్యోగి భార్యకు సైతం పెన్షన్ సదుపాయం లభించటం, కార్మిక కర్షకులకు సైతం జీవితశ్రీమా సదుపాయం లభించటం, ఇటువంటి అనేక కారణాలవల్ల స్త్రీల ఆర్థిక స్థితి కొంత మెరుగుపడినా, పూర్తిగా పురుషులతో సమాన స్థాయికి రాలేదనే చెప్పాలి. కాని, సంఘం మాత్రం ఈ విషయంలో సానుభూతి కలిగి ఉంది. సహకరించటానికి సిద్ధంగా ఉంది. మూఢవిశ్వాసాలు పెరగి, ప్రాపంచిక జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకొని స్త్రీలే చొరవ చూపాలి.

ఈ శ్రీధనానికి సంబంధించిహడా అనేక తనాదాలు ఉత్పన్నమౌతున్నాయి. భార్య భర్తల మధ్యకూడా ఒకవిధమైన స్వార్థభావన ఉత్పన్నమై ఎవరిదబ్బు వాటిదే అనే భావం ప్రబలుతోంది. ఒకరినొకరు లెక్కచేయకపోవటం సంభవిస్తోంది. ఏమై

నప్పటికీ, స్త్రీకి అర్థికంగా సుస్థిరత్వం స్వాతంత్ర్యం అనునరం అని అంతా అంగీకరించాల్సిన విషయమే:

వైవాహిక జీవనంలోని అవశ్రుతులు:

వైవాహిక జీవనంలో ఎదురయ్యే తగాదాలు భార్యభర్తల మధ్య, ఆత్మకోడండ్రు, అడుబిడ్డల మధ్య ఉంటాయి. పరస్పర అవగాహన లేకపోవటం, సంకుచితబుద్ధి, లోకజ్ఞానంలేమి. మాత్రం ఇందుకు ప్రధాన కారణాలు. అత్యాశ. భోగాలాలన, ఆనమర్థత, బాధ్యతారాహిత్యం, దుర్వ్యసనాలు అనేవి మనకు పైకి కనిపించే కారణాలు. ఇవి ఇద్దరిలోనూ ఉండవచ్చు. కొన్ని ఈ దుర్గుణాలు ఒకరిలో, మరికొన్ని మరొకరిలో ఉండవచ్చు.

భర్త విషయంలో అయితే. చదువు సంఖ్యలు తక్కువ, షోకులు భోగలాలన ఎక్కువ అయి, త్రాగుడు లాంటి దుర్వ్యసనాలకు బానిస అయి. భార్య పిల్లల విషయం పట్టించుకోక, సంపాదన చాలక భార్యను పుట్టినంటినుండి డబ్బు తెమ్మని వేధించటం, ఇందుకు పర్యవసానంగా, గుట్టుగా సాగవలసిన సంసారం బజారునవడి, వివాహ విచ్ఛేదమో (విడాకులో) లేక హత్యలు ఆత్మహత్యలో జరుగుతాయి. అట్టి భర్తకు ఆతని తల్లి అక్కచెల్లెండ్రు కూడా తోడైతే అగ్నికి ఆజ్యం పోసినట్లే! కొన్ని సందర్భాలలో భార్యయొక్క అజ్ఞానం, అవినీతి, భోగలాలన, కూడా పురుషుని జీవితానికి అభిశాపం కావచ్చు. ఏమైనప్పటికీ, ఈ విధమైన అవశ్రుతులకు ముఖ్యకారణాలు అవిద్య, ఉన్నవిద్య విశృంఖల విద్య కావటం, పాశ్చాత్య నాగరకతా వ్యామోహం, నైతిక విలువలు లోపించటం, దాంపత్యం, వివాహం అనే వాటిని గూర్చిన సరైన అవగాహన లేకపోవటం, బాధ్యతారాహిత్యం అనేవి కావచ్చు! ఇటువంటి అవశ్రుతులన్నీ వారి వారి సంసారాలకు సంబంధించిన విషయం అనీ, ఇతరులకు ప్రమేయం లేదనీ చాలమంది అనుకుంటారు. కాని ఇది తప్పు. ఈ దుష్పరిణామాలు వారిద్దరికీమాత్రమే, ఆ సంసారానికి మాత్రమే పరిమితం కావు. ఇటువంటి వారి సంతానమే చదువుసంధ్యలు లేక, తల్లిదండ్రుల ప్రేమకరపై, బాధ్యతారహితంగా పెరిగి, జేబుదొంగలుగా, దుండగులుగా, హంతకులుగా తయారౌతారు. ఇటువంటి వారితో సంఘం బాధలు వడక తప్పదు. ప్రభుత్వానికి వారు పెద్ద సమస్యగా తయారౌతారు. ఇట్లా, స్త్రీ పురుషులకు ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోకపోవటంవల్ల, అవగాహన లోపించటంవల్ల చివరకు వివాహ విచ్ఛేదమే శరణ్యం అవుతోంది.

విడాకులు — పునర్వివాహాలు

విడాకులు: జనం చ్యుత్యాస్త్రాలను పరిశీలిస్తే, వ్యభిచారి తన మొదటి భార్యను వదలి మరొక భార్యను వివాహమాడవచ్చునని తెలుస్తోంది. అంటే, స్మృతిని పురుషుని పునర్వివాహానికి ఆమోదముద్ర చేసినాయన్నమాట. ఈ సదుపాయం శ్రీకి కల్పించబడలేదు. శ్రీకి, ఒకసారి ఒక పురుషునితో వివాహం జరిగితే, ఆ వివాహం ఆమె జీవితాంతం కొనసాగాల్సిందే; వివాహ విచ్ఛేదానికి వీయలేదు. వివాహసంబంధం అనేది శ్రీ విషయంలో అవిచ్ఛేద్యం అని ప్రాచీన శాస్త్రకారుల అభిప్రాయం.

ఈ విషయమై మనుచే ఎంత నిర్ణయంగా చెప్పాడో చూడండి —

“న నిష్క్రయం నిసర్గాభ్యాం భర్తుర్భార్యాః విముచ్యతే
 ఏవం ధర్మం విజానీషుః ప్రాక ప్రజాపతి నిర్వృతమ్.

(మ.స్మృ. 9-46)

భర్త, భార్యను అమ్మిచేసినా పరిత్యజించినా ఆ శ్రీకి మొదటి భర్తతోనే సంబంధం పోదు. ఇది ప్రజాపతి చేసిన నిర్ణయం రాజుట్టి!” అన్నాడు.

వివాహమనేది ఒక ధార్మిక సంస్కారమే. ఆ సంస్కారం పుల్లనే శ్రీకి శ్రీత్వం అందించి, నిలిచి ఉండనీ, భార్యభర్తల్లో ఎదురు పుటకులైనా ఆ సంస్కారం పోదనీ, ప్రాయశ్చిత్తం ద్వారా మళ్ళీ పరిశుద్ధులు కావచ్చుననీ, భర్తృశాస్త్రకారుల ఆభిప్రాయమైనట్లు తోస్తుంది. ఇక, అటువంటిప్పుడు వారిచ్చిష్టతో ఇక వివాహ విచ్ఛేదానికి తావు ఎక్కడిది? శ్రీ వ్యభిచారిణి అయినా సరే: ఆమెను పరిత్యజించటం నిషిద్ధం. అని యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిపై విశ్వరూప ష్టాఖ్య చెప్తుతోంది. అందు చేతనే, హిందూ భారతీయ వివాహవ్యవస్థలో విడాకుల అవస్థలూ లేవు.

అయితే, మన చ్యుత్యాస్త్రాలను బాగా పరిశీలించినప్పుడు, క్రీస్తుకు పూర్వం అక్కడక్కడ విడాకులున్నట్లు కనిపిస్తుంది. వివాహ సంబంధం చాలా దృఢమైనదని గట్టిగా చెప్పిన మనువు సైతం —

ఉన్మత్తం, పతితం, క్లిబం, అఙీణం, పాపరోగిణమ్
 న త్యాగోఽప్తి ద్విషన్త్యాశ్చ, న చ దాయాపవర్తనమ్.

(మ.స్మృ. 9-79)

“ఫర్తగనుక దిచ్చినాడు. బలమను. నవ్వంసమను. వీజువహితుడు. చెరువోగాలు లల వాడు. నీమను అనుచే. ఆట్టి ఫర్తను పరిత్యజించినందువల్ల శ్రీకి వోషం రాడు” అన్నాడు. పరిత్యజించటం అంటే వివాహవిచ్ఛేదం (తెగతెంపులు) అనే అనుకోవాలి. పండుచేతనంటే. మనుచే (9-175, 176) లో, అటువంటి శ్రీ ఫర్తసమాగమిన్ని పొంది ఉండకపోతే, మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చు —

“సా చేప అక్షతయోనిః స్యాత్. గతప్రర్వాగతాపి వా.
 హేనర్పదేన ఫర్తా సా, పునః సంస్కార మర్హతి” అన్నాడు.

ఇట్టి శ్రీకి పుట్టిన సంతానం ఏర్పాటు ప్రసాదాన్ని సరియైనదిగానే పరిగణించబడుతుంది. శ్రీస్తు శరవంధం వాదాన్ని అన్ని చర్చాలలోను వివాహవిచ్ఛేదం అన్నట్లు తెలుస్తోంది. అభిర్వేదం 9-27. 28 ననుసరించి ఒక శ్రీ, బహుశః ఫర్త ఉండగానే తిరిగి వివాహం చేసుకొన్నట్లు తెలుస్తోంది. శ్రీస్తుకు పూర్వం 400 సంవత్సరాలనుండి శ్రీ.శ. 100 సంవత్సరాలనుండి ఉండిన శాస్త్రురారులు, బ్రాహ్మణులై అయితే. ఆమె ఫర్త విదేశాలకు వెళ్ళి ఉన్నా. లేక దీర్ఘకాలంపాటు యాత్రలకు వెళ్ళి ఉన్నా. ఫర్త కోసం ఆ సంవత్సరాలపాటు వేచి ఉంది, అతడు తిరిగి రాకపోతే మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చు నన్నారు — దీనినే, పశ్చిమ ధర్మసూత్రాలు 1-7-67 లో ఇట్లా చెప్పారు — “ప్రోషితపత్ని పంచపర్వాణి ఉచీక్షేత్ర. ఉర్థ్వం పంచాఢ్యో పర్షేభ్యో ఫర్తసమాగం గచ్ఛేత్....యది ధర్మార్థాభ్యాం ప్రవాసం ప్రత్యననురామాస్యాద్యథా ప్రేతే ఏషం చర్తితవ్యం స్యాత్. ఆత ఉర్థ్వం సమానోదకపిండర్షి గోత్రాణాం పూర్వైః పూర్వోగరీయాన్” అని.

కొటిల్లుడు మాత్రం, తన అర్థశాస్త్రం (9-1) లో వివాహవిచ్ఛేదానికి అనుచుతి యిచ్చాడు కాని, “అంతతః పరం ధర్మస్థైః విసృష్టా యధేష్టం విన్దేత” అని, అందుకు ధర్మాధికారియొక్క అనుజ్ఞ కావాలన్నాడు. కొటిల్లుని అభిప్రాయం ప్రకారం. ఒక శ్రీ. తన ఫర్తను అనవ్యాయముకుంటున్నప్పటికీ ఆమె ఫర్త గనుక ఆమెను కోరుతున్నట్లు అతనిని పరిత్యజించటానికి వీలలేదు. ఇద్దరూ ఒకరి నొకరు ద్వేషించుకొంటూ ఉన్నప్పుడే వివాహ విచ్ఛేదానికి అవకాశం ఉంది — “అమోక్ష్యో ధర్మరూపస్య ద్విషతిభార్యా. భార్యాయాశ్చ భర్తా. నవస్పరం ద్వేషో ద్యోషః శ్రీ పువ్రవారాద్వా పురుషశ్చేన్మోక్ష మిచ్ఛేభ్యథాగృహీతమవ్యై దద్యాత్ పురుష వివ్రవారాద్వా శ్రీచేన్మోక్ష మిచ్ఛేన్నాస్యం యథాగృహీతం దద్యాత్.”

అమోహో ఛర్మవివాహోనామితి." (అర్థశాస్త్రం - 3-3) అడచే నురుజులు తన భార్యలల్ల, తన ప్రాచానికి ముప్పు ఉన్నదని భావించి వివాహులు కోర్కె, అమెవల్ల వివాహసమయంలో రనకు వచ్చిన పనాన్ని ప్రస్తుతం బుచ్చివేడూం. అట్లాగే, అమె వల్లవల్ల తన ప్రాచానికి ముప్పు ఉన్నదని భావించి అతని నుంచి విడుక్తిని కోరితే, అమె బురుడునికి ఏమీ ముప్పునుచ్చువలేదు. అయితే, ఇటువంటి వివాహ విచ్ఛేదాల ఛర్మవివాహాలకు (బ్రాహ్మ, ప్రాణావత్స, ఆప్యై దైవ వివాహ లకు) పర్తింపిచ్చు అన్నాడు. అవి అవిచ్ఛేద్యాలు కాణ్టి: కాటిచ్చుడు పైన చెప్పిన విచ్ఛేద విషయం మిగతా న్నాగులకల వివాహాలకు సంబంధించినవి.

పరాశర స్మృతి (4-31. ర్) "నష్టే, మృతే, ప్రుక్షిణి, క్లిషే చ ములే పతౌ, పంచస్వావత్సు నారీవాం పతరన్యో విధీయతే" పతి నష్టమైనా, పనిపోయినా, నన్యనించినా, నపుంసకుడైనా, పతితుడైనా ఈ అండు సందర్భాల్లోనూ పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చునన్నాడు. నష్టమవటం అంటే ఏమైపోయినది తెలియకపోవటం. (పతితుడు అంటే — బ్రాహ్మణ హంతకుడు, సుకాహనం చేసేవడు, గురు భార్యతో కలిసేవాడు, నాస్తికుడు, విందిత కర్మల్ని చేసేవాడు, పరితులబో కలసి ఉండేవాడు, పతిరులుకాని మంచివారితో ఉండనివాడు, తల్లిరుండ్రులదైపు బంధువులకు అపరాధం చేసినవాడు, వీటిలో ఏ ఒకదానికి పాల్పడినా పతితుడే!) దీనినిబట్టి వివాహ విచ్ఛేదం పరాశరునికి సమ్మతమే అని తెలుస్తోంది. నమ్మకం కాకపోతే పతితుడైనా, నపుంశకుడైనా స్త్రీ పునర్వివాహానికి ఏట్లా అంగీకరిస్తాడు:

ఈ వివాహ విచ్ఛేదం అనేది బౌద్ధ గ్రంథాల్లో సైతం విరివిగా రాకపోయినా, అక్కడక్కడ కనిపిస్తోంది — ఛమ్మవధం, ఛోరీగాథా, మజ్జిమనికాయం లాంటి గ్రంథాల్లో ఇటువంటి సందర్భాలు వర్ణింపబడ్డాయి. అయితే, ఉన్నత కులాల్లో ఇటువంటి ఆచారం ఉన్నట్లు కనిపించదు. క్రమంగా వివాహ విచ్ఛేదమనే ఆచారం రగ్గు ముఖంపట్టి ఈ క్రీస్తుశకాంభానికి బాగా తగ్గిపోయింది. హిందూ సమాజంలో పవిత్రత, పరిశుద్ధత అనే భాదాలు బాగా ప్రబలినాయి. వివాహమనేది స్త్రీకి జీవితంలో ఒక్కసారే జరిగాలి అనే భావం బాగా బలపడ్డది. ఛర్మ దుర్మార్గుడు, పరితుడు, కీచుడు అయినా అతనిని పవలిపెట్టరాదనే భావం వ్యుభయైంది.

పాశ్చాత్య దేశాల్లో వివాహాలు:

ఈనాడు మన పదుపులు, ఆహార విహారాలు, జీవితాచర్యం, ఛోగలాలనన, వివాహాలు, విందులు ఇట్లా అన్నింటిలోను పాశ్చాత్య వద్దతున్నే యువతరం అనుక

రిస్తున్నందున, వివాహాల విషయంలో పాశ్చాత్యదేశాల, యూరప్యదేశాల ఆచారాన్ని తెలుసుకుందాం. మన దేశంలో లాగానే యూరప్యదేశాల్లో కూడా వివాహ విచ్ఛేదం అనేది లేదు. రోమన్ కాథలిక్ చర్చియొక్క సిద్ధాంతాల ననుసరించి, వివాహ బంధన మనది అవిచ్ఛేద్యమనే భావమే ఉండేది. (Gospel of Mark 10:1-12 మరియు లూక్ 16-18) ఇంగ్లండులో వివాహవిచ్ఛేద మనేది పార్లమెంటు అంగీకారంతో జరగాల్సి ఉండేది. ఇట్లా పార్లమెంటు అంగీకారం పొందాలంటే ఎంతో సంవత్సరాలైనా దానికి తప్ప ఇతరులకు సాధ్యమయ్యేది కాదు. ఇందుకై ఆ రోజుల్లో దాదాపు 300 పార్లమెంటు సభ్యులు అయ్యేవారు. 1922 రాయల్ కమిషన్ రిపోర్టును బట్టి క్రీ.శ. 1715 నుండి 1855 వరకు, అంటే దాదాపు 140 సంవత్సరాల్లో పార్లమెంటు 180 పుండ్లకి వివాహాల మంజూరు చేసింది. 1858 లో Divorce and Matrimonial Causes Act ఆమోదించబడ్డది. దీనిని బట్టి, స్త్రీ వివాహాలకోసం ముఖ్యమైనవి చేయాలంటే, వివాహమైన నాటినుండి భర్త, తనతో వ్యభిచారం మాత్రమే చేస్తున్నాడని, మరొక స్త్రీని ప్రేమిస్తున్నాడని రుజువుచేయాలి. కాని, 1923 చట్టాన్ని అనుసరించి పురుషుల్లాగానే, స్త్రీలకు సైతం వివాహాలకోసే అవకాశం కల్పించబడ్డది. అప్పటినుండి యూరప్, అమెరికా దేశాల్లో వివాహాల మూడు విధాలు ఆరు రాయలుగా వ్యద్ధిచెందుతున్నాయి. ఈనాడు అవటి స్త్రీలు, భర్త నిద్రలో గురకపెడుతున్నాడని, ఆ కారణంగా తనకు నిద్రాభంగం అవుతోందని, భర్త రోజూ గడ్డం గినుకోకపోవటంవల్ల తన గడ్డం గిరుకుపోతూ బాధకలిగి పోతుంది, భర్త తరచుగా తుప్పుతున్నాడని యిట్లా స్వల్పకారణాలకు వివాహాల కోటతున్నారు. అట్లాగే పురుషులు తన భార్య నోరు తెరచి నిద్రపోతున్నందున తనకు ఏయంపొందని, నన్నేటప్పుడు పండ్లు విక్రమంగా కనిపిస్తున్నందున కాని ఖరీదైన వస్త్రాలను తనకు యిష్టంలేని రంగు వస్త్రాలను ధరిస్తోందని వివాహాలకు కారణాలు చెప్పబడ్డాయి. ఇందువల్ల వారి కుటుంబ జీవనం అస్తవ్యస్తమై పిల్లలు ఎవరికీ చెందనివారుగా తయారౌతున్నారు. మాతాపితరుల ప్రేమను దూరం చేస్తున్నారు. ఇట్లా వారి కుటుంబ జీవనం దుఃఖమయంగా, అశాంతికి నిలయంగా తయారైంది. ఈ కారణాలవల్ల ఇంగ్లండు మొదలైన దేశాల్లో వివాహాల ఆచారాన్ని తగ్గించాలనే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఈ స్థితిలో మన దేశంలో ఈ ఆచారాలు మెచ్చుచేయాలని కోరటం విచిత్రంగా లేదా?

పునర్వివాహం:

మన హిందూ సమాజంలో పురుషునికి భార్య ఉండగా మొదటి వివాహాన్ని రద్దుచేసుకొని రెండవ వివాహం చేసుకొనే అధికారం ఉంది. మొదటి భార్య ఉనిపోయినా రెండవ వివాహం చేసుకొనే అధికారం ఉంది. కాని, స్త్రీకి వివాహవిచ్ఛేదము, పునర్వివాహము రెండూ నిషేధింపబడ్డాయి. పురుషుడు మూత్రం మొదటి భార్యను నిష్కారణంగానే విడిచివేసి పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చు. ఇందువల్ల ఈ విధంగా వదలివేయబడిన స్త్రీలు దయనీయమైన స్థితిలోపై నరకయాతనలు అనుభవించారు. అనుభవస్తున్నారు. అటువంటి స్త్రీల దుఃఖాలను అంతులేదు. అంటే మన మొదటి భార్యనుండి విముక్తి పొందటానికి, ఆమె కీయవలసిన భవణం నుండి తప్పించుకోవటానికి, భోగలాలసులై, అబద్ధపు సాక్ష్యాల చెప్పించి, తన భార్యను తానే వ్యభిచారిణిగా చిత్రించి మోక్షసుందరాంగిని కట్టుకొని కుటుంబున్నారు. అటువంటి స్త్రీలు ధిరణానికి సైతం నోచుకోక, పనికితైలుగా, పంబకతైలుగా ఉప్పురవారిద్యంతో బాధపడుతున్నారు. అట్టివారి కన్నీళ్ళతో భారతదేశ చరిత్రలోని అనేక పుటలు తడిసిపోయాయి. హిందూభర్తలచేత పరిత్యక్తలైన ఇటువంటి స్త్రీలు గత్యంతరం లేక ఇతర మతాల పజ్జన చేరుతున్నారు. ఇట్టివారికోసం వేచి, చేయి జాపుతున్న మతాలు చాలా వున్నాయి. దుష్టశక్తులూ వున్నాయి. ఇటువంటివారికోసం వారు వెతుకుతూనే ఉంటారు. చట్టంగాని, సమాజంగాని, అట్టి పరిత్యక్తులు వేరొక వివాహం చేసుకోవటానికి అంగీకరించనందున వారికి వేరే మార్గంలేదు. ఇందువల్ల సుఖ్యంగా హిందూ సమాజంలోని ఉన్నత వర్గాలలోని స్త్రీల దయనీయగాధలు పెరిగిపోతూనే ఉన్నాయి. ఈ విషయంలో శ్రమజీవులు, నిమ్మవర్గాలకు చెందిన స్త్రీల స్థితిగతులే మెరుగుగా ఉన్నాయని అనకతప్పదు. ఈనాటికి నిమ్మవర్గాలలో వివాకుల ఆచారం అమలులో ఉంది. పైగా, ఆ కులవెద్దలే నిర్ణాయకులు, తీర్పురులు అయినందున న్యాయం త్వరగా జరుగుతుంది. తప్పుడు సాక్ష్యాలబాధ ఉండదు. వారికి ప్రభుత్వచట్టంతో పనిలేదు. వారి నిర్ణయాన్ని వారి సంఘం అంతా ఆమోదించి తీరాలి. అందువల్ల వారి సాంఘిక మర్యాదలకు, సంఘజీవనానికి ఏవిధమైన ఇబ్బందీ ఉండదు. కాబట్టి, ఈ విషయంలో నిమ్మజాతులవారి జీవనమే సుఖదాయకం అనటంలో తప్పలేదు.

బహుభార్యాత్వ పద్ధతి:

మన స్మృతి పురాణోపహాసాలు, బహుభార్యాత్వాన్ని అంగీంచినాయి. అటువంటి వీరపురుషుల జీవితచరిత్రలతోనే మన ధర్మగ్రంథాల పుటలన్నీ నిండి

ఉన్నాయి. గృహ్యసూత్రవారులు, ధర్మసూత్రవారులు బహుభార్యత్వానికి కొన్ని పరిస్థితుల్లో ఆమోదాన్ని తెలియజేయటమే కాక, ఆపశ్యకమని, ఈ విషయంలో ఆలస్యం పనికిరాదనీహా చెప్పారు. కొటియ్యడు, అర్థశాస్త్రం (3-2) లో, ఇట్లా అన్నాడు - “భార్య భ్రత్రహీనురాలైనా, వంధ్య అయినా, లేదా మొదటి కానుపు తరువాత మళ్ళీ పిల్లలు పుట్టకపోయినా, 8 సంవత్సరాల ఆగి, పురుషుడు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు. ఇన్ని సంవత్సరాలపాటు ఆగలేకపోతే రోజుకు జరిమానాగా 24 పణాలు చెల్లించి వెంటనే పెళ్ళిచేసుకోవచ్చు” అని.

దోషాయన ధర్మసూత్రాల్లో (2-2-4-6) పురుషునిలాగా మాట్లాడే స్త్రీని వెంటనే పరిత్యజించి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవచ్చునన్నారు. మనువుహా తన మనుస్మృతి 9-1-1 లో దీనిని సమర్థించాడు. అంతేకాదు, ఇంకొక అడుగు ముందుకు వెసి, మొదటి భార్యకు నూనాక్రియలు భార్యలాగానే వెంటనే రెండవ వివాహం చేసుకోవాలన్నాడు. “భార్యయై భార్యమారీవ్యే, దర్శాగ్నిం విధిభార్యకమ్, పునర్దాక్రీయాం కుర్యాత్ పునరాధాన మేవచ. (అ.శా. 5-163) అట్లా పునర్వివాహం చేసుకొని, యజ్ఞం చేయటం ఆరంభించాలి” అని చెప్పటంలో కర్మిష్టుల రొద్దే విరిగి నేతితో పడ్డట్లుంది. చాలమంది కర్మిష్టులు ఈ విషయంలో ఏమాత్రమూ ఆలస్యం చేయలేదు.

ఇక, గృహ్యస్మృతాకరంలో — “ఏవో భూద్రవ్య, వైశ్యస్యద్వే, త్రిసైక్షత్రయస్యచ, చిత్రోబ్రాహ్మణస్య స్యుర్భార్యా రాజ్ఞో యథేచ్ఛతః” అని దేవతలను చూసినగా: భూద్రుడు ఒక స్త్రీని వైశ్యుడు ఇద్దరిని, త్రిత్రయుడు ముగ్గురిని, బ్రాహ్మణుడు నలుగుర్ని, రాజు ఇష్టం ఏచ్చినంతమందిని వివాహమాడవచ్చునని చెప్పబడ్డది. స్త్రీస్మాత్రం, ఏ జాతిదైనా ఒకే పురుషుణ్ణి చేసుకోవాలని అన్ని ధర్మగ్రంథాలూ ముక్తికంటంతో చెప్పినాయి. ఈ విషయంలో మాత్రం స్మృతివారుల్లో, సూత్రవారుల్లో అభిప్రాయ భేదమంటూ లేదు. ఇది మెచ్చుకోదగిన విషయం. మన ఇతిహాస పురాణాదులు రాజ్యనాటకాదులన్నీ చాలా భాగం బహుభార్యలు గల ధీమాత్తుల వర్ణనలతోనే నిండి ఉన్నాయి.

గృహ్యసూత్రవారులు, స్మృతివారులు, బహు వివాహాలను, పునర్వివాహాలను నిందిస్తూనే, పరివ్రతయైన భార్యను ఏదలిపెట్టటం పాపమని, అట్టి భర్తను దండించాలనీ, అక్కడక్కడ చెప్పినా, అవన్నీ ఆయా పుటల్లోనే పడిఉన్నాయి. ప్రచ్యేత సంవర్షాలలో చెప్పబడినట్టి, తమకు అనుకూలమైనట్టి సంవర్షాలనే గ్రహించి దాటినే సామాన్య నియమాలుగా భావించి పురుషులు భార్య బ్రతికి ఉండగానే పున

ర్షివాహుడునే పాపానికి పాల్పడ్డారు. దానిని చూసి అధికారులుగా కూడా భావించారు. ధర్మశాస్త్రం వారు. ఆర్షవ్యవస్థ పరిషత్తులు భారాన్ని గుర్తించి తీసుకొన్నాడునే ధర్మికులు కూడా ఈ విషయమై చూసాన్నే ఖండించారు. వివాహ వివాహం, రజస్వలాలనంతర వివాహం మొదలైన వాటిలో చూపించినంత వ్యతిరేకమైన శ్రద్ధలో, ఆసక్తిలో చూడాలంటే ఈ విషయంలో చూపించి ఉంటే అనేక లక్షలమంది స్త్రీల జీవితాలు నాశనం కాకుండా ఉండేవి. పురుషుల బహుభార్యాత్వాన్ని వారు ఖండించి లేదు. విధిగా వివాహాన్ని, రజస్వలాలనంతర వివాహాన్ని ఎదుగెత్తి ఖండించిన దారి నోరు ఈ విషయంలో మూగవోయింది. నియమ నిబంధనగా బహు వివాహాన్ని చేసుకొన్న దారు, శాస్త్రాల విధించిన ప్రాయశ్చిత్తాదుర్లు వైతం చేసుకోలేదని బహుత్వం హిత వల్ల తెలిస్తోంది.

వృద్ధ వివాహాలు:

వృద్ధులు అనేకమంది వృద్ధులు, భార్య లేనిపో వనందున, వృద్ధిలోపం వస్తుం దనే సాకుతో పునర్వివాహాలకు తయారౌతూ ఉండేవారు. వీరికి ధర్మశాస్త్రాలన్నీ అనుమతి కల్పాలను ప్రసాదించాయి. భార్య లేనివాడు యజ్ఞానికి అర్హుడు కాదు కాబట్టి, మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చుననే ధర్మసూత్రాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని, బయసును పెంచుకుంటే పునర్వివాహానికి ముందుకు వచ్చారు. రాజీకి కాళ్ళుచాచిన వృద్ధులు వైతం, కర్మలోపభయం ఎట్లా ఉన్నా, చచ్చే ఏడేనారండవనే దిగులుతో కన్యల్ని వివాహమాదిన ఉదంబాలు చాలా ఉన్నాయి. వారి పుణ్యమా అంటూ, మన దేశంలో బాల వితంతువుల సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది. ఈ దుస్థితిని చూచిన కవులు, సంస్కర్తలు ఈ సమస్యపై అనేక నాటకాలు, ప్రహసనాలు, వ్యాసాలు వ్రాసి, ఉపన్యాసాలిచ్చి ప్రజల దృష్టిని ఈ వైపుకు మళ్ళించారు. దారి ప్రయత్నాల వల్ల, ఉద్యమాలవల్ల ఈనాడు వృద్ధ వివాహాల సంఖ్య చాలా తగ్గింది.

వైధవ్యము:

వైధవ్యమునేది నారీనీనానికే కాదు లాంటిది. ఇది మరణంకంటె ఎక్కువమై నది. ఇట్టి దుస్థితిమైన జీవితం గడవటం నరక సదృశమే! ఎందుచేత?

1. అర్థికంగా ఏ ఆధారమూ, అధికారమూ లేకపోవటం.
2. బంధువుల దయావాక్యీకాలపై జీవితాంతం ఆధారపడి ఉండాల్సి రావడం.
3. సమాజంలో విలువ లేకపోవటం మీసంగా చూడబడటం.

4. ఏ కుభారాల్లోనూ పాల్గొనటానికి వీలులేక, సాటి స్త్రీలలో తక్కువగా చూడబడటం.
5. దాంధల్ని ఆపుకోలేక, అదుపులో పెట్టుకోలేక, చురొక ఆధారాన్ని చేపట్టటానికి వీలులేక లోలోన క్రుశ్చి చాదాల్ని రావటం.
6. జీవితంలో సుఖ సంతోషాలకు తావులేక పోవటం — భవిష్యత్తు లంఘనం మరియు లాభం.

ఈ దుస్థితు లన్నింటికీ ముఖ్యకారణం స్త్రీకి పునర్వివాహాన్ని అంగీకరించక పోవటమే; కనీసం పిల్లలులేని స్త్రీకి సైతం అట్టి అర్హత లేకపోవటం. భార్య కాలంలో విధవా వివాహం చేసుకొన్న స్త్రీకి 'పునర్భూ' శబ్దాన్ని వాడారు. స్వరద స్మృతిలో స్త్రీలను ఏడు రకాలుగా విభజిస్తూ ఈ పునర్భూ శబ్దవాచ్యులైన స్త్రీలలో మూడు భేదాలు చెప్పారు. (1) వివాహం మాత్రం జరిగి, భర్తతో మాట్లాడి యెరు గని స్త్రీ. (2) మొదటి భర్తను చదివి చేరొకనిని చేసుకొని, చుళ్ళి మొదటిభర్తవద్దకే వచ్చిన స్త్రీ. (3) భర్త చనిపోయిన ఏమ్మట అతని సమీప సంబంధీకులను వివాహా మాడిన స్త్రీ; అని.

మనుస్మృతి (9-176)లో "సాచే దక్షత యోనిః స్వాతే గత ప్రత్యాగరాపివా పౌనర్వచేన భర్తా సా పునః సంస్కార మర్హతి" అక్షతయోనియైనట్టి జాలవితంతు వుకు, మొదటి భర్తను చదిలివెళ్ళి, చుళ్ళి తిరిగివచ్చిన స్త్రీకి వివాహ సంస్కారం చెప్పారు. కళ్ళవుడు, బోధాయుడు, ఇటువంటి 'పునర్భూ' శబ్దవాచ్యులను ఏడు రకాలుగా విభజించారు. ఆ కాలంలో భర్తయొక్క సంవర్కం కలగనట్టి జాల వితంతువులే రాకుండా, బిడ్డలు జరిగిన వితంతువులు సైతం చుళ్ళి వివాహాలు చేసు కొన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఒక భర్తను చదివి, చేరొకనిని వివాహమాడి, చుళ్ళి మొదటి వాని వద్దకే వచ్చిన స్త్రీ యొక్క కుమారునికి "పౌనర్భువుడు" అనే శబ్దం వాడారు. వచ్చునకుడు, ఏచ్చివాడు, జాతిభ్రష్టుడు అయిన భర్తను శాశ్వతంగానే చదిలివేసిన మరయొకనిని వివాహమాడిన స్త్రీ యొక్క పుత్రుని కూడా పునర్భువుడు అనేవారు. కీనినిబట్టి స్మృతికాలావికి, సూత్రకాలానికి ఆరంభంలో విధవా వివాహాలు చెదురు చుదురుగానైనా ఉన్నాయనేది నిస్సందేహం. ఋగ్వేదం 10-18.8. లో ఈ మంత్రం ఉంది — "ఉదీర్షన్వి నార్యభి డీనలోకిం గరాసుమేత మువశేష ఏహి. హస్త గ్రామస్య ది ఘషోస్త చేదం ఏత్కర్షన్ త్న మభి సంభవూథ "ఓ నారీ: లెమ్ము: మర్త్యలోకాన్ని ప్రవేశించు: నీవు ఆ చనిపోయిన వానివద్ద పడుకొన్నావు. నేను నీ

ప్రేమికుణ్ణి: నేను నీ పాణిగ్రహణం చేశాను. రాజు కనాటి నుండి నీవు 'పత్ని అనే పదవిని పొందు' అని. దీనినిబట్టి ఋగ్వేదకాలంలో విధవా వివాహాలు ఉన్నాయని అంటారు. కొందరు వంటివూ ఈ మంత్రాన్ని మెలికలుత్రిప్పి వేరొక అర్థాన్ని కల్పించటానికి ప్రయత్నిస్తారు. కాని, సాయణుడు కూడా ఈ అర్థాన్నే చెప్పాడు — తైత్తిరీయ అవణ్యం 6-1. పైని భాష్యంలో:

“త్వం హస్తగ్రాహస్య పాణిగ్రాహవతో దిదిషోః పునర్వివాహోచ్ఛ్రే: పతుశ్చ పతజ్జనిత్వం దాయాత్వమధిసంబంధాత్ సమ్మక్ ప్రాప్నుహి. (తై. ఆ. 6-1 సాయణ భాష్యం)

అట్లాగే, అక్షరమేరం 9-10-20 లో స్త్రీకి పునర్వివాహం ఉన్నట్లు ఉదహరించి ఉంది. అక్షరమేరంలోనే (6-17-89) “ఉత్సర్వపతయో దస త్రియా: భార్యే బ్రాహ్మణా: బ్రహ్మ్య వేద్ధస్త మగ్నహీల న ఏవ పతిరేకథా. బ్రాహ్మణ ఏవ పతి న రాజన్యో న వైశ్యః, తత్సూర్యః ప్రబ్రున్నేతి సంభోయో మానవేభ్యః” అని స్త్రీకి పదిమంది భర్తలంటే ఉండవచ్చుగాక; బ్రాహ్మణుడు గనుక ఆ స్త్రీని పాణిగ్రహణం చేస్తే, అతడే ఆమెకు యధార్థమైన భర్త అవుతాడు. వైశ్యక్షత్రియులూ కాదు. ఈ సత్యాన్ని ఘోషిస్తూనే సూర్యుడు తరుగుతున్నాడు” అని. ఇట్లా వేదాల్లో అక్కడక్కడ వివాహ వివాహ ప్రస్తావన చెప్పినందున, ఆ కాలానికి అది క్రొత్తకాదని, చుసం భావించాల్సి వస్తోంది.

సూర్యసూత్రాల్లో కూడా వివాహ వివాహ ప్రస్తావన ఉంది. చిశ్ట ధర్మ సూత్రాల్లో (17-10) “ప్రోషిత పత్ని పంచుర్వాణ్ముచీత. ఉర్థ్వం పంచభ్యో చర్షేభ్యో భర్తృసదాళం గచ్ఛేత్. యది ఛర్షార్థాభ్యాం ప్రవాసం ప్రతి అనసుకామా స్నాత్. యథాప్రేతే ఏపిం చర్షితవ్యంస్యాత్. ఏపిం బ్రాహ్మణీ పంచప్రజాతా అప్రదాతా చిత్వారి. అతఉర్థ్వం సమానోపచి ఏండర్షి గోత్రాణాం పూర్వః పూర్వః గరీయన్ న తు ఖలు కులీనే విద్యమానే పరగామీస్యాత్.” భర్త మరదేళం వెళ్ళి వుంటే, బ్రాహ్మణ స్త్రీ సంసక్తరాలపాటు అతనికోసం వేచికంటాలి. అనైన అతడు ఇంటికి తిరిగి రాకపోయినా, ఆమెకు అతని వద్దకు వెళ్ళటానికి యిష్టం లేక పోయినా, అతని యింటిపేరు దానినిగాని. అతని గోత్రం కలవానిని వెళ్ళిచేసుకోవచ్చునన్నాడు.

చిశ్ట ధర్మసూత్రాల్లోనే (17-14) పౌనర్పవుని సంస్కారాన్ని గురించిన వర్ణన ఉంది. ఇట్లా. ధర్మసూత్రాల్లో — అత్యంత ప్రాచీనమైన ధర్మసూత్రాల్లో —

స్త్రీ పునర్నివాహం చేసుకోవచ్చునని అంగీకరించినట్లుగా ఉంది. దాని గృహ్య సూత్రాల్లో లేదు. అప్పటికి ఆ ఆచారం తగ్గిపోయి ఉండవచ్చు. చునుస్మృతి (9-186)లో “సా చేదక్షత యోనిః స్వాద్ గత ప్రత్యాగతాపి వా హానర్పవేన పర్త్యాసా. పునః సంస్కార మర్హతి” అని బాల వితంతువులకు పునర్నివాహం అంగీకరించబడ్డది. అట్లాగే, యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-122)లో “లోగీ హీనాతి రిక్తాంగః, రాజః. పౌనర్వప్నస్తథా. ఆచక్షీర్ణీ, కుండగోదా, కునభీ క్ష్యామంతకః” అంటూ శ్రాద్ధానికి భోక్తగా చనిపోని వారి శాపితాలో పౌనర్వపుని చెప్పారు. అంటే, ఆ కాలంలో మగదావారి లాగా పౌనర్వపులు కూడా సంఘంలో చాలా మంది ఉండి ఉండాలి. అవదారుడు, బాలవివేకకు చిలాత్కారంగా దొంగిరించు కౌని పోయిన స్త్రీకి — పునర్నివాహాన్ని ఉదాహరించాడు.

భర్త పరదేశం వెళ్ళి ఉంటే బ్రాహ్మణ స్త్రీ 8 సంవత్సరాలపాటు వేచి ఉండాలి. పుత్రుడు జన్మించి ఉండకపోతే 4 సంవత్సరాలు ప్రతీక్షించాలి. తరువాత మరియొకనిని వివాహమాడవచ్చు. ప్రోషితభర్తృకి అయితే (భర్త పరదేశం పోగా ఆతనికోసం చింతిస్తూ ఉండే నయక) భర్త గనుక జీవించి ఉంటే, వైన చెప్పిన వానికి రెట్టింపు కాలం వేచి ఉండాలి. ఇది ప్రజాపతి ఆజ్ఞ. అప్పటికే భర్తజాతి ఏమాత్రమూ తెలియకపోతే మరొకనిని వివాహమాడవచ్చు —

“ఆష్టై ష్టాన్యుదీక్షేత. బ్రాహ్మణీ ప్రోషితం పతిం
 అప్రసూతా ప చత్వారి. పరతోఽన్యం సమాశ్రయేత్
 జీవన్ శూయమాణేట. స్నాదేషః ద్విగుణోఽవధిః
 ఆప్రవృత్తై ప మీతానాం దృష్టిరేషా ప్రజాపతే
 అతోప్యగమనే స్త్రీణామేష దోషో పవిద్యతే.”

అని నారదస్మృతి (94-101)లో చెప్పబడ్డది. చునుస్మృతి (9-176)లో

— “ప్రోషితో ధర్మకార్యార్థం, ప్రతీక్ష్యోఽష్టౌ సహః సమాః
 విద్యార్థం షట్. యశోఽర్థం చామర్థం త్రీంస్తుపత్సరాన్.”

భర్త ధర్మకార్యాలకోసం పరదేశం పోయి ఉంటే 8 సంవత్సరాలు, విద్య, లేదా, కీర్తి సంపాదనకోసం వెళ్ళివుంటే 6 సంవత్సరాలు, మరొక స్త్రీని వివాహమాడి నట్లయితే 3 సంవత్సరాలూ వేచి ఉండాలని అన్నాడు.

కొటియ్యిడి. అర్థశాస్త్రంలో (3-4) సన్యసించిన వాని ఛార్జి. మరదేశం పోయినవాని ఛార్జి, చనిపోయినవాని ఛార్జి, ఏడు ఋతుకాలాల పాటు వేది ఉంచాలన్నాడు. ఆమెకు సంరాసం గనుక ఉంటే. ఒక సంవత్సరం పాటు ఆగి, ధర్మయొక్క తమ్ముని వివాహమాడటం మంచిదన్నాడు. మరడులు లేకపోతే సపెండుని లేదా ఆ సంశంధానిని లేదా ఆ గోత్రం లేదా ఆ బలం వానిని చేసుకోవాలన్నాడు. పరాశర స్మృతి (4-30)లో ధర్మ. ఏ రాజుజంపల్లినైనా సప్తమైనా (పనిపించకుండా పోయినా) చనిపోతేనా, నపుంసకుడైనా, సన్యసించినా, పతితుడైనా. ఈ అయిదు సందర్భాల్లోనూ పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చు నన్నాడు.

“నష్టే, ద్యుతే. ప్రవ్రజితే. క్షీణే చ పతితే పతా

పంచస్మిపత్ను నారీణాం పతివ్రత్యో విధీయతే” అని (చ. స్మృతి. 4-30)

అయితే పండితుల దృష్టిలోనివికేలకాల వివేకాధిపతులు కిచ్చిస్తూ ఉంటారు — వాడ వివాదాలు లేవడీస్తూ ఉంటారు.

పరిషత్సృష్టి (17-69)లో “పాణిగ్రాహే ద్యుతే బాలా కేచిలం మంత్ర సంస్కృతా. సాచేదికతయోనిః స్యాత్ పునః సంస్కృతి మ్మతి” అన్న సమాగ మాన్ని. పొందడం బాలిక — అంతయోనియైన బాలవితంతువు మళ్ళీ వివాహ సంస్కారానికి అర్హురాలు అన్నారు. అట్టి బాలవితంతువు. కన్యక్రిందే వెళ్ళి అని లము శారాతప స్మృతి 5-44 లో ఇట్లా అన్నారు — “ఉద్వాహితా చ యా కన్యా, న సంప్రాప్తా చ మైధనం. భర్తారం పునఃకేయి యథా కన్యా తదైవ సా.”

నాటిసృష్టిలో (12-50) “ద్యుతే భర్తృరిసంప్రాప్తం దేపిరాచీన పాస్వియా. ఉపాగచ్ఛేత్ పంచ రామోత్ సా ద్వితీయా ప్రకీర్తితా.” తన మొదటి భర్తయొక్క మరణానంతరం అను ముడివి తప్ప ఇతరులను వివాహమాడితే, ఆమె రామవిష్ణులో చూడిన దేశ్యక్రింద వెళ్ళి అన్నారు: పునర్వివాహం అంగీకరించినట్లే గదా!

బాల వితంతువులు పునర్వివాహం చేసుకున్నా తప్పులేదని. ఆమె సంరాసం, దేవతలకు ఏతరులకు హుస్య కన్యాదులు ఇప్పిటానికి అర్హులని మహాభారతంలో (13-55-7) “పునర్భూరపి సా కన్యా స పుత్రా హవ్యకవ్యదా” అని అన్నారు. ఇవన్నీ వేదకాలంనుండి స్మృతికాలం వరకు ముఖ్యంగా బాల వితంతువుల పునర్వివాహాలు ఉన్నాయనేందుకు ప్రమాణాలుగా చెప్పబడ్డాయి. చరిత్రకాలంలో ఇటు చంటి వివాహాలు కొద్దిగా కనిపిస్తాయి. ఉ|| గుప్తపంచానికి చెందిన సుప్రసిద్ధ చక్ర

వర్తి చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుడు, తన అన్నగారి భార్యయైన ప్రవదేవిని వివాహమాడాడు. వీరి పుత్రుడు కుమారగుప్తుడు, తరువాత గుప్తవంశానికి వారసుడైనాడు.

రోజులు గడచినకొద్దీ క్రీ. శ. 200 తరువాతనుండి వచ్చిన స్మృతికారులు ఇందుకు విరుద్ధంగా ఏకకంతంతో చెప్పనారంభించారు. క్రీ. శ. 600 నుండి సమాజంలో విధవా వివాహాలకు వ్యతిరేకత ఎక్కువైంది. ప్రాచీన స్మృతికారులు విధవా వివాహాలను అనుచూలంగా చెప్పినది ఈ కలియుగానికి సంబంధించినది కాదని. ఇతర యుగాలకు సంబంధించిన విషయమనే బుకాయించటం ఆరంభించారు. ఇతర యుగాలవారికోసం ఈ యుగంలో వీరు ఈ ధర్మసూత్రాలు ఎందుకు వ్రాయవలసి వచ్చింది? వారికి తగిన ఆచారం ఏదీ దొరకనందున వారికి సమకాలీనమైన అభిత్య పురాణంలోనిదంటూ ఈ శ్లోకాన్ని ప్రమాణంగా చూపించారు —

“ఊఠాయాః పునరుద్వాహం, జ్యేష్ఠాంశం, గోవధం తథా
కలౌ పంచ న కురీత భ్రాతృజాయాం, కమండలం” అని.

క్రీ. శ. 1000 నుండి బాలవితంతు వివాహాలను కూడా నిషేధం లనటం ఆరంభించారు. క్రీ. శ. 1150 నాటికి స్మృతిచంద్రిక లాంటి గ్రంథాలన్నీ అక్షత యోనియైన బాలవితంతువుల పునర్వివాహం అనేది కలియుగానికి సంబంధించిన విషయం కాదని, అనటం మొదలుపెట్టాయి. రానురాను విరస అనే శబ్దానికి విస్తృతమైన అర్థాలు లాగటం మొదలుపెట్టాయి. మాట యిచ్చి వివాహం రాకపోయినా, మనస్సులో ఎవరైనా వరించినా, వివాహ సంస్కారం జరక్కపోయినా వివాహిత క్రిందనే జమకట్టారు. ఈ ధర్మశాస్త్రకారుల పోటీబెటవి ఎంతవరకు చచ్చారంటే, వివాహం నిశ్చయమైన ఏమ్మట వరుడు చనిపోతే ఆ కన్యను కూడా — వివాహం జరగకపోయినా విధవక్రిందనే జమకట్టారు —

“ఏవం చి యావి సంస్కారా చూర్ధ్వ మక్షతయోన్యాః పునరుద్వాహా వరాణీ
తాని యుగా న్తరాభిప్రాయాదేత మ్నవ్యమే” (స్మృతిచంద్రిక)

“సప్త పౌనర్భవాః కన్యాః షర్ణణీయాః కులాధిమాః,
వావావత్తా చునోదత్తా కృతకేతుక మంగలా” (స్మృతిచంద్రిక)

అనిఇట్టి అక్షతయోనియైన బాలవితంతువులకు సైతం పునర్వివాహాన్ని విషేధించారు. పౌరపాటున ఎవరైనా ఆట్టి విధవను చేసుకొంటే ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకొని ఆమెను వదలిపెట్టాలని లఘు ఆశ్వలాయన చివనం —

“అజ్ఞాతస్తు ద్విజో యస్తు విభవా ముద్భాహేత్ యది
 పరిత్యజ్య చ సై తాంచ. ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ (ల.ఆ. 21-6)

ఇట్లా తరువాతి స్మృతికారులంతా ఒక్కొక్కడి స్మృద్ధివితంతువుల విషయం లోనేరాక బాలవితంతువుల విషయంలో కూడా చాలా నిర్ణయంగా చెప్పారు. వారిపై పండెత్తారు. అటువంటి బాల వితంతువుల కళ్ళిటితో భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలూ తడిసినాయి. అ చిత్తమి నేలలో ధర్మకర్షకులు ధర్మబీజాల్ని నాటి తత్ఫలి తాల్ని చూచి ఆనందలాస్యం చేశారు. ఆ ధర్మపరిరక్షకుల కన్నెట్టలకు భయపడి, ధర్మభీరులైన తల్లిదండ్రులేరాక, ఆ ఆమాయికి కన్యలునైతం తమ అదృష్టాన్ని తామే నిందించుకొని జీవయాత్రలు చాలించారు. అయితే, ఈ దౌర్భాగ్య స్థితిని అనుభవించింది నాటి సమాజంలోని ఉన్నతవర్గాల వారే; అటవికులు, అనాగరకులు అనబడేవారికి ఈ ధర్మరక్షకుల భయంలేదు కాబట్టి వారు విభవా వివాహాలను స్వేచ్ఛగా చేసుకొన్నారు; చేసుకొంటున్నారు. ఈ విషయంలో నిమ్మజాతులవారే ప్రశంసార్హులు అనాలి. వారికి ధర్మం అంటే ఏమిటో తెలియకపోతే, నా, శ్లోకాలకు అర్థం ఏమిటో తెలియకపోతేనూ మానువత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసు. గడచి పోయిన విషయాలను త్రప్పకొన్నించువల్ల ప్రయోజనం లేదని, పూర్వులను నిందించటం ఆనందసరమని తెలుసు. అయినప్పటికీ చరిత్రనుండి మనం నేర్చు కోవలసినవి చాలా ఉంటాయి. చరిత్రను అస్థిపంజరంగా భావించడం తప్పు. మన భవిష్యత్తుకు బాటచేసుకోవటానికి ఉపయోగించే విషయాలెన్నో చరిత్రవల్ల తెలుస్తాయి. చేసిన తప్పులు చేయకుండా చరిత్ర మనకు త్రోవ చూపుతుంది.

సరే; బాల వితంతువుల ప్రక్షాళనలతో పవిత్ర భారతం అంతా తడిసిందని అన్నాంగదా; ఈ మాట రాజ్యాతిల్లునగా కొట్టిపారేయవచ్చు; దీనిని (ఈ దృశ్యాన్ని) పాఠకుల కళ్ళముందు ఉంచటానికి ఉదాహరణ — 1931 లో జరిగిన జనాభా లెక్కలను బట్టి భారతదేశంలో —

ఏడాదిలోపు హిందూ బాల వితంతువులు	—	1515	మంది
5 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	28667	మంది
5 నుండి 10 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	83920	మంది
11 నుండి 15 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	145449	మంది
16 నుండి 20 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	4041672	మంది

(ఈ అంకెలు Census of India 1931 Part I Part II Imperial table page 120 - 122 లోనివి.) ఈ అంకెలవల్ల బాల్య వివాహాలు ఎంత అధికంగా జరిగినాయో, వాటివల్ల కలిగిన దుష్పరిణామం ఎంత భయంకరంగా ఉందో మనకు తెలుస్తుంది. ఏడాదిలోపు సంయుక్తల విధవలన్నారంటే నిజంగా మనం సిగ్గుపడవద్దా? ఈ అంకెల్లో మన హిందూ విధవలకు సంబంధించినవి. ఆనాటి అంగ్లేయుల అబద్ధాలు వ్రాయుంచానే భర్తవరక్షకు కెవరైనా ఉంటే వారికి నమోదారాలు. ఆనాటి ఉమ్మడి భారతదేశ జనాభా మూడు 25 కోట్లీ; ఆ జనాభాలో మహిష్మతీయులు, క్రైష్టియన్లు, ఇతర మతాలవారు పోగా మూడు, 20 కోట్లమంది హిందువులలో పదికోట్లమంది స్త్రీలని మనం అనుకుంటే ఆ స్త్రీలలో వాదాపు 4% లక్షలమంది బాలవిధవలన్నారంటే హృదయవిచారకమైన విషయం కాదా? బతికే సంవత్సరంలోపు బిడ్డలు ఏ దేశంలోనైనా, ఏ యుగంలోనైనా ఉన్నారో లేదో పరిశోధించాల్సిన విషయం. నామకరణం జరగటంతోనే వివాహం, మాటల రాకపోకలపై వైభవ్యప్రాప్తి అనేది మనం ఈనాడు ఊహించలేము. కాని జరిగింది మాత్రం యధార్థం.

దుష్పరిణామాలు:

ఇట్లా బాలవితంతు వివాహాన్ని నైతం భర్తశాస్త్రురాలు నిషేధించటంవల్ల, ఈ వితంతువులకు మూడే మార్గాలున్నాయి.

1. జీవితాంతం వైధవ్యంతో దుర్భరమైన జీవితం గడుపుతూ, ఈ పెద్దలచేర పతివ్రత, పవిత్రురాలు అనే బిరుదాన్ని పొందటం.
2. భర్తతోపాటే సహాగమనంచేసి ఈ నమాజం నుండి, ఈ భర్తరక్షకుల నుండి విముక్తి పొందటం.
3. శరీర వాంచల్ని, సహజమైన కామాదుర్ని అతిక్రమించలేక, వ్యభిచారానికి పాల్పడటం. సంఘ బహిష్కారాన్ని అనుభవించటం. ఆదిరించే ఇతర మరల పంపిన చేరటం.

ఈ విధమైన బాలవితంతువులు కామవాసనా ప్రేరితులై భ్రమణ్యుల పక్షనచేరి, వారికి సహవ్యభాగిణులుగా ఉపయోగపడినట్లు కామశాస్త్రంవల్ల తెలుస్తోంది

“విభవా ఆర్ష్యాయ దౌర్బల్యా దాతురా భోగినం గుణసంపన్నం
 వినేత సాఖ్యాస్థి సాకిలాన్యం వినేత” (కామశాస్త్రం 4-2. 39,41)

ఈ వితంతువాడూ విశేషించిల్ల ఎరిగిన ముఖ్య వరియలు రెండు. (1) సహగమనాచారం ప్రబలతం (2) దృఢీకారం ప్రబలతం. తద్వారా దేశ్యలనే క్రొత్త చరణం, వారి వారా సాంఘిక సమస్యలు కొన్ని క్రొత్తగా చుట్టటం. వీటివల్ల కలిగిన ఆసుషుంగికి ఫలయలు — (1) జాతీయశక్తి సశించటం (2) చిరస్థాయి (3) ప్రాజాసాత్వం (4) దేశ్యబుల్ల పునస్థలకే హాని కలిగటం (5) దేశ్యాబుల్ల పుద్ధి పొందటం (యతీంద్రమోహనోపత్తులాంటి వారు కొంతమంది సమాజ శాస్త్రజ్ఞులు దేశ్యల్లో నూటికి 70 మంది హిందూ వితంతువులని రెక్కలు చూపించారు) (6) విధవా వివాహాలను ఆడించే పుతల పంపిణీ చేరటం (7) బాల వితంతువులు క్రొత్తచిర్యాలి వృష్టింబార్చి వాడటం. సహగమనం చేయాలి. సుభ వార్యాలకు ఛార్మిక వార్యాలకు పనికిరాదని తోచుండనం చేయించాలని, అలంకారాలు పనికి రావని, సాన్నిధ్య దోషనం చేయాలని. వారికి అనేక ప్రయలు ఉపవాసాలూ ఎర్పాటు చేశారు. చిర్ర చనిపోయిన పిమ్మట ఏదాని మరకు నేలమీద పడుకొంటూ, కంది మూలలు రెంటూ శరీరాన్ని కృశింపచేయాలని. దీవితాంతంవరకు సహనం కలిగి ప్రత్యేకం చుగి. బ్రహ్మచారిణిగా ఉంచాలనీ. ఈ నాడు చిర్యాలూ పాటిస్తే సుఖం. లేకపోయినా, వితంతువు స్వర్గానికి వెళుతుంది అని. మనుస్మృతిలో 5-157 నుండి 160 వరకు చెప్పబడ్డది.

బోధాయనుడు “సంవత్సరం ప్రేతపర్వే మమ మౌన మధ్య లవణాని చర్జయేదః శయాత్ షణ్మాసానితి మోద్గల్యః” బొ.భ.సూ. 2-2-66. 68 అంటూ ఆమోద ముద్రచేశాడు. పశిష్ట ధర్మసూత్రాలు (17-50, 56) లోను, పరాశరస్మృతి (4-31) లోను, పై విషయాలకే ఆమోదం తెలిపారు. వృద్ధ హారీత స్మృతిలో (11-206 నుండి 210) ఒకకు విషయంగా వితంతు వర్యలు చెప్పబడ్డాయి. — తల దుమ్మకోరకడు. రాంబాలం దేనుకోరాడు. గంపం. పుష్పం. ఆభరణాలు. రంగు వస్త్రాలు. ధరించకూడడు. లోహ పాత్రల్లో ధోజనం చేయరాదు. రోజుకు రెండుసార్లు మాత్రమే తినాలి. రాటుకి పెట్టుకోరాదు. ఇంద్రియాలను జంపించి, తెల్లటి, చిన్నవి. కట్టుకొంటూ, కపటం. సోపరితనం లేకుండా చిగవంతుని చూడించాలి. నేలమీద. దాపమీద పడుకోవాలి. రజస్వల అయినప్పుడు నిరాహారం తోనే ఉంచాలి. ఇట్లా ఒక సూత్రవారుడు కొన్ని మరచినా, దేవోకి సూత్రవారుడు వాటిని చూరిస్తూ విభవా చిర్యాలి గ్రంథనం చేశారు. ఈ విధంగా వితంతువుల్ని హింసించారని మనం అన్నా, అపనీ చరి ఆరోగ్యం కోసం చెప్పబడిన

సూత్రాలని సమర్థింపజాలిన పండితులున్నారు. ఇట్లా సమాజాన్ని పవిత్రంగా దోషరహితంగా ఉంచడానికై వారు చేయవలసినదంతా చేశారు. ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమంటే. శాస్త్రవారులకు ఈ విషయంలో (వివిధమైన కట్టబాటులో పెట్టి హింసించటంలో) వారు ఆశించిన దానికంటే ఎక్కువ ఫలితం ఉనిపించింది. అంటే, వారి ఆనుయాయుల ఇంకా నాలుగు ఆటల ఎక్కువ విడివినవారన్నమాట. వితంతువుల శిరోముండనం :

ప్రాచీన కాలంలోని విధవలకు శిరోముండనం ఉండేదా: లేదా: అనేది ఖచ్చితంగా తెలియదు. కొంతమంది పండితులు ఏడుకాలంనుండి శిరోముండనం ఆచారంగా ఉందని అంటారు. కొంతమంది పదవ శతాబ్దం తరువాతనే ఈ ఆచారం ఏర్పడ్డదంటారు. ముగ్లదంలో 'విధవ' అనే శబ్దం మాత్రమే వాడబడ్డది. ముండనమనే మాట లేదు. అధర్వేదంలో ఒకటి రెండు చోట్ల 'వికేణ' అనే మాట ఉచ్చింది. ఈ మాటకు 'వికీర్ణకేళి' (చెల్లాచెదరైన జుట్టుకలది) అనే అర్థంకాగా, ముండనమంటే లుష్టంగల పండితులు సందర్భానికి అన్యాయంకావచ్చునా 'విగతకేళి' అనే అర్థంతోనే దేదకాలంనుండి విధవలకు శిరోముండనం ఉన్నదిన్నారు. దానియందు నైతం 'వికీర్ణకేళి' అనే అర్థం చెప్పారు. జుట్టులేనిది అనే అర్థం చెప్పలేదు. బోధాయనుడు తన పితృషేష సూత్రాల్లో (1-4-3) "అస్య భార్యాః కన్యకాః ప్రవహాః ప్రకీర్ణకేళ్యో ప్రజేయుః పాంసూసంసేష్యాః పమానాః" అనీ. అందులోనే (1-4-13)లో "ఏవ మమార్యా ఏవ శ్రీయః సంయమ్యకేవాన్ యదేతంఽట్రః పునః ప్రతిపరియన్తి" అగ్నిహోత్రీయైన పురుషుడు చనిపోతే ఆతని భార్యలు, చిన్న భార్య అందరికంటే ముందుండగా, విరబొసిన జుట్టుతో శ్మశానానికి పోవాలి; తమ బుడాలపై దుమ్ము చల్లకొవాలి. పిమ్మట తమ జుట్టు ముడిచేసుకొని మూడుసార్లు ప్రవహీణం చేయాలి," అని చెప్పి. ఆ పిమ్మట, మృతుని దగ్గర బంధువులు మీసాలు గడ్డాలు గొరిగించాలన్నాడు. అనాడు ఆ ఆచారం ఉంటే. బంధువుల మీసాలు గడ్డాలు గొరిగించాలన్నవాడు. భార్య విషయం చురచిపోవాలా: విధవకు శిరోముండనం చెప్పకపోగా ఆ బోధాయన పితృషేష సూత్రాల్లోనే స్పష్టంగా విధవకు శిరోముండనం లేదన్నారు. (2-3-17) "న శ్రీవాం కేశవచనం కిచ్చిరే. నచితిర్షేష్టరా. స పునర్దోహో వారువత్ప్రీణాం పాత్రాణి ధవక్రీతి విజ్ఞాయరే" అన్నారు.

అనాడు విధవలకు శిరోముండనమే ఉండి ఉంటే మనుషులొంటి స్వృతి వారుకు ఉపహరించకుండా ఉండడు. యజ్ఞవల్క్య స్వృతిపై మితాశర వ్యాఖ్యలో

(8-17) వీరంబు శిరోముండనం నిషిద్ధం అన్నారు — ‘విచ్చి చ్చిప్రస్యపశ్చిణాం నేష్యరే కేశదాపనమ్. యిరే మహాపాతకేనో గోహస్తుశ్చాపకీర్షినః’ అని. వృద్ధ హాళితస్మృతిలో సైతం నిషిద్ధ విషయాలను విస్తారంగా వర్ణించి. శిరోముండనాన్ని చెప్పలేదు — కేశరంజనం పనికిరాదన్నారు — “కేశ రంజనతా గంధపుష్పాది సేవనం” (పు. హా. స్మృ. 11-206) అని; కేశాలంకరణం పనికిరాదన్నారు.

అట్లాగే మహాభారతం శ్రీపర్వం 16-18 లో “ప్రకీర్ణ కేశాః క్రోశ స్త్రీః. కురరీరివ మూఢః” అని జుట్టు విరియబోసుకొని ఏదేవు కొండడ్రను గూర్చి గాంధారి చెప్పినట్లుంది. అట్లాగే శ్రీపర్వంలోనే 17-25 లో — “ప్రకీర్ణ కేశాం సుశ్రోణీం దుర్యోధన కుభాంనామ్” అంటూ దుర్యోధనుని ఒడిలో విరియబోసుకొన్న జుట్టు గల లక్ష్మణుని తల్లిని వర్ణించారు. మౌనలపర్వం 7-17 లో “ప్రకీర్ణ మూర్ధణాః సర్వాః పిపసుక్తాభరణ స్రజః” ఎనుదేవుని మరణానంతరం ఆతని అంతఃపురంలోని శ్రీలను వర్ణిస్తూ ప్రకీర్ణమైన కేశాలు కలిగిఉన్నట్లే చెప్పారు. పైగా. శంభుసంహితలో “జన్మరోమణి యానారీ ఉరకర్మ సమాచరేత్, కన్యా వా విధవా వాపి రౌరహం నరకం ప్రజేత్.” కన్యగానీ, విధవాగానీ. పుట్టువెండ్రుకలను గొరిగిపై రౌరవ సర కాన్ని పొందుతుండన్నారు. మనుసంహితలో (మనుస్మృతి కాదు) ధర్మలేని శ్రీ గనుక తల గొరిగిస్తే చండాళయోనిలో జన్మిస్తుండన్నారు. ఇవన్నీ క్రీ. శ. 100 సంవత్సరాలకు పూర్వం రచించబడిన గ్రంథాలు, కాబట్టి అప్పటివరకు వితంతువుకు శిరోముండనం ఆచారంలో లేదు అని తెలుస్తోంది. పైగా, ఆ కాలంలో నాస్తికులైన జౌన బౌద్ధులు మాత్రమే శిరోముండనం (శిఖలేకుండా గొరిగించటం) చేయించే వారు; కాబట్టి అట్లా పూర్తిగా శ్రీలకు తల గొరిగించటం వైదికమతానుయాయులైన మన ధర్మశాస్త్రకారులకు ఇష్టం ఉండి ఉండదనేవి స్పష్టం. కైన బౌద్ధులు క్షీణ దశలో ఉన్నప్పుడు కైన బౌద్ధ భిక్షుణిలు పవిత్రతకోసం తల గొరిగించినట్లుగా, విధవల పవిత్రతను కాపాడటానికి, తరువాత వచ్చిన ధర్మశాస్త్రకారులు ముండనాన్ని విధించి ఉండవచ్చు.

శిరోముండన మనేది మొదటిసారిగా స్కాందపురాణంలో, కాశీఖండంలో 4-75 “విధవా అబరీబన్ధో భర్తృ వస్థాయ జాయతే

శిరసోవపనం తస్మాత్ కార్యం విధవయాతయా.” చెప్పబడిన ఈ శ్లోకాన్ని ఆధారంగా తరువాతివారు విధవలకు శిరోముండనం విధించి ఉంటారు. క్రీ. శ. 1000

సంవత్సరానికి తరువాతిదైన వ్యాసస్మృతిలో ఈ శ్లోకాన్ని ఉదహరించారు. ఏమైనప్పటికీ, వితంతు కిరీముండన మనేది క్రీ. శ. 1000 సం॥ తరువాతిదేగాని, హర్షుండికాదు అనే విషయం స్పష్టం.

ప్రస్తుతస్థితి:

కాలక్రమేణ ఆచార వ్యవహారాల్లో, పురుషుల దృక్పథంలో, స్త్రీల ఆలోచనా విధానంలో మార్పులు వచ్చాయి. సంఘసంస్కర్తలు విభవా వివాహ విషయంలోను, వితంతువుల స్థితిగతుల్ని బాగుచేయటంలోను మిక్కిలి శ్రద్ధవహించారు. అంగ్లవిద్య, అంగ్ల నాగరకతా సంపర్కం, హేతువాద ప్రాబల్యం, స్త్రీ విద్య, ఆరోగ్యం వృద్ధి చెందటం మొదలైన కారణాలవల్ల బాల్య వివాహాలు తగ్గటం జరిగింది. మరణాల సంఖ్య తగ్గటంవల్ల బాలవితంతువుల సంఖ్య తగ్గింది. ఈ విధమైన సత్ఫలితాలు కనిపిస్తున్నాయి. పండిత ఈశ్వరచంద్ర విద్యాగారుడు చేసిన భగీరథ ప్రయత్నంవల్ల 1885 హిందూ పునర్నివాహం చట్టం అమలులోకి వచ్చింది. దీనివల్ల స్త్రీ పునర్నివాహం చట్టసమ్మతమైంది. ఈ విషయంలో మన ఆంధ్రదేశంలో కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారు మనకు ప్రాతస్మరణీయులు. ఇట్లాగే, అనేక విషయాల్లో స్మృతులు చెప్పిన ఆదేశాల్ని గ్రుడ్డిగా పాటించటం మానిపేసి, చార్కికంగా ఆలోచించటం ప్రారంభించటంవల్ల పరిస్థితులు చాలవరకు మారినాయి. అద్యతనభావిలో వితంతువులకు సంఘంలో అందరిలాగానే సమాన గౌరవం, ఆదరణ, ఆర్థికాది కారాలూ సంక్రమించే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి.

సహగమనాలు:

వివాహంతో సంబంధం కలిగిఉన్న విషయా లన్నింటినీ మనం చర్చిస్తున్నప్పుడు, సహగమానాలను గురించి కూడా తెలుసుకోవాల్సి ఉంది. విభవా వివాహాల లాగానే ఈ సహగమన సమస్య కూడా కొన్నాళ్ళపాటు ఒక ఊపు ఊపి ఎదలింది. సహగమనం, అనుగమనం, లేదా సహమరణం అనుమరణం అని రెండువిధాలుగా దీనిని మనం చెప్పవచ్చు. భర్తతోపాటే ఆదే చితిరోపడి భస్మమైపోతే సహగమనం, భర్త యొక్కడో మూరదేశంలో చనిపోయిన భార్యని చితిపేర్చుకొని అందులోపడి భస్మమైపోతే అది అనుగమనం. ఉదాహరణగా చెప్పకోవాలంటే, మాద్రిది సహగమనం. రతీదేవిది అనుగమనం; అపుతుంది.

మన హిందూ వైవాహిక వ్యవస్థలోని అప్రకృతుల్లో ఎక్కువ కల్లోలాన్ని కలిగించిన విషయం సహగమనం అనేది. మన మతంలోనేకాకుండా, అనేక మతాల

వారి విశ్వాసం ఏమంటే, చనిపోయిన చ్యవక్తి ఏ లోకానికి పోయినా, అక్కడకూడా ఈ లోకంలో ఆతనికి అవసరమైన వస్తువుల్ని అవసరం అవుతాయనే నమ్మకం ఉంది. అందుచేతనే చనిపోయిన చ్యవక్తి తాలుకు వస్తువులన్నింటినీ, ఆతనితోపాటే పాతిపెడతారు, కొందరు. కొందరేమో ఆతనికి అవసరమైన వస్తువుల్ని దానం చేస్తారు. అన్నం, లేదా, బియ్యం, చెంబు, గొడిగు, చెప్పులు, పెస్త్రాలు. పీటలు, పుస్తకాలు ఉగైరాలు. వీటి అన్నింటితోపాటు, పరలోకంలో సైతం పురుషుని అత్యంతావశ్యకమైనది భార్య, పైగా, భార్య భర్తలకు విడదీయరాని ధార్మిక సంబంధం ఉన్నదని, భార్య అంటే ఆర్థాంగి కాణ్ణి. భర్త చనిపోతే నప్పుడు వైచవ్యాన్ని అనుభవిస్తూ, ఈ లోకంలో బాధ అనుభవించటంకంటే, భర్తతో పాటే పరలోకానికిపోయి, అతనితోపాటే ఉండటం మంచివనే భావం ఈ సహగమనం అనే ఆచారానికి మూలభావన అయిఉండవచ్చు; అయితే, భార్య ముందుగా చనిపోతే, భార్యకు కూడా భర్త అవసరం ఉంటుంది కాణ్ణి భర్త కూడా ఎందుకు సహగమనం చేయరాడదు? అని ఎవరూ అడగరాని ప్రశ్న. కొంతమంది శ్రీలంకా మాద్రెలాంటివారు, అత్యంత ప్రేమాస్పదుడైన భర్త చనిపోగా భర్తవియోగాన్ని భరించలేక, జీవితంమీద రోసి, సహగమనం చేస్తే చేసిఉండవచ్చు. త్రాగుబోతుతో, జూదగానితో ఈ లోకంలోనే పడరాని పాట్లు పడి, పరలోకంలో కూడా యీ బాధలు పడటానికి ఏ శ్రీ స్వచ్ఛందంగా అంగీకరిస్తుంది:

నరే, మొదట స్వచ్ఛందంగా జరిగిన ఈ పద్ధతి, తరువాత తరువాత ఒక ఆచారంగా బలవంతంగా తయారై శ్రీల పాలిట ఒక శాపంగా తయారై ఉండవచ్చు. భారతదేశంలోనేకాక, అనేక పాశ్చాత్యదేశాల్లో సైతం, ఇటువంటి అనుగమనం, సహగమనం అనే ఆచారాలు ఉన్నట్లుగా, వా|| విస్టర్ నిత్స్, వా|| వెస్టర్ మార్కోలాంటి పాశ్చాత్య చారిత్రకులు, విద్వాంసులు అయినవారి ప్రారంభ తలెస్తోంది. చైనాలో సైతం ఇటువంటి సహగమనం చేసిన శ్రీలను ఆదరించినట్లుగా చరిత్ర చెపుతోంది.

నేదాల్లో సహగమన పద్ధతి ఉన్నట్లు కనిపించదు. ఋగ్వేదంలోని మృత్యు సూక్తంలో సైతం దీని ప్రస్తావనలేదు. విలియంబెంటిక్ కాలంలో అనేకమంది పండితులు ఒకటి రెండు మంత్రాలలోని శబ్దాల అర్థాలను మార్చి, తికమకచేసి, సహగమనమనేది వేదోక్తమని రుజువుచేయటానికి విఫలయత్నం చేశారు. ఇండో యూరపియన్ కాలానికి చెందిన ఆచారంయొక్క అవశేషంగా మిగిలి ఉన్నట్లు

ఆకర్షణపడింది (18-2-1) మంత్రాన్ని బట్టి ఇట్లా తెలుస్తోంది — ఆనాటి ఆచారాన్ని బట్టి భర్తయొక్క చితిమీదకు ఆతని భార్య ఎక్కరి. ఏమృత ఆమెను దిగి వచ్చును. నీవు నీ వృత్రులతో ధనదాన్యాదులతో సుఖంగా బ్రతకమని ప్రార్థిస్తారు. శ్రీశ్రీయ ఆరణ్యకం (6-4) లో “భనుర్నస్తాదాదదానా మృతస్య. శ్రీయై బ్రహ్మణే దేవసే బలాయ అత్యైవ త్కమహచయం సుకేదా విఘ్నః స్పృధోఽభిజాతీర్ణయేమ” భర్తయొక్క చితిమీదకు భార్య ఎక్కరి, ఆతని చేతిలోనున్న ధనుస్సు, బంగారం, రత్నాలు మొదలైన వాటిని తీసికొని తిరిగి రావాలని, ఏమృత ఆమె సుఖంగా జీవించాలని ప్రార్థిస్తారు.

దీనినిబట్టి, వైదికకాలానికి ఇటువంటి సహగమనమనే ఆచారం ఏదైనా ఉంది ఉంటే, అది ఊణదశలో ఆవశేషంగా మిగిలి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది.

క్రీస్తుకు పూర్వం, 600 సం॥ నుండి క్రీ.శ. 300 సం॥ వరకు రచింపబడ్డ గృహ్యసూత్రాల్లో ఈ ప్రస్తావన లేదు. ఛర్మసూత్రాల్లోనూ లేదు. ఉంది ఉంటే, వివాహం, చావు, శ్రాద్ధం మొదలైనవాటిని విపులంగా వర్ణించి చెప్పిన ఈ గ్రంథాల్లో సహగమనాన్ని గురించి చెప్పివుండకపోదు. విభవలకు వందలకొలది కఠోర నియమాల్ని చెప్పిన ఈ గ్రంథాల్లో సహగమనాన్ని గురించి చెప్పకుండా ఉంటారా, దీనిని గురించిన ప్రస్తావనకూడా లేదు. బౌద్ధ గ్రంథాల్లోనూ కనిపించదు. సహగమనమనేది ఉంది ఉంటే, పశుహింసనే సహింసలేక వ్యతిరేకించిన బౌద్ధులు మానవ హత్యలను మిన్నకుండేవారా? ఆనాటి విదేశయాత్రికులు సైతం — మెగస్థనీస్ తన ఇండికాలోగాని, కొటిల్యూడు ఆర్థశాస్త్రంలోగాని పేర్కొనలేదు. విభవా ధర్మాలను విపులంగా చెప్పిన మనువు, యాజ్ఞవల్క్యుడూ సైతం ప్రస్తావించలేదు. కాబట్టి, ఏదరాలంలోను, ప్రాచీన సూత్రకాలంతోనూ కూడా ఈ ఆచారం లేదని తెలుస్తోంది.

మహాభారతంలో సహగమనాన్ని గురించిన ప్రస్తావన చాలాసార్లు వచ్చింది. సంస్కృత రావ్యాల్లో, నాటకాల్లో సహగమనం అనే ఆచారం వర్ణింపబడ్డది. దాశ్వాయన శామసూత్రాలు (6-2-58)లో, చేశ్యలు తమ ప్రేమికులతో, వారు చనిపోయిన ఏమృత, వారితోపాటు సహగమనం చెస్తామని చెప్పి, వారిని లోబరచుకొనేవారని చెప్పబడ్డది.

ఈ ఆచారం ముందుగా క్షత్రియుల్లో ఆరంభమైనట్లు తెలుస్తోంది. బ్రాహ్మణ శ్రీ సహగమనం చేయరాదని శాస్త్రాలు చెప్పుచున్నాయి. అపరార్కుడు ‘పెతినసి’

అంగిర, వ్యాఘ్రపాదుల వార్తలను కిడూరిస్తూ బ్రాహ్మణస్త్రీ సహగమనం చేయరాదన్నాడు.

“మృతాను గమనం నాస్తి. బ్రాహ్మణ్యైః బ్రహ్మశాసనాత్
ఇతరేషాంతు వర్ణానాం స్త్రీపుస్త్యైః క్షయం పుః స్మృతః (పైతీనసి)

“యాస్త్రీ బ్రాహ్మణచారీయా మృతం పతిషున్ద్రజేత్
సాస్కర్గ మాతృభూరేన నార్యానం పతిం నయేత్. (అంగిర)

“సమియేత సమంభర్త్య బ్రాహ్మణీ శోకమోహితా
ప్రవ్రత్యాగతి మాప్నోతి మరణాదాత్మభూతిన్. (వ్యాఘ్రపాదు)

పైగా సహగమనం సరకహేతువని, అత్మహత్యతో సమానమనీ కూడా అన్నారు. అయితే, వీరికి తరువాతి పండితులు “బ్రాహ్మణస్త్రీ భర్త చితికి చూడంగా నేరే చితిలో సహగమనం చేయటం పాపమనీ, ఆ భర్త చితిమీదనే సహగమనం చేయాలనీ” అర్థం లాగారు. చదువు, తెలివితేటలు, ఎక్కువ అయినా, ప్రమాదమే అనేందుకు ఇది చక్కని ఉదాహరణ. అది తెలివితేటలు లాగానే, అది పాండిత్యం సైతం ప్రమాదహేతువే అనేందుకు చక్కటి దృష్టాంతం.

అయితే బ్రాహ్మణస్త్రీకి మాత్రమే సహగమనం అక్కరలేదని ఎందుకు అన్నారు? అంటే, బ్రాహ్మణ వర్ణం పూర్వరాలంలో శ్రేష్ఠమైనదీ, ధర్మపరిపక్షకమైనదీ కాబట్టి, బ్రాహ్మణ విధవ తపస్సుతో నియమపూర్వకంగా జీవితాంతం వైధవ్యాన్ని గడపగలదనీ, ఇతరులకు ఆచర్యంగా ఉండగలదనీ, భావించి ఒంటారు. మహాభారతంలో, ద్రోణుని భార్యయైన కృపి, భర్త మరణం తరువాత, విచిత్ర కేశాలతో కనిపిస్తుండే తప్ప సహగమనం చేయలేదు. పాండురాజు మరణానంతరం, మాద్రీ సహగమనానికి సిద్ధపడగా ఋషులు చారించారు. అప్పుడు మాద్రీ “నేను ఇంద్రియాలను వెళంలో ఉంచుకోలేను. పైగా, కుమారు లందరి యెడల సమాన ప్రేమను సైతం చూపలేను” అని, సహగమనాన్ని ఎన్నుకుంది. దీనినిబట్టి ఇంద్రియ నిగ్రహంతో బ్రహ్మచర్యాన్ని, వైధవ్య నియమాల్ని పాటించలేని స్త్రీలకు, ఐచ్ఛికంగా మాత్రమే సహగమనం చెప్పారని గ్రహించాల్సి వస్తుంది. సహగమనాన్ని, స్మృతిచారులంతా కూడా గర్హిణియైన విధవ విషయంలో నిషేధించారు.

ఇక, చరిత్రలో చూస్తే భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలలోనూ, సహగమనాలు జరిగినట్లు సాక్ష్యంలున్నాయి. రాజపుత్ర చరిత్ర, తన పరాక్రమానికి, దేశ

భక్తికి, ఎంత ప్రసిద్ధిచెందిందో సహగమనాలకు సైతం అంతటి ప్రసిద్ధిని పొందింది. సిక్కుల్లోనూ, మహారాష్ట్రుల్లోనూ కూడా ఈ ఆచారం ఉంది. చేది, చోళ మండలాల్లో ఈ ఆచారం ఉన్నట్లు సాక్ష్యమున్నాయి. చేది వంశానికి చెందిన రాజు, గంగయదేవుడు. తన 150 మంది స్త్రీలతో సహా, ప్రయాగలోని వటవృక్షం క్రింద ముక్తిని పొందినట్లు శిలాశేఖ ఉంది. ఈ ఆచారం క్రీ. శ. 1000 సంవత్సరాలకు పూర్వం లేనట్లు తెలుస్తోంది. కర్నాటకలోని శిలాశేఖలవల్ల క్రీ. శ. 1000 నుండి 1400 వరకు 11 మంది మాత్రమే సహగమనం చేసినట్లు తెలుస్తోంది. వారు నాయక గౌడ కులాలకు చెందినవారు. ఈ సంఖ్యనుబట్టి చూస్తే ఇది ఐచ్ఛికంగా చేసినవే తప్ప విధిగా చేసినవి కావని తెలుస్తుంది. డా. అల్లెకర్ వ్రాసిన The Position of women in Hindu Civilization అనే గ్రంథంలో, రాజపుత్ర స్థానంలో, క్రీ. శ. 1300 నుండి 1800 సం॥ వరకు, 500 సంవత్సరాల్లో నూటికి 25 మంది సహగమనం చేసినట్లు ఉంది. ఇది ఊహయే కావచ్చు.

అదృష్టవశాత్తు 19 వ శతాబ్దిం పూర్వార్థంనుండి ఈ ఆచారం తగ్గుముఖం పట్టింది. గవర్నమెంటు రిపోర్టులనుబట్టి 19 వ శతాబ్ది మొదటి 25 సంవత్సరాల్లో అప్పటి వంటివి, మద్రాసు రాష్ట్రాల్లో రెంటిలోను కలిపి 50 మందికంటె ఎక్కువ మంది సహగమనం చేయలేదు. దక్షిణాన తంజావూరు జిల్లా సహగమనాలకు కేంద్రంగా ఉండేది. అక్కడ 1817 కు పూర్వం 1 1/2 సంవత్సరాలలో 24 మంది సహగమనం చేశారట — సంవత్సరానికి 16 మంది అన్నమాట .

చారణాసి, సనాతన హిందూ సంప్రదాయాలకు కేంద్రం అని మనకు తెలుసు. అయినప్పటికి: ఎడ్యర్లు ఛాంపన్ లాంటి ఆంగ్లేయులు సంపాదించి భద్రపరచిన, 1825 నుండి 1828 వరకు జరిగిన సహగమనాల సంఖ్యలనుబట్టి చూస్తే, అనాటి కలకత్తా డివిజన్ కంటె బనారస్ డివిజన్ లోని సహగమనాల సంఖ్య చాలా తక్కువ అని, మహమ్మదీయులు, అధికంగా ఉన్న ఢక్కా డివిజన్ లో ఇంకా తక్కువ అని తెలుస్తుంది.

ఆనాటి కలకత్తా రాజధానిగా	క్రీ. శ. 1825 నుండి 1828 వరకు
గల డివిజన్లు	సహగమనాల సంఖ్య
కలకత్తా డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)	5099
ఢక్కా-డివిజన్ (మహమ్మదీయ ప్రాధాన్యం)	810

ఆనాటి కలకత్తా రాజధానిగా గల డివిజన్లు	క్రీ. శ. 1675 నుండి 1828 వరకు సహగమనాల సంఖ్య
ముర్షిదాబాద్ డివిజన్ (ముస్లిం ప్రాధాన్యం)	260
పాట్నా డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)	709
బరేలీ డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)	193
బనారస్ డివిజన్ (సనాతన హిందూ ప్రాధాన్యం)	1165

(Mill and Wilson - History of British India chapter 9 Page 371)

కలకత్తా డివిజన్ లో సహగమనాలు అధికంగా ఉండటానికి కారణం — దాయభాగవియమాన్ని బట్టి, బ్రాహ్మణులేని విధిపకు నైతం, భర్త ఆస్తిలో అధికారం ఉంది. అంటే, భర్త ఆస్తికి వారసురాలు అవుతుంది. అందుచేత, ఆమెకు యిష్టం లేకపోయినా, ఆస్తిని కాజేయటానికై బంధువులంతా కలసి, బలవంతంగా దానిని ఆమెచేత సహగమనం చేయించేవారు. ఆనాటి బెంగాలు, మద్రాసు రాజధానుల కంటే, బెంగాలులో సహగమనాల ఎక్కువ జరగటానికి కారణం ఇదే అయిఉండవచ్చు. నాటి బెంగాలు రాష్ట్రంలోని భాగాలే ఆయన ఆస్సాం, బీహార్, ఒరిస్సా, యు. పి. ప్రాంతాల్లోకంటే కలకత్తా ప్రాంతంలోనే ఎక్కువగా జరిగేవి. అవి కూడా బ్రాహ్మణకాల శ్రీలలో ఇంకా ఎక్కువగా జరిగేవి — వారికి సహగమనం విషిద్ధమే అయినా!

19 వ శతాబ్దంలో రాజారామమోహనరాయలు లాంటి సంఘ సంస్కర్తలు ప్రారంభించిన ఉద్యమ ఫలంగా 1929 లో లార్డు విలియం డెంటిక్, సహగమనాన్ని అవలంబంగా చేస్తూ, సహగమనాన్ని నిషేధించే చట్టాన్ని తెచ్చాడు. ఈ చట్టానికే విరుద్ధంగా సనాతనులైన హిందువులు ఆందోళన ప్రారంభించి ప్రీవీ కౌన్సిల్ లో అప్పీలుచేశారు. వీరు ఛార్జ్ డేశం అంటూ తిరిగి కేసులం 3000 మంది సంతకాలను మూత్రం సేవరించగలిగారు. దీనినిబట్టి, సామాన్య ప్రజల్లో సహగమనాచారం ఎడల ఎంతటి వైముఖ్యం ఉందో తెలుస్తుంది. ఆంధ్రదేశంలోని బాల విధవల దుస్థితికి కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు ప్రతిస్పందించినట్లే, బెంగాలులోని శ్రీల సహగమన దురాచారానికి రామమోహనరాయలు లాంటివారు ప్రతిస్పందించారు. క్రీ. శ. 1829 నుండి ఛార్జ్ డేశంలో ఈ దురాచారం అంతమైపోయింది. ఆనాటి వితంతువులను బలవంతంగా సహగమనానికి అంగీకరింప

జేయటం. చితిని ఏర్పాటుచేసే పద్ధతులు, సహగమనంచేసే స్త్రీని లేవటంవా చితి మీద ఉంచే పద్ధతులు, అన్నీ మనకు లభ్యమైనా యిప్పుడిక ఆనవనరం ఆని వ్రాయ లేదు. సహగమనాన్ని గురించి ఎందుకు వ్రాయాల్సి వచ్చింది? అంటే, ఈ పుస్తకం వ్రాస్తున్న ఈ సంవత్సరంలోనే సహగమనాన్ని గురించిన వివాహం ఒకటి ఆరిపోయిన దనుకున్న నిప్పునుండి లేచిన రచ్చలాగా లేవటం, ఆ రచ్చను పీరాధిపతి లాంటివారు ఊది రగుల్కొల్పాలని ప్రయత్నించటంవల్ల ఎందుకైనా మంచిదని పాఠకుల ముందీ విషయం క్లుప్తంగా ఉంచటం జరిగింది.

ఇక్కడ మనం గుర్తుచేసుకోవాల్సిన ముఖ్య విషయం ఒకటి ఉంది. అదే, ఈ పుస్తకం వ్రాయటానికి ప్రేరణ అయినది. అదేమంటే — ఆనాడు దేశం మొత్తంమీద జరిగిన సహగమనాల సంఖ్యకంటే, ఈనాడు ఒక్క జిల్లాలో జరిగే కట్నాల హత్యలు కొన్నిరెట్లు అధికంగా ఉన్నాయి. శ్రీ. శ. 1815 లో సమష్టి బెంగాలు రాష్ట్రంలో 378 సహగమనాలు జరిగాయి. అంటే, నేటి అస్సాం, బీహార్, బరిస్సా, యు. పి. బెంగాల్ రాష్ట్రాలు అన్నింటిలోనూ కలిపి 378 అన్నమాట. ఈనాడు ఏ ఒక్క జిల్లాలోనైనా సరే, స్త్రీల హత్యలు, ఆత్మహత్యలు (కట్నాలు, అత్తవారి దొర్లన్యాల కారణంగా) అంతకంటే ఎక్కువగా జరుగుతున్నాయి? విజంగా యిది హృదయవిదారకమైన విషయం. ఈ విషయమై ప్రజలను గ్రామ ప్రాతి పదికపై సమీకరించి ఉద్యమాన్ని నడిపించాల్సిన ఆగత్యం ఎంతైనా ఉంది. ఈ పని స్వార్థపరులైన రాజకీయ నాయకులవల్ల కాదు. రామమోహనరాయలు లాంటి నిస్వార్థులైన సంస్కర్తలవల్ల ఈ పని జరగాలి. ఈ పని ఎంత త్వరలో ఆరంభమైతే జాతికి అంత మంచిది.

నియోగము:

పూర్వకాలం, భర్త డీవించి ఉండగా కాని, చనిపోయిన ఏమ్మటగాని, సంతానం లేనప్పుడు భర్తయొక్క తమ్ముని లేక, సపిండుని ద్వారా సంతానాన్ని పొందటాన్ని 'నియోగం' అంటారు. వైదిక గ్రంథాల్లో, గృహ్యసూత్రాల్లో, మహా భారతంలాంటి ప్రాచీన గ్రంథాల్లో ఈ పద్ధతి ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. దీనిని గురించి అధికంగా ప్రమాణాలను ఉదహరించటంకంటే ప్రధాన విషయాలను చెప్పటం మంచిదని అభిప్రాయం —

- (1) ఇందుకు పెద్దల అనుమతి ప్రధానంగా కావాలి. (2) స్త్రీ ఇష్టపడాలి.
- (3) ఋతుకాలంలో మాత్రమే సమాగమం జరగాలి. (4) మరదిలేనప్పుడు

నపించుడు. సగోత్రుడు ఆయి ఉంచాలి. (5) ఒకరు లేక ఇద్దరు పుత్రులకంటె ఎక్కువమందిని కనరాదు. (6) ఇట్లా పుట్టినవానిని క్షేత్రజుడు అంటారు. అతనికీ ధారసునిలాగానే అన్ని అధికారాలూ ఉంటాయి. (7) ప్రాచీన స్మృతికారులు ఆపస్తంబుడు, ధౌత్యాయనుడు ఈ పద్ధతిని వ్యతిరేకించారు. వశిష్ఠుడు గౌతముడు కూడా వీనిని నిందించారు. (8) ప్రస్తుత కాలంలో సమాజంలో ఇటువంటి పద్ధతి నింద్యగా తలచబడుతోంది. (9) (శోభన నాథికా శిశువుల్ని) గాజుగొట్టాల్లో పెల్లల్ని (Test tube Babies) తయారుచేస్తున్న ఈ రోజుల్లో ఈ నియోగానికి అడరణ ఉండదు. అందుచేత వీనిని యంతటితో వదిలిపెట్టున్నాం.

చత్తక:

పుత్రుల లేనప్పుడు సగోత్ర, సప్రపర, నపించులనుండి పుత్రునిగా ఒకనిని చత్తక చేసుకొనే ఆచారం ఉంది. ఇది క్రుతి స్మృతి సమ్మతంగా పరిగణింపబడుతోంది. దీక్షుడు, ధారసునిలాగానే అన్ని అధికారాలూ, కర్తవ్యాలూ ఉన్నవాడౌతాడు. భార్యుం ద్తీతి చత్తక చేసుకొనే అధికారం ఉండేదిరాదు. 1959 సం॥ చట్టాన్ని అనుసరించి ఇప్పుడు చత్తక చేసుకొనే అధికారం పొందింది. అంచేతాదు. లోగడ పురుషుని మాత్రమే చత్తక తీసుకొనేవారు. ఇప్పుడు ఆడపిల్లను సైతం చత్తక తీసుకోవచ్చు. సమానాధికారాలే సంక్రమిస్తాయి. నియోగింపబడే ఆచారం కంటె ఇది (చత్తక) ఉత్తమమైన పద్ధతి గదా!

నాల్గవ అధ్యాయం

హిందూ వివాహం — మరికొన్ని విషయాలు

సమస్యలు — నేటివి, రేపటివి

ఇంతవరకు మనం చదివిన విషయాల్ని బట్టి చూస్తే ప్రాచీన శాస్త్రకారులు శ్రీ పురుషుల ధర్మాలను, కర్తవ్యాలను, అధికారాలను నిర్ణయించే సందర్భంలో రెండురకాల కొలబద్దలను ఉపయోగించారనేది స్పష్టం అవుతోంది. మన స్మృతి కారులు తమ దూరదృష్టితో సమాజ శ్రేయస్సుకోసం ధర్మాలను కర్తవ్యాలను సూత్రీకరించారనేది విరివిగా దృఢమైన విషయం. చాలకాలంపాటు వారు ఆశించినవిధంగా సమాజ వ్యవస్థ కొనసాగింది. కాని, వారు ఉపయోగించిన రెండురకాల మాప దండాలవల్ల శ్రీ జాతికి నష్టం, పురుషుల్లో విశ్పంభలత పెరిగిపోయి, సమాజానికి కొంత నష్టం వాటిల్లింది అనే విషయం చూడ మనం అంగీకరించి తీరాలి. ప్రవర్తనకు, శీలానికి సంబంధించి చెప్పే సందర్భంలో శ్రీలకు విధించిన కర్తవ్యాలు చేరు. పురుషులకు విధించినవి చేరు. శ్రీలకు గార్హస్థ్యజీవనంలో, వైధవ్యంలో అనేక కఠిన నియమాలు చెప్పారు. పురుషులకు ఆ నియమాలను వర్తింపజేయలేదు. అట్లాగే శ్రీలకు, విధవలకు కర్తవ్యాలను గూర్చిన పెద్ద పట్టిక ఇచ్చారు. ప్రతి స్వల్ప విషయంలోను విధి విషేషాలు అనేకం చెప్పారు. పురుషుల విషయం వచ్చే టప్పటికి చూసాన్ని అపలంబించారు. వారి దృష్టిలో పురుషులు సమాజధర్మవరాయణులని, వారికి చెప్పవలసిందేమీ లేదని. శ్రీలు సమాజంగా చపలచిత్తులు కాబట్టి వారికి చెప్పకున్నామన్నట్లుగా ఉంది. వారి ధోరణి. బాల వివాహాల సందర్భంలో, విధవా వివాహాల సందర్భంలో, ఆర్థిక విషయాలలో, దారసత్వ నిర్ణయ సందర్భంలో వైధవ్యంతో బ్రతకే విషయంలోనూ ఇట్లా అన్ని విషయాలలోనూ, శ్రీని పురుషుని యొక్క ఆస్తిగా, పరిగణించారే తప్ప. స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వంగల మనిషిగా గుర్తించలేదు. ఈ కారణాలవల్ల అనేక శతాబ్దాలపాటు మన హిందూ సమాజంలో సగభాగం, ఏవిధమైన ఉన్నతిని సాధించటానికి వీలులేకపోయింది. విద్య మొదలైన అనేక విషయాల్లో వెనుకబడి పోయినట్టి స్వాతంత్ర్యం లేనట్టి శ్రీ సమాజానికి పుట్టిన సంతానం ఏ ఏ విషయాల్లో ఎంతెంత నష్టపోయినదీ ప్రత్యేక పరిశోధనాంశమే అవుతుంది. కాబట్టి, ఈ ప్రస్తుత కాలంలో, శ్రీకి పురుషునితోపాటు అన్ని రకాల

సాంఘిక, ఆర్థిక రాజనైతిక, ధార్మిక విషయాల్లోనూ సమాన చూపుట ఉండా లనేది, నేటి విధివాదాంశం. ఆయా సందర్భాలలో ఈ విషయం చెప్పటం జరిగింది.

కుటుంబ నియంత్రణ:

నేడు గార్హస్థ్య జీవితంలో యువతీయువకుల ముందున్నట్టి సమస్యల్లో ప్రధానమైనది కుటుంబనియంత్రణ సమస్య. సంతానమనేది పూర్వకాలంలో వివాహానికి ప్రధానోద్దేశం. సంతాన మనేది, పూర్వకాలంలో వ్యక్తిగత విషయంగా ఉండేది — ఎవరికి ఎంతమంది సంతానం రావాలో ఎవరికి చాలే నిర్ణయించుకొనే వారు. లేదా, ఒక నిర్ణయమంటూ లేకుండానే సంతానాన్ని కనేవారు. కాని, రాను రాను యిది సమాజానికంతకు సంబంధించిన సమస్యగా మారింది.

వామాజిత సమస్య అవటానికి కారణమేమంటే, ప్రజాప్రభుత్వంలో ప్రజలకు కూడు, ఓడ, గుడ్డ, ఆరోగ్యం, విద్యి ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించటం అనేవి ప్రభుత్వ కర్తవ్యమైంది. అంటే లోగడ ఎవరి సంతానాన్ని చాలే పోషించుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉండేది. ఇప్పుడది సమాజం (ప్రభుత్వం) బాధ్యత అయిందిన్నమాట. ఈ విధంగా, పౌరుల వ్యక్తిగతమైన సంస్కార విషయంలో సైతం ప్రభుత్వ జోక్యం అవసరమైంది. దేశంలో జనాభా వృద్ధి అయినకొద్దీ ప్రభుత్వ బాధ్యత పెరుగుతోంది. అందుచేత, జనాభాను అదుపుచేయాల్సిన అగత్యం కలిగింది. ఈ అదుపు బలవం తంగా చేయవచ్చు, స్వచ్ఛందంగానూ చేయవచ్చు. మన ప్రభుత్వం పౌరులే స్వచ్ఛందంగా కుటుంబ నియంత్రణను పాటించేటట్లు చేయాలనే నిర్ణయానికి వచ్చింది. ప్రచారమే ఇందుకు ప్రధాన సాధనం. ఇతరవిధాలైన ప్రోత్సాహాలు మరొక సాధనం. ప్రజలకు కష్టనష్టాలు తెలియజెప్పి వారిచేత కుటుంబనియంత్రణ స్వచ్ఛందంగా చేయించటంకోసం విఫలమైన ప్రచారం చేయాల్సివస్తోంది. ప్రచారమే కాక ఉద్యోగులకు జీతంలో వృద్ధి (ఇంక్రిమెంట్లు) లాంటి ప్రోత్సాహాలు, ఇతర రకాల శ్రమజీవులకు ఆర్థికమైన ప్రోత్సాహాలు కల్పిస్తున్నారు.

కుటుంబ నియంత్రణమనేది, లౌకిక రాజ్యమైన మనదేశంలో రాజకీయ సమస్యే కాకుండా, పుతవరమైన సమస్యగా కూడా తయారైంది. అంటే, మనదేశంలోనే, కొన్ని యువతారు తమ చురాలికి కుటుంబ నియంత్రణమనేది చ్యుతిరేకం అంటూ పాటించటంలేదు. ఎవరి మత విశ్వాసాలలోనూ జోక్యం కలిగించుకోకూడని లౌకిక రాజ్యం కాబట్టి, అటువంటి వారిని ప్రభుత్వం ఏమీ అనదు. మన హిందూమతం

సైతం. ఏ భర్తృగ్రంథాల్లోనూ సంతాన నిరోధాన్ని చెప్పి ఉండలేదు. అయినా హిందువులు కుటుంబ నియంత్రణాన్ని పాటించబలపడ్డారు. ఇట్లా, కొన్ని మతాలవారు ప్రాతిపదికలను చూపించబడవల్ల. వారి జనాభా పెరిగి, ఓటమికి గురైపోయారు. ఓట్ల బలంతో ఏర్పడే ప్రభుత్వాలు రాబట్టి, ఇది రాజకీయ సమస్యరూపం దాల్చిపోయింది. ఇట్లా ఇతర మతాల జనసంఖ్య పెరిగినందువల్ల కలిగిన ఫలితాల్ని దేశం అనుభవిస్తూనే ఉంది. రాబట్టి, ఈ కుటుంబ నియంత్రణను వ్యతిరేకించే రాజకీయ పార్టీలు పుట్టినా పుట్టవచ్చు.

సంతాన నిరోధం, లేదా, సంతాన నిగ్రహం అనేదానికి మూడు పేరే కుటుంబ నియంత్రణం: ప్రభుత్వంవారి ఉద్దేశాన్ని బట్టి ఇద్దరు లేక ముగ్గురు బిడ్డల కంటే ఎక్కువమందిని కనవద్దని; కృత్రమోహపాలయాలద్వారానైనా సరే బిడ్డలను కనకుండా ఆపమని చెప్పతూ, దీనికి కుటుంబనియంత్రణమనే గొప్ప పేరు పెట్టారు. ప్రభుత్వం చెప్పేదేమంటే, జనసంఖ్య పెరిగిపోతోంది. జనరులు తగ్గుతున్నాయి, దామాషాననుసరించి ఆహార వస్తూత్తులు పెరగటం కష్టమని, ఇట్లా జనాభా పెరిగిపోతూ ఉంటే కరవుకాటకాలు ఏర్పడే ప్రమాదం ఉందని, జాతిని పోషించుకోవాలని ఆని.

కొంతమంది విద్యార్థులు సైతం ఇందుకు భిన్నంగా ఏమంటారంటే — ఈ సంతాన నిరోధం అనేది, మంచంమీద పడుకున్నవాని కాళ్ళు బారుగా ఉన్నాయి రాబట్టి, మంచానికి సరిపడేటట్లు కాళ్ళను నరకమన్నట్లుండ్లి. కాళ్ళకు సరిపడేటట్లు మంచాన్ని సరిచేయాలే తప్ప నరకటం ఏమిటి? అట్లాగే, ఆన్నం చాలవని కృత్రమంగా మానవోత్పత్తిని బలవంతంగా ఆపటం అనేది, సీతకాదు. సీతవనతులు కల్పించి, ఎరువులు వాడి, ట్రాక్టర్లలాంటి ఆధునిక పనిముట్లు వాడి, మానవశక్తిని పూర్తిగా ఉపయోగించి, దుబారా తగ్గించి ఉత్పత్తి పెంచాలే తప్ప, మానవుల వుట కను బలవంతంగా ఆపరాదు. ప్రకృతి చేయాల్సిన పని ప్రకృతి చేసుకుంటుంది.

ప్రభుత్వం మాత్రం రేడియో. టి. వి. సినిమాలు, నాటకాలు, ఇతర ప్రచార సాధనాలద్వారా ఊదరం కొడుతోంది. జీతాలిచ్చి ప్రచారకులను నియమిస్తోంది. ఇందుకు ప్రభుత్వంలో ఒక ప్రత్యేక శాఖ పనిచేస్తోంది. బహుమతులిచ్చి, ఆపరేషన్లు చేయించుకొన్నవారికి డబ్బు. వస్త్రాలు, బియ్యం ఇచ్చి ఎన్నో విధాల కృషిచేస్తున్నారు. ఈ కుటుంబ నియంత్రణ విషయమైన కొన్ని వినాదాలు, సూక్తులు, చిన్న పిల్లలకు సైతం కంఠోపాఠం అయినాయి.

ఒకడు ముద్దు, ఇద్దరు ముద్దు ఆపైన ఇకనద్దు.
 మనం ఇద్దరు — మనకు ఇద్దరు.
 చిన్న సంసారం, సుఖ సంసారం, ఇట్లా ఎన్నో....

ఇదే విధంగా టూబెక్టమ్, వాక్సీన్, లాప్స, నిరోల్, వగైరా పదాలన్నీ సర్వసామాన్యమైనాయి. అధిక సంతానం దారిత్రవ్వకపోతున్న అనే విషయానికి అధిక ప్రాధాన్యం వచ్చింది. యువతరం అంతా పిల్లల కాన్సెంటు వదులు. ఇతర ఖర్చులు తరించలేమనే నిర్ణయానికి వస్తున్నారు — సంతాన నిరోధానికి అనేక ఉపాయాలు న్నవ్వడంకానే పాటిస్తున్నారు. ఇదంతా హిందువుల్లో, మధ్యతరగతి, దిగువ మధ్యతరగతివారి పరిస్థితి. నిమ్మజాతులవారిలో, శ్రమజీవుల్లో సంతాన నిరోధానికి ప్రాధాన్యత తక్కువ. వారికి ఇంకొక బిడ్డకంటే, పశువుల్ని కాయటానికో, తమ వృత్తిలో సాయానికో, సంగారానికి ఏదో విధంగా ఉపయోగపడతారు. కాబట్టి వారికి పిల్లల్ని పోషించలేమనే దిగులు లేదు. ఇక, కొన్ని మతాలవారు తమ మతం అంగీకరించదని చెబుతూ వారి మతం ప్రసాదించిన సౌకర్యం మేరకు నలుగురి భార్యలను చేసుకుంటూ దేవుడిచ్చినంత వరకు కంటున్నారు. పరిస్థితులు ఈ విధంగా కొనసాగితే భవిష్యత్తు ఎట్లా ఉంటుందో చరిత్రవల్ల మనకు తెలుస్తోంది. సంతాన సమస్య, మత సమస్యకాదు, సాంఘిక సమస్య అనే దైర్ఘ్యం ప్రభుత్వానికి లేదు — ఆ వర్గంవారి ఓట్లు పడకపోవచ్చు.

సంతాన నిరోధానికి వ్యతిరేకుల వాదం:

నీతానికి ఏ తల్లిదండ్రులైనా తాము పెంచి పోషించగలిగినంతవరకే బిడ్డల్ని కనాలి. ఇది ధర్మం. తమ బిడ్డల్ని నత్పారులుగా తీర్చి దిద్దగలగాలి. ఇందుకు ఆత్మ నిగ్రహాన్ని అలవరచుకోవాలి. అంటే తప్ప, బలచంతంగా కృత్రిమంగా గర్భ నిరోధాన్ని పాటించకూడదని కొందరు సమాజ సీతాశ్రుణ్ణుల వాదన. ప్రభుత్వం మాత్రం కృతనిశ్చయంతో, కోట్లకు కోట్లు ఖర్చుపెడుతూ, birth control జన్మ నిరోధాన్ని ఆమలుపరుస్తోంది. అనేక ప్రలోభాలను చూపిస్తోంది. లావులు, ఆపరేషన్లు, రబ్బరు తొడుగులు వగైరాలు ఉచితంగా చేయిస్తోంది. చివరకు గర్భసాతాల్ని వైతం, డ్రాజుహత్యల్ని వైతం చట్టబద్ధం చేయటానికి వెనుకాడటం లేదు. ఇట్లా చేయటంవల్ల మరొక విధంగా వ్యభిచారాన్ని చట్టబద్ధం చేసినట్లే అవుతుందని, యువతీ యువకుల్ని తప్పుమార్గానికి త్రిప్పటమేనని, ఇప్పటికే గర్భసాతాల

(Abortions) సంఖ్య పెరిగిపోతోందని. సదాచారానికి తిలోదళాలివ్వాలన్న ఉద్దేశంతోనే కొందరు అంటారు. ఇంతేకాదు, సంఘశక్తికే హాని కలుగుతుందని, మానవశక్తి (Man power) తగ్గిపోతుందని, ఎన్ని మారణాయుధాలన్నా మానవశక్తిలేని దేశం నాశనంకాక తప్పదని అంటున్నారు. ఆచారమనేది ధర్మానికి ప్రాణంలాంటిది. సదాచారానికి హానిరాలగితే సమాజస్థితి ఎట్లా ఉంటుందో విజ్ఞులు ఊహించవచ్చు. సంఘశక్తికి హానికలిగే ఏ పని ప్రభుత్వం చేయరాదు. సంతాన నిరోధానికి ఖర్చుపెట్టే కోట్లకోటి డబ్బాన్ని, భిక్షకుల బొట్టనింపే కార్యక్రమాలకోసం, దారిద్ర్య నిర్మూలన కోసం, అధికారోత్పత్తి కోసం, విద్యాభివృద్ధి కోసం ఖర్చుపెడితే సంతాన నిరోధం దానందట అదే జరుగుతుంది. దారిద్ర్యానికి అధిక సంతానానికి సంబంధం ఉంది కాబట్టి, సంతాన నిగ్రహమనేది స్వేచ్ఛగా ఆత్మనిగ్రహంతో జరగాలే తప్ప బలసంతకంగా కృత్రిమ ఉపాయాలతో జరగరాదు. వారు చెప్పే ముఖ్యమైన అభ్యంతరాలు—

1. దేశంలో మానవశక్తి తగ్గిపోతుంది. రద్దారా దేశబలం, ప్రభుత్వ బలం తగ్గిపోతుంది. దేశ రక్షణకు మానవశక్తి చాలా అవసరం. అంతర్జాతీయ పరిస్థితుల్ని బట్టి పురుషశక్తిని తగ్గించుకోవటం మంచిదికాదు.
2. హిందూజాతి నైదేశంలోనే అల్పసంఖ్యాక మయ్యే ప్రమాదం ఉంది. పెర్నాటు దోరణులు పెరగవచ్చు. దేశ విభజనవల్ల ఇటువంటి పెర్నాటు దోరణులు ప్రబలటంవల్ల కలిగే దుష్పరిణామాలను దేశం అనుభవిస్తోంది. చాటిని ఎదుర్కోవటంలో సతమతమతోంది, దేశ ప్రగతి కుంటుపడుతోంది. దేశనాయకుల ఈ విషయాన్ని ఆలోచించాల్సిన అగత్యం ఉంది.
3. ఈ పవిత్రమైన భారతదేశపు గడ్డపై పుట్టవలసిన జాతి సంపదలాంటి, అనేకమంది వీరుల, పండితులు, నాయకులు, శాస్త్రజ్ఞులు అయినవారు పుట్టకుండా పోవటం మరొక అనర్థం అని వీరు అంటారు. ఎందుచేతనంటే— చాలమంది గొప్పవారంతా జ్యేష్ఠులు. ఏకైక సంతానమూ కారు. జాతిపితయైన గాంధీమహాత్ముడు వారి తల్లిదండ్రులకు మూడవ లేదా నాల్గవ సంతానం. రవీంద్రనాథలాగూరు తన ఆరుగురు సోదరుల్లో చివరివాడు. సుభాష్ చంద్రబోసూ అంతే! ప్రపంచాన్ని తన పరాక్రమంతో గడగడలాడించిన నెపోలియన్ ఆతని తండ్రికి ఆరవ సంతానం. ఇట్లా అనేక ఉదాహరణలు దొరుకుతాయి. సంతానం విషయమై ఒకరు, ఇద్దరు అనే ఆంక్ష విధిస్తే అనేకమంది మహాపురుషులు వుట్టే అవకాశమే లేకపోవచ్చు;

అని ఇవన్నీ కొందరు మేధావులు చెప్పే అభ్యంతరాలు అయితే, వీరు అధిక సంతానంమీద స్వేచ్ఛతో కూడిన, ఆత్మవిగ్రహంతో కూడిన నియంత్రణ ఉండాలనీ, బహుమతు లిచ్చి, ప్రలోభాలు చూపి, నరాలు కత్తిరించటాన్ని మాత్రం వ్యతిరేకిస్తారు.

ఇదంతా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చిందంటే. ఈనాటి యువతరం వివాహానికి పూర్వమే, ఈ కుటుంబ నియంత్రణ విషయం చూలకపోతే చచ్చిపోతుంది. దేశ భవితవ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఒక నిర్ణయానికి రావలసి ఉంది. తమ యిష్టంతో చేసుకొన్న నిర్ణయం అయినందున ఉభయం. ఆత్మవిగ్రహంతో వ్యవహరించి జాతికి సత్పాఠాన్ని, వీరుల్ని ప్రకాశించ గలుగుతారు.

ఇంతవరకు వివాహ వ్యవస్థయొక్క పూర్వ స్వరూపాన్ని సంక్షేపంగా వర్ణించటం జరిగింది. నిజానికి, ఈ పూర్వ చరిత్ర అంతా గతజలసేతుబంధనమే అయినా, ఏదైనా సమస్యను పరిష్కరించాలని అనుకొన్నప్పుడు ఆ సమస్య మూలాన్నీ, దాని పుట్టుకను స్వభావాన్నీ తెలుసుకుంటే తప్ప పరిష్కరించలేము. అట్లా కాకపోతే రోగాన్ని వదలి లక్షణాలకు చికిత్స చేసినట్లుంటుంది. కాబట్టి మనకు ఈ విషయమైన పూర్వ చరిత్ర అవసరం అవుతోంది ఇక ఈనాటి వైవాహిక సమస్యలు, వాటి పరిష్కార మార్గాలు. భవిష్యత్తులో వివాహ వ్యవస్థయొక్క స్వరూప స్వభావాలు ఎట్లా ఉంటాయి? అనే విషయాలను గురించి ఆలోచిద్దాం.

నేటి కన్యావరణం — వరవరణం:

ఈనాడు వరుల చాలమంది చదువుకొన్నవారు. అని మనం అనుకుంటాం. కాని, యిది సత్యంకాదు. నూటికి ముప్పదిమంది కూడా అక్షరాస్యులు లేని మన దేశంలో. ఎక్కువమంది వరులు, చదువులు, చదువురానివారే! మొత్తం వివాహ వయస్సు వచ్చిన వారిలో నూటికి నలుగురైదుగురు మాత్రమే అక్షరాస్యులుంటారు; ఉద్యోగాలు చేసేవారుంటారు, అనేది సగ్న సత్యం. మిగిలినవారంతా ఓవ్వసాయ కూలీలు, కార్మికులు, శ్రమజీవులు. వీరి విషయంలో మనం చెప్పవలసిందేమీ లేదు. ఎందుచేతనంటే, వీరు సమస్యల్ని సృష్టించారు. సృష్టించలేరు. వీరికి రావలసింది కడుపుకు భోజనం, కట్టుగుడ్డ ఉండటానికి నీడ. వీరికి తమ వివాహ విషయమైన పెద్ద కోరిక లంటూ ఉండవు. గంతకుతగ్గ బొంత అన్నట్లు వారికితగ్గ సంబంధం తేలి గ్గానే దొరుకుతుంది. వీరికిపెద్ద ఆశలు ఉండవు. చదువరులిద్దరూ శ్రమజీవులైతే

చాలు; వారీకై మన వెనుకాడరు. వీరికి మేడలు, చిన్నవార్లు, టి.వి.లు స్కూలులు. A. D. లు వగైరా ధోగాలు కలలోనికి చూచా దాపు. అందుచేత వీరిని చరించే కన్యా దాతలుగాని చుట్టలుగాని ఆ స్థాయిలోనే ఉంటారు. వీరిలో బ్రాహ్మణులు రోసి. — ఆత్మకోదంబ్ర పోట్లాటలు వారలంగా — కిరసనాలు నాశ్రయించడం కనిపించదు. వీరి తమంత కాదు బ్రతకగలవనే ధైర్యం. తమ రెక్కల కష్టమీద విశ్వాసం పెట్టడంగా ఉంటుంది. కాని, వీరిలో త్రాగుడు, బ్రాకెట్ జూదం లాంటి డు ఖ్యాసాలు, వ్యసనాలు అధికంగా ఉన్నందున సంచారాలు కోలుకోవు. ఒకచేత ఈ వర్గం వారిలో వివాహ విచ్ఛేదం అంటూ జరిగినా, ఇరువ్చరూ బృన్దావాహానికి (వారి భాషలో మారు మనువుకు) పూనుటన్నా ఆవ్యంతరం ఉండదు. భార్యను పోషిస్తున్నాననే గర్వం పుర్తకు ఉండదు. మన భర్తసూత్రవారులు చెప్పిన 'అర్థాంగి' 'పత్ని' అనే శబ్దాలు వీరికి చక్కగా అన్వయిస్తాయి. ఎందుచేతనంటే, వీరు తమ పుర్తలుచేసే యజ్ఞంలో (చృత్తివనిలో) భాగస్వాములుగా ఉంటూ ఉంటారు. ఆ దృష్టితోనే భార్యను చూస్తారు. చొప్పు పక్కపిల్లను వెంట చేసుకొని త్రిప్పినట్లు భార్యను త్రిప్పటం వారిలో ఉండదు. నిజమైన చాపత్యం వీరిలోనే ఉన్నదని అనిపిస్తుంది. ఇంటి పనులలో సహకారం ఆనేది కథయత్రా ఉంటుంది. వారిద్రవ్యంవల్ల, సంతాన పోషణం, పిల్లల పుచ్చు సంస్కారాలు వారికి కష్టంగా ఉంటుంది. వీరి ఆర్థిక పరిస్థితి బాగుపడితేనే తప్ప ఇతర సమస్యలు ఇత్యన్నం కావు.

సంఘంలో మరొక వర్గంవారున్నారు. వారు ఉన్నవర్గంవారు - అంటే సంపన్న వర్గంవారు. మంత్రులుగా, శాసన సభ్యులుగా, పారిశ్రామిక వేత్తలుగా దేశ భవితవ్యాన్ని, దేశ ఆర్థికస్థితిని తమ చేతుల్లో ఉంచుకొన్నవారు. వీరినిబట్టి, వీరికిగాను పరిపాలనసాగుతూ ఉంటుంది. ఈ వర్గంలో పెద్ద ఉద్యోగులు, అధికారులు చూచా ఉంటారు. వీరు డబ్బుకోసం భారతదేశ పొరులుగా ఉంటారు. ఆ డబ్బును విదేశాలలో అనుభవిస్తారు. వీరి సంసారంలోని సభ్యులందరికీ విదేశాల లోని బాంకులలో ఖాతాలు ఉంటాయి. బిదేశ పరిశ్రమల్లో చాటాలు ఉంటాయి. వీరి జీవనవిధానం భారతీయం కాదు. వీరి ఆలోచనా ధోరణి భారతీయం కాదు. వీరి జీవనం, భార్య భర్తల సంబంధం, తల్లిదండ్రులతో పిల్లలకుండే సంబంధం అంతా కృత్రిమమే; వీరి ఆచార వ్యవహారాలన్నీ కృత్రిమాలే; వీరు విదేశాల్లో చదువు(ను) కొంటారు. ఆ కొన్నుచదువుతో పరిశ్రమల్లోను, ప్రభుత్వంలోను చేరి రెండు చేతుల్లో, నోటితో సంపాదిస్తారు. విలాసాలు అనుభవిస్తారు. వీరే దేశభవితవ్యాన్ని

తిర్చి దిద్దుతామంటారు. జీవిత సరమార్థ మేమిటో ఎన్నడూ ఆలోచించరు. వీరి ప్రవర్తనలో ఆడ, మగ భేదం ఉండదు. గుర్తించటం చూడకష్టమే! తల్లి వండ్రులు తమ సంతానం యొక్క ప్రయోజకత్వానికి రాక్షసానందం పొందుతారు. వీరి ప్రవర్తనలోని క్రుక్కు, అపస్వరాలు. బీభత్సం లోకానికి తెలియనంతటి, కనిపించనంతటి ఎత్తులో. దూరంలో ఉంటారు. కాబట్టి, ఈ వర్గం వారిని గురించి మనం చర్చించినా ప్రయోజనం లేదు. వారికి సమాజంతో పనిలేదు. సమాజానికి వారివల్ల లాభంలేదు.

ఈ రెండు వర్గాలకు మధ్యనుండే వర్గం ఒకటి ఉంది. ఆ వర్గమే ఎన్ని సమస్యలనైనా ఎదుర్కొంటూ, సుఖాలకోసం ఆరాటపడుతూ, బాధలతో సతమత మౌతూ, చదువు నేర్చుకొన్నందున ఉద్యోగాలు చేస్తూ, తమ పిల్లలకోసం ఖరీదైన చదువును కొంటూ, ఆ చదువుల ఖరీదుకు తట్టుకోలేక తలక్రిందులౌతూ, తమ పిల్లలకు మమ్మీ చాడీ సంస్కృతిని ఒంటబట్టించటానికై ప్రయత్నిస్తూ, పై వర్గం వారి లాగా తమ పిల్లలను స్వేచ్ఛగా వదలలేక, పాత సంప్రదాయాల విలువల్ని రాదనలేక, క్రొత్తపోకడలకు ఆకర్షితులౌతూ ఉండే వీరే సగటు భారతీయ ప్రతి నిధులు. వీరి చుట్టూ సమస్యలే! వీరు చదువుకొన్నవారు కాబట్టి చెప్పినదానిని నమ్మరు. కొన్న చదువు కాబట్టి ఆలోచన సరిగా ఉండదు. ఉద్యోగాలు కొంతవరకు హుందాతనాన్ని యిచ్చినా, పై వర్గాన్ని అందుకునేందుకు తగ్గ భనం ఉండదు; క్రింది వర్గానికి దిగిరాలేరు. వీరిది త్రిశంకు స్వర్గం. ఇతర సమస్యలతోపాటు, వీరి వైవాహిక సమస్యలు కొల్లలు.

యూరపు గాలులు:

మన దేశంలోని పుట్టితరగతి వారిపై చూడ యూరపు గాలులు బాగా వీస్తున్నాయి. చదువుల్లో, తిండిలో, ఆచార వ్యవహారాల్లో, ఆలోచనా ధోరణుల్లో, ఆడ మగ భేదం లేకుండా అందరూ ఆవైపుకు ఆకర్షితులౌతున్నారు. కాలేజీ చదువుల్లో పాటు సినిమాలు, టి. వి. లు, నవలలు, మొదలై నవస్నీ వీరిని ఆ దిశకు ఆకర్షిస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా సంపన్నవర్గాలవారిలాగా తాము కూడా ఉండాలనే భావం ఈ వర్గాల వారిలో చూడ కనిపిస్తోంది. ఆ పోకడలు పోయి, ఎదురుదెబ్బలు తిని, ఆస్పత్రులపాలౌతున్నారు. పెద్దలకు మనఃశ్లేఠాన్ని కలిగిస్తున్నారు. కాబట్టి ప్రస్తుతం

యూరపులోని ధోరణులు ఎట్లా ఉన్నాయో తెలుసుకోవటం మంచిది. అచట అమలులోనున్న కొన్ని వివాహ పద్ధతుల్ని గూర్చి తెలుసుకుందాం.

పరీక్షణ వివాహం (Trial marriage)

మనం బజారులో బియ్యం, పప్పులు, గోంగూరలాంటి వస్తువుల్ని కొనాలని అనుకున్నప్పుడు మనకు వాటి నాణ్యత విషయమై అనుమానంఉంటే (ఉడుకుతాయా? లేదా? ఏమైనా కల్తీ ఉందా? అని) ముందు కొంత మచ్చుకు వాడి చూచి బాగుంటే, తరువాత కొంటాం. అట్లాగే, బిచ్చులు, రేడియోలులాంటి వస్తువుల్ని కూడా వెలిగించి, మ్రోగించి, పరీక్షించి తీసుకుంటాం. మరి వివాహమనేది జీవితాంతం ఉండే బంధం. అత్యంత ప్రధానమైన విషయం కాబట్టి తొందరపడి మోసపోవటం కంటే పరీక్షించి చూచి చేసుకోవటం మంచిదనే సిద్ధాంతమే ఈ విధమైన వివాహాలకు మూలకారణం. యువతీ యువకుల, ఒకరి మనోభావాలు, అలవాట్లు, పద్ధతులు మాటలు, ఒకరి కొకరికి నచ్చుతాయా? లేదా? అని కొంత కాలంపాటు పరీక్షించుకోవటానికై కలిసి ఉంటారు. కామవాసనలు తీర్చటంలో ఒకరి కొకరు సమర్థులని అనుకుంటే వివాహం చేసుకుంటారు. ఇట్టి పరీక్షణ సమయంలో వారు కలిసి ఉన్నప్పుడు వారి లైంగిక సంబంధాలకు అడ్డు ఉండదు. వారికి నచ్చితే పెండ్లి చేసుకొంటారు. లేకపోతే విడిపోతారు.

ఈ విధంగా పరీక్షణ వివాహమనేది సంతానం కలిగిన ఏమ్మట కూడా చేసుకోవచ్చు. డా. వెస్టర్ మార్కు తన Future of marriage అనే గ్రంథంలో ఈ విధమైన పరీక్షణ వివాహాలు యూరప్ లో లోగడ కూడా ఉండేవని, ఇప్పుడూ ఉన్నాయనీ వ్రాశాడు — Trial marriage has been and is still in Practice on a large scale in Europe - అని 'రిఫార్మేషన్' సంస్కరణలకు సంబంధించిన ఆందోళనకు పూర్వం స్కాట్లండ్ లో ఇది ఒక ఆచారంగానే ఉండేది. అక్కడ బహిరంగ ప్రదేశాల్లోనే స్త్రీలను ఎన్నుకొనేవారు — ఒక ఏడాదిపాటు కలిసి ఉండే షరతులతో; ఈనాటికి ట్యూటానిక్ దేశాల్లోని గ్రామాల్లో ఇది ఒక సంప్రదాయంగానే ఉంది. జర్మనీలోని అనేక ప్రాంతాల్లో నూటికి నలభై యాభై మంది, ఒక్కొక్కచోట నూటికి తొంభై మంది ఈవిధంగా వివాహానికి పూర్వం జన్మించినవారే. వీరంతా చట్టసమ్మతమైన పౌరులే; ఇంగ్లండులో కూడా చాలా భాగాల్లో ఈవిధమైన Free unions (స్వేచ్ఛా కలియకలు) చట్టసమ్మతంగానే పరిగణింపబడుతున్నాయి. చాలాదేశాల్లో ఈనాడు చట్టబద్ధమైన వివాహానికి పూర్వమే

యువతీ యువకులు తైంగిక సంబంధాలు కలిగిఉండటమనేది మామూలు విషయమై పోయింది. Clera Colate వ్రాసిన Educated Working Women అనే గ్రంథంలో, తూర్పు లండన్ లోని సగ భాగంలో యువకులకు విద్వలు పుట్టబోయే సమయంలోనే చట్టసమ్మతమైన వివాహం జరుగుతోందని వ్రాయబడ్డది. అమెరికాలో సైతం, చాలవరకు ఇదే పద్ధతి కొనసాగుతోంది. జర్మనీలో సరేసరి; ఇట్లా యూరప్ దేశాలలో బయలుదేరిన Trial marriage గాలులు మనదేశంపై పుకు వీస్తున్నాయి. విదేశ వివాసం, విదేశాలతో సంబంధం, వారి సంవర్కంతో మనదేశపు ఉన్నత చర్గాలలో ప్రవేశించి, మెల్లగా నవలలు, సినిమాలు, ఒగైరాలు విషయజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించగా, పిక్నిక్ లాంటి సమావేశాలు, యాత్రలు ఆసుభవ జ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తూ మన యువతరాన్ని ఆకర్షిస్తున్నాయి. కొద్దిరోజుల్లో సంపన్న వర్గాలతోబాటు, పుట్ట తరగతివారిలో చూదా ఈ పద్ధతి ప్రవేశించి వ్యాప్తిలోకి వచ్చే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. ఎందుచేతనంటే, మన దేశంలోని యువతీయువకులకు మన వివాహ వ్యవస్థ గూర్చిన అవగాహనను మనం కలిగించటంలేదు. భారతీయ వివాహవిధులను గూర్చి వారికి ఏమీ తెలియదు. యున్నప్పటి కలిగే వాంఛాపరితృప్తికై ప్రాకులాట మాత్రమే వారిలో కనిపిస్తోంది.

సహవాసంకోసం వివాహం (Companionate marriage):

యూరప్ దేశాలలోని యువతీయువకులు స్వేచ్ఛగా కడుసుకొనే వివాహులు, అవి కాకాలూ అధికంగా ఉన్నాయి కాబట్టి, సహవాసంకోసం చేసుకొనే వివాహాలు సైతం వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి. ఈ పద్ధతి ప్రకారం స్త్రీ పురుషులు, సంతానోత్పత్తిని కోరకుండానే కలిసిమెలిసి తమకు కావలసినట్టి వాసనలను తీర్చుకుంటూ ఒకచోటనే నివసిస్తూ ఉంటారు. Dr. M.M. Knight తన "The Companionate marriage and family" అనే పుస్తకంలో ఇట్లా వ్రాశారు — "A marriage of the Companionate type is a union of two People for sexual Companionship without the intention of Producing offspring" అని. ప్రసిద్ధ న్యాయాధీశుడైన Lindsey ఈ విషయమైన వివాహాన్ని గూర్చి తన "The Companionate marriage" అనే గ్రంథంలో ఇట్లా వ్రాశారు — "The Companionate marriage, is a legal marriage with legalised, birth - control and with the right to divorce by mutual consent for childless Couples. It is a state of lawful wedlock, entered into for love, companionship and co-operation by persons who, for reasons of health, finances, temperamen

etc, are not prepared at the time of their marriage to undertake the care of a family" సంతానంలేని దంపతులకు తమకిష్టమైనప్పుడు సంతానాన్ని కనే స్వేచ్ఛ చట్టరీత్యా ఉంది. ఆరోగ్యరీత్యా నిర్బలులై ఆర్థికస్రోమతు లేనివారై, స్వాభావికమైన దౌర్బల్యంవల్ల సంతానవారాన్ని వహించలేని అసమర్థులకోసం ఈ వివాహం న్యాయమైనదిగానే పరిగణింపబడుతుంది. ప్రేమ, సాంగత్యం, సహకారం, అనేది ఇందులో ప్రధానం. ఉద్యోగాలుచేస్తూ లేదా కులీపనులుచేస్తూ ఉండే స్త్రీ పురుషులకు, సంసారాన్ని, పిల్లలని పోషించలేని తక్కువ ఆదాయం కలవారు, ఈ పద్ధతిని ఎన్నుకుంటున్నారు. రోగిష్టి తల్లిదండ్రులు, అసమర్థులైన, దుర్బలులైన సంతానాన్ని కనకుండా ఉండటానికి ఈ పద్ధతి వివాహాలు ఉపకరిస్తాయి. సంసారభారం లేకుండా కానుకననాత్మప్తి అనేది ఈ పద్ధతిలోని ప్రధానాంశం.

తాత్కాలిక (అస్థిర) వివాహాలు (Temporary marriages):

కొద్ది నిర్ణీతకాలంపాటు, పరస్పర ఒడంబడికతో జరిగే వివాహాలు — ఇవి స్థిరంగా. ఎక్కువకాలంపాటు కొనసాగాలనే ఉద్దేశ్యంతో చేసుకొనేవి కావు. వివాహాలవల్ల కలిగే దుష్పరిణామాలను ఈ పద్ధతి వివాహాలవల్ల అరికట్టవచ్చునని పాశ్చాత్య సమాజ శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం. ఇటువంటి వివాహంలో, ముందుగా పరస్పర ఒడంబడిక చేసుకుంటారు — ఏ అయిదు సంవత్సరాలపాదో ఖర్యా ఛార్జుగా ఉండటానికి ఉభయులు అంగీకరించి వివాహం చేసుకుంటారు. ఈ అయిదు సంవత్సరాల్లోనూ ఒకరి మనస్తత్వం మరొకరు బాగా అర్థంచేసుకోగలిగితే, ఉభయులకు ఇష్టమైతే వివాహ ఒడంబడిక కాలాన్ని పొడిగించుకోవచ్చు, రద్దు చేసుకోవచ్చు, లేదా శాశ్వత వివాహంగా మార్చుకోవచ్చు. ఒడంబడిక కాలంలో వీరు సంతానాన్ని కనవచ్చు, అట్టి సంతానం చట్టసమ్మతమైనదిగానే పరిగణింపబడుతుంది. ఈ దంపతులు, తమ ప్రేమ సరియైనది కాదనుకొంటే, ఒడంబడిక కాలం తరువాత విడాకులు తీసుకోవచ్చు. ఒడంబడిక అమలులో ఉన్నంతకాలం విడాకులకు వీలుండదు. దీనివల్ల ఒకరినొకరు బాగా అర్థంచేసుకోగలుగుతారని, మాటిమాటికి విడాకులిచ్చుకోవటం, ఒడంబడిక కాలాన్ని పెంచుకుంటూ ఉండటం కంటే, శాశ్వత వివాహబంధనాన్ని కల్పించుకోవటమే మంచిదని కొంతమంది భావం.

ఈ అశాంతి, అసంతృప్తి యెందుకు? :

ఇట్లా స్వేచ్ఛగా, విచ్ఛలవిడిగా వివాహాలు చేసుకొనే అవకాశాలున్న పాశ్చాత్య దేశాల్లోని యువతీ యువకుల్లో, ఈ అశాంతి ఉండటానికి కారణం

ఏమిటి? అంటే, వివాహం విషయమై చాలికున్న అవగాహనలోని లోపం అనక తప్పదు. చారి దృష్టి కేవలం లౌకిక విలాసాలపై. భోగాలపై కేంద్రీకరింపబడటమే: పితారుకు (వాహ్యాశకి) పెళ్ళిటప్పుడు ఒక దొచ్చుకుక్కను వెంటపెట్టుకుపోవటం, వెనుకటి రోజుల్లో, సంపన్నుల సరదాగా ఉండేది. ఆ సరదాకోసం, ఆ కుక్కకు విన్నపాన్నిపెట్టి పోషించేవారు. అంటే తప్ప, ఆ కుక్కపేటి ప్రేమతో. జీవచారుణ్య భావంతో కాదు. అట్లాగే, ఈనాటి యూరపులోని చాలమంది సంపన్నులు, తమ వెంట క్రికెట్ బోర్డుమెంటుకు. గుట్టు పందేలకు ఇతర వినోదాలకు వెళ్ళేటప్పుడు వెంట ఉండటానికై ఒక స్త్రీ స్నేహితురాలిని కొరుతున్నారు. ఇట్లాగే, అరబ్ దేశాల లోని కొందరు సంపన్నులు. వైతం. తమ అసలు భార్యను ఇంటియందుంచి, పితారుకు బోర్డుమెంటుకు. క్లబ్బులకు. గుట్టు పందేలకు వెంటపెట్టుకొని పోవటానికై స్త్రీ స్నేహితున్ని కింట్రాట్టు పద్ధతిలో, తెచ్చుకుంటున్నారు. వీరి తమకు బెతుకులకు, ఇతర దేశాలలోని ఒప్పితరగతిచారు, సమ్మోహితులై గుటకులు మ్రింగుతున్నారు. చారి వైవాహిక వ్యవస్థలో నిజమైన ప్రేమ, ఛార్మికమైన సంబంధం లేదు. తుచ్చమైన కామవాసనా పరివృప్తి, కృత్రిమ ఆడంబరాలు, నటన, వీటికి మాత్రమే ప్రాధాన్యం ఉంది. సాంఘిక విషయాలలో చారికి, వారి వివాహానికి, చారి సంతానం ద్వారా ఉన్న బాధ్యతలను, చారు గుర్తించటం లేదు. ఛార్మికదృష్టి అనేది లేనే లేదు. ఇద్దరిలో, ఎవరి కామవాసనా తృప్తికి ఆటంకం కలిగినా, విడాకులే శరణ్యం! మళ్ళీ తథ మామూలే: నీకు సిగ్గులేదు, నాకు ఎగ్గులేదు, చస్తూ పోతూ ఉండు! అన్నట్లు ఈనాడు అమెరికా. యూరప్ దేశాలలో. విడాకుల సంఖ్య, మూడు పూవులు, ఆరు కాయలుగా, వృద్ధి అవుతోంది. ప్రతి ఆరు వివాహాలలో, ఒక వివాహం విడాకులకు చారి తీస్తోందని, గణాంక వివరాలు చెపుతున్నాయి. ఇప్పుడిప్పుడే, సామాన్యమైన అల్పవిషయాలపై విడాకులను విషేధించాలనే ప్రయత్నాలు, సాగు తున్నాయి. ఇట్టి తరుణంలో, మన యువతరం అవైపుకు ఆకర్షితులౌతూ ఉండటం దురదృష్టకరం!

ఆ దేశాల్లోని సామాజిక బంధనం, ఛార్మిక బంధనం, పూర్తిగా శిథిలమై పోయాయి. అది ఏ పరిస్థితికి చేరిందంటే, ఏ పురుషుడైనా సరే, ఏ స్త్రీవద్దైనా పోయి తమ కామవాసనల్ని ప్రకటించి, తృప్తిపరచమని కొరవచ్చు; తప్పలేదు: సిగ్గులేదు; తన భార్య కానివారితో ఎట్లా ప్రవర్తించినా, ఏమి చేసినా తప్పలేదు. సమాజం పట్టించుకోదు; పమాజాన్ని వారు పట్టించుకోరు. ఈ వద్దతులన్నీ మన

దేశంలోని సంపన్నవర్గాలలో ప్రవేశిస్తున్నాయి; మధ్యతరగతి వారిని ఆకర్షిస్తున్నాయి; దిగువ తరగతివారి కింకా వినోదంగా, వింతగా తోస్తున్నాయి.

ఆక్కడ. కొన్ని యూరప్ దేశాల్లో, మనలాగా భార్యతో, పిల్లలతో సంసారం చెయ్యటం అంటే అంత తేలికకాదు. వారి అలవాట్లు, ఆచారాలు, పోకడలు అటు ఎంటివి. తమకు పుట్టిన బిడ్డలు తమకే అడ్డు. వారు తమతో ఉండటానికి వీలులేదు. అట్లా పిల్లలు తమతో ఉంటే, వారు తమ దాంపత్య జీవనానికి, సుఖానికి అడ్డు. (ఈ విధమైన ధోరణి మన దేశంలోని సంపన్న వర్గాలలో ప్రబలబంపల్లనే నేడు ఇన్ని రెసిడెన్షియల్ కాలనీస్ లు, స్కూళ్ళు, కాలేజీలు పెరిగిపోతున్నాయి) వారికి ఇతరత్రా, యింటినుండి దూరంగా ఏర్పాట్లు చేయాలి. వారు ఎక్కడో షెరగాలి. కాబట్టి వారి ఖర్చులు భరించాలి. అవటి జీవితం చాలా విశాలవంతమైనదై నందున. ఉభయములకు త్రాగుడు, సిగరెట్లు, తిండి, క్లబ్బులు, రేసులు, పిక్నిక్ లు, వగైరా కృత్రమ భోగాలు. వినోదాలు, ఆడంబరాలకు చాలా ఖర్చు అవుతుంది. అందుచేతనే యువకులు చాలమంది వివాహం అంటేనే భయపడుతున్నారు. వారికి మాతా పితృ ప్రేమ. సంసార బాధ్యత, కుటుంబంతో సంబంధం. లేకపోవటంవల్ల, వారిలో ఏదో ఒక వెలితి. ఒంటరివాళ్ళమనే భావం. చోటు చేసుకొంటోంది. ఆడవాళ్ళు సైతం, ఉద్యోగాలో, కర్మాగారాల్లో కార్మికులుగానో, పనిచేస్తూ ఉంటారు కాబట్టి, వారికి గృహకృత్యాలు చేసుకోవటానికి, పిల్లల్ని పోషించటానికి, అవకాశం ఉండదు. అందుచేతనే ఒకరి కొకరు మిత్రుల్ని వెతుక్కుంటూ ఉంటారు; తోడుకోసం. వీరిని చూచే మన దేశంలోని యువతీ యువకుల్లో కూడా Boy friends, girl friends తయారై వారు. తుమ్మెదల్లాంటి జీవనం కోసం! మధువు దొరికినంతవరకు ఒక పువ్వు! ఆసైన పేరొక పువ్వు! అందుకే, “ఇంటికి ఆవును తెచ్చి పితికి పాలు తాగిస్తూఉంటే, ఆవును మేపి పోషించే బాధ ఎందుకు పడాలి?” అన్నారు. ఇటువంటి యువతీ యువకులు వివాహం, సంసారం అనే బాధ్యతను ఎందుకు తెచ్చిపెట్టు కొంటారు? వారు అటువంటి బాధ్యతకు అంగీకరించేటప్పటికి, జీవితంలో అమూల్యమైన భాగం గడచిపోనే పోతుంది. ఒకచోళ చేసుకున్నా, ఇరువురూ ఆ బావతే కాబట్టి త్వరలోనే విడాకులు తప్పవు. ఈ విధమైన దుస్పృణామాలవల్ల వివాహాల సంఖ్య దేశానికి అవసరమైన జనబలం (Man power) తగ్గిపోతుందని ఆయాదేశాల శాఖత్వాలు కలవరపడుతున్నాయి.

మన దేశంలో వివాహ సంబంధం అనేది స్థిరమైనది; ఛార్మిక ప్రాధాన్యం కలిగి. చవలచిత్తానికి, కేవలం ఛారీరవాసనలకు తావు లేనట్టిది. ధర్మమనే పునాది మీద నిర్మితమైయున్న వ్యవస్థ వాబ్బితే శరాబ్దాల తరబడి ఆటపోటులకు తట్టుకుంటూ (విదేశాలతోడి సంబంధాలు ఉంటున్నా) నిలిచి ఉంది. వివాహ విచ్ఛేదాలకు ఇక్కడ ఆదరణ లేదు. వివాహమనేది భారతీయ దృష్టిలో జీవితాంతం ఉండే ఛార్మికబంధనం. అంతేరాదు, జీవితాంతమందు, తరువాతి జన్మలతో సైతం సంబంధం ఉన్నట్టి శాశ్వత బంధనం. అంతే తప్ప, పాశ్చాత్యుల్లోలాగా ఒడంబడిక అనీ, స్త్రీ పురుషుల సామర్థ్య పరీక్ష అనీ, కాలేజీ సహవాసం అనీ, జంతు సహజమైన లైంగిక పరితృప్తి అనీ ఆనటానికి పీలులేదు. మన దేశంలో సంతానం లక్కడైని వివాహాన్ని ఛూహించనైనా ఛూహించలేదు. మన ఛార్య భర్తల ఆసుబంధం లాగానే సంతానంయొక్క అనుబంధం సూవా తరతరాలు నిలిచి ఉండేది. రామవాసన అనేది ఆనుషంగికం. ధర్మం అనేది ప్రవాసం. పుట్టిననాటినుండి తన సంతానం. తనకు మారంగా ఉంచాలని కోరుకొనే భారతీయ స్త్రీ ఉండదు. మన వైవాహిక గార్హస్థ్య జీవితంలోని శాంతికి, నిండుతనానికి కారణం ఇదే: ఈ గుణాలకు పాశ్చాత్యులు ముగ్ధులై ఇటు ఆకర్షితులౌతున్న తరుణంలో మన యువత వారిని అనుకరించటానికి పూనుకోవటం దురదృష్టం కాదా?

మన వివాహ వ్యవస్థలో దోషాలు లేవా? అంటే, ఉన్నాయి. ఆ దోషాలను తొలగించుకోవాలే తప్ప క్రొత్తదోషాలను కొనితెచ్చుకోకూడదు.

ప్రస్తుతం మన వివాహవ్యవస్థలో ఉన్న దోషాలు, వాటి కారణాలు:

1. పెద్దలు ఆత్యధికమైన బాధ్యతను పెత్తిన చేసుకోవటం. ఇందువల్ల యువతీ యువకుల్లో అసంతృప్తి కలగటానికి అవకాశం ఉంది. వివాహ సంబంధాన్ని కుదర్చటంలో తల్లిదండ్రులు యువతీ యువకుల అభిప్రాయాలకంటె, తమ అభీష్టాలకు ఆత్యధిక ప్రాధాన్యం యివ్వటం తప్పు.
2. తమ బాధ్యతలను సంతానంపై మోపటం పెద్ద తప్పు. అనేక మధ్యతరగతి, దిగువ మధ్యతరగతి కుటుంబాల్లో తల్లిదండ్రులు తమ సంతాన బాధ్యతలను కొడుకులపై కూతుళ్ళపై మోపటంవల్ల, వారి జీవితం దుఃఖభాజనం అవుతోంది. మన సమష్టి కుటుంబ వ్యవస్థను, ఈవిధంగా, దుర్నియోగపరుస్తున్నారు. తమ కొడుకుల, కూతుండ్ర సంపాదనలపై, కుటుంబ సభ్యుల బాధ్యతను మోపటం జరుగుతోంది.

3. కొడుకుల ద్వారా కట్నాలు తెచ్చి, చూతుళ్ళ వివాహాలు చేద్దామని భావించటం. తాహతుకు మించిన సంబంధాలకోసం ప్రాకులాడటం, నమా జంలో ఒక్కొక్కప్పుడు, ఒక్కొక్క చదువు చదివిన, ఒక్కొక్క ఉద్యోగం చేస్తున్న వరుల రేటు, డిమాండు పెరగటం, అటువంటి సంబంధాలకోసం ప్రాకులాడటం (ఒకప్పుడు ఇంజనీరుకు, డాక్టరుకు ఎక్కడలేని రేటు పెరిగిపోగా, ఒకప్పుడు వారికి పిల్లనీయటానికి ముందుకు వచ్చేవారే కనిపించని లోజులున్నాయి. అట్లాగే ఒకప్పుడు బ్యాంకి ఉద్యోగికి డిమాండు ఎక్కువ ఉంటుంది) ఇది వివాహానికి ఏ మాత్రమూ తగని ఘోరం.
4. విధవా వివాహాలు లేకపోవటం ఒకలోటు.
5. ఆనవర్ణ వివాహాలకు — కులాంతర శాఖాంతర వివాహాలకు అనుమతి లేకపోవటం.
6. యువతీయువకులకు వివాహాన్ని గూర్చిన సరియైన అవగాహన లేకపోవటం.
7. విచేతాన్ని పెంచలేని ఈనాటి విద్య.
8. స్మృతికారులు శ్రీ పురుషుల విషయంలో రెండురచాల మాపదంచాల్సి ఉపయోగించటం.
9. విదాకులకు అంగీకారాన్ని చూపకపోవడం.
10. గాంధర్వ వివాహపద్ధతికి సమాజంలో ఆదరణ లేకపోవటం.
11. కులవ్యవస్థ, సంఘంలో ఎక్కువ తక్కువ భాదాలు కొనసాగటం.
12. బహు వివాహ నిషేధం గట్టిగా పాటించకపోవటం.

పెద్దలు - బాధ్యతలు - వారువేసే తప్పిటుడుగులు:

వివాహ సంబంధాన్ని కుదర్చటంలో పెద్దలు చాలా యిబ్బందులకు బాధలకు గురి అవుతూ ఉంటారు. నపించ, నగోత్ర, ఆనవర్ణ సంబంధమైన యిబ్బందులను అధిగమించటం ఏమంత కష్టంకాదు. ఇవన్నీ ముందే తెలిసిపోతాయి. ఇప్పుడు చాలా పట్టణాలలో ఏ కులానికాకులంవారు వివాహ సంబంధాలకు వేదికల్ని ఏర్పాటు చేసుకుంటున్నారు. వదూవరుల తల్లిదండ్రులు తగిన సంబంధాలకోసం అక్కడికి వస్తారు. అక్కడివారు తమవద్దనున్న రికార్డును బట్టి, వారికి పరస్పరం పరిచయాల

చేస్తారు. పార్టీలే తరువారి సంప్రదించుట కొనసాగించుటంటారు. మధ్యపర్తులు రావాలనుకుంటే ఉంటారు. ఇది నిజంగా సంత వద్దతిలో సాగుతుంది. కాబట్టి, ఏ రేటువారు ఆ రేటువారివద్దకే వెళతారు. బేరాలు సాగిస్తారు.

ఆ బరే. పెద్దలకు ఎదురొత్తున్న పెద్ద సమస్య కట్టాల సమస్య. సంతలో పశువుల బేరగాడు రాను కొనేటప్పుడు చెప్పే మాటలు వేరు. కాను అమ్మేటప్పుడు చెప్పే మాటలు వేరు. అట్లాగే. తన కొడుక్కు భార్యను (తన కోడల్ని) తెచ్చేటప్పుడు చెప్పే మాటలు, ఆ ధోరణి వేరు. తన చూతురికి భర్తను (అల్లని) తెచ్చేటప్పుడు చెప్పే మాటలు. ఆ దైన్యం. ఆ ముఖవశికలు వేరు. తమకు కట్టుం యివ్వటం యివ్వలేనప్పుడు తీసుకోవటానికీ చూచాలి. మరొక విషయం ఏమంటే, — తాముచేసే బేరంలో చొకగా అధించాలి — తక్కువ ధరలో ఎక్కువ యోగ్యతలన్నవారు లభించాలి — అందంగా ఉన్నవారు. మంచి పదుపు, ఉద్యోగం. ఆ ఉద్యోగం త్వరలో ప్రమోషన్లు వచ్చేవీ. అంచాలు దండు కొనటానికి వీలైనవీ. చూతుర్ని ఎక్కించుకొని త్రిప్పటానికి చాచునయోగం ఉన్నవారూ అయిపుంచాలి. ఆస్తి ఉంచాలి, భూవనం లేకపోయినా ఇస్తీల్లో స్వంత యిప్పు, స్తలాలూ ఉంచాలి. అత్తమామలు యిద్దరూ లేకపోతే ఉత్తమం. అత్త లేకపోవటం మ్యూమం. ఇద్దరూ ఉండటం అభవం. అనలు అడువిడ్డలు లేకపోవటం ఉత్తమం. పెండ్లిచాలసిన ఆడుబిడ్డలు లేకపోవటం మధ్యమం. పెండ్లికావలసి ఆడుబిడ్డలు ఉండటం అభవం. తన చూతురికి అల్లడికి ప్రావంచించి భోగాలు తప్ప, ప్రావంచిత కష్టాలు ఉండరాడదు. కాబోయే అల్లని జాతకాన్ని జ్యోతిష్కులంతా విశ్లేషించి ఆమోదించాలి. ఇట్లా అనేక కోరికలు చోపల పెంచుకొని అల్లళ్ళను వెదకటానికి బయలుదేరుతారు. భగవంతుని నృప్తి ద్వందాలతో చూచినట్టిదని. కష్టాలతోబాటు సుఖాలు. సుఖాలతోబాటు కష్టాలూ ఉంటూనే ఉంటాయనే జ్ఞానంఉండదు. ఇవ తన కొడుక్కి భార్యను (తన కోడల్ని) వెలకేటప్పుడు ధోరణి వేరు. ఒక్కతే చూతురై ఉంచాలి. అభార్యక అయితే ఉత్తమోత్తమం. సభ్రాత్యక అయితే మధ్యమం. అక్కచెల్లెండ్రు, ఎక్కువమంది ఉంటే అభవం. కట్టుం అడిగినంత ఇవ్వాలి. నగలు బాగా పెట్టి సంపాది. లాంఛనాలు జుపాచి. ఇంటి సామాసంతా యివ్వాలి. పిల్ల అందము, అజకుచ కలిగి. అత్త చెప్పిన పని వారు మెదవకుండా చేసేదై ఉంచాలి. ఉద్యోగంచేసి డబ్బు సంపాదించేదైతే ఇంచా మంచివి. ప్రతి పండక్కి అల్లణ్ణి తీసుకుపోయి మస్తువాహనాలు చదివిస్తూ ఉంచాలి. పిల్ల తల్లి

దండ్రులు సైరం తాము చెప్పినట్లు వింటూ మర్యాదగా ఉంచాలి. ఇట్లా ఉంటాయి కోరికలు.

ఇటువంటి ద్వీవిధ మనస్తత్వం కలవారివల్లనే సమస్యలు అధికంగా ఉత్పన్నమౌతూ ఉంటాయి. ఈ అజ్ఞానులకు జ్ఞానోదయం అయితే తప్ప ఈ సమస్యకు మోక్షంలేదు. లేదా, యువత అయినా మారాలి. కాని, ప్రస్తుతం యువ వెన్నుపూస కలదికాదు. మాతా పితృభక్తుల్లాగా ఉంటారు. బయట ఎన్ని చేషాలైనా చేస్తారు. ఎన్ని అభ్యుదయ భావాలనైనా ప్రదర్శిస్తారు. వీరుల్లాగా, కార్యశూరుల్లాగా మొట్టాడుతారు. వీరికి గుండెబలము, కండబలమూ రెండూ ఉండవు. స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వం కలవారు కారు. పూర్వంలాగా చిన్నవయసువారై, ఏమీ తెలియని వారూ కారు. ఇట్టి వీరివల్లనే ప్రనేక వివాహ సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతున్నాయి.

బాల్య వివాహాలు, అతివృద్ధ వివాహాలూ కూడా అగిపోయినాయి. కాబట్టి ఇవి ఈనాడు సమస్యలుగా లేవు. ఎక్కడో, సనాతనుల్లో అక్కడక్కడ బాల్యవివాహాలు జరుగుతున్నా అవి లెక్కలోనికి రావు. సగటు ఆరోగ్యం బాగా వృద్ధిచెందినందువల్ల పెద్దగా సమస్యలు ఉత్పన్నం కావటంలేదు. రజస్వల ఆయునతరువాత జరుగుతున్నాయే తప్ప పూర్వకాలంలోలాగా 4, 5 సంవత్సరాలకే జరగటంలేదు. వృద్ధులకు బాలికల్ని యిచ్చి కట్టటం అనేది సమూలంగానే నశించింది అనవచ్చు.

ఈనాటికీ విషవా వివాహాల విషయమై సంఘంలో సంకోచం కనిపిస్తూనే ఉంది. పురుషుల విషయంలో పునర్వివాహానికి సంకోచించుచివారు, బాలికల విషయంలో ఎంటుకు సంకోచించాలో అర్థంకాని విషయం. ఇదే ద్వీవిధమాపదండం! బాలవితండుపులకు, విధురులకు కూడా నిర్ణీత వయస్సులోపల వివాహం చేయాలనే భావం సంఘంలో చలవదాచి. యువకులైన విధురులు వితంతువులను మాత్రమే వివాహం చేసుకోవాలనే శాసనం సైతం ఉండటం అవసరమని తోస్తోంది. ఇటువంటి బీదలించుతులుంటే వారికి ఉపాధి సౌకర్యాలు కల్పించాలి.

అసజ్జ వివాహాలు ఈనాడు చెదురు చెదురుగా జరుగుతున్నా, ఇంకా ఎక్కువ సంఖ్యలో జరగాల్సిన అగత్యం ఉంది. వర్తఖేదం — కులఖేదం — అనేది మన సమాజంలో రాజకీయాల్లో వికృతరూపం చాల్చిఉంది. వదుపుసంధ్యలు, నాగరికత పెరిగి అన్ని కులాల్లోను మంచి సంస్కారం కలిగిన, సదాచరసంపన్నులైన యువతీయువకులు తయారౌతున్నప్పుడు తగిన వహూవరులను ఇతరకులాల నుండి ఎన్నుకోవటంలో తప్ప కనిపించదు.

మతాంతర వివాహాలను సమర్థించే స్థాయికి మనదేశం చాలేదనే చెప్పాలి. ఈ గడ్డపై పుట్టి పెరిగినవారే ఈ గడ్డమీది మరణిని సహించే స్థితిలో లేనప్పుడు, ఈ దేశాన్ని మాతృదేశంగా భావించగలిగిన స్థితిలో లేనప్పుడు, సాంఘికంగాను, రాజకీయపరంగానూ చూడాలనేక సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతాయి. కనీసం వివాహ విషయంలోనైనా సమాన పద్ధతులు నియమాలు లేవు. ఒక మతం బహుభారత్యాన్ని సమర్థిస్తోంది. అధిక సంతానాన్ని కావాలంటోంది. అటువంటి మతాలవల్ల, లౌకిక భావాలు కలవారి సంబంధాలు చేస్తే అనేక సాంఘిక రాజకీయ సమస్యలు పుట్టుకొస్తాయి. దారికి పుట్టే విడ్డబవల్ల సైతం సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతాయి. అందు చేతనే, ఇటువంటి మతాంతర వివాహాలను విజ్ఞులు అనేకమంది వ్యతిరేకిస్తున్నారు. భావసారూప్యం లేనివారితో సంబంధాలు వినియోగపాటు: మన సమాజం మతాంతర వివాహాల స్థాయికి, అంతర్జాతీయ వివాహాల స్థాయికి ఎదగలేదు.

ఈనాడు కాలేజీల్లో పెక్కు విద్యను చోదించాలని చాలామంది అంటున్నారు. పెక్కు విద్యకంటే, యువతీ యువకులకు వివాహ విషయంలో మన భారతీయ ఆదర్శాలను గూర్చిన పరిజ్ఞానం కలిగించటం అవసరం. ఈనాటి యువతీయువకులలో భోగలాలసత పెరిగిపోయింది. ధనం ఉంటే సుఖం ఉంటుందని భావిస్తున్నారు. ఉద్యోగంచేసే భార్య కావాలని యువకులంతా కోరుతున్నారు. ఇద్దరూ సంపాదిస్తే అధిక ధోగాలు లభ్యమౌతాయని: ఏ యువతినీ వలకరించినా పెద్ద ఉద్యోగం వస్తుంది భర్త కావాలని అంటోంది. తానూ ఉద్యోగం చేయాలని కోరుతోంది. ఉభయులరూ ఉద్యోగాలనేది ఎక్కడో తప్ప సామాన్యంగా లభించటం కష్టం. ఆడపిల్లల విషయంలో దారి తంట్రులు ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు, పెళ్ళి ప్రయత్నాలు రెండూ సాగిస్తూ ఉంటారు. ఏ కొద్దిపాటి ఉద్యోగమో దొరుకుతుంది. ఆ ఉద్యోగం చేయిస్తూనే ఆ డబ్బులు వదలటానికి యిష్టంలేకనే, సంబంధాల చేతు సాగిస్తూ ఉంటారు. ఇట్లా 10, 12 సంవత్సరాలపాటు తిరిగి తిరిగి చివరకు ఒడుపు తల నెరిసే సమయానికి, తాము తిరస్కరించిన సంబంధాలవంటి మామూలు సంబంధాలకే తలబద్దగుతారు. పెండ్లియొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని, వియసుయొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని వారు గమనించరు. మన భారతీయ వైవాహికాదర్శం, భార్యకి సామాజిక విషయాల్లో భార్యభర్తల సహభృత్యవరణం, అవి గమనించకపోవటమే ఈ అనర్థాలకు కారణం అనక తప్పదు. భర్తచేసే యజ్ఞంలో పాలుపంచుకోవటం భార్యయొక్క (పత్ని, అర్ధాంగియొక్క) వర్తం. ఇప్పుడు పురుషులు యజ్ఞులు

చేయటం లేదుగదా; అని ప్రశ్నించేవారున్నారు. “స్వర్గహమోయజేత” అని స్వర్గం కోసం యజ్ఞం చేయటమనేది భూర్లం ఉంది. ఈనాడు యజ్ఞం అంటే, ‘పురుషార్థం కోసం చేసే ప్రయత్నం’ అనాలి. ధర్మాన్ని — ఆచరించటం. ధర్మమార్గంలో అర్థసంపాదనం. తద్వారా కామప్రాప్తి అని తెలుసుకోవాలి. ఇది ఒకవిధమైన కర్మ యోగం. వీనిద్వారా మోక్షానికి అర్హత లభిస్తుంది. అయితే, పురుషుని ధర్మం ఏమిటి? ఏదో ఒక ఉద్యోగాన్ని. లేదా ఒక వృత్తిని ఆశ్రయించి న్యాయంగా, నీతిగా అర్థ సంపాదనచేయటం. ఆ ధనంతో ఖర్చయిడ్డల్ని పోషించటం, పిల్లల్ని ధర్మపరులుగా, ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం అనేవి. ఈవిధమైన స్వైర్యాచరణంలో అవిసీతికి, అన్యాయానికి, అత్యాశకు తావులేదు. ఇదే కర్మయోగం. ఈవిధంగా పురుషుడుచేసే యజ్ఞంలో పాపంపంచుకోవాలి. విద్యాపఠియై, భర్తకు ఆతని ఉద్యోగ వృత్తుల్లో చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ ‘పత్ని’ సహచర్యపారిణి, అర్ధాంగి అనే పదాలను సార్థకం చేయాలి. ఆనాడు భవిష్యత్తులో స్వర్గసుఖాలను కోరి, కష్టాల సహించి యజ్ఞాలు చేసినట్లే, భవిష్యత్తులో సుఖంకోసం పైనచెప్పిన పురుషార్థంకోసం ప్రయత్నం చేయటం కూడా యజ్ఞమే! ఈవిధంగా తమ సంతానాన్ని ఉత్తమ పౌరులుగా ధర్మ పరులుగా తీర్చిదిద్దాడని. తన ఉద్యోగంలో వృత్తిలో అన్యాయం, అవిసీతి, ద్రోహాలకు పాల్పడలేదని, ఈ విధంగా ఈ జన్మకు నాపంతు దేశసేవ చేశాననే తృప్తి వార్ధకల్లో లిలగటంకంటె సుఖం ఎక్కువంటిది; అన్యాయార్జితంతో, ధోగలాలసుల్తై. చర్మహారులైన వారికి చివరకు మిగిలేది అసంతృప్తి, మానసిక దేవన, కష్టాలే! ఈ సత్యాన్ని గ్రహించటం అవసరం.

స్త్రీలు చదువుకోవచ్చుందే; అన్ని చదువులూ పఠవచ్చుందే; అన్ని ఉద్యోగాలకు కావలసిన అర్హతలూ సంపాదించవచ్చుందే; దొరికిలే ఉద్యోగాలు చేయవచ్చుందే; భర్త సంపాదనపిల్ల సంసారం గడవకపోతే రానూ ఉద్యోగంచేసి సంపాదించవచ్చుందే; రాని, కొంతమంది స్త్రీలను “మీరు ఉద్యోగం ఎందుకు చేస్తున్నారు? మీ దారికి మూడురేలు చూపాయల డీతంగదా!” అని అడిగితే “ఇంట్లో ఏమీతోచక చేస్తున్నా”డని, ప్రొద్దుగడవక చేస్తున్నామని సమాధానం పస్తుంది. ఈ పట్టభద్రు రాండ్రకు కాన్వెంటుల్లో డ్యూటోరియమ్సులో నెలకు రి. 4 పెండ్లకంటె ఎక్కువ యివ్వారు. ఆ స్వల్ప సంపాదనకోసం ఉదయం భర్తకు, పిల్లలకు ఆప్యాయంగా ప్రేమతో తిండైనా పెట్టకుండా, సిటీ బస్సుల్లో చెమటలు క్రక్కుళ్ళంటూ వచ్చి, సాయంకాలందారా, భర్తచేత కూడా తినని చీవాట్లుతింటూ, ఎందుకు ఈ తోచని

ఉద్యోగంచేస్తున్నారో అర్థంకాదు. ఇంట్లో పనిమనిషికి, గుడ్డలకు, సిబ్బంది బిడ్డలకు, హోటల్ లిండికి అయ్యే ఖర్చులకే ఈ సంపాదన సరిపోతుంది; ఇంట్లోనే ఉంటే ఈ ఖర్చులు తప్పరాయి. పిల్లలకు మాతృప్రేమ లభిస్తుంది. ఇంట్లో చూర్చుని చూచా నెలకు రెండు మూడు పందలు సంపాదించగలిగే చేతిపనులు చాలా ఉన్నాయి. ఈ ఇంటిపద్ధతి తోచని విద్యావతులద్వారా లక్షలకు లక్షలు అర్జిస్తున్నవారు సగరాలలో ఉన్నారు. ఇటువంటి శ్రీలవల్ల నిజంగా సంపాదన అవసరమైనవారికి అవకాశాలు లభించకపోవచ్చు గదా!

భూగర్భ పరిమితి చట్టంలాగానే, ఇంటికి ఒక్క ఉద్యోగమే అనే నినాదం సంఘంలో వినిపిస్తోంది. కొన్ని సంసారాల్లో తల్లి, తండ్రి, కొడుకు, రోడలు, చూతుళ్ళు చూచా ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. కొన్ని సంసారాల్లో ఎవరికీ ఉద్యోగం లేదు. ఉద్యోగం ఉంటేనేగాని పురుషుడుగాని, స్త్రీ గాని, వివాహం చేసుకొనే అవకాశంలేదు. ఇటువంటి చట్టమే గనుక వస్తే పరిణామాలు ఎట్లా ఉంటాయి? భూస్వాముల్లో ఈనాడు చాలమంది చట్టరీత్యా వివాకులు పుచ్చుకొన్నవారే; వారి మైనరు పిల్లల్లో సైతం దారికి సంబంధాలు రికార్డరీత్యా ఉండవు — అందరి పేరు మీద పొలాలు గర్భ పరిమితికి సరిపడికంటాయి కాబట్టి; అట్లాగే, ఇంటిక్కో ఉద్యోగమే అన్నప్పుడు ఇంటి పెద్దల్లో, కొడుకులు, కొడళ్ళు, అల్లుళ్ళు చూతుళ్ళు పెండ్లిలాగానే వివాకులు తీసుకోవాలి; లేకపోతే ఉద్యోగాలు ఉండవుగదా! అంటే, తరువాత చట్టే పంచాసానికి తల్లిదండ్రులు ఎవరో దాదా చెప్పాలి. భవంమీది మోజుతో, ఉద్యోగంమీది ప్రేమతో తన భార్యకాదని, తన భర్తకాదని, తన సంతానం కాదని చెప్పటానికి చూచా సిగ్గుపడదు. చదువుకు, ముఖ్యంగా శ్రీల చదువులకు ఉద్యోగమే పరమావధిగా ఉండరాదు — అవసరమైతేనే తప్ప.

దొంగలు పడిన ఆరునెలలకు మక్కలు మొరిగినాయట. మన హిందూ సమాజంలో వహుచరుల కనీస పెండ్లివయస్సు చాలా పెరిగిపోయింది. మున్యతరగతి టుంటాల్లో మగపిల్లదానికి 30 సం॥లోపు ఆడపిల్లకు 25 సం॥లోపు వివాహాలు చాలా అరుదుగా జరుగుతున్నాయి. ఎందుచేతనంటే ఉభయాల దృష్టి, చదువుమీద, ఉద్యోగంమీద, స్థిరమైన సంపాదనమీద ఉండటమే కారణం. శ్రామిక వర్గాల్లో సైతం వహుచరుల కనీస వివాహ వయస్సు 18, 21 కంటే ఎక్కువగానే ఉంది. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం చట్టంచేసి టి.వి.యి. రేడియోలను అదరకొడుతోంది. ప్రభుత్వం పెండ్లికి గర్భవయోపరిమితిని నిర్ణయించాల్సిన రోజులు వస్తున్నాయి. ఎందుచేత

నంచే, ఈనాడు 40 సం॥ల వరులు, 35 సం॥ల వైదిన కన్యలు కూడా కనిపిస్తున్నారు. మన వద్దతులు ఏవైనా అతిగానే ఉంటాయి. చేస్తే అతిబాల్యవివాహాలు, కాకపోలే అతిప్రాచ వివాహాలు; ఇట్టిపరిస్థితుల్లో పాశ్చాత్య దేశాల్లో లాగానే అవి వాహితుల్లో గర్భపాతాలు పెరిగిపోవచ్చు అని వైద్యులే అంటున్నారు. మనకు ఆరోగ్యం ఇవ్వలేని అంత ఎంత అనర్థదాయకమో, వివేకాన్ని యివ్వలేని చదువు సైతం అంతటి అనర్థదాయకమే;

చట్టాలు — సంస్కరణలు:

ఇంతవరకు మనం వివాహ విషయంలో స్మృతికారులు చెప్పిన విధి నిషేధాలను గూర్చి తెలుసుకున్నాం. మన అనుభవంలో ఉన్న విషయాలను చర్చించుకొన్నాం. ఇక మన ప్రభుత్వం ఈ వివాహ వ్యవస్థకు సంబంధించి ఏ ఏ చట్టాల ద్వారా ఏ ఏ సంస్కరణలు తీసికొనివచ్చిందో కూడా మనం తెలుసుకుందాం. ప్రస్తుత సమాజం ఏ వస్తే నా చట్టబద్ధంగా ఉంచే తప్ప అంగీకరించటంలేదు. చట్టం పని ఫయంతోనే ప్రజల వ్యవహరిస్తున్నారు. లేకపోతే ఎటువంటి ఛర్యాన్ని అయినా అతిక్రమించటానికి వెనుకాడరు. కాబట్టి, మన వైవాహిక వ్యవస్థలో ఏ సంస్కరణ అయినా చట్టబద్ధంగా ఉండటమే మంచిది.

మన కేంద్రప్రభుత్వం The Hindu marriage Act 1955, The Hindu Succession Act 1956, The Hindu Adoption and maintenance Act 1956 అనే చట్టాలు, తరువాత వచ్చిన సమరణలద్వారా ఈ దిగువ పేర్కొన్న ప్రధానమైన సంస్కరణలు అమలులోకి వచ్చాయి.

వివాహ విషయంలో:

- (1) ఏకపత్ని వివాహానికి హిందూ సమాజంలో చట్టపరమైన ప్రతివత్తి వచ్చింది. (2) బహుపత్నిత్వం, బహువివాహాలు (భార్య ఉండగానే) నిషేధించబడ్డాయి. (3) హిందూ వివాహ వ్యవస్థలో విడాకులకు చట్టపరంగా స్థానం కల్పించబడ్డది. (4) సగోత్ర, సపిండ సంబంధాలకు సమ్మతి లభించింది. (5) వితంతు పులకు, ఔత్సక్యాలకు, విడాకులీయబడిన స్త్రీలకు పునర్వివాహాధికారం కల్పించబడ్డది. (6) వివాహానికి ఒకేజాతి లేక ఉపజాతి లేక ఒకే శాఖ అయిఉంచనక్కరలేదు. ఈ చట్టానికి ఘోషం జరిగిన సగోత్ర సప్రవర వివాహాలన్నీ చట్టసమ్మతాలౌతాయి. (7) హిందువులు, సిక్కులు, క్రైస్తులు, బౌద్ధులమధ్య జరిగే వివాహాలన్నీ చట్టసమ్మత

లొతాయి. (8) వివాహానికి చదువి కనీస పయస్సు 18 సంవత్సరాలు. వధువు కనీస పయస్సు 15 సంవత్సరాలుగా నిర్ణయింపబడ్డది. (ఈ పయస్సు నిబంధన ప్రస్తుతం పదునికి 21 సం॥ రాలు. వధువుకు 18 సం॥ రాలుగా సవరింపబడ్డది) ఈ పయస్సు కంటే తక్కువ ఉంటే, ఆ వివాహం చట్టసమ్మతంకాదు; పైగా శిక్షార్హం అవుతుంది (8) ఈ చట్టాల్నిబట్టి వివాహం చేసుకోని కన్యకు, వితంతువుకు వివాహ విషయంలో ఏ విధమైన విచక్షత ఉండదు. వివాహ సంస్కారం ఫలానా విధంగానే జరగాలని చట్టం శాపింపలేదు. సమంత్రకం అయినా రిజిస్ట్రేషను వివాహమైనా ఒకటే. ఈ చట్టం విడాకులకు అవకాశాన్ని కల్పించినా, ఈ దిగువ పరిస్థితుల్లో — మాత్రమే విడాకులను ఆంగీకరిస్తుంది —

- (1) భర్త వ్యభిచారి అయినప్పుడు (2) కుప్టహోగి అయినా (3) మరొక మతాన్ని ఆచరించినా (4) పిచ్చివాడైనా (5) సంసారం వదలి సన్యాసిగా, బైరాగిగా అయినా (6) ఏడు సంవత్సరాలవరకు భర్తజాడ తెలియకపోయినా (7) సంసారం చేయవలసిందిగా న్యాయస్థానం యిచ్చిన తీర్పును రెండు సంవత్సరాల పాటు ఆమెలుచేయకపోయినా (8) కన్యన్ని అపహరించటం, rape చేయటం వగైరా నేరాలు చేసినవాడైనా (9) సలింగమైథునానికి పాల్పడే పాతకుడైనా. (10) మొదటి భార్య బ్రతికి ఉండగానే మరొక వివాహం చేసుకున్నా (11) పశు ప్రసర్తన కలవాడైనా విడాకులు కోరవచ్చు.

ఈ హిందూ వివాహ చట్టంవల్ల మన హిందూ వివాహ వ్యవస్థలో విస్తృత వాత్మకమైన మార్పులు చచ్చాయి. అట్లాగే హిందూవారసత్వ చట్టంద్వారా కూడా స్త్రీలకు అనేక శతాబ్దాలుగా లేని స్త్రీలకు అనేకమైన అధికారాలు చట్టపరంగా లభించాయి. (1) ఏ స్త్రీ అయినా పుత్రుణ్ణిగాని, పుత్రకనుగాని దత్తత తీసుకోవచ్చు. (ఇంతకు పూర్వం స్త్రీకి దత్తత తీసుకొనే అధికారంలేదు. అడపిల్లను దత్తత తీసుకోవటమూ లేదు. మగపిల్లవానిని మాత్రమే దత్తత తీసుకోవాలి) (2) పెండ్లికాని స్త్రీ సైతం దత్తత తీసుకోవచ్చును. వితంతువు కూడా దత్తత తీసుకోవచ్చు.

రోగడ — ఈ చట్టానికి పూర్వం స్త్రీకి వారసత్వపు హక్కు ఉండేదికాదు. ఈ చట్టంవల్ల స్త్రీకి వారసత్వపు హక్కు లభించింది — ఆర్థికంగా స్త్రీకి లభించిన గొప్ప అధికారం ఇది. వారసుల జాపితాలు నాలుగు రకాలుగా యిచ్చారు. మొదటి షెడ్యూల్లో — ఒక వ్యక్తి - కుటుంబ పెద్ద - చనిపోతే తరువాతి వారసులు క్రమంగా

(1) కొడుకు (2) చూతురు (3) చనిపోయినవాని వితంతు భార్య (4) చనిపోయిన వాని తల్లి (5) అంతకు పూర్వమే మృతుడైన కొడుకు యొక్క పుత్రుడు (మనుమరాలు) (6) అంతకుపూర్వమే చనిపోయిన చూతురి కొడుకు (దొహిత్రుడు) (7) అంతకుపూర్వమే మరణించిన చూతురియొక్క చూతురు (మనుమరాలు) ఇట్లా స్త్రీకి మొదటిసారిగా ఆస్తికి దారసురాలయ్యే హక్కు వచ్చింది. (అయితే కొడుకు తరువాత చూతురికి స్థానం ఇవ్వటం అన్యాయమని, కొడుకుతోపాటే సమాన స్థానం చూతురికి ఇవ్వాలని ఆలోచన ఉంది. దేశవ్యాప్తంగా ఇది అమలులోకివస్తే కట్నాల సమస్య తగ్గుముఖం పట్టవచ్చు — ఆస్తిలో ఎట్లాగో వాటా వస్తుంది కాబట్టి దానినే కట్నంగా పరిగణించవచ్చు.) పై చట్టాలనుసరించి మొదటిసారిగా ఏ స్త్రీ అయినా తన ఆస్తిని, స్త్రీ ధనాన్ని తన యిష్టం వచ్చినట్లు, అనుభవించటానికి, అమ్ముకోవటానికి హక్కు లభించింది. ఇది స్థూలంగా ఈనాడు అమలులో ఉన్నట్టి ప్రభుత్వ చట్టాల స్వరూపం.

అప్పగింతులు — అంపకాలు

భారతీయ యువతీయువకుల్లారా! మీరు విచేకవంతులు. కాబట్టి, ఇంతవరకు చెప్పిన విషయాలను విమర్శించుకొని, మీరూ దేశానికి ఏది మంచిదో నిర్ణయించ గలరు. మీమీదనే, మీ సంతానంమీదనే దేశభవితవ్యం ఆధారపడి ఉంది. మీరు ఆచరించని దానిని, మీ సంతానంనుండి ఆశించలేరు గదా! అందుచేత, మీరు ధర్మానికి విరుద్ధం కానట్టి పద్ధతిలో, మీరు నడుస్తూ, దేశాన్ని నడిపించాలి. ఇందులో స్త్రీ పురుష వివక్షతకు తావులేదు. పాశ్చాత్య సభ్యత, మన నేలకు, మన నీటికి ఉపకరించేది కాదు. అందులో ఏదైనా మంచి ఉంటే గ్రహీద్దాం — గ్రుడ్డిగా అనుకరించటం తగదు. మనదంటూ ఒక సంస్కృతి లేకపోతే, యితరుల సంస్కృతిని అనుసరించాల్సి వస్తుంది. మనకు బేలకొలది సంపత్సరాలనుండి, అవిచ్ఛిన్నంగా సాగివస్తున్న సంస్కృతి ఉంది. దానిని పరిరక్షించుకోవాల్సిన అగత్యం ఉంది ఆ సంస్కృతే మన పెద్దలు మనకు యిచ్చిన తరగని ఆస్తి. దానిని మనం సురక్షితంగా మన సంతానానికి యివ్వాలి.

మన ఆచార వ్యవహారాల్లో లోపాలుంటే, కాలాన్నిబట్టి సవరించుకోవాల్సిందే! కాలాన్నిబట్టి నడవక తప్పదు. కాని, కాలాన్నిబట్టి నడవటం వేరు, కాలగతిలో పడి కొట్టుకుపోవటం వేరు. అనుసరించటం వేరు, అనుకరించటం వేరు; అని గ్రహించాలి.

మన ప్రాచీన ఋషులు, తమవద్ద చదువుకొన్న శిష్యుల విద్య, పరిసమాప్త అయిన పిమ్మట, వారికి చేసిన హితబోధ (ఈనాటి స్నాతకోపన్యాసం లాగా) — నాయనలారా: మీ విద్య పరిసమాప్త అయినది. కాబట్టి, వివాహం చేసుకోండి — “వ్రజాతస్తుం మా వ్యవచ్ఛేత్సిః” సంతానమనే సూత్రాన్ని ధగ్గుం కాఁగియరండి. అని అంటే. వివాహం చేసుకొని, పుత్ర పౌత్రాదుల్ని పొంది, దేశభక్తికి తోడ్పడండి, అని అర్థం. నీవు వివాహం చేసుకొని, సత్సంతానాన్ని పొందటం నీకు నీ కుటుంబానికి ఎంత ముఖ్యమో. దేశానికి అంతే ముఖ్యం: వారే దేశ భవితవ్యాన్ని తీర్చిదిద్దాల్సినవారు కాబట్టి:

మరొక ఉపదేశం — “స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదిః” స్వాధ్యాయాన్ని మరువ వద్దు. స్వాధ్యాయమంటే, పూర్వం తన వేదశాఖ అని అర్థం చెప్పుకొనేవారు. ఆనాటి చదువు అదే కాబట్టి: ఈనాడు అనేక శాస్త్రాలు అనేక విద్యలు, అనేక వృత్తులు ఉన్నాయి. ఎవరి చదువు వారి స్వాధ్యాయం. ఎవరి వృత్తి వారికి స్వాధ్యాయం. కాబట్టి నీవు నీ చదువును, నీ వృత్తిని ఉపేక్షించవద్దు, అని భావం.

మరొక ఉపదేశం — “యాన్యనభద్యాని కర్మాణి తానిసేవితవ్యాని నోఽత రాణి” నింద్యములు. కానట్టి పనులను మాత్రమే చేయాలి. అంటే, మంచి పనులను మాత్రమే చేయాలి? మంచిపనులని గుర్తించటం ఎట్లా? అంటే —

ఒరులేయవి యొనరించిన
 నరపర అప్రియము తన మనంబునకగు, తా
 నొరులకు నవిసేయకునికి
 పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్లన్.

ఎదుటివారు ఏ పనిచేస్తే నీ మనస్సుకు కష్టం, దుఃఖం. కలుగుతుందో. ఆ పనిని నీవు ఇతరులయెడ చేయకుండా ఉండటమే ఉత్తమధర్మం.

సమాజంలో శ్రీ పురుష వివక్షతపోగా, సమాన ప్రతిపత్తి లభించి, మన వేదకాలిన వైవాహికాదర్శాలను, మళ్ళీ మన భారతదేశంలో పాదుకొల్పాల్సిన పవిత్ర బాధ్యత మీదే: మన ధర్మాన్ని, దేశాన్ని రక్షించాల్సిన బాధ్యత మీదే:

“ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్యవరాన్నిబోధత”

“లేపండి: మేల్కొండి: శ్రేష్ఠులైనవారివద్దకు వెళ్ళి జ్ఞానాన్ని పొందండి.”